

BIBLIOT. ISTITUTO
BOTANICO - PADOVA

A.P.L.

202

R. ISTITUTO BOTANICO DI PADOVA

Sala.:

BIBL. R. ORTO
BOTANICO-PADOVA

Palco

A.P.f.

N. inv.

202

~~N. 1465~~

REC 32

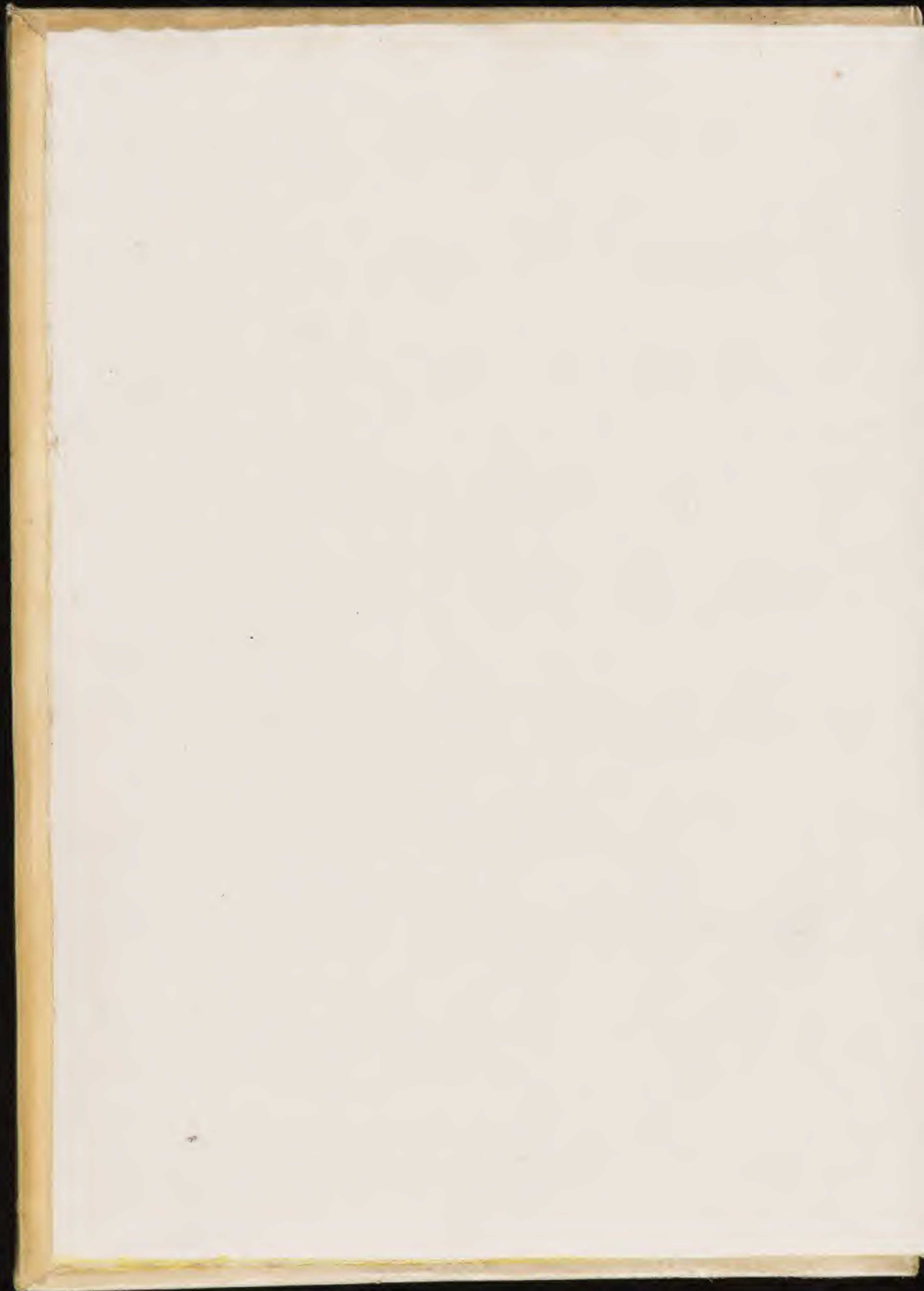

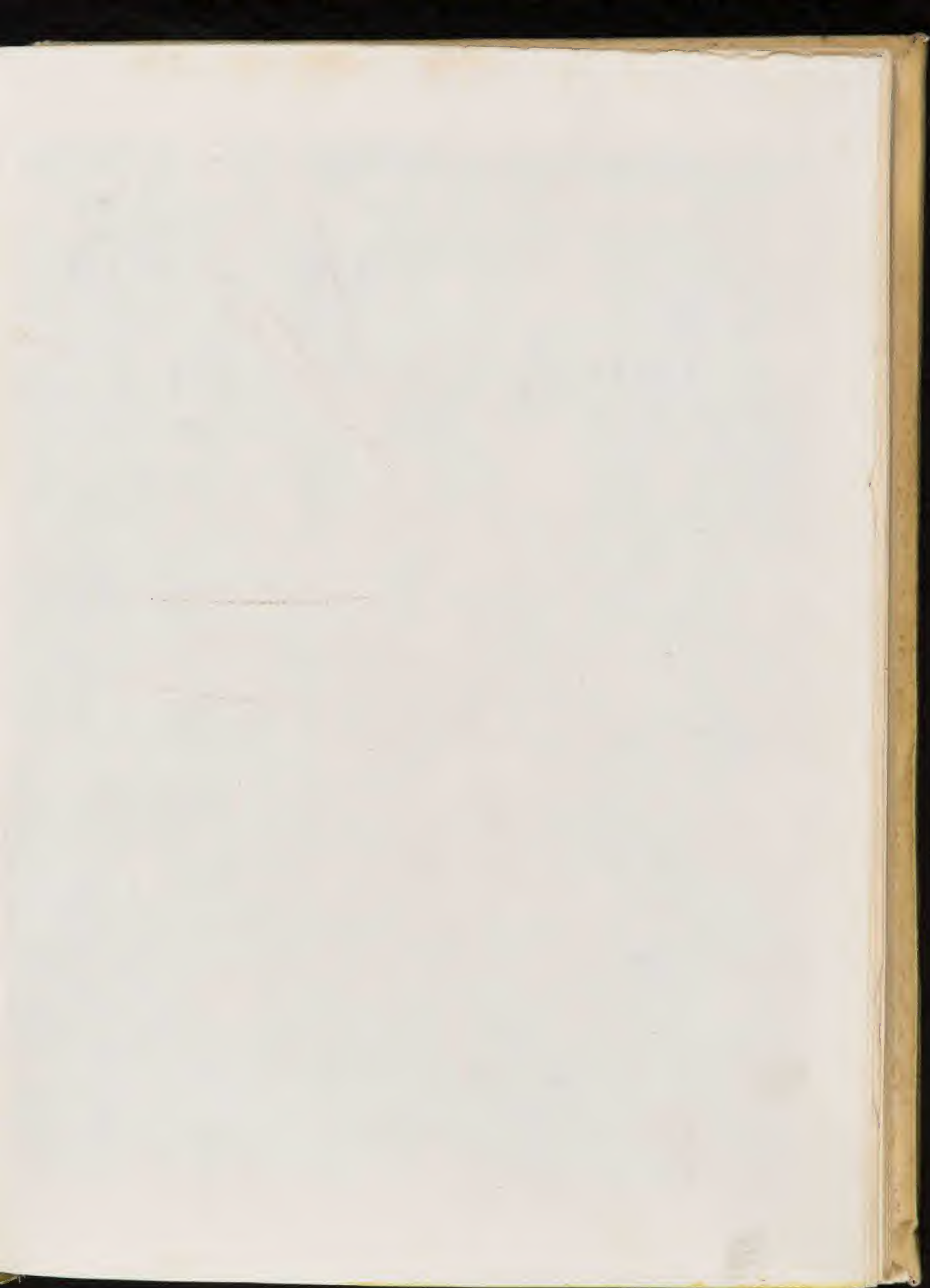

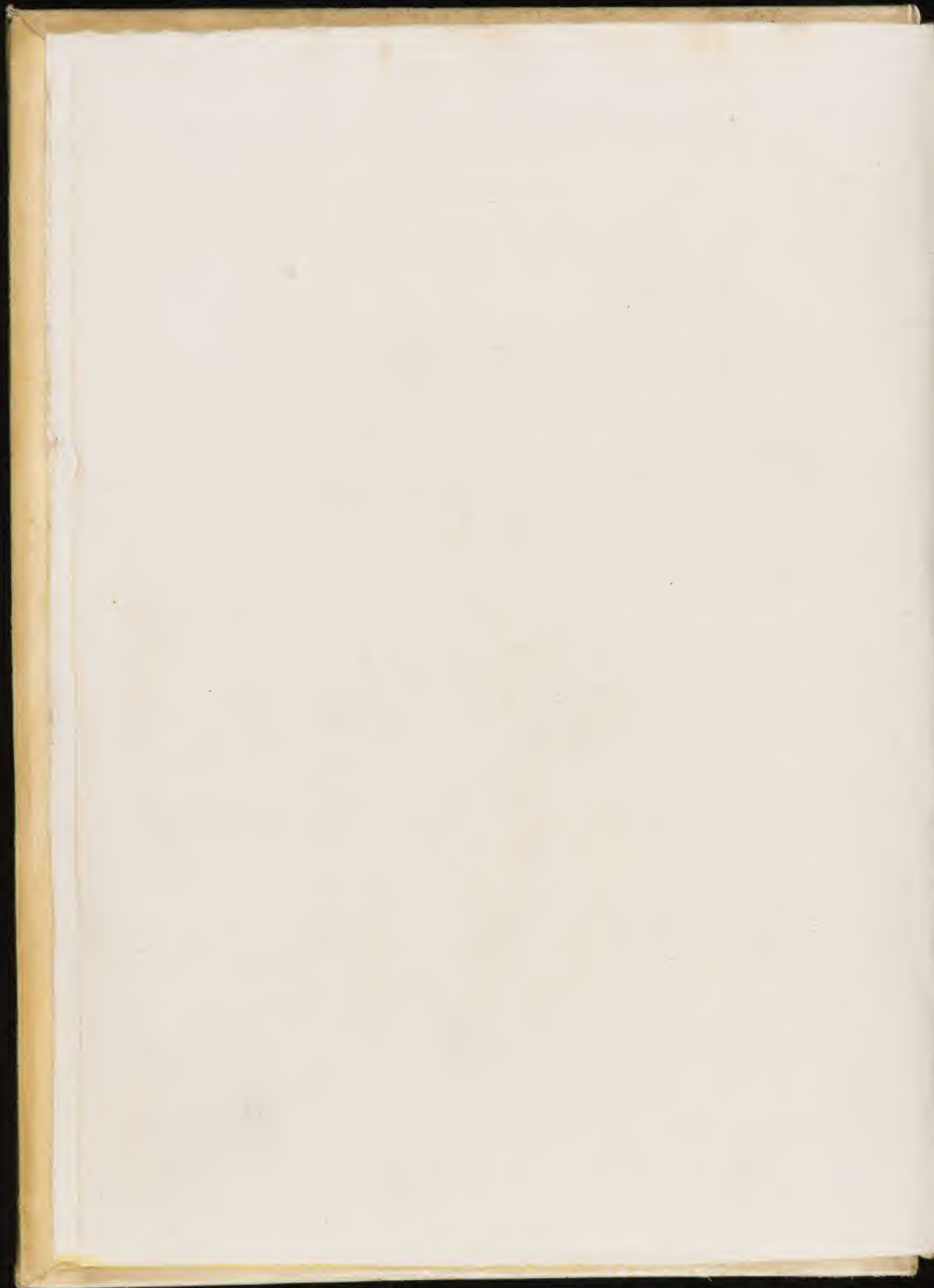

FLORA
SIVE
FLORVM CULTVRA

REDI
MITVR
FLORI
BVS
ANNVS

IO. BAPT. FERRARII
SENENSIS
E SOCIETATE IESV
DE
FLORVM CVLTVRA
LIBRI IV
ROMÆ

*Excudebat Stephanus Paulinus MDCXXXIII.
Superiorum permisso.*

JOHANNES LUTHER

1530

1530

1530

1530

1530

EMINENTISSIMO
PRINCIPI
FRANCISCO
CARDINALI
BARBERINO
S. R. E.
VICECANCELLARIO

IO. BAPTISTA FERRARIUS F.

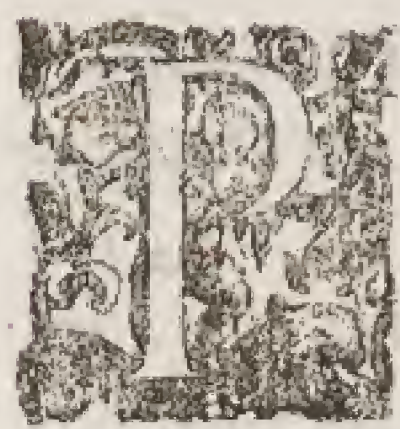
NON est mihi cum Veronensi Poëta deliberandum, cui donare debeam ab inculta scriptione inamœnum, à florido argumento lepidum meum volumen. Cur enim Flores Apibus deberi dubitem? Et vero virtutes tuæ, Princeps Eminentissime, mihi bene-

ficæ, nouoque more mellificæ fuerunt Apes; quæ
Floribus meis non ademerunt mel, sed addiderunt.
Melleum certè, suauissimoque dignum Principe be-
neficium contulisti, dum Flores meos qualescunque
sic amasti; ut & officiosè mihi animos feceris ad opus
floreum scribendum, & liberaliter opes suffeceris
ad euulgandum. Quòd si euulgatum perhumaniter
probaueris; quidni sperem omnibus placitum,
quod humanitas tua condiuerit? Accipe igitur, qua
me prouocasti benignitate, meam hanc tua merita
colentem Florum culturam. Quanquam illam tibi
iam donare non possum, quæ tot nominibus tua est.
Vale.

AMICO FLORVM LECTORI.

*V*dica tandem Flora inuenta est, quæ
mores non inquinet, sed flores ani-
mo pulchrius, quàm solo, infeminet:
Florum, inquam, Cultura è priuatis
hortorum latebris in publicæ discipli-
næ lucem existit, ut floridas curas in ærumnosa mor-
talitate feliciter serat ad ingenuæ messem vberem
voluptatis. Quamobrem illa in ipso huius operis
florei vestibulo non solum hortensia præmonstrat ar-
ma, inuitatque facilem ad laborem; verumetiam
fructum laboris amplissimum pollicetur, quatuor
videlicet anni partes amœnitate perpetua vernan-
tes, & perenni vicissitudine modò iuuenem modò se-
nem, hoc est bifrontem annum omnium temporum
floribus coronatum. Neque verò in hortensis volu-
minis primo tantum aditu, sed in penetralibus quoque
adytis lepidè picta spectacula exhibere placuit; ut,
ad hilarandam legentis patientiam decenter interfi-
tas amicas florum fabellas comminiscente me, atten-
tionis mira conciliatrix, & Roscio melior gestum age-
ret pictura. Et sanè tam graphico artificio lusere
nobilissimi pictores; ut non pictæ pagine proponi,
sed res ipsæ geri videantur. Amabilis huius fal-
laciæ voluptatem concinnauit in primis Guido Re-
nius Bononiensis, qui artis suæ, quàm cuiusquam
eloquentiæ, coloribus illustrior, contracta in se vnum

vni-

uniuersa picturae gloria, quod semel Apelles Veneris miraculum elaborauit, hoc suis in tabulis maiestatis plena semper exprimit venustate; ac solerti penicillo, dum colores inducit, mores animumque pingit; quique scit manum de tabula tollere, sed feliciter aemulam victtricemque naturae. Vt ipse mihi iure gratuler summum operi meo decus ab eo accessisse artifice, quem non modò illustrium fertilis virorum parens Bononia, verumetiam assueta miraculis Roma vnice miratur & predicat. At verò Petrum Berrettinum Cortonensem, è cuius aequè benefica ac docta manu Flora mea pleraque accepit sua lineamenta pulchritudinis, quonam pari gratoque praconio remunerabor? Ille in ipso iuuentutis curriculo senilem absolutissimae artis metam adeptus expingendum argumentum prudenter digerit: extremas inter lineas corporum symmetriam raro aliqui successu artis emendatè includit: validè nitideque colorat: corpora tum graphicè denudat, tum eleganter inuestit: suorum argutias & veneres operum grauitatis nobilitat cothurno: & (quod laudis fastigium est) augustum antiquitatis vultum recenti aemulatione sic praesentat, vt par solertiae merces, nunquam antiquandi nominis eternitas debeatur. Sed magnum ingenium vna pingendi scientia explere non potuit. Quare alteram diuinæ Sapientiae rerum omnium opificis imitatricem facultatem perfectè didicit architecturam. Illa tandem summa deco-

decorum sit, à sapientissimo aestimatore, Francisco
Cardinali Barberino in aulicas opportunitates ob ar-
tis utriusque præstantiam fuisse delectum. Simili
dignus & felix honore Andreas Saccus Romanus,
Antonij Cardinalis Barberini splendida in aula bo-
num propitiumque lumen suauiter coloratis operibus
suis nactus, illustre Principum patrocínio artificium
lepida & concinna graphide scriptioni meæ adiun-
xit. Præter argutè descriptas lineis fabulas aliæ
hortensi rei perutiles formæ lineantur, quas vna sa-
tis expingere non potuisset oratio. Neque mirum
sit, in floreo volumine florum effigies admodum paucas
deformari. Etenim, cum volumina prope infinita
impressis visenda floribus, quorum unicam vel histo-
riam vel medicos vsus persequuntur, in omnium ocu-
los manusque passim incurrant, ego, qui florei cultus
nouum omnino, diuersumque opus exequerer, nostrati-
bus tantum hortis peregrinas & parum de facie no-
tas florum plantas exprimere satis habui. Verum ut
operis florei cognitio conspectior sit, præter accurata
graphidis lineamenta, quibus oculi potissimum eru-
diuntur, ea placuit quadripartitio, qua præcipua-
rum ordo partium ipsi animo delineatur. Primus
igitur liber, quem exigat florum cultio apparatus,
edocet: florum notitiam certis notis præbet secun-
dus: eorundem satum, & educationem tertius tra-
dit: vsum postremus aperit & admiranda, quæ se-
cretiore artificio perficiuntur. Patet iam expeditus
adi-

aditus ad Flores Culturae meae legendos. Siquid for-
tè horridum spinosumque pupugerit; meminero in-
dulgens lector, saepe cum floribus aculeos gemina-
ri.

M V T I V S   V I T E L L E S C V S
S O C I E T A T I S   I E S V

P R A E P O S I T V S   G E N E R A L I S .

C V M Floram, siue Florum culturam P. Io. Baptistæ Ferrarij Societatis nostræ tres eiusdem Societatis, quibus id commissum fuit, recognouerint, & in lucem edi posse probauerint: facultatem concedimus, vt typis mandetur; si ita Reuerendiss. D. Vicefgerenti, & Reuerendiss. P. Magistro Sacri Palatij videbitur: In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 6. Septembris 1632.

Mutius Vitellefcus.

Imprimatur, si placet Reuerendiss. P. M. Sac. Pal. Apost.
A. Torniellus Vicefg.

*Æmulam hanc æternitatis Floram,
& eruditissimam non tam florum, quàm morum, & ingenij culturam
à Reuerendiss. P. Nicolao Riccardio Sacri, & Apostolici Palatij Magi-
stro iussus auiditate summa perlegi: eamq. publicæ natam ingeniorum
utilitati non modò cenfeo, sed innocentem Paradisi voluptatem Lecto-
ribus, & immortale Authoris ingenio coronamentum allaturam assero,
spondeoque. Ex Collegio Romano octauo Idus Septembres 1632.
Hieronymus Petruccius è Societate Iesu.*

Imprimatur.
F. Nicolaus Riccardius S.P.A.M. Ordinis Prædicatorum.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1100 S. EAST ASIAN BLDG.
CHICAGO, ILL. 60607

Received of the
Library of the University of Chicago
the sum of \$100.00
for the purchase of
the book
The History of the
University of Chicago
by
The Trustees of the University of Chicago
1926-1927

For the purchase of the book
The History of the University of Chicago
by
The Trustees of the University of Chicago
1926-1927

For the purchase of the book
The History of the University of Chicago
by
The Trustees of the University of Chicago
1926-1927

For the purchase of the book
The History of the University of Chicago
by
The Trustees of the University of Chicago
1926-1927

For the purchase of the book
The History of the University of Chicago
by
The Trustees of the University of Chicago
1926-1927

INDEX CAPITVM.

LIBRI PRIM I

De
Apparatu hortensi.

Cap. I. Floriferæ cultura traden- de frugi consilium. pag. 3	III. Hortensis architectura. 16
II. Nouæ cultura nouum ma- gisterium. 12	IV. Excubitor, & Cultor. 44
	V. Arma hortensia. 57
	VI. Terra floralis. 73

LIBRI SEC V N D I.

De
Florum Notis.

I. Narcissorum notæ. 99	VIII. Asphodeli, Pæoniæ, Lilij conuallium, & Iucæ In- dicæ notæ. 184
II. Croci, Colchici, Coronæ im- perialis, ac Tuliparum notæ. 141	IX. Byzantinæ Lychnidis, & Americani Trachelij no- tæ. 187
III. Fritillariæ, Iridum, Lilio- rum, Orchis, atque Or- nithogali notæ. 149	X. Caryophyllorum notæ. 189
IV. Hyacinthorum notæ. 158	XI. Granadillæ siue Mara- coti notæ. 190
V. Cyclamini, & floris Indici è violaceo nigricantis no- tæ. 167	XII. Gelsiminorum notæ. 193
VI. Anemones notæ. 173	XIII. Rosarum notæ. 201
VII. Ranunculi notæ. 181	XIV. Florentium arbuscularum notæ. 204

LIBRI T E R T I I.

De
Florum Satu, & Educatione.

I. Lex floris ferendi. 211	III. Contra maiusculos hostes hortense bellum. 257
II. Lex floris seruandi. 243	IV.

Index Capitulorum

IV. <i>Contra minutos hostes machine.</i> 278 V. <i>Lex floris propagandi.</i> 293 VI. <i>Narcissorum cultura.</i> 302 VII. <i>Crocus, Colchici, Coronæ imperialis, ac Tuliparum cultura.</i> 312 VIII. <i>Fritillariæ, Iridum, Liliorum, Orchis, atque Ornithogali cultura.</i> 317 IX. <i>Hyacinthorum cultura.</i> 319 X. <i>Cyclamini, & floris Indici è violaceo nigricantibus cultura.</i> 324 XI. <i>Anemones cultura.</i> 327 XII. <i>Ranunculi cultura.</i> 339 XIII. <i>Asphodeli, Peoniæ, Lilij canuallium, & Iucæ In-</i>	<i>dica cultura.</i> 342 XIV. <i>Trachelij Americani, Lychnidis Byzantine, aliarumque consimilium herbarum cultura.</i> 344 XV. <i>Caryophyllorum cultura.</i> 346 XVI. <i>Granadilla cultura.</i> 351 XVII. <i>Gelsiminorum cultura.</i> 352 XVIII. <i>Rosarum cultura.</i> 362 XIX. <i>Floridarum stirpium arborescentium cultura.</i> 369 XX. <i>Aquaticorum florum cultura.</i> 372 XXI. <i>Indica stirpes in hortis Barberinis.</i> 375

LIBRI QVARTI. De

Florum Vsu, & Admirandis.

I. <i>Florum Structura multiplex.</i> 395 II. <i>Florum siccitas viuax, & verisimile mendacium.</i> 433 III. <i>Arcana florum cultura.</i> 441 IV. <i>Arbitraria florum tempestiuitas.</i> 445	V. <i>Inducti floribus colores.</i> 458 VI. <i>Arte maius Naturæ miraculum.</i> 468 VII. <i>Emendati, additique floribus odores.</i> 503 VIII. <i>Mutate florum formæ.</i> 506

APPARATVS

HORTENSIS

LIBER PRIMVS.

Florifera cultura tradenda frugi consilium.

C A P V T I.

GE surge anime ex humili, atque adeo ex humo. Desine tandem aliquando prono in hortensem terram vultu vel præter naturam brutum animal, vel ante diem filicernium videri. Parce magnæ matris viscera cultu rustico proscindere, armis agrestibus vulnerare; ne de parentis optimè de te meritæ vulneribus florulentæ purpuræ cruentam voluptatem crudeliter exprimere dicaris. Cælum suspice, ad quod natus, ad quod erecta statura tuendum tenendumque factus es. Immortalia sidera caducis flosculis præfer, aut eadem esse cæli flores existimato nostratibus amaranthis diuturniores. Sed frustra

A 2

contra

Florum cul-
tura nouum
opus.

Homine in-
genuo digna.

A veteribus
vsurpata.

contra torrentem nitimur : frustra ingenio reluctamur . Enimuero Antæus sum , licet gigas non sim : quòd ex imo terræ contactu, cultuque ad cælum vergior, atque altior assurgo : per flores enim ad gemella florum sidera congruenter molliterque transitur . Quare à floribus afflata mihi benefica mens est, vt vniuersæ hominum nationi floridam ad cælum viam aperiam, siue vt floriferi horti suauissimè laboriosam culturam , quæ recenter nata plurimos quidem cultores industrios, nullum tamen adhuc minutioris curæ nacta scriptorem est, primus edoceam : ne mihi vni serere, mihi vni metere arguar . Sic præterea mecum ipse floridi cultor Lycei philosophabar , ex ingenuis mortalitatis oblectamentis honestius esse nullum , quàm quod ex florum cura culturaque percipitur. Vix enim procreatam, & velut infantem humanitatem hortus voluptatis inter florea incunabula excepit : vt erga flores amorem à vetustissimis incunabulis traheremus. Ipsum quoque humanæ felicitatis diuinum domicilium peregrino Paradisi nomine hortum redolet . Quin etiam , cælestis amœnitatis adumbratæ ac rudes imagines, terrena viridaria tum veteri, tum recenti ætate principes viros ad speciosam sui cultionem inhalatæ suauitatis illecebra inuitarunt . Non est cur auribus ingeram recentia exempla , quæ oculis quotidie vsurpamus . Veterum aliqua non ab aspectu modò, sed à memoria etiam remotissima commemoran-

morando videamus. Verùm ne Romæ, laudum omnium fertilissima in vrbe, externa decora demiremur, omitto plaufibili inuento hortensia rura ciuitate donantem, interque flores fuauiter philosophari docentem Epicurum: prætereo Reges Adonidem, & Alcinoium regalium inter curarum spinas hortorum florido studio beatos, nec tam aculeato in sollicitas punctiones auro, quàm explicato in aridens blandimentum flore coronandos: taceo Reginam Semiramidem in pensilis viridarij præcelso miraculo, quàm in regiæ sellæ humiliore fastigio magis suspiciendam: parco narrare Persarum Regum ædibus hortos, quos illi Paradisos vocabant, fuisse coniunctos, vt Regibus ipsis florum cura semper hæreret: non dico pretiosissimæ texturæ authorem Attalum à Regni administratione ad hortuli transisse culturam, quòd floream purpuram decentiùs, quàm Attalicam vestem elaboraret: non repetito centies auditam Cyri vocem apud Lacedæmonium legatum Lyfandrum inter infinita regiæ gazæ spectacula sese confitorem esse vnicè gloriantis: relinquo denique aureum Hesperidum pomarium, ne videar aurum illinere mendacio. Vna, miraculorum omnium theatrum, Roma olim adolescens Reges habuit, qui moderationi populorum hortorum cultu proluderent: ex quorum numero Tarquinius non tam superbus fuit, quin ad hortensia papauera educanda sese demitteret. Quanquam,

Plin. Nat. hist.
l. 19. c. 4.

Esther c. 7.
Plutarch. in Art.
taxerfe.
Iul. Poll. lib. 9.
c. 3.

Iustin. lib. 36.

Plin. ibid.

illa messe tyrannicè demessa, innocenti horto indignum, hoc est sanguinarium filio nuntium remisit. Quid regno deflorescente nobilitas Consularis? nonne in hortensi area, quàm in forensi arena diutius effloruit? Certè, si quid Respublica detrimenti pateretur, auxilios Duces, Imperatoresque petebat è villa, quam duodecim etiam tabulæ hortum appellarunt, quòd ibi, qui capere arma possent, orientur. Vt mirandum nemini sit illam diu Rempublicam stetisse florentissimam, quæ cultissimis hortis, quæ fortissimis cultoribus abundarit: quorum aliquis Oratorum flos, ut amœnitatem omnem, etiam nomine complecteretur, ab horto dictus est Hortensius. Sed vnus instar omnium prædicetur colonus, alterum belli fulmen, Scipio Africanus, qui summam triumphali gloriæ manum à se tum addi existimabat, cum domitricem Africæ dexteram in subigendo Linterni hortulo exercebat. Quid, si veteres Sallustij, Luculli, Mecœnatis, ac Cæsarum hortos memoria repetamus? num dubitabimus amœnissimæ indolis patritios Quirites super florum studio cum vernante natura specioso certamine coluisse? Quare Domitiano Cæsari præter aulicum, & poëticum morem vera sic cecinit gratulatio.

Martial. l. 6.
epigr. 80.

*Navita derisit Pharios Memphiticus hortos,
Vrbis ut intrauit limina prima tuæ.*

Quod igitur semel voce, Lesbium oraculum, Theophrastus

phrastus, hoc sæpius re ipsa docuit gentium Regina
 Roma dignam esse homine libero agriculturam.
 Verùm adeo non modò summos, sed infimos quo-
 que homines amor tangebatur hortorum: ut pauper- *Plin. ibid.*
 cula urbana plebecula Babylonæ amœnitatis pensi-
 le sumptuosumque miraculum æmulata de fenestris
 olim (quod nostræ etiam ætatis vulgus vsurpat) hor-
 tensia rura suspenderet. Urbem orbis epitomen, *Apud. Celsum*
 ut nobilis ait Græcus author, plura decora comple- *Rhodig. lib.*
 ctentem, quàm quæ possent vnico nomine conclu- *18. c. 25.*
 di, triplici quondam insignitam fuisse accepimus: *Ang. Politian.*
 peruulgato scilicet Romæ, robur græcè sonantis: *ep. 2. lib. 1.*
 arcano, ut quidam putant, Amaryllidis, vel ab amo-
 re latina origine, vel ab incilibus, quibus Argei cam- *Xannius l. 6.*
 pi Romana palus siccata est, græca significatione, *Miscell. c. 1.*
 deductæ: sacro demum atque in sacrificijs vsurpato
 Anthusæ, hoc est Floræ, siue Florentiæ, vnde sacra *Romæ sacrū*
 Floralia nominantur. Ut videlicet vrbs & rerum *nomen Flora,*
 gestarum gloria, & florum studio florentissima ip- *siue Floren-*
 so etiam nomine floreret: utque floribus operam *tia.*
 dare Romanum esse gloriemur. Digredere iam
 tempestiuè à Romana urbanitate ad Africanam
 barbariem liberrima narratio: ibi pande Regij Ge-
 neri penetrales hortos: ostende nobilitate, sapien-
 tia, integritate spectabilem Antistitem Paulinum *Florum cul-*
 tum præclarè liberum, cum vendibili seruitute *tor Paulinus.*
 alienæ libertatis redemptor humum fodit, ut olen-
 tium herbarum florumque munuscula metat, quo-

Diocletianus
ex Imperato-
re olitor.

Baron. *Annal.*
to. 2.

Christus re-
diuius hor-
tulanæ specie.

rum suauissimo nexu & barbarum Genferici ty-
ranni animum sibi deuinciat, & se suosque captiuos
ciues simul absoluat. Quòd si Diocletianum, tra-
beatum illud monstrum, ac sceptrigeram furiam,
abdicato demum, quòd nimium diu impotenter,
ac tyrannicè tenuisset, imperio, culta innocenter
olera sic nobilitarunt: vt tam ipsi gloriosum futu-
rum fuerit, si columnarum inscripta monumenta,
ex Imperatore olitorem prædicassent, quàm fuit ei-
dem probrosum, quòd Christiani nominis euerfo-
rem appellarint: quanto plus gloriæ cum lectissima
florum messe metere credenda est in hortorum vr-
bano rure colendo splendide rusticata nobilitas? Sed
quid ego mortales hortensi culturæ deditos admi-
ror? Deus ipse triumphata morte rediuius, atque
immortalis non in triumphali Regis paludamento,
sed in subrustica hortorum cultoris effigie amantif-
simæ se Magdalenæ videndum præbuit. Et sanè ad
sempiternæ voluptatis colendos hortos reducem spe-
cies decuit coloni. Nec equidem miror subagrestis
hominis imagine sese induisse rediuium mortis
triumphatorem, cælique Imperatorem Deum, qui
sic agrestes florum delicias adamauit, vt ardua Cæli-
tum felicitas facili mortalium labore præcerpenda,
in florem campi, liliumque conuallium humili ap-
pellatione transierit. Quòd si Deo decorum fuit
nostrum se florem facere, & appellare: quidni nos
pulcherrimas eius imagines, flores videlicet ambi-
tiosè

riosè colamus? Iam non est mihi quærendum, cur
 idem suauissimus planeque floridus Legislato agri
 lilia citra vllum ipsorum laborem Salomonis regio
 cultu ornatiora considerari iusserit. Eorundem e-
 nim & vnicus & prouidus cultor voluit agnosci
 Deus. Vt flores colere maius humano decus esse
 intelligamus. Fas igitur mihi sit absque leuitatis no-
 ta docere, quod grauissimis viris, atque adeo ipsi
 Deo pulchrum fuit vsurpare. Huc accedit non le-
 ue florum culturæ non exercendæ solùm, verùm
 etiam tradendæ incitamentum, seuerioris nempe
 sapientiæ erga geniale hoc ingenuumque studium
 plausus & præconia. Sed numquam illa gloriosius
 plaufit, quàm, cum eruditissimi ore Lipsij locuta,
 in ambiguo reliquit, an flores hortus elegantiores
 funderet, quàm Lipsius loqueretur. Duo hic
 præstari à me posse penitus diffido, ac pernego. Al-
 terum est, vt omnia colendorum præcepta horto-
 rum persequar. Quis enim vnquam primus inten-
 tati operis magister vniuersa peruidit, ac posteris
 tradendum doctoribus reliquit nihil? Non fuerit
 igitur minimæ opportunitatis, & laudis pleraque, ac
 præcipua præmonstrasse. Alterum, vt omnibus
 placeam. Nam quis, nisi delirus, dissimilium in-
 ter se ingeniorum, atque etiam dissidentium sen-
 tentiarum infinitis mortalibus vnum argumenti, at-
 que adeo scriptionis genus sapidum esse posse arbi-
 tretur? Satis igitur habeo, si paucis, ijsque sapienti-
 bus

*Tubet flores
considerari.*

*Florum cul-
turam etiam
docere deco-
rum.*

*Hortorum
cura sapienti-
bus laudata.*

*De Constant.
l. 1. c. 1. 2. 3.*

*Duo Scripto-
ri difficilia.*

bus non displiceam . Non hîc opus mihi est more
 poëtarum è Parnassi viridario eruditam auram im-
 plorare , vt percupida mens amabiles sensus à fertili
 aspiratione concipiat : idem enim Zephyrus , qui
 odorato halitu floream terræ , ingeniosam inspirat
 animo fœcunditatem . Neque Aganippes lymphati-
 cam lympham sitio, vt aridum ad nobiles partus in-
 genium irrigetur : eadem enim hortensis vnda, quæ
 teneros terræ filios lactat , inter floreat fratres pudici-
 cam hanc meam Floram educit , & educat . Va-
 leant Musæ , mera nomina , non vera numina cano-
 ræ superstitionis . Musarum instar omnium vna mihi
 est , vna placet & ingenua & ingeniosa colendi floris
 Ars , quæ decentiùs à me , quàm deflorata pudicitia
 laude quondam famosa muliercula, Flora nomina-
 tur . Hæc igitur , dum cælo non inuida , sed æmula
 duodecim siderum illustri diademate coronatum ,
 annum subinde nascentium florum perpetuo vere
 mirabiliùs coronat , floream mihi sertum poëtica
 lauro pulchriùs intexit ipsius decora , ipsius leges ad
 hominum iucundissimam exercitationem promul-
 ganti . Eiusdem ego admonitu floridum argumen-
 tum suauitate carminis alioqui condiendum carmi-
 ni proxima, atque inter flores decenter efflorescente
 oratione pertracto : quòd recentium florum nomina
 pleraque peregrina sine obscura verborum ambage
 versu dicere non est . Hæc me M. Catonis, M. Var-
 ronis , Columellæ , Palladij , Constantini Pogonati
 sapien-

Florum cul-
 tura cur Flo-
 ra .

Florum cul-
 tura cur pro-
 fa , non car-
 mine ,

sapientissimi Imperatoris, aliorumq. complurium
 grauiſſimorum authorum de re tum rustica, tum
 hortensi solutè scribentium nobilissimis exemplis
 ad hoc idem scribendi genus impellit. Et Constanti-
 num quidem satis luculenter docuisse monet, è ma-
 iestate Imperatoria esse non hominibus modò, ve-
 rùm etiam floribus leges & iura præscribere. Ut
 hortos colere Cyri exemplo regium, hortensem ar-
 tem præcipere Constantini documento imperato-
 rium, vtriusque authoritate aureum sceptrum, &
 floriferum bipalium tractare perinde splendidum
 esse fateamur. Valeat iam tandem Apollo, calor
 capitum fanaticus in fabuloso collis Heliconij sole
 apricantium. Tu mihi splendide ficto Apolline il-
 lustrior, FRANCISCE CARDINALIS BAR-
 BERINE, quâ sapientiæ, quâ gloriæ purpurea luce
 suauiter incendis animum, vt flores loquar, VR-
 BANIS APIBUS tuis, vt spero, gratissimos. Et
 quanquam excelsæ indolis natiuis, cultissimiq. hor-
 ti domesticis floribus abundas: non tamen dedigna-
 beris tibi nascentes Floræ meæ agrestes flosculos li-
 berali Vrbaniſſitate donare. Neque sanè dedecet re-
 giam istam morum facilitatem à summorum Re-
 gum colloquio, & grauiſſimarum legationum ne-
 gotio reducem inter horridulos hortos meos breue
 per otium rusticari. Iam verò adueneror, atque in-
 uoco præpotentem Diuinitatis auram, quæ sicut in-
 ter cælestis felicitatis æterna vireta florentissima

Francisci Car-
 din. Barberini
 patrocinium
 imploratum.

Aspiratio di-
 uina floribus
 inuocata.

Cæli-

Cælitum gaudia semper euentilat, vt perennent:
sic hortensibus curis hisce meis aspiret, vt felici
exitu hilarentur.

Nouæ culturæ nouum magisterium.

C A P V T I I.

NOuam, & perutilem florum culturam in-
cultè scribenti mihi, ad impetrandam
operis nouitate veniam, vtilitate beneuo-
lentiam conciliandam, pretium operæ foret osten-
dere, à compluribus, ijsque eruditissimis rei flo-
reæ scriptoribus, florum tantummodo aut histo-
riam, aut certè vim medicam fuisse traditam;
quarum illa mortalium voluptati prodesset, hæc
vitæ: accuratissimum verò cultum, quo de hu-
mana tum voluptate, tum vita optimè promeriti
flores viuerent, ac perennarent, vt diutius prodes-
sent, adhuc intactum indictumque laruisse. Quare
hoc equidem loco recentis ad operis certissimam
fidem, omnium, qui de floribus ad hanc vsque æta-
tem conscripsere, catalogum cum ipsarum scri-
ptionum argumentis producerem; nisi numero-
sam recensitionem istam authores aliqui Transalpi-
ni elementario ad expeditam cognitionem ordine
numerantes occupassent, hoc est partes meas im-
plessent. Ex his est, qui ducentos circiter numeret
her-

Herbariæ rei
scriptores ab
alijs numera-
ti.

herbariæ, adeoque rei floreae scriptores, quorum nemo vnus de vniuersa absolutaque, vt nunc viget, florum cultione præcepit. Fuere quidem perpauci ex ijs, quos legerim (legi autem complures) qui remota quædam aut mutila præcepta hac super re cum attigerint, integram mihi ac peramplam tradendi cultus hortensis materiam reliquerunt. Ego igitur nouis in præceptis præscribendis vtilius occupatus longissimos indices ab alijs describere superuacaneum puto. Neque tamen eos ingrato silentio dissimulabo, qui nuper ingeniosa floridaque scripture ipsis decus floribus addiderunt. Sic enim, vt par est, in latinis hisce meis hortis non vna modò breuissimorum flosculorum forma, sed florentissimorum quoque ingeniorum fama vernabit. Prior in hortensibus meis noualibus floridissimum nomen efferat, qui suas pridem paginas florum scripture gloriæ fecundissima conseuit, Fabius nobilitatis excelsitate Columna, eruditionis amœnitate flos, seu potiùs familiæ suæ Præter hos Fabius Columna. miraculum; quia Columnam florere facit, seueriores videlicet philosophiæ, mathematicæ, legumque disciplinam blandissimo florum studio coronat. Floreae sapientiæ præcones argutissimi sunt pridem euulgati, breuique vulgandi codices, in quibus, quàm in hortis, pulchrius flores nitent, ac suauius olent: quia illos oculatissima, & planè Lyncea seuit eruditio, ac veritatem opacantes erran-

rantium opinionum malos frutices extirpauit. Testis est è libris iam editis cum prior, qui non minùs re, quàm nomine ΦΥΤΟΒΑΣΑΝΟΣ Theophrasti, aliorumque veterum herbariorum descriptionibus respondentes plantas græcæ latinæque eruditionis momentis prudenter examinat: tum posterior ΕΚΦΡΑΣΙΣ, qua præter superiores aliæ complures minùs cognitæ, rarioresque stirpes nostrate sub cælo nascentes, à priscis olim herbarum peritis medicis descriptæ recognoscuntur, & declarantur. Testis, herbariæ rei Anazarbeum oraculum, Dioscorides & profuturis, & mansuris Columnæ notis explicatus, nondum tamen in publicum iudicium typorum opera productus. Testes denique sunt, quæ iam eduntur in lucem ad Mexicanarum plantarum, animalium, & metallicarum fodinarum historiam notæ, appendicesque operi peregrino, ac perutili pares. Et cum quidem nouæ Hispaniæ thesaurum, siue opportunam medicinæ historiam Franciscus Hernandus nouo in Orbe primarius medicus congeffit: Nardus Antonius Recchus, Hispani Regis itidem medicus digessit: Ioannes Terentius, pridem inter medicos ad corporum, nunc autem inter Iesu socios ad animorum peruestigandam salutem apud Sinas Lynceus doctissimis notis locupletauit: vniuersi verò Lyncei, atque ipse præcipuè Lynceorum princeps Federicus Cæsius è diuturnis tenebris erutam & eruditis

Francis. Hernandus.

Nardus Antonius Recchus

Ioann. Terentius.

ditis additamentis, & liberalibus impensis, ut præclarè legatur, in bono lumine euulgarunt humanitatis suæ. Scriptor alter à Fabio & ipse ad sapientiæ latebram peruidendam Lynceus, Ioannes peracutum olentis ingenium de Nardo & Epithymo disputationis Faber, Romanæ præstantiæ medicus, atq. herbarius Pontificius innocenter odoratis plantis eruditum conficit aculeum contra Iosephum Scaligerum. Descriptorum serie florum proximum floret nomen Tobia Aldini, qui, dum Odoardi Cardinalis Farnesij medicus Chymicus, & Farnesiani horti præfectus rariorum eiusdem horti plantarum descriptionem profert in lucem, ad colenda & coronanda regiæ pulchritudinis Farnesiana Lilia iure peregrinatas esse rariores plantas exteras docet. Iam verò scripture, non eruditione postremus floribus nostris inferendus est floridus sanè scriptor Federicus Cæsius, qui genus, & proavos, atque hæreditarium principatum vix sua decora existimans & omni bonarum disciplinarum genere sic animum illustravit, ut erudita perspicacitate maximè Lynceus Lynceorum omnium dux, ac propè dixerim oculus sit: & multiformi scientia in perbreues Phytosophicas tabulas coacta Mexicanam eandem historiam sic fœcundavit, ut pluribus illa ingenij floribus, quàm Indiæ stirpibus virere videatur. Usque adeo cultrice sapientia exarata fragiles paginæ perennaturæ gloriæ seminarium sunt. Superest iam

Ioannes Faber.

Tobias Aldinus.

Federic. Cæsius.

ut

ut nos quoq. vtiliter vernaturas paginas vsque adhuc intractatis & recentibus excolendi floris præceptionibus laudabiliter exaremus, quas tum diuturna, mihi experientia, tum consulti experientissimi cultores suppeditarunt.

Hortensis Architectura.

CAPVT III.

*Horrorum
positio.*

*Plin. lib. 18.
cap. 6.*

P Rincipiò, cui gestit genialis indoles in florum culturam, floriferi horti aream eligat salubri cælo subditam, summotamque procul à paludibus, ne coloratos inter flores à pestilenti regionis halitu ipse cultor mortis colore decoloretur: fluuiò non aduersam, ne aquosa & perfrigida, atque adeo insalubri aura inspiretur: si locus suppetat, domesticam, ut assidui veris felicitate aureum seculum domi habeat, subiectumque videat è fenestris exspectum floribus paradisum: quoad eius fieri poterit, peramplam, ne florea natio varia & multiplex angustè habitet: auersam à septentrione, unde gelida pernicies mollissimis terræ foetibus hyeme inhalatur: conuersam ad meridiem, cuius tepidi humidique spiritus clementer aspirantes florum animæ sunt. Ita situs amœnitate ipsi hortulus Italiæ non concedet, quæ, sterili Aquilonis frigore Alpinis claustris excluso, ad australis cæli fertilem

repo-

teporem porrecta vnum tota pomarium Varroni De Re rustic.
lib. 1. c. 2.
 videbatur. Sin autem siccanea regio humore nullo,
 aut parcissimo adiuuatur: hortos ita partieris, vt
 hiberno ad meridiem, æstiuo ad septentrionem, Pallad. De re
rust. l. 1. tit. 34.
 flore spatia conferenda conuertas. Illius enim loci
 frigidam austrinus halitus, præferuidam siccitatem
 minùs ostenta soli aquilonaris positio temperabit.
 Possumus quoque varios pro regionum varietate,
 villarum situs ab idoneis authoribus præfinitos sic
 ad hortos referre, vt ij spectent in frigidis locis me- Plin. ibid.
 ridiem, septentriones in æstuosis, in temperatis
 exortum æquinoctialem. Eandem aream sic præ- Planities.
 terea prouidus cultor exæquet: vt non æquissima,
 nec perlibrata, sed exigue prona leniterque decli-
 uis humorem imbrium superfluum aliò euergat.
 Apricam verò vel inueniat, vel efficiat: ne immi- Apricitas.
 nens, aut obiecta opacitas grauiùs, quàm Magni
 Macedonis umbra, officiat non doliari cuipiam
 Diogeni, at delicato florum populo salubriter apri-
 canti. Vt hortenses partus floridam & nitidam vitã
 viuunt, amantissimi parentis sui vitali solis calore,
 citra umbræ inuidiam foueantur. Vt suis horti sice-
 ribus discolori luce florentibus cælum stelliferum
 æmulentur, æmulanda cæli decora libero prospe-
 ctu intueantur. Vt colorati pupuli ex altricis nubis
 pluuiò lactatu viuudum colorem ebibant, aërium
 lac umbrosa mora ne prohibeto. Vt marinis con-
 chis auidiùs matutino rori oscitantia florea conchy-

lia roscidis margaritis æstum refrigeraturis perluc-
 ceant, auarus obex instillatas opes ne intercipito.
 Sed rorantibus cæli guttulis, & antelucanæ sereni-
 tatis imbre æstuantium, atque arentium in aprico si-
 tis hortorum satis extinguere non potest. Quare fon-
 tani liquoris natiua, siue accersita perennitas, aut
 non ita profundi, laboriosique haustus putealis fons,
 aut certè cælestis aquæ cisterninum conceptaculum
 siue intra, siue propter hortensem aream sit: ut bi-
 baculis plantis vel manu illatus, vel suæ spontis hu-
 mor, cum opus fuerit, ministretur. Ad hæc pro
 loci situ ea areæ figura deligenda, cuius in designa-
 tione vel nulla, vel minima spatij iactura fiat. Sin
 autem patientiore in agro tua sit optio: pro arbitrio
 angulatam aut rotundam, oblongam aut quadra-
 tam destinabis. Illud verò seruandum est, ut area
 sepimento clausa, vel claudenda, si longior quàm
 latior placet (siue ea rectis angulis, siue ouato am-
 bitu definiatur) ab ortu longitudinem porrigat in-
 occasum. Nam sepimenti, quàm latum est, breuio-
 ra latera orienti, occidentique soli aduersa matutinis
 ac vespertinis horis, cum longissimæ umbræ sunt,
 areæ minus extremæ utrinque inumbrabunt: me-
 diæque plus solaribus radijs patebit, hoc est area
 tota erit apricior. Reliquum est, ut appositè delecta
 floribus castra (nisi quo alio munimento inaccessa
 sint) tutissimo aduersus furaces excursionses vallo
 communiantur. Id autem seu modicè sublimi,
 qui

qui furem non solem arceat, circumdato muro, si-
ue spineo sepimento statuetur. Non enim rosæ so-
lūm, sed cæteri etiam flores præfidiarias inter spi-
nas tutò habitant. Sepes viua structili præfertur,
utpote parabilis minore sumptu, æuo diuturniore
durabilis. Ea sic instituitur. Hortulus, quem ve-
luti florum urbem sepimenti mœnibus munire de-
stinaveris, condendæ urbis veteri more sulco, eoq.
duplici sic cingendus est, ut alter spatio tripedaneo
distet ab altero: vterque verò bipedanea, vel sesqui-
pedali tum altitudine subsidat, tum latitudine dehi-
scat. Id verò fieri debet, simul atque ab æqui-
noctio autumnali largis imbribus terra maduerit.
Semina deinde paliuri, rubi, eiusque spinæ, quam
sentem canis appellant, quàm maturissima erui fa-
rinæ ex aqua maceratæ immiscentur, eaque intrita
sparteis, aut nauticis veteribus funibus, aut quibus-
libet alijs restibus inseritur. Siccati deinde funes
reponuntur in tabulato. Quadraginta mox diebus
à bruma prælapsis, siue post Idus Februarij, cum
redit hirundo, cum fauonius aspirat, siqua in sul-
cis reses per hyemem aqua stagnauit, exhauritur:
resolutum verò solum, quod autumno egestum
fuerat, ad mediam vsque sulcorum altitudinem re-
geritur. Ad extremum prædicti funes impressis
foeti seminibus per vtrumque sulcum porrecti leui
terra obruuntur. Ita circa trigesimum diem pro-
repunt sentes, quos adhuc teneros interposita vtri-

*Calon. De re
rust. lib. 1. c. 3.
Pallid. l. 1. tit.
34.*

*Apud Constant.
Cas. Pogonat. de
Agriculi. lib. 5.
cap. 42.*

que fulco virgea sepe sic adiuuare oportet, ut in spatium, quod interiacet, inclinati virgarum adminicula superascendant: donec incremento firmiore corroborati densissimo, atque inextricabili nexu impenetrabile, atque adeo inexuperabile munimentum intexant. Non absimile satisque validum se-

pimentum ita Diophanes architectatur. Sub æquinoctium vernum cubitali altitudine scrobem effodit: in illo & palos depangit, & funiculum extendit: pridie autem eruum molitum cum paliuri, rubi, & oxyacanthæ, siue acutæ spinæ semine commiscens macerat, atque ad mellis crassitudinem cogit: extentum deinde funiculum eo semine confricat, oblinitque: locum cremore irrorat, irroratumque ad breue tempus patere finit: egestam denique humum superiniicit: & post dies duodeviginti pedalis incrementi germina existunt. Eadem in scrobem pede non altiore transponit: & intra bimensis tempus cubitalem superant magnitudinem. Adeo verò in aculeatum, implicatumque vallum breui adolescunt, ut hispida ipsa species predonum vulneret, ac deiiciat audaciam. Non dispari Democritus artificio agrestes delicias munit ac sepit. Etenim à veris initio quindecim diebus sepium sationi præfinitis, nauticum funem marinis operis detritum, iamque putridum prædictorum seminio veprium eruo permisto confricat: exinde in scrobem defodit, & quotidie irrigat. Ita proce-

ram

ram atque imperuiam sepem citò educit. Nonnulli restem infricato rubi semine oppletam adebruunt: crassas arundines contusas obliqua, nec admodum alta plantatione defigunt; mistumque terræ lätamen ingerunt. Alij lectis è rubo maturis moris funiculum illinunt: deinde terra, fimoque obrutum rigant, donec germina emittat. Sunt præterea, qui viuam sepem in hunc modum excitent. Virgas rubi crassiores in segmenta discindunt: ea scrobibus palmari altitudine excauatis diligenter operiunt: quotidie, donec egerminent, fossione ac rigatione, si tempus inuitet, refouent. Ita sepes robusta, perennisque consurgit. Nouum aliud sepimentum regij cultoris ingeniosa monstrauit experientia. Plura hic diuersi generis semina ceræ, vel tenaci cuiuspiam materiæ in longum tenuiter productæ permiscuit: eadem optimè stercoreato subactoque solo commisit: atque ex ea congerie sepes admirabilis pullulauit. Nostri tamen agricolæ simpliciore cultura conseptos agros satis commodè tuentur. Vnico enim contenti trium circiter palmorum sulco vastissimarum spinarum plantas è spinetis campestribus translatas, ac leuiter attonsas à Nouembri mense ad Februarium infodiunt: ternorum interuallis cubitorum discretas arbusculas maximè vlmeas æquè attondendas interserunt, vt vepres quamuis asperos maritos fideli coniugio adminiculent: sambucum, quoad fieri possit, non

Linearis pi-
ctura.

Areolæ.

esse interponendam censent: quia frigida, siccaque vi affitas plantas emaciat, & in caudicem enormiter extumescens furacibus insidijs facile scanfilis est. Quod si locum tutiorem sepire mitius velis: dedolatos cancellos è castanea, seu qualibet alia ex arbore, quæ sub iniuria pluviarum perdurandi per- uicacia laudatissima sit, præfiges: ut innoxios illi oculos admittant, procaces hominum manus, atq. adeo pecudum ora pedesque distineant. Ita præparatum ac præmunitum aræ patentis æquor graphidis peritus, ingenuæ amœnitatis architectus curiosè dimetiatur: dimensi æquoris formam sectilem in partes pro dimensionis rata portione respondentes lineari pictura contrahat in papyro: multiformem areolarum imitationem deformet: pulcherrimam deligat exprimendam. Caueat autem, ne phrygionem imitatus areolas frangat in foliacei operis angustas & minutulas incisuras, sationi planè ineptas. Felicius æmulabitur phrygium opus artificiosa florum confitio, quæ ipsummet areolarum solum ordinata colorum varietate distinguet. Areolas nec adeo laxet, quin ad ipsarum latitudinis dimidiam partem runcantium, legentiumue manus peruenire possit: nec adeo angustet, ut paucissimorum seminum vnaquæque sit capax. Quamquam qui natura magistra paucis ijsque lectissimis floribus contentus fuerit, numerosiore semitarum labyrintho areolas poterit aliquatenus coarctare.

Semi-

Semitas duum minimùm palmorum latas faciât ,
ut sine adnascentium plantarum attritu innocens
oberret incessus . Laxiora quoque itinera præscri-
bat , quæ se media in hortorum umbilico interse-
cant , quæque sepimento proxima hortos ambiunt .
In ijs enim non modò est ambulandum , sed flora-
les etiam testæ ordinatim statuendæ sunt . Quis
iam enumeret hortorum inexplicabiles & planè la-
byrinthæas ambages , quæ felicissimo artificio non
biforme Minotauri monstrum , sed bis amabilem
oculorum , nariumque voluptatem intercludunt ?
Expeditiùs veterum labyrinthorum , quàm recen-
tium hortorum artificiosè inextricabilibus errori-
bus explicandis exitum inueniam . Paucis rem ex-
pediam infinita varietate impeditam . Quot in pa-
uimentis atque in lacunaribus , totidem in hortis
mæandros ludimus & labyrinthos . Ut dædaleam
antiquitatem ætas nostra longè superet quâ ingenio,
quâ numero dædalorum . Quin etiam beatiores
Archimede Geometræ docile solum innumerabi-
libus formis inscribimus non humano sanguine ,
sed florea purpura colorandis . Illud autem studio-
sè curamus , ut areolarum non vniuersa modò com-
positio & colligatio , sed vnaquæque etiam figura ,
& veluti facies concinna & venusta sit . Nullæ ta-
men formosiores areolæ informantur , quàm quæ
rotundantur in rosas , aut radiantur in stellas . Ut
sine fabulæ fucis & fallacijs Elysium nostrum vel

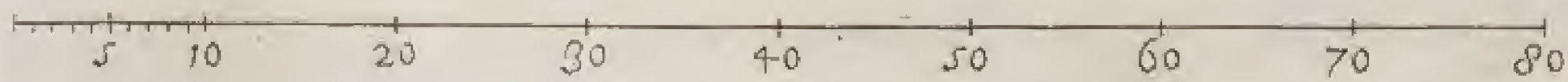

sine floribus floreat, & sua sidera norit, quæ splendidam florum sobolem manifestius, quàm remotissima cæli lumina, progignunt. Sed florea factioni omnium maximè vtilis, & satis venustæ censentur octo angulorum area minusculis quadratis areolis interstinctæ. Non fuerit (opinor) ab re, multiplices iam hortorum formas adumbrare: ut hortensem architecturam clariùs, quàm ipsa verba, linearis adumbratio eloquatur. Illud hìc animaduerti volo subiectas exempli causa diuersas hortorum imagines ad certæ magnitudinis areas accommodandas esse: ut apertè indicant sectilibus lineis additæ singularum imaginum dimensiones. Quare pro spatij amplitudine varia areolarum conformatio varianda est. Quæ autem lineantur infra regulæ modulorum siue partium, minutioribus segmentis communes siue Romanos palmos, amplioribus eorundem palmorum decades indicant.

Si cui

*Si cui uolupte sit celestis ciuitatis beatissimam sedem æternæ
 stabilitatis in quadro positam terrenæ amœnitatis hortensi ambi-
 tu designare, cæloq; quodammodo in terris assuescere: hoc illi pro-
 ponitur, quod in quadratos hortos quadrat, exemplar.*

Si rectis angulis oblonga, hoc est ad proferendos floridæ voluptatis si,²⁷
nes porrecta magis arridet area; hæc etiam forma delectet.

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or a page from a manuscript. The text is arranged in several lines and is somewhat faded.

Si mundi ornatissimam rotunditatem hortensis ornatus rotunda imagine subet²⁹
 æmulari, uel ætati florea nouum orbem condere: orbiculatum habes rudimentum qua-
 drata in area lineatum; cuius continenti muro circunseptæ superuacaneis qua-
 tuor in angulis tum hortensis supellectilis cellas, tum congruentia floribus auia-
 ria poteris excitare: ut florea in silua siluestres Orphei ne desint. Cauebis ta-
 men, ne munimentum circa exstructum uel altitudine nimia, uel minimo in-
 teruallo areolas incommode opacet. Quare cautè excitandum, et latiore am-
 bulacro distinendum erit.

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

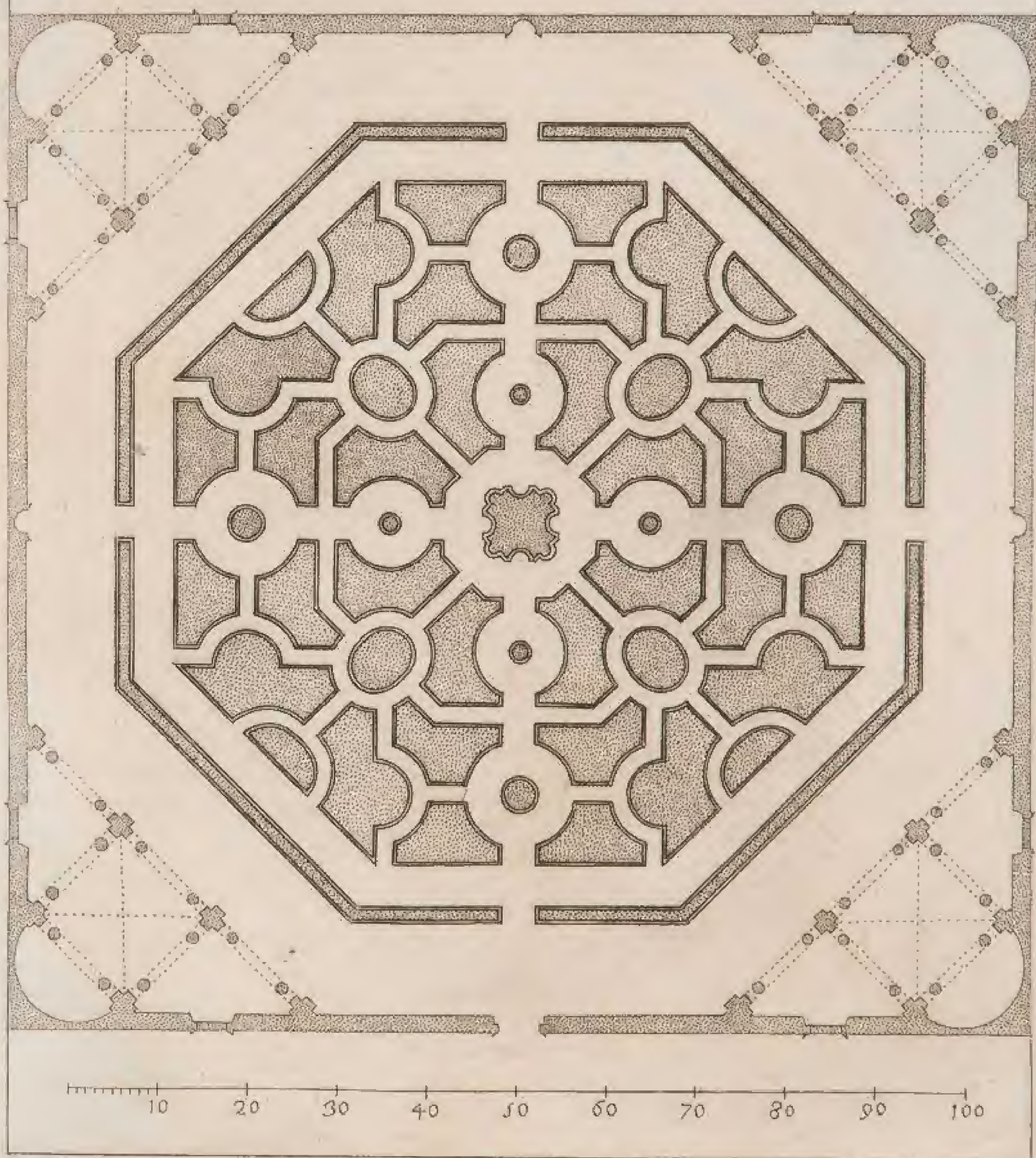

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT
BY JOHN STOW

*Consimilium triangularium cellarum quadrata in area opportuni-
tas erit, si angulos octonos habeant horti, quorum aliquod hic spe-
cimen subijcio: ut plures tibi ubiq; parabiles, quàm venusino po-
etæ in Tiburte recessu, amœnitatis anguli rideant.*

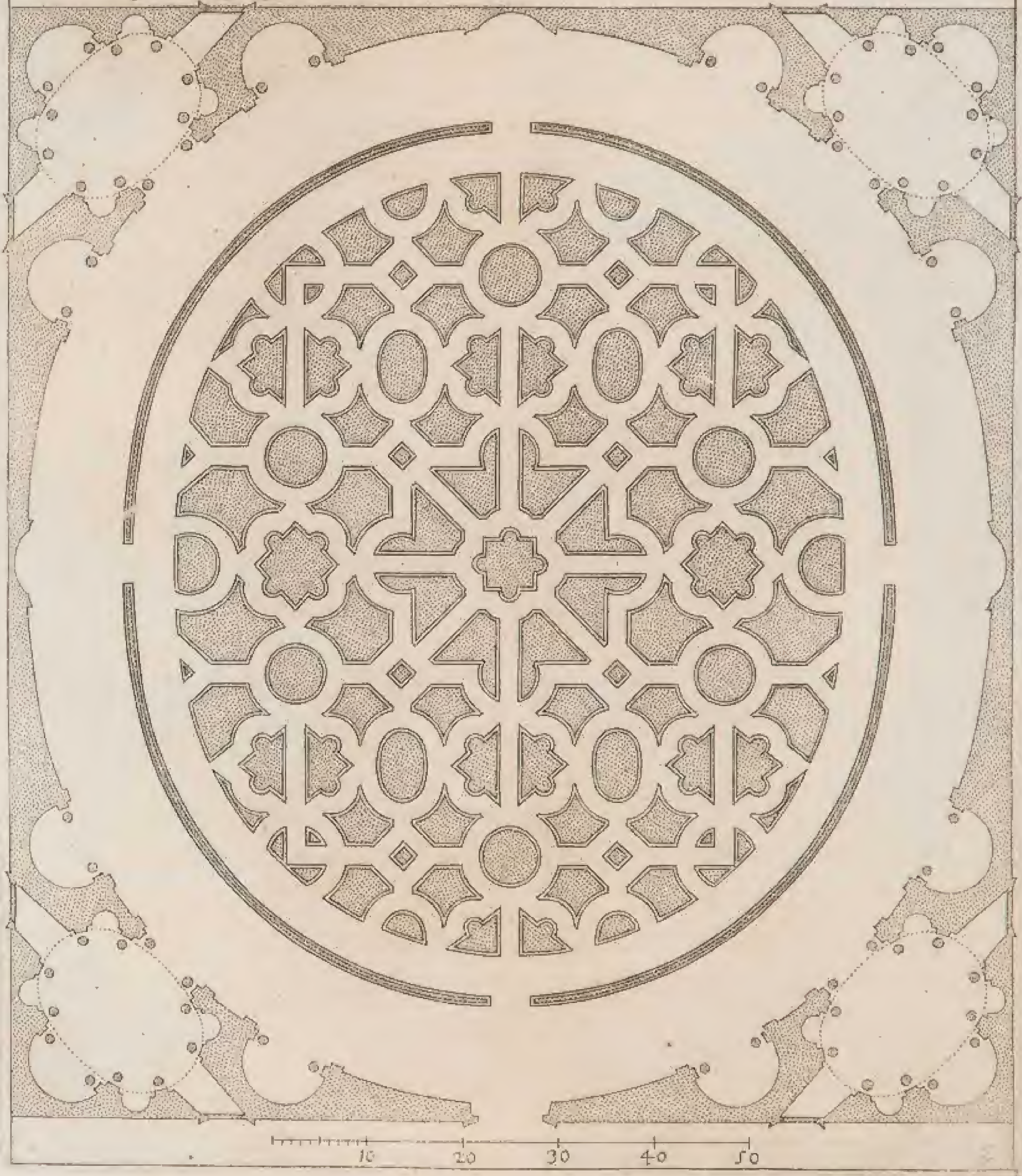

33
*Si circense spectaculum non olim procurentium equorum fugitiua,
sed assidue uernantium florum stataria uoluptate exhibere mauis:
en tibi ouati circuitus commodum circum honestissima Flora no-
uus Aedilis aperio, ysdemq; cellis extruendis opportunos similli-
mos angulos propono.*

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and mostly illegible due to fading and the quality of the scan.

Name		Age		Sex		Occupation		Address	
John	Smith	25	Male	Farmer	123 Main St	1880	1880	1880	1880
James	Johnson	30	Male	Merchant	456 Elm St	1880	1880	1880	1880
William	Williams	28	Male	Teacher	789 Oak St	1880	1880	1880	1880
Robert	Roberts	35	Male	Doctor	101 Pine St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Thomas	40	Male	Lawyer	202 Cedar St	1880	1880	1880	1880
Charles	Clark	22	Male	Student	303 Birch St	1880	1880	1880	1880
Edward	Edwards	38	Male	Engineer	404 Spruce St	1880	1880	1880	1880
George	Green	45	Male	Blacksmith	505 Willow St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hall	50	Male	Farmer	606 Ash St	1880	1880	1880	1880
John	Harmon	20	Male	Student	707 Hickory St	1880	1880	1880	1880
James	Heath	25	Male	Teacher	808 Walnut St	1880	1880	1880	1880
William	Hughes	30	Male	Merchant	909 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hunt	35	Male	Doctor	1010 Elm St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Harris	40	Male	Lawyer	1111 Oak St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hart	22	Male	Student	1212 Pine St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hawkins	38	Male	Engineer	1313 Cedar St	1880	1880	1880	1880
George	Hay	45	Male	Blacksmith	1414 Birch St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hayes	50	Male	Farmer	1515 Spruce St	1880	1880	1880	1880
John	Healy	20	Male	Student	1616 Willow St	1880	1880	1880	1880
James	Henderson	25	Male	Teacher	1717 Ash St	1880	1880	1880	1880
William	Hendricks	30	Male	Merchant	1818 Hickory St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hendrix	35	Male	Doctor	1919 Walnut St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Henry	40	Male	Lawyer	2020 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	2121 Elm St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	2222 Oak St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	2323 Pine St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	2424 Cedar St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	2525 Birch St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	2626 Spruce St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	2727 Willow St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	2828 Ash St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	2929 Hickory St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	3030 Walnut St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	3131 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	3232 Elm St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	3333 Oak St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	3434 Pine St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	3535 Cedar St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	3636 Birch St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	3737 Spruce St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	3838 Willow St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	3939 Ash St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	4040 Hickory St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	4141 Walnut St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	4242 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	4343 Elm St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	4444 Oak St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	4545 Pine St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	4646 Cedar St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	4747 Birch St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	4848 Spruce St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	4949 Willow St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	5050 Ash St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	5151 Hickory St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	5252 Walnut St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	5353 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	5454 Elm St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	5555 Oak St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	5656 Pine St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	5757 Cedar St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	5858 Birch St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	5959 Spruce St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	6060 Willow St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	6161 Ash St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	6262 Hickory St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	6363 Walnut St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	6464 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	6565 Elm St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	6666 Oak St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	6767 Pine St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	6868 Cedar St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	6969 Birch St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	7070 Spruce St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	7171 Willow St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	7272 Ash St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	7373 Hickory St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	7474 Walnut St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	7575 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	7676 Elm St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	7777 Oak St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	7878 Pine St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	7979 Cedar St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	8080 Birch St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	8181 Spruce St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	8282 Willow St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	8383 Ash St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	8484 Hickory St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	8585 Walnut St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	8686 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	8787 Elm St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	8888 Oak St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	8989 Pine St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	9090 Cedar St	1880	1880	1880	1880
Robert	Hicks	35	Male	Doctor	9191 Birch St	1880	1880	1880	1880
Thomas	Hicks	40	Male	Lawyer	9292 Spruce St	1880	1880	1880	1880
Charles	Hicks	22	Male	Student	9393 Willow St	1880	1880	1880	1880
Edward	Hicks	38	Male	Engineer	9494 Ash St	1880	1880	1880	1880
George	Hicks	45	Male	Blacksmith	9595 Hickory St	1880	1880	1880	1880
Henry	Hicks	50	Male	Farmer	9696 Walnut St	1880	1880	1880	1880
John	Hicks	20	Male	Student	9797 Chestnut St	1880	1880	1880	1880
James	Hicks	25	Male	Teacher	9898 Elm St	1880	1880	1880	1880
William	Hicks	30	Male	Merchant	9999 Oak St	1880	1880	1880	1880

At uero si enormis ambitus aream denormans pulcherrima, optatissimaque formæ non permittit optionem: quantum spatij licebit ad normalem figuram reuocabis: reliquum areæ tum in obeliscu, tum in alias non incongruentes imagines conformabis, quod proponitur exemplar, ab denormata mutilaque capacitate felix est; simili enim pyramidis miraculo Ægyptiacæ magnificentie celsa fastigia æmulatur.

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

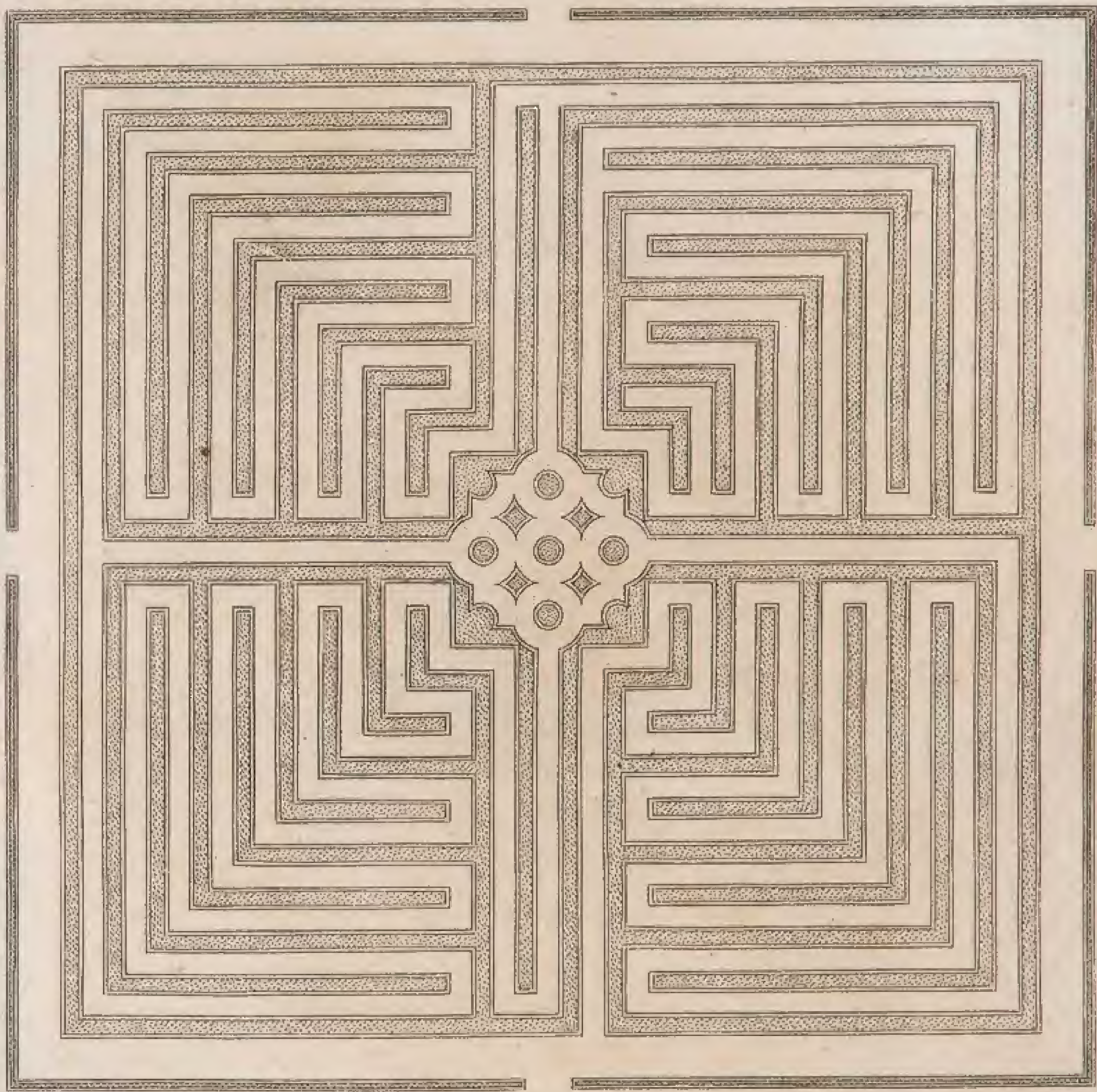
Handwritten text in a cursive script, likely a letter or a page from a manuscript. The text is faint and difficult to read due to the age and fading of the ink.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a date. The text is faint and difficult to read.

37
Si uelis deniq; floreae curae quam facilem aditum, tam difficilem exitum hortensi representare simulacro: tuos hortos in labyrinthum implere, cuius huc imago aliqua exhibetur. Possunt autem labyrinthi areolae uel caeterarum instar humiles subsidere, ut oculi tantum implicatis flexibus irretiantur: uel ad quatuor circiter palmos lateritia structura excitari, ut pedes quoq; inter flores errabundi iucundissime impediuntur.

10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Vetus ars, quæ necdum penitus antiquata est, olentium herbularum consili sepimento amœna hæc florum stativa circumuallabat: vbi non ipsi modò inter se flores ciuili bello, sed herbacea etiam propugnacula cum floribus, quos defenderent, depulchritudinis præstantia blandissimè certare viderentur. Verùm istiusmodi sepes duplici nomine, incommoda & frequenter attondenda erat, quòd facilè siluesceret: & subinde renouanda, quòd citò senesceret. Quare utiliùs nouitio inuento singulos puluinos satius florum delicijs insternendos ambiunt fulcra coctilium laterum tenuiorum, qui parem in crassitudinem cote læuigati aptissimè inter se committuntur. Si vel fidelibus oculis credas; non contiguos lateres, sed perpetuas tabulas ad vnguem dedolatas existimes. Vsq̃ue adeo saxa ipsa florum persentiunt amabilitatem: vt ad illos iucundissimè complectendos arctissimæ coaggregationis societate conspirent. Pauca quædam hìc habeo præmonere. Primum, vt albi lateres in lateraria officina seligantur; hi enim, quippe eximia coctura densati, contra frigora pugnaciores: rubri reijciantur, vt qui minus igne durati ad primos algores in fragmenta dissiliunt. Alterum, vt in recto plani, in sinuoso opere curui adhibeantur. Tertium, vt in areis obuallandis, qua parte longi sunt, defigantur, non autem qua lati: ne parum altè depacti aut incedentium, aut fodientium offen-

Ad areolas
tutelæ.

sione loco moueantur. Postremum, ut supra semitarum superficiem tres tantum uncias, siue totidem transuersos digitos extent. Debent præterea funiculi, pro varia areolarum conformatione plures paucioresue, validè intenti utrinque depactos ad paxillos alligari; ut parem laterculis omnibus extantiam præfiniant; ut eosdem ad lineam dirigant; utque Ariadnæo filo felicius hortensium labyrinthorum ambages ingressis, non hospitibus Theseis, sed ipsis architectis Dædalis facilem laboris exitum commonstrent. Quin etiam flexuoso in opere sic artificis manus est regenda funiculo; ut eius alterum caput opportuno figatur in centro, destinatum in curuaturam circunducatur alterum. Non est operis instituti minutiorem docere rationem areolarum varias in figuras efformandarum: neque enim structori monstrat architectus, quæ facile potest ille sua ex arte, vulgatoque ex usu cognoscere. Cæterum, si clementior cura suaserit, ne in beneficos areolarum stipatores laterculos ingrata imminutio, ac mutilatio desæuiat, Marcum Antonium Specchium Romanum audi tum hor-
torum amœnitati, tum coctilium laterum integri-
tati hac perutili solertia consulentem. Arcam vel
quadrata, vel intra rectos angulos oblongam in
paginæ commensum respondente linearum ambi-
tu contrahes: in quadrangula spatia quæqua versum
æqualia, quæ laterculorum latitudinem pro rata

M. Antonius
Specchius.

por-

portione adumbrent, lineis cancellatim reticulatis distribues: areolasque ita definies, ut integra segmenta, nempe solidi lateres includantur. Prædiscere tamen hic debes, ab istiusmodi structura curuos ambitus excludi, qui nisi comminutis laterculis circumduci non possunt. Si quem autem pigeat pronioris, incommodique incubitus in humili subsidentium areolarum cultura; is poterit lateritio munimento calce interlito ad quaternos, quinosue palmos prædicta florum cubilia excitare. Post affabrè munitas laterculis areolas, interiectæ semitæ semitæ consternentur æquè, ac tutelares laterculi, eandem in partem leniter deuexæ. Si placet antiquitate magistra proficere: artem areæ frumentariæ coæquandæ, ac solidandæ ad hortensium semitarum constrata sic referes. Cretam, siue argillosam ac tenacem terram minutè confodies: amurca recenti non falsa benè consperges, ac subiges: ubi terra penitus combiberit amurcam, iterum probè comminuetur, cylindro coæquabitur, & paucula verberabitur: denuo tandem amurca solum resperges, & arescere fines. Ita paucitæ, atque exæquatæ semitæ nec æstibus fatiscent, nec imbribus lutescent, nec inutiles herbulas creabunt, nec noxijs formicis, & muribus scatebunt. Recentior tamen ars utiliter substernit in semitas aut veteris ruderis cribarium puluisculum, aut permistam glareolis arenam fossitiam, aut macram & rudem nullo-

Cato de re rust.
c. 129.
Varro de re rust.
sic lib. 1. c. 51.
Colum. l. 1. c. 6.
l. 2. c. 20.
Plin. l. 15. c. 8.
l. 18. c. 29.
Pallad. lib. 7.
tit. 1.

nulloque vitiata seminio terram, qualis est altius effossa, aut conglobari solitum in pilulas liuidum recrementum calcis, & cineris, quibus aqua, maceratis saponis lixiuium percolatur. Est, qui gracile solum in operto ficcatur, ficcatur minutim, comminuit, comminutum cum sabulo commiscet: deinde vel manu illato humore perfundit, vel in apertum effert, ut aquis caelestibus humescat: in semitas denique tam feliciter digerit; ut, qui modo mollissimus erat pulvis, mox densam in duriem lapidescat. Duplex autem consternendarum ambulationum via est: aut enim ingestum solum pauicula condensatur, aut summas prope laterculorum oras cumulatam leuiter trulla complanatur opere retrogrado; necubi leuis exaequatio progressu inaequaliter subsidat. Ita fiet, ut solum adhuc suspensum tum suo pondere, tum pluuiali pressu, quantum satis fuerit, aequaliter descendat, ac solidetur. Est etiam nonnemo, qui coctilibus laterculis ad amussim laeuigatis, & calce commissis aditum omnem bestiolis, herbisque praeccludat. Verumtamen tam praecclusa structura grauibz patet incommodis: adeo enim ab imbribus ac gelicidijs lubrica erit, ut illic sine casu, aut prolapsione ingredi nemo possit. Adde, quod humore diuturno viridem situm immundamque illuuiem ducit, & prope assiduam purgantis operam exigit. Quanquam quodcunque hortensis ambulacri solum, ne frequenter

quenter decidua puluinorum humo herbescat, debet subinde conuerri. Vnum hortis inutile habetur signinum pauimentum, fractis tunsisque testis, & calce addita coagmentatum. Id enim brumali frigore congelatum minutatim diffilit. Complanatis iam semitis, si, quod areolis includitur, eius loci solum florum sationi habile sit, retineatur, ac tenuiter succretum in puluinulos cumuletur: sin minus; illo egesto, quod certis vtile indicijs mox describam, sufficiatur. Hæc hortorum arri-det architectura: quæ tamen absolutissima non erit, nisi seminarium adiunctum habeat, vbi ge-
neroso è semine spes hortensis gloriæ concipiatur, Seminarium. paruique hortorum Quirites educuntur, donec, probata per probabilem florem indole, in floream Rempublicam admittantur, degeneres autem excludantur. Aprica loci positio, mollisque decliuitas eadem atque hortensis esto, tum vt genitalis caloris abundè, tum ne collectæ per imbrem viginis nimium sit. Areolas simplici artificio, directoque ordine quadratas, aut oblongas, necnon modicè latas facito; vt conseri vtrinque, purgarique possint: easdem prædictis laterculorum tutelis circunsepito: semitas ad binos palmos, vt priùs docui, laxato: eiusmodi seminarium ab hortis hortensi tantum septo distinguishito, pariterque circundato. Quod si ager angustior vix hortis mediocriter explicandis, nedum seminario adiungendo satis est: pars aliqua
hor-

Domicilium. hortorum extrema in seminarium abeat, aut (si neque hoc per loci angustias licet) fictilibus catinis parabile seminarium figulus ministret. Ad ultimum horti (nisi domini ædibus continentes sunt) contiguum cultoris domicilium requirunt, quo tanquam aliqua specula diurni nocturnique insidiatores absterreantur.

Excubitor, & Cultor.

CAPUT IV.

*Canishortensis.
Cic. pro Sext.
Rosc. Amer.
Plin. l. 10. c. 22
Plutarch. in
problem.*

*Plutarch. De
Fortuna Ro-
manorum.*

VT sine militum vigilijs urbium claustra, ita sine canum excubijs hortorum septa infidijs patent. Caue, tuus excubitor genus & indolem ducat à somniculosis canibus, arcem Capitolinam silentio prodentibus: de quibus anseres vigilantiores lectica splendide instrata circumductæ anserinæ ex argento imaginis solemni pompa, primaque Censuræ cura publicè locati ad ædem Iouis Tonantis perpetui cibatus gloria defenso Capitolio triumpharunt. Adeo verò unica pœna inexpiabile, ubi latrandum est, taciturnitatis flagitium sapientissimis Quiritibus videbatur; ut multiplici, & singulis annis repetito sambucei patibuli supplicio mutorum parentum filium aliquem flebiliter ululantem paterni silentij perfidiæ cogerent oblatrare: atque infeliciter affixum
cir-

circunferrent, anserum triumphantium spectabile trophæum. Ne canina tibi quoque carnificina pol-
luendæ, atque efferandæ sint assuetæ floribus ma-
nus: fideli, & ad leuissimum quenque strepitum,
solicito custodi crede floridos amores tuos. Intima
fides in extimis indicijs eminebit. Placet igitur ex-
cubitor canis (vt minutas præteream notas) vsu vil-
laticus, aut pastoralis, ne Draconis Hesperidum fi-
deles excubiæ desiderentur: educatione placidus in
domesticos, implacabilis in externos, ne blanditijs
corrumpatur: toroso corpore robustus, vt cominus:
vastò larratu canorus, vt eminus: arduo statu minax,
vt vtrunque terreat insidiantes: oculis sanguinea lu-
ce suffusis fulgurans, vt dentium fulmina portendat
audacibus: villo niger, vt luce clara terribilior furi-
bus conspiciatur, vtque in tenebris nocti concolor
penitus inuisum ad hostes accessum habeat. Huius-
modi canem interdiu captiuum vinculis contine-
to, vt noctu manumissus & libertus excubias agat
alacrior. Eidem excubitori mobile ac translatitium Eiusdem cu-
guriolum. crassis assibus è castanea contabulato:
in Austri teporem hieme, in Aquilonis frigus æsta-
te obuerrito. Eo tamen in loco semper statuito,
vnde tota hortensis planities, atque adeo quisquis
ingreditur excubitoris oculis subijciatur. Sed fru-
stra hortis inuigilant canes, si culturæ indormiant
homines. Colonus ergo fidem in primis, ac bene- Coloni par-
tes.
cate c. 5. uolentiam erga dominum colat, sine quibus horti
mali-

Colum. l. 11. c. 1 malignè florescunt. Ne sit ebriosus, aut ambulator; quia capite pedibusque vitiosa vertigine laborantibus diligentiae stabilitas vacillat: neque sit somniculosus, aut voluptarius; quia desidiola molities laboriosae hortorum pulchritudinis venefica, est. Sit autem siderali scientia leuiter imbutus; ut, quæ captanda culturae tempestiua, quæque cauenda sint suspecta tempora in bona siderum luce præuideat. Sit floridæ rei sciens: ut scitè felices herbas excolat, infelices curiosè persequatur. Sit agrestium operum patiens: ut sereno die in hortensi sole apricus ferat, exherbet, emundet, suis munitijs floribus ipsis nitorem addat: per imbrem verò intra domesticum asylum umbraticus de floreis negotijs otiosè deliberet, arma rustica detergat, furculos indices præcidat, necnon varijs numerorum crenis notet, quos deinde ad florum discrimina vel humi depangat, vel floralibus testis affigat. Licebit, si lubeat, in hunc usum resecta arundinea internodia laxioribus alijs internodijs operire; ut, quæ includentur, schedulae notabilium florum nominibus inscriptæ ab humoris corruptela integræ conseruentur. Quanquam ego eidem huic rei plumbeas lamellas numeris insignitas, fenos septenosue transversos digitos longas, vnum latas, digiti quadrantem crassas vtilius adhibeo: quòd hæ, cum neque frangantur, neque putrescant, ut furculi, permolestè reficiendæ quotannis non sunt.

Virg. Georgic. lib. 1.

Colum. ibid.

Plin. l. 18. c. 24

Liban. in laud.

Agricult.

Tesseræ furculaceæ.

Arundineæ.

Plumbeæ.

sunt . Sicco diutius cælo amica irrigatione impluat , ^{c. 4. p. 25.}
 quemadmodum infra enodatiùs explicabo . Hosce ^{Rigandi tem-}
 autem vicarios imbres irriget , dum sol vel occidit ^{pus :}
 æstiuus , vel imminet hibernus ; ne affusus humor
 nunc feruore tabifico , nunc gelu mortifero cum
 fiti vitam bibuli seminis extinguat . Prima luce
 areolas circumbeat : si quid res florea detrimenti
 passa sit , peruestiget : flores vel senio , vel imbre ,
 vel turbine , vel quo alio casu caducos furculaceis
 paxillis , tanquam pedamentis , erectos adminicu-
 let : iniussu domini ne legat : iussus hinc inde sic de- ^{Florù legen-}
 metat , vt versicolor seges intacta atque illæsa vi- ^{dorum ratio .}
 deatur : ijs verò decerpendis abstineat , qui placent
 siue nobilitate ad semen , siue nouitate ad gloriam .
 Matutina florum messis in primis tempestiua est , ^{Tempestiui-}
 cum sub lucana illi blandientium siderum salua ^{tas .}
 guttatim perfusi omnino nectarei sunt : cum recen-
 tem ad solem experrecti roscidis lacrymulis lepidè
 lippiunt : cum semhiulco risu legi prægestiunt :
 cum egelido repore suffiti odoratiorem animam
 expirant . Hanc minimè siluestrem , imò urba- ^{Componen-}
 nam , atque urbanitati cæduam florum siluam te- ^{dorum peri-}
 nui lino , aut lento vimine nunc teretes colligat in ^{tia .}
 fasciculos , nunc textiles circinet in corollas , nunc
 etiam vinculo absolutam aceruatim digerat in ca-
 lathiscis , efficiatque suauis miraculo , vt pensiles
 horti manibus & capitibus facilè præferantur . Hic ^{Sacræ aræ flo-}
 & colonum , & dominum monitos volo , vt quæ ^{ribus ornan-}
 præ- ^{da .}

præcociſ, quæ ſerotini floris crebris munuſculis ſacras ædes condecorent, gratiam aliquam munificentiffimo Deo relaturis; qui, ut omnium ſaluberriſis delicijs obuius eſſet, è concluſo intactæ Parentis hortulo exiſtens flos campi apparuit; cum in agro Bethlemio amantiſſimè præproperus media hieme vernauit: quique florea veris tempeſtate in ferali monte cruentus deſloruit; quia lili-
 um fuit, ſed vulnificas inter ſpinas. Noxiarum quoque floribus animantium perſequendarum optimus cultor artem percalleet, quam ego alio loco
 Cap. 21. § 22 bipartitò ſuſeque tradam. Nocentiſſimas autem beſtiolas, limacem, & erucam hortis potiſſimum caueat. Ergo ſi pluuialis anni ſecunditas infelix cum floribus vtranque florum peſtem effuderit; intendentibus ſe tenebris ad furtiuum pabulum egreſſas nocturnus vltor prælata face veſtiget, deprehenſas manu colligat, pede proterat. Si quas opaca noctis impunitas protexerit, ſuis ipſæ veſtigijs reduce luce ſe prodent. Et limax quidem glutinoſi corporis tractu inſulſè ſaliuans pigram fugam ad latebram uſque ſequaci lentore inſcribit. Eruca verò depaſti floris reſiduum in ſummo ſolo relinquit, infra quod ad vnius alteriuſue digiti craſſitudinem ſepulta viu-
 it. Ibi terram digito, vel ſurculo leuiter curioſeque ſcalpe, ne multa ſimul egeſta humus concolorem vermem inuoluat, & occulat. Quæriſ quid ſit, cur viliffimæ

simæ bestiolæ nobiles florum epulas tam auidè
 confectentur ? Veram causam seria fabula do-
 cto aperit inuolucro . Vos interim audite pigri
 cultores , audite impigri fures vestris æqua meri-
 tis adumbrata ludicro sermone supplicia . Est in Limacis, & e-
 rucae fabula. agro Hetrusco planities amœnissima , vbi quon-
 dam stetit ac vixit Semifontana Respublica .
 Hic florentissimos hortos Flora , suam scilicet Floræ hortus.
 Regiam , natura simul atque arte ad elegantissi-
 mam architecturam conspirantibus , excitauit .
 Et possim ego toto naturæ , artisque molimine
 elaboratas delicias rudis , & inamœnus , atque ,
 vt semel dicam , vrbanus agricola exæquare
 dicendo ? Imò verò possum , paucis quàm plu-
 ribus eloquentior ita si dixerò : nusquam elegan-
 tiùs , nusquam decentiùs , quàm Floræ in hortis ,
 velut in voluptario theatro lepida florum natio
 pudica ludit Floralia . Liberale ostium omni-
 bus patet : sed , qua lege pateat , hisce incisum
 notis admonet .

Hic ver assiduum meliùs , quàm carmina , flores

Inscribunt : oculis tu lege , non manibus .

Floridissima hæc Hetrusca Tempe BARBE-
 RINIS APIBVS feliciùs , quàm Thessalica vul-
 garibus , natalia geminas vtrunque confines vr-
 bes Florentiam , & Senas propagatæ amœnita-

D

tis

Fabius Sergardius .

Ex longo famulatu incuria .

ris communicatione sic beant ; vt illa tum re ,
 tum nomine floreat : hæ sicut agrorum , sic ingeniorum vere perpetuo nobilitentur . Sed , ne in patriæ iustissima commendatione nimius videar , vnum è plurimis honoris causa nomino tum genere , tum hac vtraque laude nobilissimum ciuem meum , Fabium Sergardium ; quippe qui cultissimæ indolis nitorem in hortis cultu sumptuque nitidissimis repræsentat . Suis Flora delicijs tuendis colendisque præfecerat Limacem quendam , hominem primò quidem vigilacem & laboriosum ; deinde verò (vt incuria diuturno gliscit ex famulatu) conniuentem ac supinum . Igitur cultrice ignauia horti vernabant in vrticis ; decoram sanè somniculoso capiti coronam . Nec tamen seges illa sine igne acerrimè vrens excitauit ad cultum ; sed incitauit ad scelus . Frater erat Limaci Bruchus , homo inter fures nocturnos felicissimus ; quippe qui raperet , & lateret : noctu furacissimus Mercurius , interdium frugalissimus Marcus Curius . Floribus in primis delicatus iste scarabæus delectabatur , quorum exuctam suauitatem in sordidum quæstum conglobabat : seu potius (vt ille cum fratre gloriabatur) ex diuenditis infructuosis flosculis ingenioso miraculo aureos fructus colligebat . Hortos autem non temerè , sed eruditè compilabat . Nam quos in cæteris eminentes , dominantesque nobi-

nobilissimos flores de die vulturinis oculis præcerpserat , eisdem sublustri de nocte , Perian-
drum spicas , Tarquinium papauera decutien-
tes imitatus , demetebat : quin etiam , ne in su-
perbam pulchritudinis tyrannidem regermina-
rent , radicitus extrahebat . Sed nusquam vigilan-
tior , quàm Floræ in hortis expilandis indefessus
runcator furacem operam suam collocavit : cre-
do vt lentissimo fratri exherbandi viridarij labo-
rem releuaret . Rem primò Limax fraterna sci-
licet indulgentia dissimulare : deinde etiam nec
videre , nec scire posse ; vt qui pro se , atque adeo
pro insomni fratre dormiret . Adde , quòd in
florum densissima silua latè sparsa deprehendi
posse furta non putabat . Sensit tamen (quis enim
sagacissimam fœminam falleret ?) sensit , & in-
gemuit Flora in suorum verna iuuentute horto-
rum præfestinatum furtiuo scelere caluitium .
Itaque sæpè , at frustra fratrum par nocentissi-
mum innocentibus verbis castigatos ita denique
minitabunda præmonuit : Caue Limax , caue
Bruche , ne Flora noua Circe mutet ora : ne
vos puniat flos . Risere nequissimi suis ipsis alio-
qui flosculis suauioris Dominæ minas : quin imò
perfrixtæ frontis Limax exprobrati sibi , fratrique
facinoris neutrum esse conscium pernegauit . Tum
Flora furore flammea ; oculis , voce , gestu ful-
minea ; Agite , inquit , scelestissimi , qui mina-

Limax in be-
stiolâ sui no-
minis.

Bruchus in e-
rucam.

cem ridetis, vindicem pertimescite: ac simul peregrino flore, quem fortè manu gestabat, vtrunque percussit. O prodigiosam, grauissimæque noxæ parem in hortorum vastatores pœnam! Contacta noxiorum corpora in turpes bestiolas repente decrescunt: utque maneat in recenti forma veteris culpæ indices notæ, Limaci manus pedesque recedunt, quibus, dum licuit, per inertiam uti noluit: oculi occuluntur, quos in somnum occluserat, cum fuerat excubandum: ad prætentandum cæcum iter & bacilli, & oculorum vicaria quadrigemina cornicula protenduntur, & ipsa ignauissima; quippe quæ leuissimum ad incursum resiliunt: horum summa, pars nigello puncto, velut oculorum simulacro ac rudimento illuditur: totum tergus infuscatur, ut rustici hominis id fuisse intelligas: eadem remanet pigritia in lentissimo reptatu, totumque corpus tanquam ipso in otio laborans frigidum, lentorem, hoc est ignaviæ succum exudat, ac viam sordidè signat, ne quis turpe vestigium persequatur: ipsa durissimi capitis penetrans per uicacia durefcit in officulum, seu lapillum cum ad multa, tum præcipuè ad alieni obstinationem ingenij emolliendam medicatum. Vnum in tanta membrorum mutatione Limacis nomen appositè retinet, qui limosam, inertemque indolem non mutauit. Similis ultio Bruchum vertit

in eru-

in erucam . Atque vt in illam degenerasse fu-
rem sentias ; alacres ad furtum digiti in multipli-
ces pedes , prærepti flores in versicolores macu-
las transeunt . Adeo verò deprauatæ consuetudi-
nis tenax est hominum genus , vt etiam num mu-
tato corpore multati fratres ad corrumpendos
hortos pristina auiditate ferantur . Et quanquam
per nocturnas vmbas suis quærunt insidijs im-
punitatem : ea tamen irrogata est pertinaci vi-
tio ineuitabilis pœna , vt suo ipsum se prodat in-
dicio . Limax ergo saluario ductu , eruca ve-
rò semesa præda supernè relicta latibula common-
strant . Efficaci vindicis Floræ indignatione no-
centissimos homines ridiculas in bestiolas defor-
matis non sine risu demiratæ sunt Floram de-
more consecretantes Nymphæ quatuor , quæ sin-
gulas quadripartiti anni partes peculiari non-
magis fructu , quàm flore discriminant , floreo-
que annum discrimine in vnâ veris æterni fa-
ciem colorant . Ipsæ hortensium odorum vagu-
læ prædatrices , decentium florum garrulæ adu-
latrices Auræ prodigioso spectaculo defixæ su-
spenderunt volatum , & sibilum . Vnus tamen
Zephyri fraterculus , inter ventulos pusillus pu-
sio , libratis repentè pinnulis , intentoque tragi-
cum in prodigium digito ridibundus monitor
pauca hæc insusurrauit . Si fabula tam seuerè ani-
maduertit in hortenses reos : quam illi seriam

vindictam non pertimescant? Hæc habui, quibus & fures monerem, vt floribus abstineant; ne turpius, quàm eruca, fustibus versicolores fiant: & colonos hortarer, vt pari diligentia & fide hortos colant; ne limacis instar nudi, eiekti, mendiculi parcissimè victitent succo suo.

HIC VERI ASSIDUUM
MELIORA CASUM
FLORES
INCRUENT. GELIE
TV SED
NON MANIBVS

*Arma Hortensia .**CAPVT V.*

NEquē miles , neque colonus inermis esto :
 sua cuique arma sunt : illi bellica , huic
 pacifica : illa cruorem , hæc florem eli-
 ciunt . Hæc igitur , quamuis agrestia , magnificien-
 da , & sedulò comparanda sunt . Breue scilicet bi- *Bipalium .*
 palium vnum , vncias nouem longum , latum sex ,
 probè acuminatum : vt arcolarum angustis limi-
 tibus interiectum solum , cum res exiget , citra la-
 teritij munimenti iniuriam expeditè fodiatur .
 Item palæ duæ , quarum altera obtusior (siue ea *Palæ .*
 quadrata , siue cuneata figura sit) vsitatas extrahen-
 di , reponendique partes expleat : quadrangula alte-
 ra , & in aciem desinens præacutam herbulas con-
 fertim copioseque in ambulationibus prouenientes
 latè succidat . Gallicum è perpetuo ferro minimè *Rastrum Gal-
 licum .*
 dentatum rastrum , siue hortensis radula vna , semi-
 tarum percommode eradendis herbis hoc artificio
 fabrefacta . Lamina è ferro , ex quo falces con-
 flantur , palmum lata , quatuor digitos alta , supernè
 nonnihil crassa , decrescente paulatim crassamento
 in aciem extenuata leuiter incuruatur . Ligneum
 longitudine circiter bicubitali manubrium inditur
 in anulum ex lamella ferrea in semet flexili , decussa-
 tim diuaticata , rastrique tergo affixa rotundatum ,
 è medio

è medio summi rastrì prominentem, modiceque
resupinum. Hoc instrumento ita semitas cultor ex-
herbat. Correpto vtraque manu manubrio, stans
aciem herbido solo pressim applicitam trahit ad
se, auersoque incessu recedens malas herbas succi-
dit, ac sternit, & veluti fugiendo vincit. Nostrate
autem pala rastrum hoc magis ex usu esse ipse usus
ostendit. Illa enim non adeo leuiter ad cæsionem
impelli potest, quin solo sæpè suffosso planitiem
lædat: hoc innocenti tractu summam terræ cutem
ita decerpit; vt, malis tantum herbulis, prominu-
lisque saxulis corrasis, æquata semitarum glabreta
æquiora & glabriora reddat. Illa præterea supino
positu, motuque lentiolem nauat operam: hoc
prono, penitusque in opus incumbente corpore
quicquid inutiliter & nocenter eminet, corradit
simul & conuerrit. Vbi verò satis congestis her-
barum & sordium: sparsim relictis congestitijs cu-
mulis, alia opera asportandis, suam adurget æqua-
bilem rasuram. Idcirco planissimum esse oportet
ita purgandum solum: alioqui enim minùs vtiliter
adhiberetur id rastrum, quod malè natas herbu-
las locis eminentibus succideret, subsidentibus
tantum delamberet.

Trullæ

Trullæ præterea fabrorum parentur maiusculæ duæ: Trullæ fabro-
rum. altera exacutior, qua ambulacrorum herbulæ car-
pturam vulsuramque ipsa tenuitate fugientes abra-
duntur: hebetior altera, qua terra minus altè con-
uertitur, quaque leuiter ducta, reductaque compla-
natur. Alia itidem trulla minuscula tum ad fo-
diendum in arcto, tum ad minimas radículas refo-
diendas. Inter hortensia quoque vtenfilia numera- Belgicum de-
plantandi in-
strumentum. tur ouato lanceæ ferro per simile ferreum instru-
mentum vnum, duodecim aut paulò plures palmi
Romani vncias longum: vbi medium maximè pa-
tet, duas vncias cum semuncia latum: acumi-
ne in semicirculum retuso, eodemque ad expe-
ditam fossionem, quàm reliqua sit pars, tenuio-
re: ligneo manubrio priorem in partem, vt in
trulla fabrili, exporrecto: ad radices præsertim
aridas subruta humo innocenter eruendas peru-
tili Belgarum inuento in primis accommodatum;
vt meritò à deplantandi vsu Gallicum nomen in-
uenerit. Cultellus vnus perbreui, crassaque lami- Cultellus.
na, mucrone retuso atque deuexo, quo malas
herbas adultiores aut areis, aut semitis pertinaciter
hærentes radicitus eruamus. Paxillus præferra- Paxillus præ-
ferratus. tus vnus, qui paria per interualla adactus scrobi-
culos faciat floriferis bulbis minimo labore col-
locandis. Vas irriguum vnum sic ex ære cyprio for- Vas irriguum
mandum. Venter capax in depressiorem figuram
conglobetur: ansa versatilis annulato ex vtraque
me-

media parte labro inferatur : rostrum duplex pandum atque multiforum vtrinque promineat ; quorum altero laxius , altero angustius perforato , prout usus exiget , humor floribus irrorabitur : oris autem patentissimi media tantum pateat pars , unde vas possit impleri : extrema vtrique superinductæ laminæ obice obturetur, ne in irrigationem declinatum cum innoxio stillicidio immodicam pluuiam superfundat . Hæc etiam in hortensem supellectilem opus sunt , nauia , siue alueus ligneus vnus in scaphæ modum carinatus , intrinsecus cæmentisque in ædificio , terræ sordibusque in horto transferendis accommodatus . Scopæ plures , quas ad euerrendum sine sculptura , expoliendumque solum Reatinus præsertim ager idoneas mittit ex Indici milij geniculatis culmis , in paniculas molliter hispidas capillatis . Peniculi vel setacei , vel filiginei plures , munditias facturi summis laterculorum puluinos circumstantium oris , quas aut recens pastinatio puluere , aut nimbosus imber luto resperferit . Lignea purgamentorum capsula manubriata vna . Vehes trusatilis . item lignea vna , bipes , vnica rotula antica , geminoque manubrio postico trusatilis ad maiorem terræ vim vltro citroque comportandam , siue etiam ad copiosa hortorum purgamenta exportanda . Regula lignea vna , cuius æquabili tractu areolarum tumor coæquetur . Graciles arundines pluri-

rimæ , quæ tum ad caducorum adminicula ,
tum ad notabilium indicia florum , vt facto opus
erit , concidantur . Tubi fictiles aliquot , latitu- Tubi fictiles .
dine palmares , paulò productiores longitudine ,
vt eas singuli plantas circunsepian , quæ de ter-
ra in terram translatae , tantisper , dum coale-
scant , subdiales debent quidem esse , non ta-
men apricæ ; ne insolatione exarescant . Testæ Vasa floralia.
item florales aliquanto plures , quàm loci cap-
tus ornatufue postulat ; vt , si fortè gelu prui-
nisque , seu quo alio casu earum aliqua diffiliat , sta-
tim possit vicaria suffici . Sed , ne casibus , offen-
sionibus , frigoribusue illæ fragiles sint , è laudatif-
sima creta figulari , quæ videlicet exalbescat , si-
ue ad flauum colorem inclinet , seu potiùs ex fla-
uo virescat , fingantur , valideque excoquantur .
E rufa , siue leuiter incocta argilla fictilia vasa
in hortos ne admittantur : quòd ista nimis humen-
tem cum semper humum conseruent , concredi-
tas radices plerunque vel corrumpunt , vel ema-
ciant . Crassitudo requiritur minimùm polli-
caris : ne florum fibras penetrans sol , aut frigus
exurat . Forma placet globosa , modicè humilis ,
ore patula , breui collo leuiter substricta , ventre
turgida , pede lata . Humilitas enim nec longio-
re per hiemem vmbra officiet assitis floribus ,
nec prospectum impediet : capacitas verò largio-
re gleba semen ipsum complexa ab æstu , bru-
ma-

Scabile.

Cistulæ.

Orbes viminei.

Cribra.

maque defendet; ac præstabit, ut idem latè diffusis fibratis capillamentis in agnatam sobolem, in florulentam familiam felicissimè luxuriet. Item scabile paruum vnum, satori, runcatorique inter opus fessuro percommodum, quaquà versùs palmare, sed in summo vncia minùs latum; totum contabulatum etiam in imo, ut quancunque premet semitarum partem, æquato pressu condenser, & coæquet; ex vno tamen latere semiapertum, ut capsulæ instar peniculum, trullam minusculam, siue quid aliud minutum vtenfile recondat. Cistulæ inæquales tres: prior minima instar pateræ plana, in præcocium penuria florum donaticas primitias oblatura: mediocris altera paulò laxior atque altior in vberiore prouentu idonea: tertia denique reliquis capacior in vberrimo vsurpanda. Orbes viminei complures vnà cum structilibus florum donis subinde mittendi, ac subinde reparandi; ut subitarios in vsus habeantur in promptu. Cribra tria, quorum duo ex ære cyprio filatim extenuato sic reticulata sint, ut primum plagis mediocriter raris grandiusculam & exceptitiam bulbis; alterum minutis maculis prætenuem & secundariam radiculis terram incernat; tertium verò per eiusdem æris laminam densissimis arctissimisque foraminibus distinctam tenuissimum & cribrarium puluisculum transmittat, feminibus leuissimè obruendis.

Item

Item laterna vna contra nocturnas quæ homi-
 num, quæ bestiolarum insidias facem prælatu-
 ra. Muscipula vna, vel plures pro murium hor-
 tos infestantium copia. Theca ferramentorum
 vna, forficulis & cultello instructa; illis, vt flo-
 rentes cauliculi bellè attondeantur; isto, vt crena-
 rum notæ in indicibus taleis, vel arundinibus in-
 cidantur. Falcula vna, qua hortensium fruticum
 inutiles ramusculi amputentur. Serrula vna, qua
 ramuli duriusculi defecentur. Cos olearis ferra-
 mentis exacuendis vna. Lamellæ plumbeæ plu-
 rimæ, numerorum characteribus discriminatæ,
 confitis insigni flore vasis potissimum præfigen-
 dæ: aut certè pro plumbeis arundineæ vel fur-
 culaceæ tessera complusculæ, quales paulò an-
 te descripsi. Præter hæc lini glomus, fu-
 niculus multiplex, ac diuersi generis vimi-
 na in varios, frequentesque vsus necessaria
 sunt. Reliquum iam est, vt innocenter exi-
 mendis transducendisque cum hærente humo,
 dum adhuc efflorescunt, plantarijs habile instru-
 mentum præparemus. Lamina ferrea subtenuis
 ad lentam infragilemque duritiam temperata in
 tubum adapertilem rotundetur, cuius diameter
 in latitudinem pateat vncias circiter sex, de-
 cem & octo in longitudinem. Sed quæ tubus ada-
 pertilis est, altera laminæ ora tres itidem è ferro
 fibulas, pari discretas interuallo, summam me-

Laterna.

Muscipula.

Theca ferra-
mentorum.

Falcula.

Serrula.

Cos olearis.

Tesseræ.

Lineum fi-
lum.
Funiculi.
Vimina.

Tubus ferreus
ad plâtas trās-
ferendas.

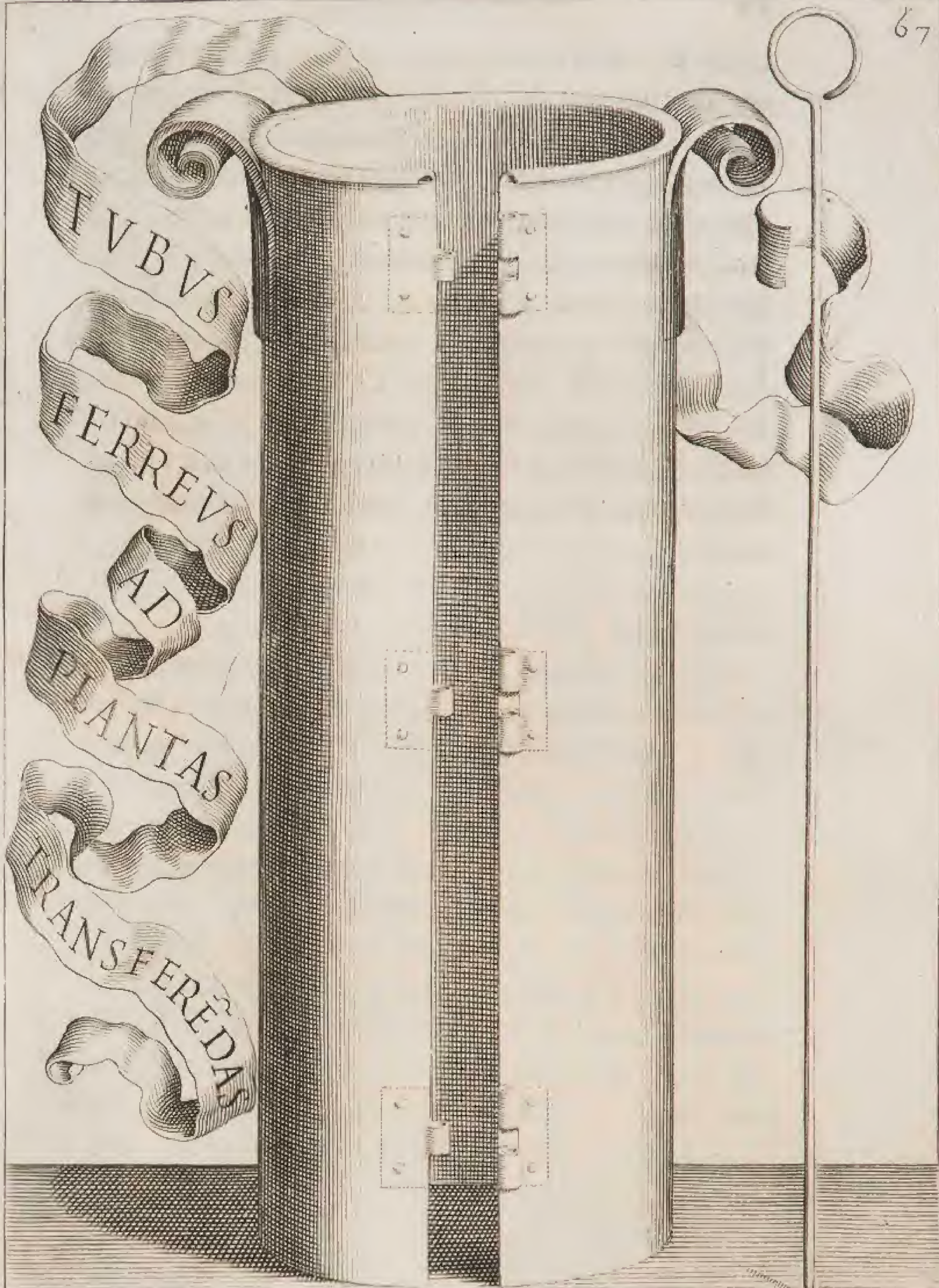
E diam

diam imam exporrigat : quarum singulas binis alterius oræ fibulis sic medias inferat, ut ferro radio stylouæ traiectis nexisque simul vniuersis tubus in orbem concludatur . Habeat idem præterea geminas utrinque ansulas, ad inoffensam tractationem læui rotunditate tortiles, supraque summam oram eminentes, aut latiore in semet volumine conuolutas . Ansulæ, fibulæque tubo ipsi clauulis affigantur . Denique os summum, ne deprimentes acie vulneret manus, in recuruum labellum hebetetur: & oris imi acies ad penetrandam commodius humum perbenè excitetur.

Huius

Huiusce verò instrumenti usus hic esto . Deplan-
tandæ plantæ folia floremque , si is existat , in re-
ctum manipulum citra iniuriam , citra pressu-
ram molliter coacta medio tubo inferito : tubum
ipsum , prehensis vtraque manu anfulis , æquo nisu
infra extrahendæ plantæ fibras , quantum assequi
coniectura poteris , in terebræ modum defigi-
to : defixum extollito : in fossulam deponendæ
plantæ destinatam & capacem , seu trulla tunc
faciendam , seu potius hoc eodem ferreo tubo
priùs excavatam ipsum tubum demittito : radium
eximito : solutum dehiscenstemque tubum educi-
to ; qui plantam suis cum floribus , cumque com-
pressa humo illæsam atque integram relinquet .
Tum , siquid distet , hospitale solum bellè appli-
cato : ut pressius adhærescat , modicè irrigato .
Aliud eodem usu gemellum , conformatione Imbrex fer-
reus extra-
ctorius . dispar deductum è Gallia instrumentum , de-
plantandis transferendisque viuis cespitibus ac-
commodatum sic fiet . Ferrea lamina longitu-
dinis circiter palmaris eatenus imbricatim incur-
uabitur , quoad quinque aut sex digitorum hia-
tu pateat . Acies tum infra , tum ex obliquo be-
ne exacuetur . Manubrium figetur à tergo iti-
dem ferreum , ab imbricato instrumento statim
retrorso sinu falcatum , recto denique radio in
ligneum capulum inserto tractabile . Hunc au-
tem extractorium imbricem sic usurpabis .

E ;

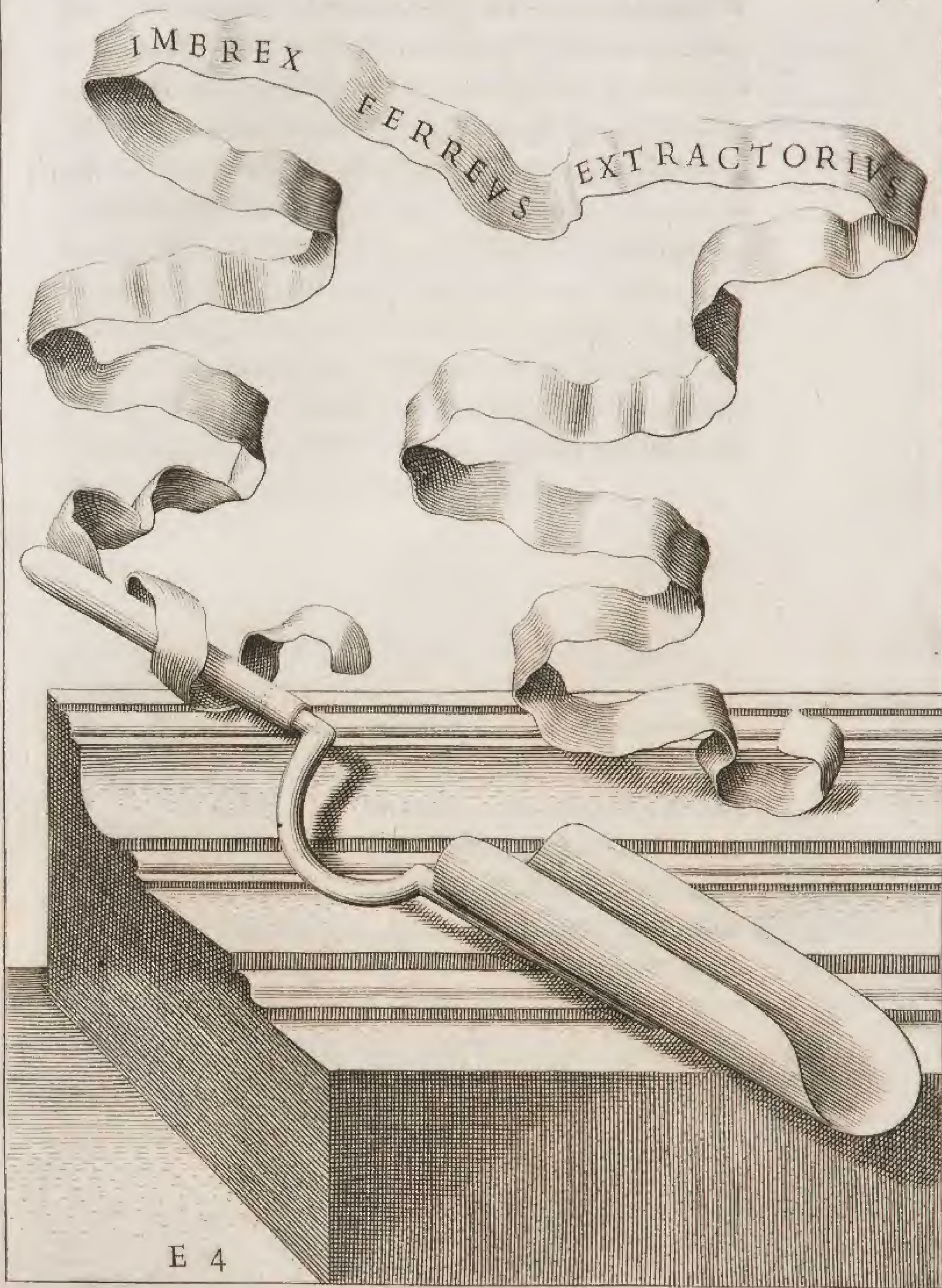
Ege-

E gemino cespitis latere totum imprimes : aut dextera manu falcato manubrio , sinistra verò ligneo capulo arrepto terebrans eousque versabis , donec probè circumsectum exemptumque cespitem intra imbricatum alueum reponas ; & , quò destinaueris , transducas . Adeo ferreo seculo ferraria floret ars : ut ipso cum pigro solo , cui radicitus affixi sunt , flores doceat huc illuc facili miraculo peregrinari .

Hocce

Hocce mutum instrumentum hortis rite colendis parare; hocce in proxima cellula, tanquam in armamentario, suis digestum locis custodire oportet. Id genus arma statim ab opere, quicquid pulueris fordisue contraxerint, detergito: ne rubigo, ne situs sine dente corrodant: utque præclaro labore defuncta nitidæ cessationis præmio splendent. Ferramenta usu nonnihil hebetata ad cotem excuito: rubiginosa ad hortensem arenam & palæstram oleo inungito. Minutiora instrumenta assamenti paxillis rastelli modo eminulis suspendito: ut oculis manibusque obuia ex inertis suspendio ad motum opusque facile reuiuiscant.

Promptuarium.
Instrumentorum cura.

Terra Floralis.

C A P V T V I.

Monet me iam tempestiuè canorum illud oraculum, Non omnis fert omnia tellus, ut doceam, quamnam terram totius anni verna feracitas florum prole pulcherri-
ma parentem faciat. Emmanuel Suertius Batauus in præfatione perbreui, quam Florilegio suo, siue nudis florum imaginibus præscribit, iustæ magnitudinis fossam excuari iubet: in ea fossa finum bubulum, vel tunsos quernos cortices, quibus vsi futores fuerint, cum solo bono nigroque misceri;

Emmanuelis
Suertij terra
facilia.

ri ; idque sæpius intra annum bipalio conuerti,
 ac fossione iterari : subnascentes præterea herbas
 identidem eximi . Ita præparari affirmat habile
 circumactō anno floræ sationi solum . Verum
 Non ubique
 utilis .
 ego (nisi id genus terram Batauæ oræ temperies
 quærat) vniuersis incommodam & periculosa
 hortis existimauerim : tum quòd sola versatio atque
 iteratio non potest vnico anno lætament adeo re-
 soluere , vt in terram degeneret nullis reliquijs
 stercoreosa , nec præpinguem , hoc est bulbosis
 excipiendis radicibus temperatam : tum quòd è
 quernis præsertim corticibus leuior atque imbe-
 cillior , quàm quæ à bulbis exigitur , humus facti-
 tia præparatur . Sunt , qui singulas terras singulis
 Sum cuique
 place solum .
 feminum generibus maritent : atque hoc pingui
 solo , illud macro ; hoc denso , illud raro ; hoc sic-
 co , illud humido committant . Sunt , qui Hya-
 cinthos cinere , Tulipas sabulo terræ permistis ob-
 ruant , fragilesque Anemonarum radículas putri-
 bus arborum frondibus truncisque in factitiam
 & mollissimam humum resolutis ita in florem
 erupturas tumultent : vt , quod olim tumultatis an-
 tiquitas voce precabatur , ipsi re meliùs præstent ;
 Minime ne-
 cessarium .
 illud nimirum , Sit tibi terra leuis . Equidem mul-
 tiplicem istum , curiosumque terræ delectum si-
 cut non improbo , sic eiusdem adhibendi author
 sum nemini : cum paratiorem , vtilioremque
 glebam indagator optimus , recentior vsus inue-
 nerit .

nerit. Terrenum igitur satiuo flori utile nec pingue sit, nec macrum, sed ex utroque æquata mediocritate temperatum: quia nimio succo & pinguitudine fermentata radix, ut in agnatas radículas subterranea ingloriaque fecunditate sobolescit, sic sterilefcit ad flores, laudatissimum alioqui scapum, & publica luce dignissimum, quâ numerofo, quâ grandi flore coronatum enixura. Genitales enim obrutæ radicis partes pinguiſſimi foli tepidiore, complexu illectæ, alimentoque largiore turgescen-tes vim fermè omnem in primum adnascantium tuberculorum puerperium effundunt, ad vltimum speciosi floris foetum effœtæ. Cæterum siccanus etiam & macer fabulo, ut qui nutritio humore destituitur, neque alere matricem plantam, aut fecundare; neque teneram floream prolem educere, aut lactare potest. Quamobrem vna superest floriferis apta seminibus excipiendis mediocris humus, quæ parciore succo præmaturè luxuriantem foeturam coërcet, donec sese totam efferat in densissimi floris tempestiuam fecunditatem. At cur tam fertilis est, cur floribus planè aurea terræ mediocritas? quia videlicet laxitatem, ac spissitudinem; siccitatem, atque humorem; leuitatem, grauitatemque, aduersantes inuicem qualitates media temperatione ita continet fœderatas: ut superiores terræ partes inferioribus modicè respondeant. Id autem ad aëris, rerum omnium generationem, calo-

Quænam terra floribus aptissima.

Theophrast. de caus. plant. l. 2. cap. 6.

*ibid.*Eiusdem indi-
cia .*Colum. l. 2. c. 2.**Plin. l. 17. c. 5.**Pallad. l. 1. tit. 5.**l. 3. de Orat.**l. 17. cap. 5.*

calore, atque humore quàm maximè iuuantis habi-
tudinem propius videtur accedere . Eiusmodi er-
go solum à Theophrasto summopere commenda-
tum satis solutum erit, vt & radicibus facilem præ-
beat meatum, & imbribus, ac radijs altè penetre-
tur: leue, ne satus opprimat: humectum, vt enu-
triat. Quoniam verò vt hominum, sic terrarum
arcana indoles in apertis eminet indicijs: ideo flo-
rum fertile solum, ne quid inepto delectu peccе-
mus, sensilibus se prodit argumentis. Est igitur
aspectu pullum: tactu molle ac leue, si aridum sit:
sin aqua conspersum subigatur, modicè glutino-
sum: gustatu quoque subdulce, si ex ea parte agri,
quæ maximè displicet, glebam in fictili vase dulci
aqua madefactam, ac more sæculenti vini diligen-
ter colatam iudicio saporis explores: olfactu deni-
que suaue. Et suavis quidem odor, cum princi-
pum qualitarum ad optimam corporis constitutio-
nem conspirantium veluti amicus quidam & so-
cialis halitus sit, felicissimam in solo temperiem
indicabit. Quare iuxta sagaci, atque eloquenti M.
Tullio gratiora videbantur vnguenta, quæ ter-
ram, quàm quæ crocum saperent. Oraculum ge-
minat altera sapientiæ cortina, alter Plinius, qui
de terra odorem optimè iudicare affirmat: quæ-
renti verò quanam in terra odor iste sit, cui com-
parari suauitas nulla possit, talem ferè esse subiicit,
cæsa vetere silua in noualibus. Vt mirandum ne-
mini

mini sit, floreat terræ filios non paucos odoratos esse: matrem enim olent. At verò languida dulcitus graciliorem pinguitudinem sapit. Etenim, cum pingua calore humorem decoquente exuberent, subdulce solum subpingue ac temperatum esse necesse est. Ad hæc tractabilem molitiem humoris mediocritas, caloris temperatura, leue pondus, pinguedinis modus modicum aquæ aspersum lentorem in terris efficit. Denique cum ieiunum solum frigore palleat, saginatum calore nigrescat; pullus color percocta nigredine dilutior caloris cum terrestri siccitate parcum humorem penitus permiscens addensantisque temperiem significat, simulque medium quendam inter crassum tenuemque soli habitum commonstrat. Quod si malumus optimam floreoque satiore operi terram vnico miræ multiplicisque significationis vocabulo describere, tenerrimam cum Catone appellabimus. Hac enim vna appellatione, quicquid in illa exigi optarique potest, Plinio interprete, continetur. Hæc vna temperate ferax, mollis ad cultum, nec madida, nec sitiens demonstratur. Sic præterea soli mediocritatem ex veteri disciplina explorabis. Scrobem effodito: egestam humum regerito, & recondito. Si superauerit, pinguis erit: vt quæ aërio caloris, humorisque tanquam fermento turgescit. Si subsederit, macra: quod frigoris ac siccitatis terre-

De re rustica. c. 151.

Lib. 17. c. 5.

Colum. l. 2. c. 2. Pallad. l. 1. tit. 5.

*Constant. Po-
genat. l. 12. c.
3.*

*Olitoria op-
tima.*

terreno pondere deprimitur . Si æquata conue-
nerit , mediocris : extremis qualitatibus vt tempe-
ratione , sic loco in medium coëuntibus . Expres-
sum quoque parentis exemplum filij sunt . Si plan-
tæ decolores exilesque aboriantur , macram : si vi-
ridissimæ solitoque foliosiores luxurient , præpin-
guem : si modicè carnosæ sessilesque assurgant ,
attemperatam habilemque floribus humum signi-
ficant . Sic denique varium terræ ingenium aqua
exploratè dignosces . Liquore illimi bene lota,
humus si multum solvatur in limum : limosa pin-
guedo valde hortis accommodatam declarabit .
Si plus aquosi madoris , quàm limi habeat : super-
fluous humor corruptioni opportunam , atque adeo
infœcundam arguet . Si ceræ instar glutinosa tra-
ctantem pertinaciter remoretur : argillosa tenaci-
tas ab altrice seminum vi attrahi contumax fun-
dendis floribus auaram , ipsa quoque pressior ad-
hæsiō semina strangulans nocentissimam indica-
bit . Rimosam verò in primis fugies : ne radices
adobrutas sol admissus exurat . Quòd si citra su-
perstitionem certo auspicio siue tripudio augura-
lem coniecturam facere placet : illa temperatæ
vbertatis, facilisque culturæ habenda est humus ,
quam recens effossam volucres quærunt, rostroque
scalpuriunt : pinguis enim tellus vermiculorum
pabulo inuitat . Id ego terræ genus ex olitorijs hor-
tis accersendum aduehendumque esse aio : quòd
licet

licet annua stercoratio saginauerit; diuturna tamen
tum insolatio, tum irrigatio macerarunt, nutrita,
quoque olera nonnihil emunxerunt. In hoc autem
olitoriae terrae vnico genere permulta est inueni-
re discrimina, & veluti qualitatum gradus: vt pro
seminum radicumque varietate variam ex hac fo-
dina terram petere, qui velit, possit. Hinc enim
alia pinguior, alia macrior, alia solutior, alia spif-
fior, alia siccior, humectior alia, alia leuior,
alia grauior in florum vsus effoditur. Liceat hic
mihi per delicatas atque emunctas lectorum na-
res de fimo terram laticificante paucis agere. Res Fimus hortē-
fis.
enim alioqui olida inter odoratos hortos, vt spero,
grauiter non olebit. Non est animus (quod ta-
men Theophrastus, M. Cato, M. Varro, Colu-
mella, Constantinus Cæsar Pogonatus, alijque
grauissimi fecere scriptores) in fimetis varia ge-
nera gradusque præstantiæ contemplando per diu
immorari: sed, quæ fecundis è sordibus magis
proderunt, cursim lustrare dicendo. Igitur de
optimo stercoris genere nihil habeo definitum
ac certum, quod afferam: quia neque priscis scri-
ptoribus, neque recentibus colonis de eiusdem
primatu inter se conuenit. Nam quod hominum
est ab antiquissimis cultoribus, Theophrasto teste,
vtpote acerrimum, præferebatur. Cassius autem
apud Varronem, Quintilij apud Constantinum
Cæsarem Pogonatum, nec non Columella colum-
bino

*De hist. plant.
lib. 2. c. 8.*

*De re rust. l. 1.
c. 38.*

*De agricult. l.
2. c. 19.*

*De re rust. l. 2.
c. 15.*

bino tribuunt principatum : quia præferuidum
 est, humumque fermentat. Quare columbinum
 fimum in pratum, vel in hortum, vel in segetem
 spargi oportere rusticæ rei urbanum oraculum
 pronuntiavit Cato. At verò idem M. Varro ex
 animi sui sententia præstare asseuerat merularum,
 ac turdorum fimum ex auarijs non solum ad vber
 agrorum, verum etiam ad boum, suumque sa-
 ginam. Lautius enimvero, quam agris, ac bel-
 luis, consuluit colonis genialis iste doctor, cum
 turdos, ac merulas in hortensis culturæ consortium
 congregauit. Et plures (opinor) & pinguiore
 hac ætate colonos haberemus, si turdis, ac merulis
 horti pinguescerent. Primus quoque asino ho-
 nos à Columella in hortis lætificandis perhibetur :
 quoniam id animal lentissimè mandit, ideoque
 faciliùs concoquit, ac bene confectum, mini-
 mumque herbarum creantem fimum reddit. Non
 pauci sunt, qui equinum magnificant: tum quòd
 bono conficiatur pabulo, tum quòd vulgò atque
 vtiliter vt leuissimus vsurpetur. Alij bubulo fa-
 uent: quia mitiore terram calore fœcundans po-
 sita semina non exurit. Bubalinum alij celebrant:
 quia nigram ac leuem terram, nempe sationi com-
 modam facit. Nullum denique sterquilinum est,
 quod suum non habeat patronum ac vindicem.
 Vsq̃ue adeo sapientissimi viri non de lana capri-
 na, sed viliori de re digladiantur. Me quidem
 in

De re rust. c.
 36.

l. 2. c. 15. & l.
 11. c. 3.

in tam lutulenta palæstra pugnare non delectat. Vnum aio, spectandum esse in stercoratione cuiusque soli habitum: eum cuique terræ finum præstabilem habendum esse, qui quanquam valde fœcundet, hoc est apta permissione calefaciat, & resoluat, succosiorum quoque, laxioremque reddat, ut altricem facilius aquam exorbeat: ita pro multiplici terrarum varietate varia lætaminis genera posse optima iudicari. Quin etiam cum antiquis, nouisque cultoribus censeo, si quocumque fimo deficiantur horti, congestas frondes, ac stipulas, atque ipsa, quæ macerari possint, vel terræ vel aquæ purgamenta fimi vicem aliquatenus exhibitura. Cæterum ad hortorum ybertatem ex veteri instituto duplex fiet, aut certè vnum bifariam diuisum sterquilinium; ut sit, vbi recens finus macerandus reponatur, & vnde vetus iam putris in hortos exportetur. Idem ab hortensi consepito modicè aberit; ut sit floribus fertili pinguedine iuuandis proximum, à floreis odoribus graui lædendis halitu satis remotum. Extructum paui- tumque solum habebit, ne transmittat humorem, quo fimi vires continentur, & interiecta stramentis aut paleis spinarum, vel graminum semina herbidos hortos cæteroqui redditura intereunt. Ad hæc vel opaco & secluso situ, vel superpositis virgeis cratibus à vento, & sole vindicabitur; ne succum, quem terra quærit, ille exiccet, hic exugat.

F

Itaque

Sterquiliniū
duplex.
Cato de re ru-
stic. c. 29.
Varro de re
rust. l. 1. c. 13.
et 38.
Colum. l. 1. c. 6
l. 2. c. 5. l. 11.
c. 2.
Pallad. l. 1. tit.
33.

Itaque, si possis, ut eò aqua influat eo nomine facies. Noua præterea per æstiuos menses luna non secus, ac si repastines, finum rastro aut bipalio permiscebis, & comminues, ut is æqualiter computrescat. Recentissimo abstinebis: quia bona semina perurit, & malas herbas progenerat. Anno requietum, iamque flaccidum, si cum plerisque idoneis authoribus sentias, robustioribus plantis adhibebis: quia vires adhuc solidas habet, ut hortensem adiuuet fecunditatem. At verò, si

Perfecti fimi ætas. Pogonatum Cæsarem audias, finum anniculum cauebis, quem ille non inutilem modò, sed multis etiam nominibus noxium, atque eo præcipuè censet, quòd innumerabiles bestiolas & serpentes creat. Verùm, & si vetustioreminùs prodesse veteres existimarunt, idem tamen Pogonatus, atque adeo diuturna experientia edocuit, trium, aut etiam quadrimum tenerioribus præsertim floribus tutiùs admoueri: longinquo enim tempore, quicquid foetidum erat, expirauit; si quid durum, flaccuit. Quocunque tempore lætamine lætificandi fuerint horti, curabis ut aspirante fauonio, lunaque silente siue decrescente, ac ficca fiat: hac enim obseruatione humus minimè herbescens fertiliùs efflorescet. Illud quoque moneo sedulò cauendum, ne, nondum attenuato absumptoque fimo, terra floribus obserenda stercoreosa sit: quia recentis fimi tabificus æstus attractus.

*Agricul. l. 2.
cap. 19.*

*Spargendi tē
pestiuitas.*

*Terra sterco-
rosa floribus
cauenda.*

tractusque depositos bulbos adureret, aut putrefaceret. Scio esse nonneminem, qui duos infra palmos caballinum fimum subternat, cuius opportuno halitu bulbosæ radices superiniecto in solo positæ ad præcocem florum partum incalescant. Adeo ab insuavi suffimento verna suauitas properatur. Verum ego in hoc nostratis mundi tepore superuacaneam censeo stercorariam suffitionem istam: eam salubrius vsurpent frigidiores, ac præsertim aquilonares horti, ne materna intra terræ viscera florum matrices penetrabili frigore perurantur. Quin etiam (quo minimè præsidio indiget Romana quæ temperies, quæ fœcunditas) gelidæ regionis cultrix industria per summum solum sparso calidæ efficacitatis fimo noxia gelicidia vel omnino defendit, vel quadante- nus mitigat, vel faciliè regelat. Huc alterum addenon contemnendum emolumentum, quòd, intra terræ rimulas cum pluuijs aquis percolata fertilis fimi pinguedine, annuo partu fatigata hortensia culta non mediocriter refouentur. Quanquam id fomenti mense Martio, cum longiores dies recalescunt, prouidi cultores amouent; ne vitiet inferuescens obrutas radices. Vt autem assiduo diuturnoque partu exhausta tellus ad floridam fertilitatem iuuenescat; sexto minimùm quoque anno, veteri emeritaque vnus, alteriusue palmi humo egesta, atque, vt iterata stercoratione pinguescat, ad olerum seminarium reuecta, iunior & succosior ex olitorio agro,

Substratus ac
superfusus fi-
mus alicubi
superuacane;

Quoto anno
mutanda ter-
ra.

Telluris pe-
roratis fabu-
la.

Porticus cō-
uiuialis.

vt paulò priùs dixi, congestitia substituatur: paren-
tis enim terræ iam effœtæ anilitas emaciatam parit,
ac degenerat floream posteritatem. Sed quoniam
laxiores horti plus exigunt operæ ac laboris; vnius
anni difficile ac permolestum negotium sic est in
plures tribuendum, vt hortorum aliqua singulis
annis pars recenti humo renouelletur. Prædicta
olerum altrix humus non bulbis modò, atque ane-
monarum radicibus; sed caryophyllis etiam, ro-
sisque lectissimis, necnon arbusculis, fruticibusque
floriferis, minutis denique seminibus commoda
est: dum tamen hisce postremis, vt in loco mox
dicam, tenuissima incernatur. Monet igitur cal-
lidissimus magister, vsus, vna oleribus priùs con-
sita tellure omnia florum genera, tanquam olera-
cæ vbertatis decus & præmium, felicissimè pro-
generari. Nam fama est, siue fabula; gemellæ
enim sunt, ac simili sæpe vultu fallunt: fama, in-
quam, sic fabulatur, paucos ante annos, cum, fer-
reo abrogato, florem seculum suo Flora de nomi-
ne condere, opiparoque conuiuio condire vellet,
ad florales hortos priscae fabulæ numerosam sobo-
lem, Deos omnes per blandissimum apparitorem
Zephyrum accitos conuenisse. Eminent in horten-
si meditullio spatiosa porticus & peruia, Apolline
Dædalum agente ac facilè superante magnificen-
tiùs, quàm Troiani muri, labor itidem Apollineus,
excitata. Etenim aureis columnis ordine duplici
surgen-

furgentibus & validè fulcitur, & nitidè corona-
tur. Corinthiæ venustatis argentea capitella fle-
xibili acantho, vt hortensem decet architectu-
ram, foliosa sunt. Argenteæ pariter bases, prin-
cipum hortorum gemmea descriptione, fidelique
mendacio tessellatæ pretiosè vernant. Longum
esset imitamenta singula breuiter enumerare. Vt
è compluribus pauca, quæ succurrunt, à remo-
tissimis regionibus ducta narratione recenseam:
illic visitur barbarica opulentia conditi Byzantij Horti Byzantij
Othomano-
rum.
viridarij ornatissimum simulacrum, non Otho-
manica modò barbarie ad florum cultionem, sed
ipsa etiam ferme indomabili gemmea duritie,
ad eorundem imitationem mansuescente. Illic
gemmarum omnium discolori fulgore florentes
Hispanorum Regum inter odoratas auras à regijs
curis respirantium Toletanæ deliciae simulantur, Toletani Re-
gū Hispano-
rum.
quas non minùs aurifer vero fictus Tagus, quippe
qui solido constat ex auro, congruenter irriguus
interfluit: gemmeis enim hortis decora est au-
rea irrigatio. Illic Brabantinorum Ducum ma-
gnificentissimis ædibus adiuncta Elysia Bruxellæ Bruxellenses
Brabantino-
rum Ducum,
consecrata, magnam vrbs pulcherrimæ partem
continenti muro complexa minutissimæ commif-
suræ splendida breuitas ita exæquat, ac simulat;
vt ficta veris, & parua magnis composita non in-
uideant. Gallorum illic Regum Parisienses hor- Parisienses
Gallorū Re-
gum,
ti cæteris quidem floribus pretiosè gemmascunt,

fed regalibus Lilijs illustriùs aurescunt . Proximus
his crySTALLINI Sequana liquoris licet ex gemma
rigeat, ad obsequium tamen artificii fraude emol-
litus Regios flores allambere & colere videtur .
Nec minùs felici fallacia Viennense amplissimæ
amœnitatis viridarium, Austriacorum Cæsarum
gloriæ coronarijs & floribus & laureis fœcundif-
simum in gemmei contrahitur imitamenti mira-
culum . Ad hæc Eystadiensis veris læta species
inter Germaniæ floret niues . Neque hîc desi-
derantur Salisburgenses vniuersa hortensi amœni-
tate inclytæ deliciae, in Germaniæ quidem solo
amplitude mirabiles, sed in gemmeo simulacro
ingeniosa contractione mirabiliores: vt iam non
vetus malorum, sed recens bonorum Ilias suspi-
ciatur . Hîc etiam totius anni verna formositas
non modò multiplicis & fontis & lacus, verùm
etiam allabentis Iuuauij fluminis liquido limpidoque
speculo decentiùs, quàm fontano liquore fabu-
losa Narcissi forma, geminatur . Hîc immistæ
siluulis feræ, sine feritate veris simillimæ, inno-
centi mutuoque venatu & vnis capiuntur oculis,
& oculos capiunt . Hîc effossus in theatrum saxeus
mons veteris magnificentiæ montes edomantis spe-
ctaculum integrat sumptuosum . Hîc denique
opulenti splendida maiestas ædificij, ne perstrin-
gat aciem contemplantium, per circumfusa vire-
ta gratior interlucet . Tu quoque Mantuana Gon-
zaga-

Viennenses
Cæsarum .

Eystadienses .

Salisburgen-
ses .

Mantuani
Gozagarum
Ducum .

zagarum, ^{Parmenses} ^{Farnesiorum.} Parmensis Farnesiorum Ducum scena,
hortensis, viridissimis corusca siluulis, liquidissi-
mis vda fonticulis, nitidissimis expicta flosculis,
quà Mincij, quà Parmæ fluuiali ambitu munita,
in discoloribus gemmulis compendiaro artificio
refulges: quòd hortensium omnium vasto com-
plexu deliciarum pretiosa voluptas nisi gemmeum
in exemplar aptè contrahi non potuit. Illic etiam
ex aridis horridisque Apennini aspretis floriferas
vndas euoluens Arnus, & gemmeus & veri ge-
mellus, priùs Hetrusco Duci cumulata felicitate,
Magno, quàm Regi aquarum Oceano prodigè
tributarius Florentia Tempe in hortensem amœ-
nitatem adeo fœcundat; vt amœnissimæ vrbis ip-
sum quoque fluuio quondam aspersum nomen fe-
licissimè iam florere faciat. In vno Neapolitanas
delicias cumulante Casertani Principis Hymetto ^{Casertani} ^{Principis} ^{Aquarum.}
fideliter effingendo vix habuit ars ab vniuersis
gemmis tam variam & versicolorem lucem; vt
vernos colores naturæ lectissimorum florum gem-
mantem speciem explicantis æquaret. Cæterùm
nihil ibi ornatius, quàm Romana floralia, quæ ^{Romani.}
quamuis gemmato imitamento adumbrata claris-
sima sunt, quamuis in arctum coacta magnitudi-
nem habent maximæ hominum admirationi pa-
rem: siue ad portam Næuiam & Neronianos ar-
cus aquam Claudiam in Palatium olim deriuant-
es Cornelia te mirabundum hospitem detineant, ^{Card. Cors.} ^{nelij}

hoc plausu prosequenda, Venetum florem etiam
Matthæiorū. Romanas ad aquas perennare. Siue Matthæia de-
lectent, vbi Cælius mons amœnitate pæne dixe-
rim cælesti vernat: vbi regia custos, gentilis Aquila,
fabuloso Iouis contempto famulatu, in florea
Peretorum. specula nidulatur. Siue Perettina te sustollant ad
Viminalem non tam arduo situ, quàm hortensi glo-
ria Montem pulcherrimè Altum: vbi familiaris
Leo à Dominis & domicilio mite ingenium trahit,
dum non in spelæis exulat, sed pro floribus excu-
bat. Siue Pia inuicent tum Pacis templo decenter
Card. Pij. apposita, quòd pacifera rident viriditate: tum
cruentis olim spectaculis nobili Amphiteatro in-
geniosè opposita, quòd gemmea florum purpura
Farnesiorum. innocentissimè cruentantur. Siue Farnesiana con-
sideres ad flauī Tyberis liquidissimum aurum ap-
positè sita: quia cælo concolor Farnesiorum flos
Mediceorum aureo debet humore nutriri. Siue in veteri Hor-
torum colle Medicea oculos alliciant; quòd in
ipsis pristina omnis eius loci illecebra reflore-
Ludouisorū. scat. Siue proxima tum Ludouisia, tum Bur-
Borghesiorū. ghesia contemplere: illa domesticorum testifi-
catione insignium purpura auroque florentissima:
hæc amplissimi muri ambitu delicias amplexa,
vniuersas, pretiosisque Hesperidum hortis mul-
tò attentius custodita, quòd vigili Draconi per-
spicacem Aquilam addiderunt. Siue in Quirina-
Aldobrandi-
norum. li fastigio conspicua suspicias tum Aldobrandi-
na,

na; quibus eò benigniùs, quò propius affulgent si-
 dera: tum Bentiuola, vbi geminarum bis auspi- Bentiuolori.
 catum insigne Aquilarum amœnitatis regiæ mi-
 raculum singulare præmonstrat: tum Barberina, Barberinorâ.
 vbi tanquam Romana in Hybla sub Apum ima-
 gine suauitas Urbana mellificat. Verùm vt in
 eodem Quirinali, & Vaticano colle, ornatu maie-
 statis plenissimo grauissimæ prouinciæ curis su-
 bleuandis Pontificij eminent horti; ita imitatrici- Pontificum.
 bus augustiùs enitent in gemmis. Quidni enim
 coagmentatæ gemmæ, tanquam famulæ stellæ, à
 Romano sole cum luce maiestatem trahant? Il-
 lic præterea splendida specie, vt alibi re ipsa,
 cum formosissima Vrbe certant proximæ ac sub-
 urbanæ deliciæ, quæ in Faliscis Bâlneariam, & Horti Bâl-
neariæ.
 Ciminiam Caprarolæ villam purpurea Condi- Horti Capra-
rolæ.
 torum gloria illustrent: quæque in Latio Tuscu- Tusculani
 lum ac Tibur exornant, quarum illæ ambitu non Principum
plurimorum.
 amplissimo plurimorum Principum voluptati pa- Tiburtes
 res in patritiæ nobilitatis coloniam transierunt: Estensium.
 hæ verò amœnissimo, quâ situ, quâ opere sic emi-
 nent, vt Romanæ maiestatis olim Tibure rusti-
 cantis veteres moles non sua ipsæ magis multi-
 plici ruina, quàm vna Estensi magnificentia,
 obruantur. Ipse Anio pulcherrimæ structuræ ad-
 mirabilitate suspensus, sui que ad Romana miracula
 cursus frequenter oblitus totum præcipitantis vn-
 dæ

Cisternæ
Caëtani Ducis.

Dapes floreæ

Deorum al-
lucinatio.

dæ diluuium ad hortense diuerticulum innocenter
declinat, tantusque tamque vetustus fluuius in sub-
sultim ludibundos fonticulos & siphunculos obse-
quentissimè repuerascit. Nouissima floret etiam in
gemmis Francisci Caëtani Sermonetæ Ducis volu-
ptas nuper condita & confita propter oppidum,
quod amico floribus Cisternæ nomine hortos pul-
cherrimos exigebat. Hæc circumstantium columna-
rum aurea forma: hic argenteus, & gemmeus orna-
tus. Testudo sapphirina, cæloque concolor, seu po-
tius gemmeum cælum vitilium herbularum ambi-
tiosos ramulos diffudentium textili è sectilibus
gemmis topiario ita conuestitur atque opacatur,
vt clariùs fulgeat. In pauimento denique smaragdi-
no, herbida luce florido, discoloribus lapillis mul-
tiformes in areolas nitidè variato calcantur quidem
opes opusque nobilissimum, at non philosophico
Crateris contemptu: manus enim pedibus inui-
dent contactus diuturni felicitatem. Hanc ego
amœnissimi horti mediam porticum pulcherri-
mam; si verbis audere tantum liceat, quantum
rei dignitas vocabulis maior postulat; appellare
non timeam florei maris insulam fortunatam.
Postquam hic cælestes conuiuæ super instrata pur-
pura discubuerunt, inusitata epularum miracula in
auream mensam inferuntur: singuli enim missus
florei sunt, in florum genera discriminati. Quare
mirari primò Deorum chorus, & alius alium cir-

cun-

cunſpectare, quid ageret: deinde ieiunum in riſum ora diducere, quòd in illa florea lautitia oculi tantùm naribusque ſibi epulandum eſſe exiſtimaret. Tum Flora corridentibus, ſeſeque lepidò aſtu deluſos opinantibus argutè ſubridens, Experiamur, inquit, an etiam palato ſapiant flores mei: roſamque aurea de lance ſummis digitis præcepſam, pulchrioriſque in roſetum oris inſertam ſcitulo preſſu morſicatim præflorans addit: Papæ! dum roſa hæc flos nectaris eſt, & flos ambroſiæ; præſtat apem eſſe, præſtat fugere, quàm olfacere. Quas verò dapes ſibi magis decoras Flora, quàm flores vobis apponeret? Tunc enimvero ſenſere Cælites omnes in terris quoque ambroſiam eſſe, Cælitibus ipſis expetendam, cuius cæleſtis ſuaui- tas epulari bonoque dolo terrenam formam ſubi- tura non potuit ſuauioris formoſitatis epulas, niſi flores, præſentare. Quis iam dicendo explicet ad agnitas peregrinas epulas Epularium auiditatem? Quis à guſtu eminentem in omnium vultu, atque adeo in feſtiuiſſimis acclamationibus voluptatem? Illa omnium erat vox Deorum vna: Si tam ſuaui- ter florerent horti; Deos omnes, acclinata maiesta- te, ſemper in floſculis colendis ruſticaturos. Hic ad hilaritatem erugato regio ſupercilio Iuppiter, Cur, inquit, edulium deliciarum alma parens Tellus pulcherrimos floreos fœtus artiſicioſis hiſce dete- riores, utpote aut fatuo ſapore non appetendos,
aut

aut venenato succo fugiendos paris? Responso aliquantisper expectato, nec accepto, Tellurem Iuppiter inter confertam conuiuorum multitudinem oculis diu quæsiuit, nec inuentam ut abesse cognouit, Et abest, ait, in florei seculi natalitijs magna mater florum? Tum Flora, demiror equidem, inquit, non interesse disertè vocatam. Quamquam fortasse nec dum potuit: sua enim mole prægrauis lentè festinat. Sed iam ego lentissimam grauitatem istam Archimede faciliùs efficaci machina incitabo. Ministrabant regali facie puellæ centum, Auræ leues agilesque, atque inter seduli ministerij laboriosos excursus recursusque odoratæ animæ tenera reciprocatione sine flabello flabelliferæ genialem conuiuij calorem ventilabant. Ex his natu minimam, ore argutulam, vultu roseam, crine auream, lacteoli corporis candidum iubar linea nebula castè umbrantem, pubescentibus per glabellos humeros versicoloribus pinnis volatilem, extimis tenellis plumulis tremula palpitatione lasciuientibus ipso in otio inquietam Flora sic alloquitur: Age mea festiuitas, mera pernicitas, mea motacilla, Aurilla, Tellurem Deam tardigradam, ubiubi gentium erit, inuestigatam incitatumque tecum huc quàm ocysimè siste. Vix dum imperarat Flora, cum imperata ferè iam fecerat Aurilla. Vagulo enim volatu immensâ terrarum spatia, emensa iam erat: nec tamen in terris Tellurem inuenie-

Tellus absens
accitit.

ueniebat. Quacunque roscidulas alas concutiebat, sudum ver impluebat: quacunque halantem halitum anhelabat, extemporalem amœnitatem inhalabat. Desperauerat posse præterea inueniri per amœnissimos omnes quæsitam hortos: cum, ubi minimè rebatur, tandem reperit. In abdito ignobilique hortulo, varijs oleribus liratim positis ordinatim viridicato Matronam prospicit cruda viridique anilitate meliùs, quàm purpurisso, annosum, os fucantem interpolantemque; obefissimam eam quidem, at sedentario labore operosam: phrygio enim opere vera olera mentiente matronalis peplo oras lactucis, & brassicis; cæpis, & allijs, cæterisque oleraceis imaginibus insigniuerat; ac tum fortè manum ultimam imponebat. Tunc Aurilla flabili murmurillo eloquenter eblandita facilè Telluri persuasit, vt nimium diu expectata præter morem molemq; properaret. Iucundissimæ nuntiaë aspirantibus hilarata blanditijs loci eius olera omnia vultu viridioreriserunt. Ipsa Tellus insolito afflata impetu recens elaborato magnificè se peplo exornat; leuique curru, quem curulis rapit leo, quàm citissimè prouecta, peplum vibrante alludentis Aurillæ aspiratione, in sicco velificat. Interea, dum Tellus acciretur, eruditum Iouis nodum vicario Flora responso expediuerat: atque inter multa, quæ nunc referre non vacat, responderat, ideo formosissimos terræ filios, florum ple-

Olitorio in hortulo inuenitur.

Cur florum pleriq; insulsi, venenati, inodori.

rosque

rosque aut insulsos, aut venenatos, aut malè olidos, aut saltem inolentes fatua specie colorari: ut ne nimium colori credat coloratis præstigijs facilis capi mortalitas: utque non in herba solum vanissimæ spei, sed in flore quoque breuissimæ formositatis anguem latere condiscat. Quanquam erravi, nec opus habeo (inquit illa) cibariam hortensium florum suauitatem argutè dissimulare: quando flores omnes nectarei sunt, merumque mel, quod Apes ministræ sedulæ hominibus colligunt, & prægustant. Quærenti præterea Baccho, quis amœnissimæ indolis coquus suauissima illa cupedia in flores vernare fecisset, cum Charitum artificio florida ea bellaria concinnata esse subiecisset Flora; pinguiissimi ventris, & pinguioris Mineræ Deus præter expectationem acutè, Enimuero sic decuit, inquit: è manibus enim Gratiarum quid potuit aliud præter flores existere? Verùm ubi tandem in conuiuarum conspectum dedit optatissima Tellus, olitorij syrmatis textilem pompam trahens, omnium risu excepta iucundo spectaculo conuiuij lætitiâ cumulauit. Flora iussam discumbere conuiuali vrbânitâte sic dicitur allocuta. Quamuis fera, tamen ades tempestiua, Omniparens mater. In tempore enim post florea mea fercula secundas ipsa mensas in ista oleraceo textu fertili veste attulisti. Aculeato ioco solito grauior Tellus pauca hæc, & seria. Illusa vilium olerum

figu-

Telluris habitus ride-
tur.

Eiusdem pro
se oratio.

figuris, ignobilique viriditate mihi atra & infelix vestis hæc misericordiam opemque implorat, Flora, non risum & ioca. Damnatae parentis in vulgarium partum herbularum quidni paratus agresti opere amictus concolor herbescat? Inani iam nomine ad ludibrium mater dicor omniparens; quando cinis & fabulo, nempe sterilis pulvis ad floreae fecunditatis gloriam eliguntur. Quid hoc artis est repugnare naturæ, terraque genitali relicta fatiuas humani generis delicias è cinere arenaque demerere? Si placet floream ætatem diuturnam, stabilemque fundare: non levis pulvisculus, sed solida tellus fundamentum esto. Si quid merui olerum opportuno fructu, florum vbertas honoraria remuneret. Si patritiam inter Deos matronam oleraceo virore vulgaris palla dedecorat; vestro Caelites suffragio, tuo Flora beneficio floridæ purpuræ nobile syrma condecoret. Audita Deorum omnium assensu atque approbatione Tellus suam feliciter causam peroravit. Nam florali conuiuio soluto cælestis Senatus consultum per vernum præconem Zephyrum in hæc verba recitatum est. Quod felix Floræ, bonum floribus, faustumque florum cultoribus sit: cum, quod nimium diu non minus in animorum indole, quam in annorum nomine regnavit, ferrum longè lateque iam propagato florum cultui seruiat; in floralibus Deorum omnium comitijs, Flora rogationem ferente, cætero-

De floreo sacculo, deque hortensi terra Cælitum edictum.

rerorum Senatu Deorum censente, ferreæ floream
decoro, aptoque transitu nomenclationem subro-
gari placuit: & appellatione ferruginea deter-
sa, à communi mortalium studio erga flores flo-
reum seculum appellari. Illud præterea florifero-
rum hortorum coloni omnes inuiolatè seruant, quod,
magna matre Tellure ad eundem Senatum
referente, sancitum est: ut, superuacanea cineris
fabulique cum terra permistione antiquata, pura
puta hortensis humus immisto pridem fimo iam
putri, atque in ipsam terram transformato, fre-
quentique olerum foetu nimia pinguedine depasta,
subpinguis progenerandis floribus vsurpetur, atque
olitoriae foecunditatis beneficio florida gratia refe-
ratur. Hoc tam iucundum tamque iustum edi-
ctum genialibus comitijs peractis, ne cui florum
studioso ignoraretur, Iouis Floræ gratificantis ius-
su à volucris cursore Zephyro singulis hortorum
postibus præfixum est.

FLORVM

NOTAE

LIBER SECVNDVS.

Narcissorum nota.

CAPVT I.

VID hortorum cultori turpius aut etiam nocentius, quam flores, nempe familiam suam, de facie non agnoscere? Nam quî suis quenque locis aptè disponere, atque educare possit; nisi lineamenta formasque distinguat? Et quanquam multiformes florum naturales indiscreta specie, & concordî figura simillimi nequeunt internosci: complures tamen sunt aut claro, aut certè obscuro discrimine notabiles, quorum, vt licuerit, notas persequemur. Neque verò hîc vniuersos, sed eos duntaxat flores suis coloribus exprimemus, quos nostri exhibent horti; vt necessitati pariter, & breuitati consulamus. Illud

Cur flores coloris prænotandi.

Complures indiscreti.

Bulbacei ple-
riq. aut hya-
cinthi, aut
narcissi.

R. Dodon. stirp.
Hist. Pempt. 2.
l. 2. c. 18.

Narcissi no-
men unde.
Plin. l. 21. cap.
19.

Narcissus ge-
nere, & colo-
re varius.

Narcissus to-
tus candidus
flore simplici
polyanthes.

Narcissus co-
lore sulphu-
reo, flore
simplici po-
lyanthes.

autem præmonitos cultores volo, è bulbaceis flo-
ribus, qui plurimi antiquitati prorsus ignoti, at-
que anonymi coluntur in hortis, narcissos, aut
hyacinthos ab erudita plerisque posteritate cen-
feri: & grandiores quidem ad narcissinum or-
dinem, minores ad hyacinthinum reuocari. Nar-
cissus à narce dictus, quòd aliena grauet capita,
suum prius prægrauauit; cum fabulosus umbræ suæ
amator puer è fontani speculi sincero nitore malè
sibi notus, atque è frigidis aquis tabificam flam-
mam trahens, ex homine in caducum florem dila-
plus est. Etiam nunc mutatæ formæ studiosus ore
vernatur multiformi. Aut enim simplici foliorum
textura tenuior, aut multiplici habitior est. Nunc
argenteo, nunc aureo pallore veteres curas præ-
fert. Medius flos, quem ab imitamento calicem
cum recentioribus in posterum appellabo, inter
lacteæ folia aut suauiter concolor lactescit, aut splen-
didè decolor aurescit, aut circa summam oram
croco illitam lepidè rubescit. Sed quis coloris,
magnitudinis, formæque inexputabiles varietates
enumeret, natura cultuque ad assiduam nouita-
tem conspirante? Nostris autem hortis familiaris
potissimum est, qui colore totus argenteo suffun-
ditur; ut à medio candido calice in pateræ formam
depresso argenti patera Italico vocabulo nomi-
netur. Neque tamen huiuscemodi narcissus vno
argenti candore, sed sulphuris quoque pallore pin-
gitur.

gitur. Idem præterea in plura genera discrimina-
tur. Alius enim præmaturè, serò alius vernat:
alius minutos, modicos alius, alius peramplos in flo-
res è caule summo se diffundit: alius denique fo-
liorum simplici serie, alius multiplici componi-
tur. Hic ergo tum candido, tum pallido colore
narcissus à cæteris narcissis discrepat floreis fo-
lijs angustioribus, & calice breuiore. Virentia
quoque folia sæpe angustius parent, longius porri-
guntur, læuiora & rigidiora sunt. Nec eadem om-
nibus tinctura. Candidum allij virore albida, & ve-
luti rorulenta; pallidum myrti exemplo viridissi-
ma conuestiunt. Bulbi membranas extimas co-
lor austerus infuscat; intimas tunicas dilutus deal-
bat: magis compacta forma ventrem deprimit,
cervice modicè producta. Quin etiam isto eius,
qui folioso floret argento, bulbus depressior est.
At verò maioris floris bulbosa parens vastiore
corpore, ventre oblongo, procero collo, spadix
coloris dilutioribus tunicis notabilem in mo-
dum insignitur. E foliosis albens narcissus By-
zantius, siue Chalcedonius perplacet, & colitur. Hic
tum præcox, tum serotinus membranacea primùm
vagina includitur, quæ longum in alabastrum, vt
simplicis floris folliculus, non fastigiatur; sed ro-
tundiore gremio latiùs tumet. Ea demum dehi-
scente numerosus, & formosus partus excluditur.
Deni aut duodeni fratres ex vno caule penduli sæ-

Narcissus By-
zantius poly-
anthes, albo
flore luteoq.
calice multi-
plex.

*c. Claf. Rarior.
plant. Hist. l. 2.
cap. 13.*

*Narcissus
Epidaurius.*

pe numerantur. Alba folia densissimo congestu bene compactum tribuuntur in florem. Media foliola vario atque multiplici flauo calicis mæandro intercurfante undatim, intercise, permisteque implicantur. Subsimilem alium narcissum, sine medijs albis foliolis densato, atque in rugas replicato flauo coloris orbe multiplici cristatum, nimiam in sobolem luxuriantis bulbi decorum abortum esse constanter affirmant obseruatione diuturna experientissimi cultores: quod & numerofo foetu effœta radix, & adnata posteritas nondum per ætatem satis robusta floribus explendis idonea non sit; cum deinde, vbi iustam in rotunditatem adoleuerit, prioribus pares, atque adeo æquè foliosos flores progeneret. Alij verò, & quidem callidi rerum æstimatores existimant, certis è bulbis minore vi præditis mutilos eiusmodi partus perpetua stabiliq. lege existere: nec defunt, qui eosdem, vtpote Epidauro missos, Epidaurios appellent; ac duplici potissimum procerioris caulis, maiorisque floris nota distinguant. Equidem (vt erudita diffidia ista componam) non negauerim, ex imbecillis radicibus hæc interdum speciosa monstra posse progigni; simulque inueniri crediderim radices alias ita natura constitutas, vt flauentibus tantum crispulis cristis albidos partus suos exornent. Vtriusque foliosi narcissi caulis herbaceus de more nudus, concavus, atque striatus digitali ferme crassitudine

ne , & pedali longitudine affurgit : virentibus folijs nonnihil carinatis , & paulò , quàm in simplici narcisso , laxioribus circunvallatur . Bulbus carne intus candicat , conuestientibus tunicis foris nigricat , & in rotunditatem conglobatur : præcox magnitudine nostratis narcissi bulbum æquat , serotinus etiam superat . Hic etiam illo , qui præmaturè floret , magis compactus & rotundior ad florem difficilis & morosus est , frequentemque in rotunda basi cariem trahit . Non solet in semen exire in florei foetus præstantiam exhausta vtriusque fecunditas . Eminet foliosus alius duplicis generis narcissus , corniculati nomine insignis . Minor sex alba folia minuscule in orbem expandit : in umbilico aureum calicem crispantis auri plenissimum porrigit : inde sex flava cornicula in stellam diducta surrigit . Quaternos quinosue flores profert , ac sustinet caulis , priore tenuior atque humilior . Ab radice folia exeunt prolixa , gracilia , mollia , & subalbida . Bulbus denique subest à vulgatis narcissinis vna corporis mensura paulò breuiore discretus . Maioris bulbosa radix vulgaris narcissi bulbum adæquat , ceruicè perparum extante : folia tenuitate , ac prolixitudine superioribus non dissimilia minùs pallent : scapus insigniter procerus in duum triumue ferè palmorum longitudinem procurrit . Complures è membranaceo inuolucro flores quàm prospero , quàm abortiuo partu excluduntur , quo-

Narcissus
corniculatus
minor , & maior , polyanthes .

Narcissus totus flauus polyanthes.

Narcissus filuestris stellatus.

rum folia flauentis lineæ ductu eminulo intermeante liberaliter colorantur. Vt igitur vides, vterque narcissus cornibus armatus longè fugiendus non est: non enim scenum habet in cornu, vt vulnera præcaueantur; sed odoratum aurum, vt oculi naresque suauissimè feriantur. Iam verò ne qua narcissus desit opulentia, præter argentum etiam aurum totam floris bracteam opulentat: siquidem inter simplicis composituræ narcissos & folijs, & calice aureus in pretio est. Hic discoloris auri, variæque aut conformationis, aut amplitudinis leuibus momentis pulchrè diffidet à se ipso. Superioribus albis narcissis caule, florumque pensili congerie, similis, folio, bulboque differt: illos enim foliosior, hunc rarior plerunque silua distinguit: illi bulbum ipsum rotundant, hic in pyri effigiem turbinat: circumtegentes tunicas illorum plerique fuscant, hic modicè rutilat. Simplicium denique narcissorum ritu triangularibus folliculis nigrum, & inæquale semen includit. E minuscule narcissi aureolo, à reliquis vna breuitate seiuncto bulbulus pendet rotundus, & nigellus; decolor nempe decori floris appendicula. Verùm illi ditiores narcissi sunt, qui frequentium foliorum flauentibus bracteis aurescunt. Et in his genera variant. Alium videbis à siluis oriundum è pallido bulbulo pusillum æquante narcissinum bulbum, qui de iuncis folijs nomen Hispanum traxit, inter angusta;

ob-

oblonga, tenuia, carinata, & pallidula folia ferè palmari, gracilique cauliculo innixum profilire; & creberrimis folijs in stellam distributis confertim coagmentatum, albo giluoque confusis in paleæ speciem colorari. Subsimilis alius rosea specie, bulbo & flore paulò amplior, & coloratior à minor. Narcissus filuestris roseus
collaris rugati crispissimo imitamento Gallicum Fraei nomen adeptus rarò floret, florea membrana ægrè dehiscente, ac plerunque vitium faciente. Sed excellere se cæteris ipso vulgato iam nomine Narcissus filuestris roseus maior. significat septentrionalis, siue filuestris narcissus, cui Roseus maior nomen est. Is enim luteæ foliosæ rosæ decora suppari gyro complexus media, floris folia calicis loco densissima complicat, & crispat; simili quoque auro colorat, folijs alijs quàm luteis, quàm pallidis, quàm herbaceis per ambitum congestis, & explicatis. Illud præterea familiare ipsi est, ut à foliorum densitate, & copia particulatim efflorescat. Etenim extremis folijs marcentibus & præmorientibus, mediæ conuolutæ paniculæ paulatim euoluuntur in flosculos. Quanquam illa florea congeries rarò difficulterque digeritur, ac dehiscit ad plenum. Roseus hic narcissus, siue narcissina rosa solitaria scapo infidet bene firmo, anguloso, duos circiter palmos alto; ac, tanquam ipsa sibi onerosa, nutat. Ex imo folia modicè confurgunt, liberaliter patent, mucronem retundunt & rotundant, in viridi pallent. Bulbosa radix pro-

pe rotunda exteriores tuniculas diluto colore ferrugineo suffundit. Iunceo folio, amploque tum flore tum calice narcissi plerique saturo colore lutei sunt, & prope inodora pulchritudine tantum spectabiles, necnon eodem in genere multiformes.

Narcissus trifolius maior, amplo calice, & folijs conuolutis.

Alius enim foliorum oras nonnihil vtrinque conuoluit, calicisque semuncialis ferratum, & sinuosum labrum diducit. Ad hæc singulos, binos, atque adeo senos interdum flores, folijs totidem in orbem compactiles è folliculi sinu excludit. Scapum gracilem, concavum, rectum, pedaneum, atque ex nobilissimi cultoris obseruatione simplicem excitat. Si quando autem plures coniunctim caules emittat; multiplicem bulbo fertilem florum sobolem adnatam esse significat. Bina, aut etiam terna proferit ab radice folia pedalis, aut certè maioris longitudinis, angusta, cuspidata, carinata, fusco virore herbida, & succi plena. Bulbum subiungit substricto ventre oblongum, collum non raro detorquentem, diluto exterioris tunicae colore spadicem. Alius explicata, & coniuncta, imò inuicem superuenientia folia perpetuo velut orbe continuat: saturatiore colore lucet: angustior calicem magis crispat: superiore infœcundior quaternos circiter extrudit flores: eodem viuacior seriùs deflorescit: languidam suauitatem olet: ima folia mensura breuiore profundit: bulbum subiicit forma consimilem, sed aliquan-

Alius folijs continuatis.

quantò contractiorem . Alius demum angustioribus floreis folijs in stellam diradiatis teretem æquabilemque calicem exporrigit . Nostrate sub cælo binis ternisue floribus auarè vernat : folia itidem carinata latiùs explicat , & parciùs producit : bulbo gignitur persimili , sed longè minore , minusque ceruicem detorquente , necnon subnigris inuolucris tunicato . At verò narcissus iunceis folijs odoratus , ac totus liberaliter aureus , superioribus inodoris minor , à foli natalis nomine Hispanus , à medica vi (vt Remberto Dodonæo placet) vomitorius & simplici , & multiplici foliorum serie flauet . Ille florum folijs mucronatis , aut orbiculatis ; coniunctis , aut deiunctis : ipsis quoque flosculis præcocibus , aut serotinis ; grandiusculis , aut minusculis ; binis ternisue , aut etiam denis pluribusue ex vnoquoque cauliculo emicantibus varius ; ac partim vnicaulis , partim multicaulis est . Hic verò vt plurimum singulos , binosue ; vt maximè quaternos , aut quinos vnico è caule flores promit , floreum gelsimini , malique Medicæ habitum suauissima temperie olentes . Vtriusque caules saturatior viriditas , inoffensus læuor , ac teres rotunditas compares facit . Veruntamen duplex eosdem nota discriminat . Illos enim proceritas ferè bipalmis extendit , hos pusillò breuior longitudo contrahit : illos continuum foramen vacuat , hos fungosa quædam natura modicè obstruit .

Alius calice tereti , & folijs angustioribus .

Narcissus iuncifolius minor odoratus simplex , & multiplex .

Stirp. Hist. Pempt. 2. l. 2. cap. 22.

struit . Folia pariter viridantia , oblonga , rotunda , carnosâ , lævia , & planè iuncida . Bulbuli plerique globosi : minùs plerunque vtilis oblongi , dissipatis in longitudinem viribus : rotundi feraces , toto in floriferos nifus collecto corpore . Idem omnibus color : extima enim pulligine nigricant . Hoc etiam inter vtrunque narcissum conuenit , vt longulos proferant è membranacea theca flosculos , quibus ille triangularia capitula subiicit , flore dilapso turgentia , & nigelli angulosique seminis fecunda : hic autem longulis tantùm pediculis insistentes , nulloque seminali folliculo capitatos parit , genitali conatu in floris plenitudinem effuso .

Albus minor. Triplex est præterea Hispano superiori luteo non abfimilis , albo colore vernus narcissus . Prioris oblongus bulbulus iunceâ foliola fundit humi reptantia : minutum , inolentem , informem flosculum , Martio mense tempestiuum Romanis in hortis ægrè raroque aperit .

Albus maior. Alter grandiusculus , Hispanique narcissi partibus cæteris gemellus , albore ac fœtore discrepat . Huic æqualis tertius candida folia sulphurei coloris calice distinguit . Vterque continenti foliorum serie florem orbem circinat .

Albus sulphurei coloris calice . Est etiam , qui è longulo substrictioris ventris bulbo caulem ante folia impellens , binis ternisue , candidis , & leuiter odoratis flosculis per autumnum vernet Hispano par , viridissimus , planeque iuncæus minimi pretij narcissus . Silentio dissimulandus

dus non est satis elegans iunceis itidem folijs, albi-
 doque colore in sulphureum procliui, & reflexo
 flore narcissus alius; cuius è radice bulbosa, nuci
 Ponticæ, aut Hispani iuncea narcissi bulbulo exæ-
 quata, rotunda, candida, membranaceo inuolu-
 cro infuscata, numerosis tenuibus albisque fibris
 bene comata, exiliunt quaterna vel quina folia, ut
 in proximè superiore narcisso iuncea, proluxa, an-
 gusta, modicè carinata. Medius consimilis caulis
 Aprili mense fastigiatur in quaternos aut quinos
 flores oblongos, diluto sulphureo colore pallidos,
 sex folijs sursum reflexis supinos, deuexis ceruici-
 bus pronos, semuncialem aut longiusculum &
 inæqualiter sinuosum calicem porrigentes, leuif-
 simè odoratos. Corruptis floribus summi caules
 triangularia turgescunt in capita, exigui, orbicu-
 lati, nigri, lævisque seminis plenissima. Pseu-
 donarcissos Hispanos Clusius vocat siluestres Do-
 donæi narcissos, qui sena inter folia velut in alas
 explicata medium prælongi calicis tubum, re-
 pandas per oras fimbriatum crenatumque, in tu-
 bæ modum exertant; ex qua Italicum quoque no-
 men hauserunt. Ut meritò fabulari quis possit,
 Famam volando, buccinandoque fessam genia-
 libus tantisper in hortis conquieuisse, dum refice-
 ret vires: utque hospitalibus flosculis appositam
 referret gratiam, è suis conditum insignibus no-
 uum florem, nempe alatum tubulatumque narcis-
 sum

Pallidus fo-
 lijs reflexis.

Pseudonar-
 cissus Hispa-
 nus.

Rarior. plant.
 Hist. l. 2. c. 17.
 Stirp. Hist. l.
 Pemp. 2. lib. 2.
 c. 23.

Pseudonarcissus pleno
flore quadruplex.

sum floreo populo addidisse, amanti hortos Famæ buccinatorem. Harum verò florentium tubarum, muta specie suavius argutarum, quàm quæ stridulo strepunt sono, aliæ aurea bractea, flavescent; aliæ argentea candicant; circa aureum aliæ tubum circumfuso foliorum veluti cupro expallescent; hunc aliæ cupreum pallorem media flauente linea inaurant, ac totum prægrandem tubum verno illinunt auro; alias mirè degenerantis seminis inenarrabilis varietas colorat; alijs præterea diffusior, alijs est mensura contractior; aliæ denique simplici graciliq̃ue tenuem, aliæ replicato confertoque tubo plenissimam publicant voluptatem. Et his quidem postremis forma præsertim quadruplex. Aut enim tubus in tubum inferitur; aut simplici tubo densissima folia innascuntur; aut grandior flos densè fartus vbertate plerumq̃ue rumpitur, folijs in rosei narcissi speciem confusis; aut demum similis tum simplici, tum duplici foliorum ambitu flosculus tubulum exerit foliosa fartura pariter densatum. Pseudonarcissis vniuersis pro cuiusq̃ue florum amplitudine proceri caules; folia surrecta, prolixa, lata, in canaliculum concaua, minimè mucronata, & languidè virentia; bulbi oblongi, quorum extimæ tunicae dilutiore ferrugine imbutæ raris, & fuscis eiusdem saturi coloris lineis in longitudinem intercurrentibus distinguuntur. Sunt, qui sentiant à ma-

iore roseo narcisso plenissimum pseudonarcis-
sum, siue (vt alij nominant) narcissum alterum
maximum septentrionalem, qui calicem implet,
& folia duplicat, nullo discrimine separari. Ve-
runtamen vt folio, & caule inter se congruunt;
sic bulbo, & flore dissentiunt. Huius enim bul-
bus, vt vulgaris etiam pseudonarcissi, longior col-
lum quadantenus obliquat; flos tubulatum cali-
cem folioso sæpe farto, nimioque madore fatiscen-
tem nonnihil exporrigit. Minusculi flore simpli-
ci pseudonarcissi vt flosculorum coloribus, sic bul-
bulorum figuris variant, ceruicula in quibusdam
proceriore: semper tamen aliquod maiorum in-
star in pusillis eminet. Qui verò parua geminant
folia, & caliculi tubulum addensant, aut saltem
hunc plenissimè folijs infarciunt; minutulis fun-
duntur è bulbis, grandiores bulbos pleni floris fe-
races, si non magnitudine, certè figura exæquan-
tibus. Folium protenditur palmare, prætenue, pal-
lidum. Caulis itidem exilit brevis, & concolor.
Pulchrè mentitur & nomine, & re narcissum pseu-
donarcissus montanus, in Lusitanis & Cantabricis
iugis frequens. Hunc iunceo folio & cauliculo fle-
xilem, flauo alboue flore in sena plerunque angusta
folia expasso pinnatum à medijs caliculi cono in
calathi seu nolæ figuram oblongo, repando, & sæ-
pe fimbriato campanulam Hispani; flauum calicu-
lum, & flauam violam Martiam Austriacæ matro-

Pseudonar-
cissus pleno
flore maior.

Pseudonar-
cissus simpli-
ci flore mi-
nor.

Pseudonar-
cissus pleno
flore minor.

Pseudonar-
cissus iunci-
folius.

c. clus. Hist.
plant. l. 2. cap.
17.

næ vo-

næ vocant. Subiectum flosculo caput nigro, ro-
 tundoque semine impletur. Bulbus rotundus,
 intus candidus, foris nigellus iuncea folij narcissi-
 num bulbum prope indiscreta facie repræsentat.
Idem Cur. po-
 ster. p. 60.
 Narcissus ma-
 ximus, siue
 incompara-
 bilis.
 Perpetuò fla-
 uus. Narcissum maximum amplo calice, à magnitu-
 dine incomparabilem multiplicis esse generis inue-
 nio. Est enim, qui tam pertinaciter flauet, vt eo-
 dem, quo vixit, ore & colore moriatur. Hic se-
 nis folijs continuatum in orbem latè explicatis, me-
 dium crispulum calicem ab imis angustijs paula-
 tim ac modicè sese laxantem in vncialem longitu-
 dinem exerit. Subtenuem caulem ad binos pal-
 mos extollit. Folia surrigit siluestris more narcis-
 si laxa, prolixa, retusa, incana. Bulbum subdit
 siluestris itidem narcissi bulbo confimilem, sed
 magis compactilem, colloque nonnihil obtorto
 notabilem. Alter huius gemellus cætera, vno ve-
 luti vultu degenerat: flauum enim colorem, quem
 nascens præfert, in sulphureum, siue albidum se-
 nescens mutat, & folijs angustioribus, rugosis, at-
 que vtrinque leuiter conuolutis florem orbem
 minimè continuat. Tertius verò tristioris indolis
 frater eo colore dehiscens nascitur, quo superior
 moritur: & velut appetentem mortem pertime-
 scens paulatim exalbescit, luteo per oras calice.
 Illud etiam differt, quòd calice folijsque latioribus,
 atque his etiam nonnihil continuatis prior floret.
Candidus ma-
 ior, & minor. Candidus præterea Romanis in hortis visitur fo-
 lijs

lijs floris aliquatenus diuersis duplex, maior nempe discretis, minorque coniunctis: vterque cæteris magnitudine suppar: illius caulis ferè bipalmis, & gracilis; huius autem paulò breuior: maioris folia, quàm vulgaris, tenuiora & angustiora; minoris quàm maioris, magis lata minusque longa: vtriusque bulbosæ radices candore formaque similes pyrum superbum æquant, ceruice modicè porrecta. Est etiam proximè superioris bulbum adæquans, folijs æquè candidis flauoque calice narcissus maximus, itidem maiorior & minor: sed calix est minori coloratior. Postremus in Casertani Principis Andreæ Marthæi Aquauiuæ principes flores merito cultu excipientis nobilissimis hortis alitur narcissus sanè incomparabilis, confertissimis nempe sulphureo colore folijs singularis. Narcissus ferotinus montanus, aut eius planè gemellus (Musartum vulgus appellat) bulbaceæ radices exteriori tunica subalbida, magnitudine media, ventre vtrinque substricto, corpore oblongo, ceruice modica illius narcissi bulbum ex parte refert, qui cameli collum simplici producit in flore. Appetente iam vere folia trudit proluxa, angusta, mollia, prasina, siue narcissinis similia. E teretis, pedalis, glabri, fungosique caulis apice ternos sæpe, quaternosue mense Martio suspendit flores, sena niuei candoris folia, vulgaris narcissi folijs laxiora, & flaccida stellæ modo decussantes, patulo sulphurei coloris caliculo crocea fimbria ornato distin-

Candidus calice flauo maior & minor.

Sulphureus flore multiplici.

Narcissus montanus ferotinus, flore simplici candido, calice luteo.

H

guen-

guentes, digna etiam pulchro corpore anima odoratos. Duplicem hîc habeo feri floris, extremo nempe Martio, vel ineunte Aprili vernantis subtere narcissum, alterum Narbonensem, Anglicum alterum. Priorem præcipuè discriminant bulbus oblongus, modicus, fusci palloris membrana tunicatus; angusta folia, & erecta; flos albus, flauo calice ferè vnciali, nonnihil repando reflexoque distinctus, incomparabili narcisso contractior, in vnoquoque palmari caule sæpe multiplex. Posterio-rem non absimilem dignosces tum ex bulbo grandiore, in ventrem distento, in ceruicem extenuato, membranaque ferruginea circumsepto; tum ex folio breui latoque; tum ex ampliore flore luteum calicem æquabiliter tubulatum porrigente. Longa ceruice narcissos camelini colli nomen ab imitamento appositè deductum notat. Merum puerperæ Floræ lac in hosce flores candoris eximij concreuit. Ex his plebeius alius, & senis tantum folijs pauperculus, atque inglorius candidatus à nobiliurn hortorum aditu distinetur. Vnum diluto aridæ paleæ colore pallidum, & veluti sordidatum hortorum exilio liberant coloni, vtpote Byzantio translatum & rarum. Adeo raritas etiam deformitati pretium facit. Alius foliosa prætexta per flauo calicis fimbriatas oras purpurascente conspicuus, & nobilis in patritios hortos admittitur. Caules ferè bipalmes plerunque singulos flores, binos inter-

Narcissus
Narbonensis.

Narcissus An-
glicus.

c. clus Rarior.
plant. Hist. l. 2.
c. 12.

Narcissus lō-
ga ceruice.

Simplex can-
didus.

Simplex pal-
lidus.

Multiplex
candidus.

interdum sustinent . Profiliunt ab radice folia
prælonga, tenuia, mucronata, subpallida . Bulbacea
radix pallidæ cutis, modicique ventris in collum
absumitur, quod in foliosi quàm in simplicis flo-
ris bulbo productius est . Virginienſis narcissi bul-
bus cupreſſini hyacinthi bulbo modica magnitu-
dine atque oblonga forma ſimillimus, colore di-
ſtat . Is enim ſubruber, hic albicat . Folia puſilli
pleno flore ſilueſtris narcissi folijs prorsus con-
gruerent, niſi aliquantò longiora validiùs vire-
rent . Ex viridi pallens caulis in palmum aſsur-
git . Flos in ſemhiulcæ Perſicæ tulipæ grandiorẽ
figuram dehifcens obſoleto candore inficitur, di-
lutoque ſenſim rubore conſpergitur . Narciffus
Indicus lato folio narciffino, flore rubro liliaceo,
album ſcilicet lilium imitante, quem Iacobeum
adhuc vulgus appellat, extremi Maij, aut ineuntis
Iunij caloribus citatus, antequam folia exeant, ita
properat . Floreus thyrfus emicat enodis ac læ-
uis, craſſitudine propemodum digitali, ac duo-
rum quandoque palmorum proceritate viſendus .
Apex membranacea concluſos vagina primùm
turgēt in calyces : tum ea dirupta quatuor ſæpe ſol-
uitur in flores ſtriatis ſex folijs deorſum reflexos,
è craſſioribus pediculis in decuſſem diſpoſitis pen-
dulos, purpura in crocum languente coloratos,
ſex ſubalbidis ſtaminibus longiuſculis in luteas ap-
pendiculas deſinentibus, medioque ſtamine ru-

Narciff. Vir-
ginienſis flo-
re purpura-
ſcente .

Narciffus In-
dicus è rubro
croceus flore
liliaceo .

Narcissus Indicus liliace²
 saturo colore
 purpurascens

bentē cæteris longiore capillatos. Vbi flos membranæ moram rupit, aut certè vbi defloruit, bina siue etiam terna existunt folia, narcissi marini siue hemerocallidis folijs latiora & viridiora, minuto sæpe minio guttata, summa parte subrubentia, non admodum longa, in hiemem vsque diuturna. Bulbacea radix & figura, & magnitudine hyacinthinæ compar exuberante rubore aspergitur, & citra florem partum parens miniatula præflore. Alius Indorum narcissus rarior, & nobilior in hortis primùm Casertanis factus est Italicus. Magnitudine formaque candido lilio par, floreis folijs magis continuatis minusque resupinis dispar, florum numero superior, albo rubroque blandè temperatis circiter septembres calendas expingitur; vt ipsius lacte & sanguine pulchritudinis coaluisse videatur. Albidæ membranæ rupto inuolucro conniuentis primùm folia floris modicè rubent, colorationibus tantùm lineis in longitudinem virgata: in calathi deinde imaginem diducta adulto pudore suffunduntur. Adeo vel in floribus pudibunda pulchritudo publicam lucem erubescit. Toto denique senili vultu rubicundiores, dum deflorescunt, floridiores sunt. Imus umbilicus intus forisque flauet. Sex inæqualia stamina, ima parte candicantia, summa subrubentia lunatos in crocos ex viridi flauentes desinunt. Septimum & medium stamen prolixius, itidemque coloratum apice

apice nullo insignitur. Viceni pluresue flores è pediculis satis crassis, binos seu ternos digitos longis, ex atro virentibus, & siue deuexis, siue arrectis modò in orbem penduli, modò in filuam prominuli, necnon particulatim dehiscences summum caulem coronant. Caulis ipse rotundus, digitum crassus, ac prope bipalmis ex viridi obsolescit in rubidum. Folia liliacei viroris, & narcissinæ magnitudinis, arefacto iam flore, à latere caulis enata, in ipsum caulem incumbunt. Bulbus Neapolitano in tepore scillam prope exæquat, Romano sub cælo minùs tumet; instar eriophori summo sub cortice membranaceo lanosus extra pallet; nec florem fert, nisi ad iustam punici mali molem adoleuerit. Et hic narcissus more cæterorum sementat, parco tamen prouentu. Non absimili forma minùs formosum misit India narcissum alium, qui contractiore bulbo, caule tenuiore pedali & inæqualiter rotundo, florum quoque minore & numero & magnitudine, facie dilutior, à proximè superiore degenerat. Vterque tamen tam decenter, tam modestè rubet; vt ipse pudor vel in florem transierit, vel in flore seipsum expinxerit. Quare, si suo sibi colore flos hic nomen inscribat, rectiùs, quàm narcissus, flos pudoris appelletur. Vtinam tam verecundè rubuisset, cum se Narcissus aspexit: candidiore profectò fabu-

Narcissus Indicus liliace⁹
diluto colore
purpurascens

la floruiſſet. Iam verò, quando roſeus vultus inſano amore in poſthumum florem expalluit, recens rubor ſuam erubeſcentis inſaniam pudor eſt.

Indicus latissimis folijs , & florum forma liliacea , Narcissus Indicis flore liliaceo sphaericus.
 sphæralique ambitu narcissus ; quem alij sphæricum ornithogalum , moly maximum Indicum alij vocant ; Gallici soli aduena nunquam floruit : sed Romanæ tandem amœnitatis & maiestatis hospes effuso flore pro risu felicitatem sibi suam in Tranquilli Romauli felicibus hortis gratulatus est . Tranquillus Romaulus. Bulbus longè scillino maior ventrem propè rotundat : ferrugineum , & quamuis tenue , durissimum tamen corium superinducit : imam partem , vt in botryode odorato hyacintho , protuberantem pro corporis amplitudine latè circinat : fibras minimi vice digiti præcrassas , prælongas , immortalesque diffundit . Floris vagina ad calendas Septembris existit in lanceam cuspidata , ternos lata digitos , quinos longa , exuberante cinnabari saturata . Post decem dies subnascente scapo in palmum exerta , turgente iam atque vrgente numeroso foetu , in geminas partes oris anguinei modo latissimè hiascit , non vt linguis trifulcis horribilis , sed vt floribus plurimis amabilis micet . Apparet primò conuiuentium florum confertissima congeries , quæ ramoso paulatim incremento rotundam ita rarefcit in siluam . Scapus exurgit prope bipalmis , binos digitos latus , ex rotundo pressior , ex viridi rubens , quæ parte solem aspicit coloratior , summa capitatus . Funduntur è capite densioris more capillitij frequen-

quentes, prolixæ, suauique rubore visendæ lacinia: quibus internati radiata rotunditate porriguntur cauliculi triangulares, palmo longiores, minusculum digitum lati, interfuso rubore virentes, in capita extumidi tuliparum triquetro folliculo, seu præferratæ trifidæ clauæ simillima. Plerique instar candidi camelino collo narcissi ceruicem deflectunt: recto rigidoque nonnulli statu circumstant. E singulorum verticibus eminent sursum versum spectantes elegantissimi flores, rubro conuolutoque montium lilio æquales, nec absimiles, quippe phœniceo rubore colorati, & folijs quinis natiuos in cirros reflexis calamistrati, exteriori folio cum staminibus assurgente: quæ sanè conspicienda stamina sic extant. Sena lato colore punicea in totidem versatiles apices primùm flauos, & grandiusculos; deinde contractiores, subter suffusculos, supra exalbidos, & veluti farina conspersos degenerant. Septimum sine apice pistilli facie productius, crassius, longa vtrinque rimula intersecante striatum, summa parte recuruum pariter purpurat. Vt vno inclyta purpureo capillo veteris Nisi coma recenti flore superetur, qui crocis pluribus blandè rubentibus citra discrimen amittendæ regalis gloriæ feliciter capillatur. Omnes inter se flores ternis quaternisue digitis interuacantibus distant. Per partes dehiscunt: nec prior ante deflorescit, quàm vernent vniuersi. Senium illos

non

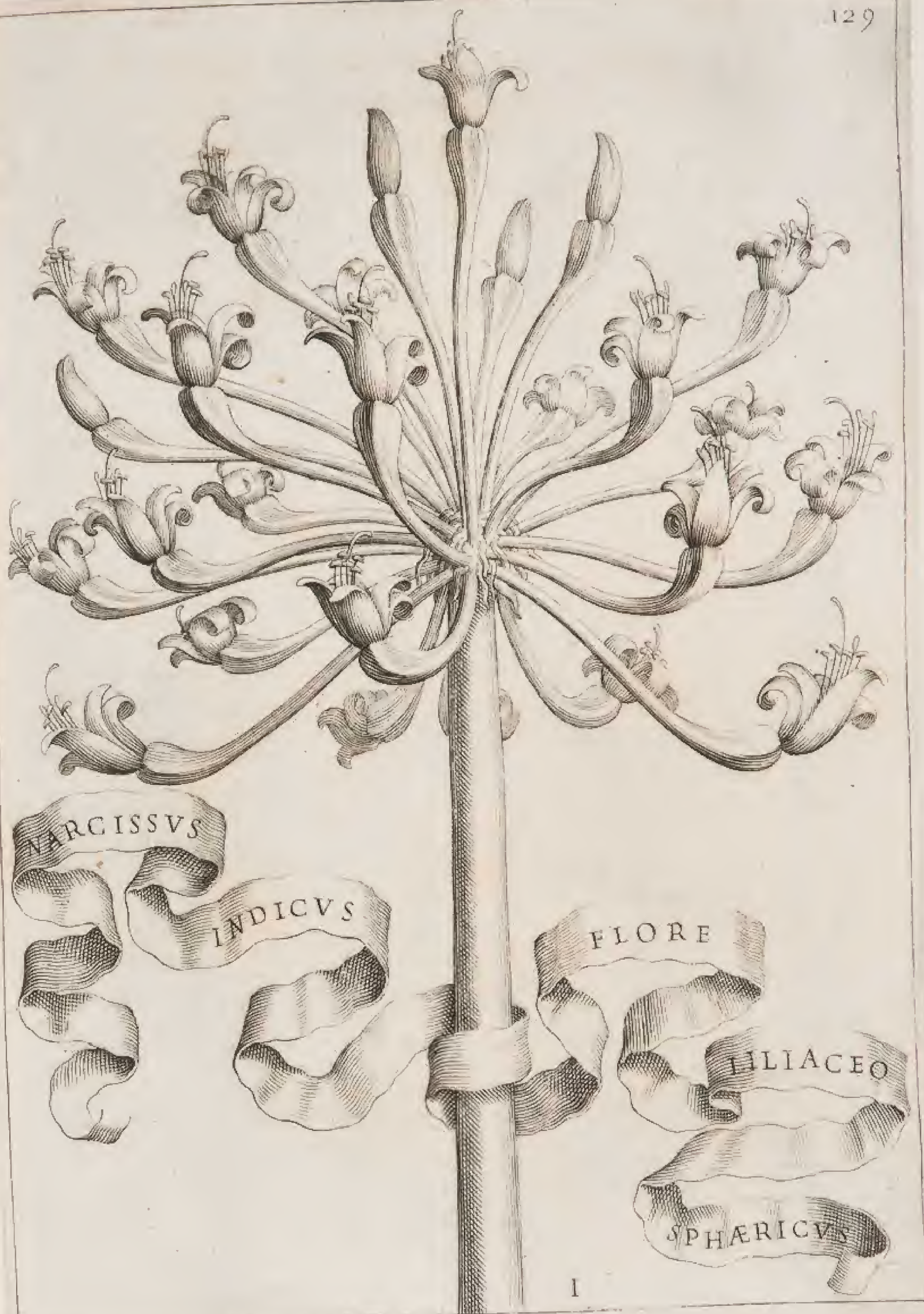

non contrahit, sed infuscat, ac demum decutit. Menstrua ipsis vita, & ver autumnale. September eisdem parit oriens, perimit occidens: hæc enim multorum florentium capitum hydra non calore, sed frigore interficitur. Quanquam Lernæa viuacior sumptis à funere viribus quotannis renascitur: neque clauas Herculeæ similes timeret, quibus, tanquam cauliculis, infidet ac fulcitur. A florum interitu triangula capita grandescunt, pleraque inania, perpauca nonnullo abortiui seminis rudimento foeta: siue quòd peregrina planta nostratis autumnis frigus reformidat: siue quòd eadem apud nos nondum robustæ fecunditatis est. Caulis tandem, & inhærentes cauliculi penitus directi, atque in orbem diradiati sic exarescunt; ut floris pulcherrimi cadauer fidus sit: neque enim hoc insolens est, ut hydra mutetur infidus. Nec isti hortorum fideri mors parcat. Præmortui floris decorum cadauer ingruentia, primum frigora iterata morte corrumpunt. Neque clauæ multiplicis armatura formosum tue-ri germen aduersus æui demolientis iniuriam potest. Folia circiter Octobris exitum apparent, flore non proueniente: in eiusdem prouentu serius, extremo scilicet Nouembri mense existunt. Pauciora initio, sex tandem flori prolusere. Longitudo illis bipalmis, latitudo palmaris, dimidiati ferme digiti seu cultri crassitudo, retusa forma,
læta

læta viriditas & fusco per oras rubore circumlita, corpus humi erraticum lateque procumbens, vita usque ad extremum Maium siue ad primos calores producta.

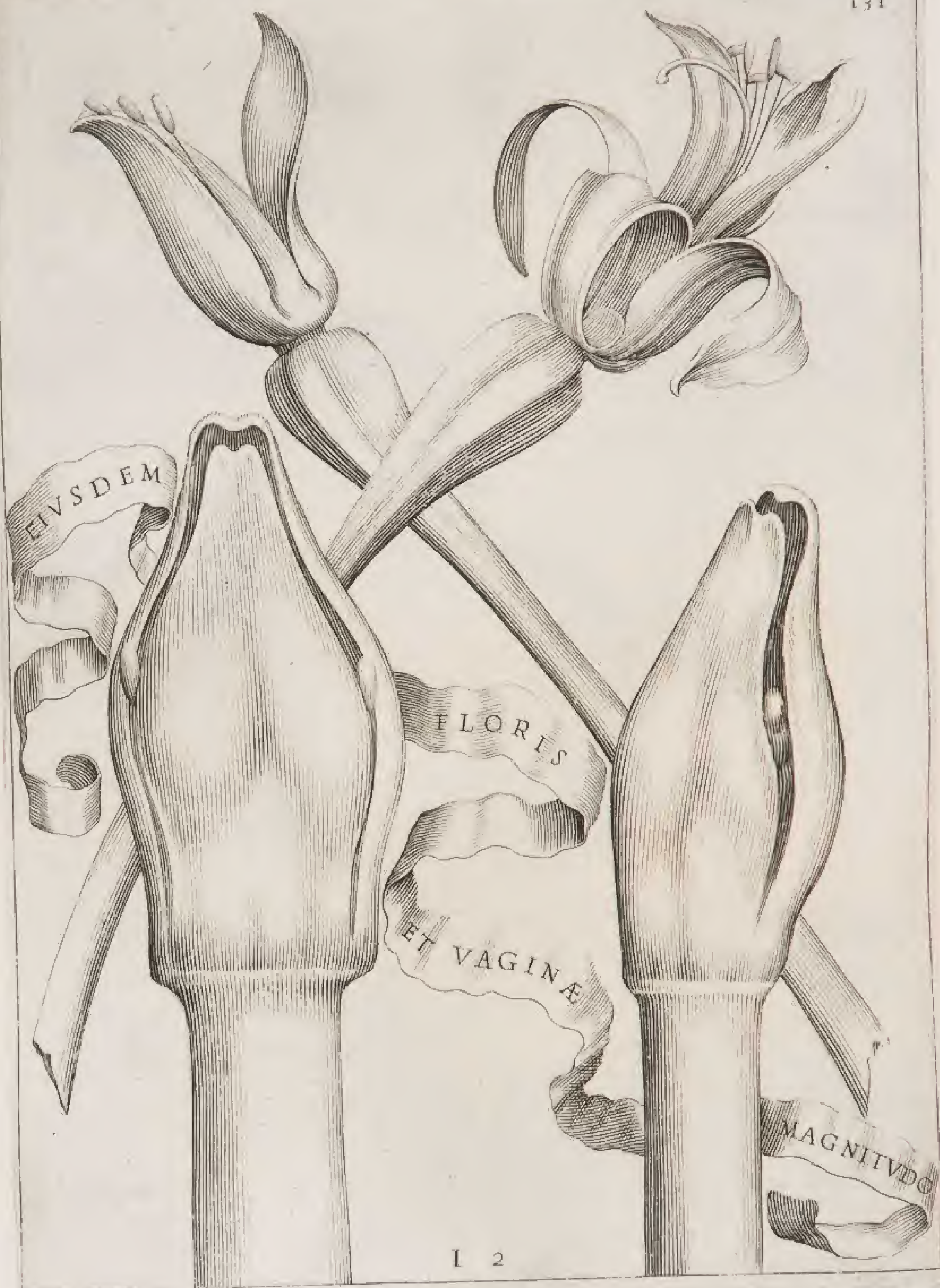

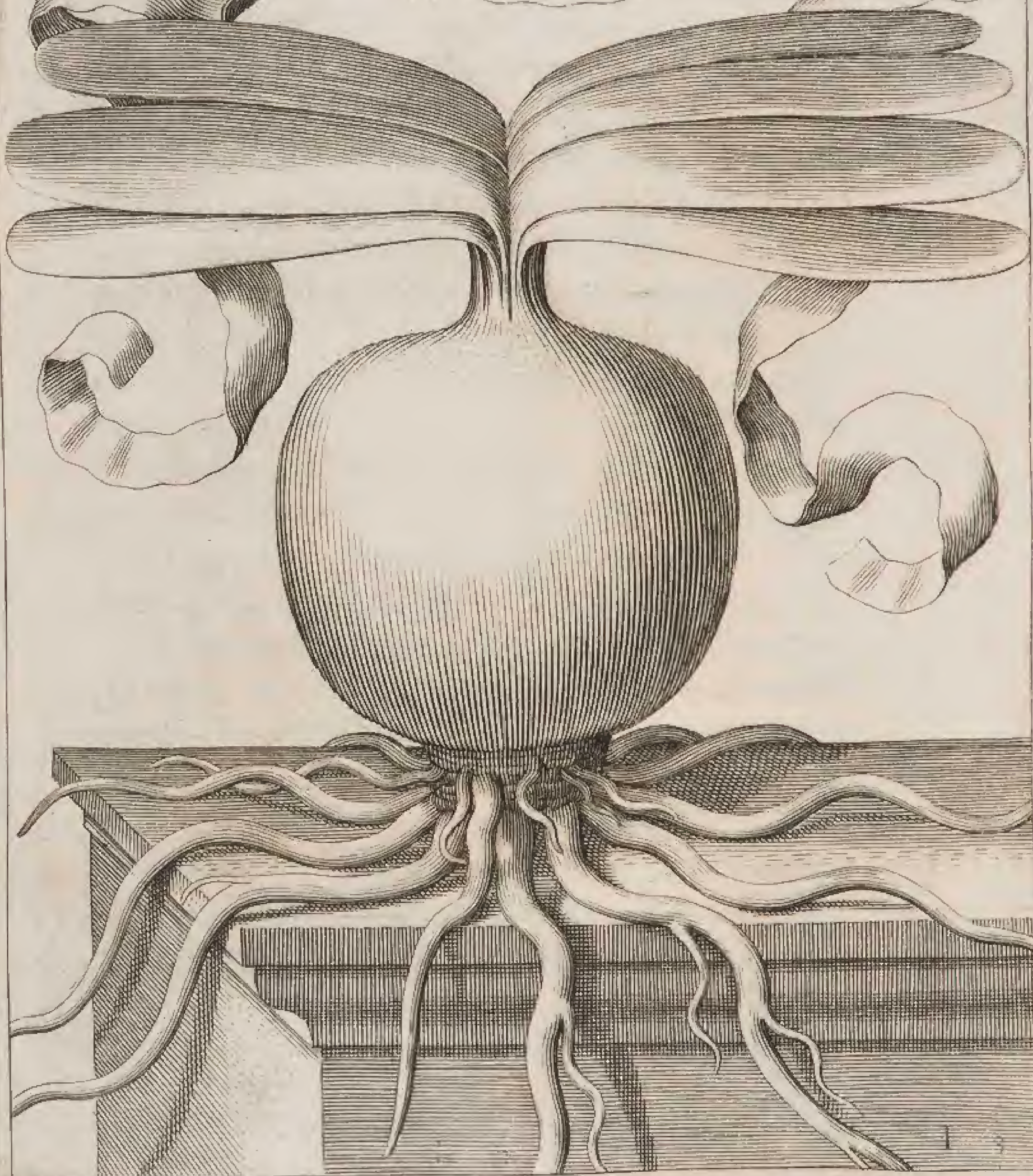

EIVSDEM

BVLBVS

NARCISSI

ET FOLIA

Gemino latiore folio, & flore puniceo peregrinus Indiae narcissus, à Batauo cultore Suertius, siue Colchicum maximum Indicum, paucis ab hinc annis Romanos hortos nobilitauit. Bulbosa, radix, pineae nuci par, oblonga, squamosa, imi fibrati verticis orbe angusto coronata, fibris instar botryodis hyacinthi, quem Muscari vocitant, crassiss lateque prorepentibus subnixa, deorsum porrecto tubere callosa, Septembri mense caulem protrudit crassitudine digitali, in rotundo vtrinque planum, albidum, sanguineis anguineisque maculis guttatum, summa parte rubentem. Inde patefcens vagina depromit florem balauftio similem, qui sex minimum folijs puniceis modiceque crassiss complectitur intimos flosculos confertissimos, nonnihil hiantes, rubicundulos, breuibus subalbidisque pediculis innixos. E singulis flosculis terna subrubicunda, & luteolis pallidisue apicibus capitulata stamina confertim eminent. Flosculis postea dilapsis subiecta capitula turgent in folliculos ardenti colore rubros, trifidos aut quadrifidos, oleam æquantes, racemi seu corymbi aspectu conglobatos; quibus terna continentur aut quaterna nigella grana, minusculi phaseoli figura & magnitudine. Bina post excussum florem folia existunt, flaccescenti atque in semen exeunti scapo adnata & superinducta, ouata, in duos circiter palmos longa, in palmi dimidium lata,

Narcissus Indicus gemino latiore folio, flore puniceo

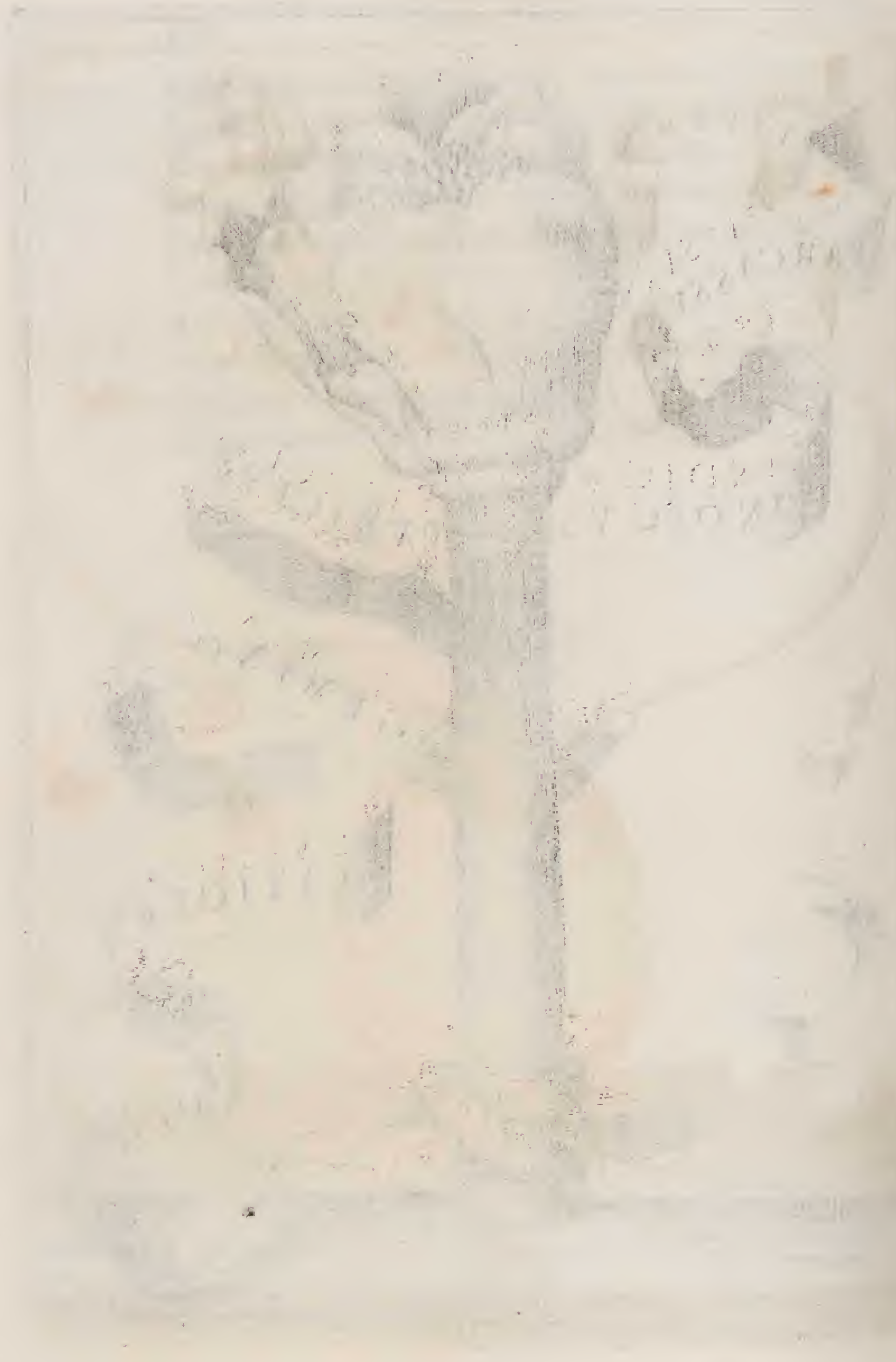
scillæ folijs crassitudine æqualia, nigrantia, primò
surrecta, humi demum iacentia. Hic autem flos
siue regionis vitio, siue artis inertia ægrè raren-
terque nostrate vernat in solo. Primum tamen
formosus hic Urbis hospes ac tiro in Quirinalibus
hortis purpurati Principis FRANCISCI BAR-
BERINI suam explicuit purpuram tributariam;
vt pulcherrimi loci amœnitas Domino concolor
effulgeret. Neque enim in APVM Regia nobi-
lissimorum florum sterilescere decet annonam.

Croc.

*Croci, Colchici, Coronæ imperialis, ac Tuliparum
notæ.*

C A P V T I I.

CROCUS, & ipse florea impotenter aman- Crocum.
tium fabula, flore vario & multicolore,
tum simplici, tum folioso vernat, & au-
tumnat. Breui pediculo ante folium assurgit: tum
florem expellente folio aut latiore gramineo, aut
candidè striato, aut in capillamenti modum te-
nuiore ac iunceo viret. Bulbulo multiplicis ma-
gnitudinis rotundo, carnosio, & viuaci, intus albo,
extra spadice siue subnigro progignitur, fibrisque
candicantibus innititur. Præter vulgare Colchi- Colchicum.
cum in Italiæ, Galliæ, Germaniæ, atque Panno-
niæ humentibus opimis pratis obuium plura,
& florum foliorum bulborumque mirabili varietate
præstantiora genera indagauit recentium colo-
norum amœna solertia. Hæc tamen ferè conue-
niunt vniuersis: bulbus turbinatus, parte altera
planior, media rima siue sulco, vnde flos exilit,
dehiscens; vbi flos defloruit, conniuens, rubenti-
bus ex nigro tunicis obuolutus, intus candidus,
carnosus, lacteo succo manans, dum recens eru-
tus adhuc viget; sed vbi exaruit, rugosus, intus fo-
risque nigricans, aut certè rubidus: flores circi-
ter æquinoctium autumnii ante folia præproperi,
croci

Corona im-
perialis.

R. Dodon. Stir.
Hist. Pempt. 2.
l. 2. c. 51
C. Clus. Rarior.
plant. Hist. l. 2.
c. 11

croci flosculis non absimiles, & longiusculi, bre-
uibus tenerisque pediculis insidentes: à floribus
turgentes folliculi triangulares, crassi, oblongi,
femine foeti rotundo, vergentis è rufo ad subni-
grum coloris: folia prolixa, laxa, erecta, læuia,
pinguia, & planè liliacea. Vnum cæteris præfer-
tur Colchicis, quod rubello plenoque flore folio-
sum, & alternis quâ saturi, quâ diluti coloris qua-
dratis maculis variegatum primoribus autumnii
pluuijs emergit. Flos est ab oriente oriundus, quem
vernacula, quàm latina vox augustiùs nominat:
is enim latinè Liliū Regium, vulgò autem Co-
rona imperialis appellatur. Cæparum instar vegrā-
dis eius bulbus, binas & amplius libras interdum
pendens, rudi & inæquali rotunditate conglobatur:
candidas, promissas, molles, & parua offensione
fragiles fibras non ab ima tantum, sed varia etiam
ex parte dispergit: medio patuloque, quâ scapus exit,
foramine hiat: sine tunicis inuestis, succosa den-
saque carne modò candicat, modò purpurat, ple-
runque pallet: allium, aut hircum, aut quid insua-
uius olet. Atque hoc maximè distat à simillima
Susiani, siue Persici lilij bulbosa radice, quæ gra-
ueolentia nulla nares ferit, quæque forma est præ-
terea longiore. Thyrsus robustus, crassus, intus
fungosus, viridis, rotundus, procerus ad mediam
ferè altitudinem modò confusis, modò ordinatis
liliaceis folijs conuestitur: inde teres, nudus, &
purpu-

purpurascens foliosam summa parte siluescit in cristam. Inter cristati capitis folia plerunque bina tenuibus è pediculis vario numero, multiplicique interdum serie, raro scilicet naturæ luxuriantis lusu, lutei aut ex croceo rubentes liliorum similes flores, at minores in calathos ab imis angustijs ducti, nec labella resupinantes, minusque dehiscientes, quàm decori, tam fœtidi pensili coronamento nutant. Est etiam cum voluptate cernere, in intimis foliorum singulorum floreis vnguibus margaritarum gemella candida tubercula, quæ cum sereno, tum maximè pluuiæ cælo liquidam & prædulcem aquam guttatim delacrymant salubri documento, scatere lacrymis etiam coronas. Ea postmodum eminula vnionum rudimenta, marcentibus floribus, introrsum abeunt in æquè candidas lacunas. Ad hæc sex albida stamina luteis crocis capitulata cum trifido mediæ styli pistillo prominent. Excusso flore grandia capita sustollunt angulosi folliculi, seminibus graues subrufis, planis, cartilagineis, duplici serie in vnoquoque angulo digestis. Lepidissimum florem, Turcico vocabulo Dalmaticis pileis ob similitudinem communi Tulipam, recentiorum verò biformi nomine Lilionarcissum, quod liliacea in primis & narcissina vnus decora complectatur, appellamus. Sunt, qui velint coronarium esse veterum Cosmosandalon, aut certè Satyrion. Nulla æquè in planta versicolor

natu-

Tulipa.
R. Dodon.
Stirp. Histor.
Pemp. 2. lib. 2.
c. 27.

C. Clas. Rarior.
Plant. Histor.
l. 2. c. 9.

Idem ibid. c. 7. naturæ licentia lasciuit: vt superioribus annis fuerit, qui supra ducenta coloribus discreta genera numerarit. Iam verò cum semper aliquid noui afferat fecundior Flora, quàm Africa; multò licebit plura *Idem ibid. c. 9.* percensere. Ne tamen quis istorum coloribus florum nimium credat; præmonente Clusio, alternis annis versicolor inconstantia liberaliter credulos eludit. Princeps & publica ea generum partitio est, quæ de triplici tempestiuitate ducitur: vt aliæ præcoces, mediæ aliæ, aliæ serotinæ tulipæ dicantur. Habent autem ferè vniuersæ hunc exortum, hoc incrementum, hunc exitum. Inter bina diluto virore pallida folia flos, infantium primæ conspectum lucis non sustinentium, more conuiuens, nec dum colorata formositate, viridis, & prorsus herbeus incipit existere. Tum paulatim impellitur succrescente scapo, qui medulla duriore robustus, rotundus, & virens ad pedalem atque etiam cubitalem altitudinem modò arduo statu rectus, modò in anguineam spiram, tortilis exurgit. Quanquam præcox tulipa breuissimo caule à terra vix eminet. Hunc sparsim amplectuntur folia plerunque terna, nonnunquam etiam quaterna & quina, crassa, oblonga, carinata, interdum per oras modicè reflexa & crispula, modò pendula, modò surrecta. Summus interim flos colorem mutat, seseque in sena, aliquando etiam in septena & octona folia, rarò foliosorem

rem in congeriem explicat, siue calathi, siue cya-
 thi, siue resupini pilei effigie. Ex meditullio sex,
 vel etiam totidem, quot ipse folijs constat, mirum
 in modum coloribus varia stamina profert, apici-
 bus aut luteis, aut pallidis, aut nigricantibus insi-
 gnita. Idem hic flos nubilo cælo tristatur, vul-
 tumque contrahit; pluuio facilè defluit, & corrup-
 pitur; temperato sole hilaratur, atque in risum de-
 center hiat; ardenti perustus, formæ vitæque de-
 coquit. Dilapso flore subit membranaceum ac
 triangulare caput satis magnum, atque oblongum;
 quo tres in partes dehiscente, sex ordines visuntur
 seminis confertim aggesti, plani, cartilaginosi, ru-
 fi seu rubidi, prorsusque liliacei. Iam verò, quo-
 niam è medio bulbo cum folijs flos primùm exit,
 aridusque deinde floris caulis (quod etiam in iri-
 de bulbosa, Colchico, alijsque hoc genus vide-
 re est) imo extimoque eruti bulbi circulo hæere
 conspicitur; quamobrem id fiat, enodare conue-
 nit. In intimo bulbo, vnde caulis & flos eminet,
 nouus quoque bulbus, veluti gemellus fraterculus,
 eiusdem scapo floris adnascitur; pariterque cum
 illo non modò per materni bulbi fibras terræ ali-
 mentum, sed ipsum quoque succum matris exugit:
 vbi verò, desito iam flore, lateri cohærens caulis
 inaruit, reliquo ille succo innutritus adolescit; ve-
 tere interim euiscerato bulbo membranaceas in-
 exuias, nempe in recentis inuolucra deficiente.

Tulipæ annua
 corruptio &
 reparatio.

C. Clus. Rarior.
 plat. Hist. l. 2.
 c. 9.

Fabritius
Sbardonus.

Mirandum iam non est, vel eruto bulbo extrinsecus hærentem aridum scapum inueniri, cum idem vtrunque partus coniunxerit; vel altera novum bulbum parte planiorem esse, cum flos adnatus absolutæ offecerit rotunditati. Si cui lubeat, quod hic affirmo, fide oculata credere; periculum faciat, quod ipse feci non semel cum Fabritio Sbardono Caroli Cardinalis Pij hortorum peritissimo præfecto, florumque peregrinorum sagacissimo indagatore: tulipæ, inquam, bulbum, cum iam cæpit egerminare, intercidas; inuenietque inter conuoluta foliola pusillum flosculi rudimentum, adnatumque surgenti cauliculo noui bulbuli nucleum. Ita vetula parens cum floreo partu iuuentutem reparat, ac semet intra se parturit. Illud cultoribus ignorandum non est, tulipam, quæ folium eijcit singulare, florem eo anno non allaturam: sed in duplici folio proximi spem floris euirescere. Bulbosæ radices haud multum narcissinis bulbis dispares, forma modò ferè rotunda ventriosæ, modò turbinata gracilescentes; imo, vnde exeunt prætenues, frequentes, breuesque fibræ, prominulo angustoque circulo coronatæ, prædulces atque edules, interiore carne, velut excocti duratique albumen oui, solidæ candicant: exterioribus tunicis aut flauent, aut subrubent, aut nigricant. Publicum præterea est omnium, parte altera magis tumere, altera paulò compressiores esse; & canaliculo,

liculo, cui scapus ab ima corona profiliens adhæret, intermeante fulcari. Nonnullis tuliparum, seu nondum satis adultis, seu vegetissimis bulbis, & superfluente per imbres humore luxuriantibus antiquissimum est candidam, præcrassam, prolixam, anguineo more serpentem aut rectâ deorsum, aut in latus venam, seu neruum spargere, qui parte summa in bulbum definit, ceu fœtus nuper editi solutior umbilicus. Fit etiam non raro, cum præsertim id bulborum diutius humatum esse permittitur, ut continuatus per adnatum bulbum nervus unam alteramue præterea sobolem, tempestiva maturitate vernaturam, veluti catenata serie, subiungat. Id autem fieri crediderim, propterea quod naturalis tuliparum fœcunditas, dum sobolem meditatur, humorem nacta vberiore, quam qui citò digeri possit in bulbos, in longam effunditur appendicem; quæ, quamvis radicibus consimilis, videtur tamen prominentis umbilici officio defungi; dum bulbulo, in quem deficit ac degenerat, alendo conferitur: ob eandem causam ea connexorum series bulborum continuatur. Ad hæc in altiore latebram se penetrare consueverunt complures id genus bulbi, siue nativo pondere, siue frigoris humorisque amore deorsum urgente. Usque adeo vel per solidi elementi obicem ad ima prono amanti facilis descensus. Est etiam tulipa, quæ, suam ut feracitatem,

Tulipæ propagatio.
C. Clus. Rarior.
Plant. Hist. l. 2.
c. 9. & 10.

*Tulipa bom-
bycina.*

*Perfica bico-
lor.*

*Præcoci, ac
Serotinæ in-
dicia.*

velut iactantior extollat, bulbulos in ipsa caulis fo-
liorumque iunctura, hoc est inter alas parit ac ge-
stat. Pleræque tuliparum bulbaceæ radices, utpo-
te indiscreta specie ambiguoque vultu simillimæ,
florum discrimina certò non indicant. Duæ tamen
sunt, quæ notabilem in modum dissimiles cæte-
rarum certis apertisque indicijs floris genus præsi-
gnificant. Bulbus maiusculus, cui vulgaris coloris
crassior ac durior membrana, tenui subalbidoque
tomento intus lanuginosa bombycinæ tulipæ no-
men fecit, florem dabit vel procero caule sublimem
intus extraque rubrum, acuminatis & in summo
subviridibus folijs distinctum; vel breui scapo hu-
mitem, forinsecus ex viridi pallidum, intrinsecus
tristi purpura dilutioribus lineis virgata nigrantem,
vno pavonini oculi nomine à rudi specie in umbi-
lico adumbrata speciosum. *Perfica bicolor* tuli-
pa ut bulbo, sic flore longè recedit à cæteris. Bul-
bus igitur est auellanæ instar nucis perparvulus,
prope rotundus; corio duriusculo, foris nigro,
intus villoso; summo villo extante, carne
candida. Flos senis coagmentatur angustis fo-
lijs, exterioribus ternis mucronatis, inter candi-
das oras dorso roseo distinctis, ternis verò inte-
rioribus planè niueis, capitulo luteo, cinereis cro-
cis: caule fulcitur gracili erectoque: folijs ambi-
tur striatis, iunceis, ac flexuosis. Ad extremum
præcoces tulipas minore bulbo, serotinas grandio-
re ple-

replerunq;ue dignosci, Clusij vox; recentis verò *ibid. c. 8.*
coloni observatio est, illas corona bulbi laxiore,
has angustiore monstrari.

Fritillariae, Iridum, Liliorum, Orchis,
atque Ornithogali notæ.

CAPVT III.

Fritillaria nomen à fritillo, ab alueo lusorio *Fritillaria.*
maculosas areolas mutuata multicolorem
ludum in hortis ludit. Hanc etiam pictis *R. Dodō. Stirp.*
Africæ gallinis consimilem suaviore gulæ vocabu- *Hist. Pempt. 2.*
lo Meleagridem recentiores coloni appellant. Ean- *l. 2, c. 28.*
dem ab inuentore dixere narcissum Caperonium, *C. Clus. Rarior.*
à discolore forma lilium variegatum. Vnico è cau- *plant. Hist. l. 2.*
le pedali aut etiam longiore, tenui, quinis aut plu- *c. 11.*
ribus folijs, angustis, carinatis, impensè virentibus, *Crispin. Pas-*
atque inordinatis conuestito flores singuli, inter- *seus in Hort.*
dum bini, rarò plures, more tintinnabuli penfiles *florid. vern.*
nutant. Quadratis aut oblongis maculis alternan-
tibus plerique bicolores, velut opere tessellato, ele-
gantissimè variant. Nonnulli etiam unicolores si-
ne varietate delectant. Interior foliorum pars flo-
ridiore tinctura saturatur. Vngues, vt in rosis, can-
dicant: inde ad medium vsque folium herbidi co-
loris linea producitur. Stylus è floris erumpens um-
bilico inter sex luteos crocos quodam quasi pului-
sculo conspersos multifidus eminet. Folliculus dein-

de turgescit sæpe vncialis, ac triangularis, super-
 nè crassior, haud coronatus, semine foetus rufo,
 exiguo, plano & membranaceo. Radix bulbosa
 subiacet plerunque pusilla, orbiculata, depressa,
 nudula, exalbida; vbi aliquandiu inobruta fuerit,
 leuiter lutea, in binas vt plurimum æquales partes
 veluti dissecta, &, quâ caulis existit, extuberante
 toro puluinata. Iris hortensis tam varia & versi-
 color est, vt cælestem Iridem æmulata colorum
 vera specie coloratum cæli mendacium superet,
 idemque sibi decorum iure nomen adsciscat. Bul-
 bosæ radix ferè oblonga, & adnascantium nucleo-
 rum liberaliter fertilis subrufis aut subnigris indu-
 uis obducitur. Inde geniculatus caulis in cubita-
 lem sæpe profilit altitudinem; folijsque prolixis,
 angustis, striatis, superiore parte cauis, inferiore
 prope rotundis geniculatim circundatur. Flos vni-
 cus, interdum etiam geminus in cacumine dehi-
 scit, figura picturaque nonnihil variantibus. Com-
 mune hoc omnibus, vt maiora per ambitum folia
 deuexis labellis resupinentur, maiora surrigantur.
 Post florem surgit longulum ac triangulum locula-
 mentum, quo tres in rimas fatifcente semen apparet
 angulosum, aut rugosum; rufum, aut fuluum. Iris
 alia partibus cæteris non dissimilis, flore folioso
 & maiore præstantior, media floris paulò minu-
 tiora folia conduplicat, bulbumque magis rotun-
 dat. Bulbosam & latifoliam iridem è Lusitanis Bæti-
 cisque

Iris.

Iris bulbosa.

Iris flore du-
plici foliosa.Iris prima-
Clusij latifo-
lia.

cisq̃ue collibus cultissimos ad hortos transuectam ab eo, qui priorem describit ac celebrat, Primam ^{c. Clus. Rarior. plant. Hist. l. 2. c. 44.} Clusij nominant. Bulbus cæterarum de more iridum modicus, candidus, phœnicea, tenui, læuique membrana velatus radices demittit vice glandium crassas, minusculum digitum longas, inde in prætenuem longitudinem procurentes; quibus à florum defluuio senectute rugatis & flaccidis nouellæ subeunt, iuuenilem parenti vim & fœcunditatem suffecturæ: vnde fit, vt altrici terræ fibris bulbus perennibus adhærescat. Folia prodeunt vtrinque densa, sese inuicem amplectentia, modicè carinata, longa, ternos digitos lata, acuminata, mollia, in terram prona, contortuplicata, supernè ex viridi pallentia & læuia, subtus incana. Medij flores membranaceis inuolucris euoluti, breuibus tenerisque pediculis instar croci vix eminentes, ex cæruleo colore in violaceum inclinantes, interdum etiam lactei, vulgarem bulbosæ iridis in faciem senis ita folijs conformati, vt imæ præterea foliaceæ tres interfertæ exertæque lingulæ supinentur, ad quindenos vsque particulatim vernant, alijs cadentibus, alijs maturefcentibus, alijs verò subnascentibus. Hiberno frigore, ceu verno tepore citati gelidissimis mensibus, Decembri scilicet, Ianuario, & Februario ver brumale diuturnumque repræsentant. Vbi defloruerunt, ima pediculorum pars inter folia delitescens oblongam ac triangu-

Iris Persica
variegata,
præcox.

Iris tuberosa

lam turgēt in thecam seminis, ut in tulipis, compressi, sed exalbidi, extremo Maio maturescunt. Persicæ iridis bulbosa radix proximè superiori persimilis minorem nacta est modum. Folia pauciora, diluto virore veluti rorulenta, atque in canalis effigiem concava sex digitorum longitudine, duum latitudine definiuntur. Exiguò post foliorum exortum sub extremum Februarium flores existunt supradictis conformatione pares, numero autem & colore dispares. Hi enim quaterni tantum quiniue pro cuiusque bulbi viribus funduntur; totique sic albicant, ut folia terna surrecta dilutiore cæruleo fucō interfuso pulchrè luceant: totidem verò hisce subiecta tum prominula crocea linea intercurrente distincta, tum violaceis guttis circumlita, grandiore ianthini coloris velut holoserica macula deuexum labrum infuscante, splendide nigrescant. Denique eiusdem formæ folliculus Iunio mense maturescit in semen. Quæ tuberosa & geniculata radice sunt irides, floris figura vix differunt à bulbosis. Quare minutiora minusque in rem meam necessaria discrimina petat, qui velit, ex ijs, qui vnicam florum historiam elaborarunt. Iridi lilium nominis adiungit affinitas, & contigua veris extremi tempestiuitas. Nostrates horti emaculata & lactea venustate narium reiiciunt, aut certè externo & siluatico posthabent naturali nausea, qua domesticas delicias fastidimus,

pere-

peregrinis inhiamus. Candido autem notissimo-
que lilio cum in alijs partibus, tum præcipuè in bul-
bo squamatim compacto sub similes liliaceæ stirpes
omnes exteræ, ac nostris è silvis montibusque peti-
tæ, vario discrimine separantur; quas vno Martago-
num recenti nomine complectimur. Silvestris lilij,
siue martagonis purpurei complura genera nume-
rantur. Aliud enim maius procero caule, folijs angu-
stis, atque è nigro virentibus circumfuso numerosos,
atque adeo sexagenos pluresue colore rubro ad cro-
ceum inclinante dilutos, nempe puniceos flores
effert. Aliud humilius, minusque floribus fec-
cundum, necnon folijs dilutioribus siluescens,
atque ex ipso bulbo propagines in latera graminis
more dispergens partibus cæteris consentit. Illud
autem cum hi, tum reliqui martagonum bulbi fa-
miliare habent, vt supra infraque porrectis fibris
liberaliter barbati sint. Aliud inuenitur his non
absimile triplicis generis silvestre lilium etiam in-
ter folia floresque bulbosum. Est enim, quod non-
dum ferendis floribus per ætatis immaturitatem
par secundum caulem inter folia nascentibus bul-
bulis luxuriet; ac deinde in summi tantum caulis ra-
mulosa diuisura, & iuxta flores bulbos grandiuscu-
los effundat; cum ad bina vsque cubita satis adul-
tum & senescens sanguineis floribus purpurat. Est
etiam, cuius iam adulti scapus humilior & ferè cu-
bitalis raros, eosque superioribus minores bulbos
sum-

Martagon, si-
ue lilium sil-
vestre.

R. Dodon. Stir.
Hist. Pempt. 2.
l. 2. c. 2.

C. Claf. Rarior.
plant. Hist. l. 2.
c. 6.

Puniceum
maius.

Puniceum
minus.

Purpureum tri-
plex, inter fo-
lia floresque
bulbosum.

summis tantum in alis ferre sit solitus. Postremo est, quod inter superiora duo magnitudine medium numerosa bulborum tum folijs tum floribus adnascantium scbole semper oneretur, quodque è bulbi prædicto minoris lateribus propagines plerunque fundens, extuberantibus ad singula genicula candidis bulbulis latè sese disseminet. Pensiles porrò bulbi seu vento seu contactu decussi, terraque reconditi maternam radicem pari fecunditate imitantur. Quin etiam, dum scapo adhuc inhaerent, fibras deorsum agere interdum solent, ijs velut brachiolis communis gremium nutricis implorantes. Ferunt præterea lilia hæc vniuersa triquetris folliculis latum, cartilagineum, & leuiter fuscum semen. Cæterum in horum aliquo liliorum poëticum hyacinthum, atris doloris vulnusculis compunctum, flebiliter efflorescere indicat fabulæ concolor ferrugineus floris rubor, nigellis atque adeo lugubribus lituris punctim literatus. Sed ille poëtarum cantu, quàm colonorum cultu nobilior flos est. Geminum visitur lepidioris formæ lilium, quod Matthioli martagon, aut hemerocallis altera dicitur, è siluis montibusque in vrbes hortosque translatum. Alterius sæpe bicubitalis, rotundus, & purpurascens caulis oblongis, latis, acuminatisque folijs in stellam sese pandentibus certa per intervalla radiatur: è pediculis prono suspendio vacillant flores purpura frequenter obsoleta, quando-

Ferrugineum
atris notis in-
scriptum, si-
ue Hyacinth⁹
poëticus.
R. Dodon. ibid.

Id. ibid. c. 3.

Montanum,
primum.

doque elegantiore suffusi, & purpureis aut nigricantibus interdum maculis notati, nonnunquam etiam incontaminato candore spectabiles; folijs annulatos in cirros, velut calamistro, vibratis & reflexis; staminibus summa parte capitulatis, & citra mediam styli clauam extantibus. Squameus, atq. in acumen gracilescens bulbus, quod ochræ luteo colore inficitur, apud Germanos aureæ radicis pretiosum nomen inuenit. Multò alterum elegantius caulem attollit cubitalem aut proceriorem, non admodum tamen crassum, inferiùs ex purpura nigricantem: læuibus, pinguibus, surrectis, sensimque breuioribus folijs comosum. Ad hæc floribus grandiusculis, cinnabaris minijque temperie prodigè coloratis nitidè rubet: neque à lilio Byzantij rubro distare videtur, quod à crispula & cincinnata foliorum forma Italico blanditu Dominae cincinnus vocitatur. Bulbosa radix superiore amplior minutioribus & subcandidis nucleis veluti squamatim coalescit. Habet Pomponij Martagon, quod à prædicto lilio nonnihil discrepet. Nam iustæ magnitudinis bulbus quasi squamulis compactus minutissimis, ac depresso sulphureo colore flauet. Scapus in quatuor circiter palmos adolescit; ac productioribus, tenuissimis, contortis, asperis, inferiore parte abundè virentibus, & paulatim decrecentibus folijs fastigiatus densiùs capillatur. Flos priori congener tetro coronæ imperialis

*C. Clus. Rarior.
Plant. Histor.
l. 2. c. 4.*

*Montanum
alterum.*

*Martagon
Pomponij.*

Orchis.

(ut vocant) odore degenerat. Congruunt colore formaque nostratibus exteræ martagonum radices: quanquam in frigidiorē plaga, solo cæloque magis propitio, felicius florere dicuntur. Orchis radice constat bulbosa, in oleæ modum oblonga, gemina; altera plena & vegeta, altera rugosa & flaccida; utraque alternis annis intumescēte ac decrescēte, supernè in imo caule fibrata. Inter pauca mirabilis est herbæ huius varias animantium imagines numeroso partu progignentis nunquam effœta fœcunditas. Verum nobilissima in primis, florumque lectissimorum digna consortio censetur duplex eiusdem generis radix anthropophora, quarum altera hominum mares, altera fœmellas capitulis velut è galea, siue trifido inuolucro purpurascēte pensilibus, extentis brachiolis, diuarticatis crurculis, corpusculis carnis colore subrubentibus extremo vere, aut incunte autumno parit. Et quisquam dubitet humano generi decoram esse florum culturam, cum suorum illi cultorum ineffigiem humanissimè transformati grata vice beneficium recolere videantur? Masculorum parens folia fundit ex pallido virentia, alia scapo circumuoluta, latè alia diffusa, & per ambitum undosa, vnciam lata, palmum longa: ipsum verò pedalem scapum tenerum, & viridi læuore nitidum densissimis flosculis ab ima parte dehiscētibz inspicat. Flores, antequam dehiscant, purpurant: vbi

Orchis flori-
bus viros ex-
primens.

Fab. Columna
Minus cognit.

Serp. & Ra-
rior. par. 2. c. 4

vbi deinde humanam in faciem explicati lineamentis homunculi patuerunt, mentiente carnem fucō suauius rubent. Priorem hanc in herbosis Casperiae collibus radicem reperit Fabius Columna, vir tum in peruadendis eruditis naturæ latebris industrius, tum Lynceus in peruidendis. Confitam germinare asserit autumno: mense etiam Aprili floruisse: autumnī initio simplicem esse, & absque fibrīs vegetam: aliam deinde ab ipsa gigni vegetissimam, & succi iuuenilis plenam, matre interim senescente atque in rugas abeunte. Subsimilis est radix fœmellarum puerpera, bulborum altero iustæ oliuæ magnitudinem æquante, albicante, ac duro; altero autem minuscule, pullo, & rugato. Caulem hæc sesquipedalem, rotundum, læuem folijs duobus complectitur: ima quinque ferè semipedalia, vnciam circiter lata, & recurua ex longa ceruice ab humo sustollit. Maio mense floret siluosis in montibus Aequicolorum, è trifido integumento virescente, ac per oras purpurante suspensis muliebris formæ minutulis ludibrijs, congerie in acutum fastigium decrescente spicatis. Vtriusque radicis flores aureis velut arenulis puluerulenti splendide sordescunt. Notabilis in ornithogalis est bulbi candor, imique verticis, vnde capillamenta funduntur, latitudo. Sed præ cæteris, quorum pleraque nostrate in solo passim occurrunt, elegantia & raritate peregrinum spicatum placet.

Orchis floribus mulieres exprimens.

Id. par. 1. c. 146

Ornithogalum.

Peregrinum spicatum.

placet. Bulbacea ipsius radix rotunditate ac magnitudine Arabici ornithogali, quod vulgò Alexandrinum liliū vocant, radicem æquat, candore etiam superat; latitudine autem basis, ex qua prodeunt fibræ, superatur. Quina aut sena folia brevia & lata instar eriophori, siue hyacinthi Peruani humi sternit secus, quàm aliud solet ornithogalum spicatum, quod folia surrigit. Caulem trudit gracilem, at robustum, qui post mensem Maium in floream palmarem spicam fastigiatur. Flores lactei coronario frutici, siue candidæ syringæ non absimiles, medio subviridi capitulo turgentes, quod cum sementat, exalbicat, particulatim vernant. Neque tamen, dum summi dehiscunt, imi contrahuntur atque flaccescunt, quemadmodum in floreis plerisque spicis usu venit: sed, ubi auarum sui spectaculum per partes & paulatim indullerunt, vniuersa demum argentea pompa simul explicata oculos ditant.

Hyacinthorum notæ.

CAPUT IV.

FLoribus hisce bulbaceis, plerisque grandioribus pulchrè attexitur hyacinthus, corpore, non gloria minor. Quoniam verò geminos, genere longè discretos vnum hyacinthos nomen

Hyacinthi nomen anceps

nomen amplectitur; alterum, quem rubrum siue
 ferrugineum lilium (vt modò præmonuimus) herba-
 rij, como sandalon Hermionenenses apud Pausaniam, Lib. 2.
 inscriptum hyacinthum Theocritus appellat, quia Idyll. 10.
 floream ferruginem nigris & veluti funestis no-
 tis punctim inscribit, funebri memoria vernans
 siue Hyacinthi siue Aiakis in hunc florem fabu- Plin. l. 21. c. 11
 loso miraculo mutati: alterum, qui non inscri-
 ptus vocari potest, quique Vaccinium à priscis Vaccinium.
 Quiritibus, à recentioribus Gallis tanquam pristi-
 ni vocabuli vestigio Vacietum appellatur: hunc Ioan. Ruell. De
nat. Stirp. l. 2.
c. 104.
 nos in præsentia postremum non inscriptum de-
 scribimus. Hic in omnes prope colores tum na-
 turæ tum artis felici conspiratione facilis Vertum-
 nus, modò candidus monstrat nigra vaccinia exi-
 miè posse exalbescere, vt alba ligustra alieno can-
 dore victa penitus cadant: modò cinereus flo-
 reum Phœnicem se probat, qui cineres animat:
 modò ex albo rubens humani vultus formosam
 temperiem pulchrè transformat in florem: modò
 cælo concolor Archimedem ludit, dum cælum
 angustius contrahit: modò colores alios mille non
 fictos & breues, sed veros & constantes vario è fa-
 tu trahit; vt admirationis filiam, fugitiuam Iri-
 dem prouocet & superet: modò polyanthes nu-
 meroso se flosculo conuestit, vt vnus flos hortus
 sit. Folia illi oblonga, porri folijs plerunque an-
 gustiora & breuiora, carinata, læuia, & splenden-
 tia:

Hyacinthus
 nō inscriptus
 multicolor.

Hyacinthus
orientalis.

R. Dodon. Stir.
Hist. Pempt. 2.
l. 3. c. 17.

Albus bru-
malis.

Cæruleus o-
doratus præ-
cox.

ia : caulis teres, enodis, glaber, fungosus, digito sæpe minimo gracilior, interdum quoque digita- lem ad crassitudinem proficiens, aliàs florea turri superbus, aliàs onere felici languidus: flores à tu- bulatis angustijs in calathi formam repandi, lilij diuisura per oras reflexi, à medio plerunque, non- nunquam etiam ab imo caule ad summum, nunc in latus, nunc per ambitum, modò densata, mo- dò rara serie digesti : semen in triangularibus val- uulis exiguum, rotundum, nigrum : bulbosa ra- dix intus candida, &, quemadmodum etiam tota herba, lento succo glutinosa. Orientales vulgò hyacinthos appellant, qui pinguiora latioraque explicant folia, qui crassiores vegetioresque exerunt caules, qui maiores patentioresque su- spendunt flores, qui denique à fertili lucis o- riente nitidam formositatem ducere videntur. Horum præterea geminum fastigium est, ma- ioris alterum hyacinthi copiosius, alterum mi- noris parcius efflorescentis. Cæterùm pro di- scolori florum varietate cernuntur plerique bulbi & coloris & figuræ discerniculo insignes, qui flo- rea discrimina præmonstrent. Neque verò diffi- teor nonnullos tam obscure bulbos inter se differ- re, ut perspicacem etiam iudicem sæpè fallant. Præcocem hyacinthum candidum bulbus arguit nonnihil compressus, & rubicundis tunicis præ- uelatus : bene odoratum, ac leuiter cæruleum præ-
ma-

maturè vernantem pusillus, globosus, superiori
concolor, adnataque posteritate sese facile disse-
minans : cyani siue Lazuli cæleste decus æmu-
lantem in pyri formam turbinatus, & saturata
purpura nigricans : huius consimilis, obscuroque
discrimine prope gemellus exuberante cæli colore
splendidè fuscum, foliolisque conuolutis Februa-
rio & Martio mense cincinnatum : Byzantium
odoratissimum floribus diluto colore caruleis,
splendentibus, maiusculis, & raris mense Mar-
tio visendum in rapi rotunditatem depressus,
conglobatus, atro rubore suffusus : lacteum me-
dia tempestate florentem, atque à magni Ducis
Hetruriæ stabulis viridario conterminis imparem
appellationem indeptum vastior, in latitudinem
fusus, exalbidus : violaceum dilutionibus macu-
lis intercurrentibus distinctum, cui vernaculum
à leonino colore nomen est, non ita magnus, in-
globulum prope collectus, nucleorum, quàm flo-
rum, fertilior, & pallidus : cineraceum modicè
subsicens, inhærentis crebræ sobolis pressu atque
suctu denormante rarenter in rotunditatem glo-
batus, subpallidus : subrubente tubulo albican-
tem longulus, carne tenerrimus, & hanc ob cau-
sam cariola sæpe basi vitiosus : obsoleti candoris
ferotinum polyanthem, facie simillima geminus
proximè superioris, qui florem fert ex albo ru-
bentem : subnascentibus per floridi caulis interualla

Cyaneus præ-
cox.

E cyaneo fu-
scus & cri-
spus.

Carule⁹ ma-
ior odoratif-
simus Byzan-
tius.

Candidus.

Violaceus di-
lutionib⁹ ma-
culis distin-
ctus.

Cineraceus.

Subrubens.

Albus feroti-
nus polyan-
thes.

Violaceus po-
lyanthes cau-
le foliato.

L

viren-

Polyanthes
multiformis.

Cæruleus di-
lutior colore
rosmarini.

Subviridis du-
plex.

Racemosus
multiplex.

Ianuari mul-
tiplex.

Roseus mul-
tiplex.

virentibus tænijs foliatum rotundus, & frequen-
ter exesam carie imam sedem explentibus bulbu-
lis deorsum versum sobolescens: polyanthem quâ
odoratum, quâ inodorum, eumque maximè,
quem satù plerunque felicissimo prodigiosè va-
rieque multiferum suscipit quàm ferox armorum,
tam mitis florum genitrix Brixia, compactus, or-
biculatus, nullo raroue hærede cohærente infœ-
cundus, tota in florei partus absolutionem luxu-
riante fœcunditate: isti planè consimilis rosma-
rino coloratum, cum præcocem parciùs, tum
ferotinum liberaliùs florum feracem, & præcrasso
caule spectabilem: duplicato autem flore ex albo
& cæruleo virescentem itidem rotundus, foliati
radice maior, sessili parte vitio obnoxius. Vio-
laceus est singulari pulchritudine hyacinthus, qui
de singulis longiusculis pediculis flosculos com-
plures frequentiore foliorum coma stipatos race-
mi modo plerunque suspendens (interdum enim
præter morem abortiuus more prouenit cætero-
rum) appositè racemosus dicitur. Hunc ex bulbo
conijcies mediocri, quadantenus rotundo, & sub-
rubente. Ianuarij nomenclaturam à cultoris cogno-
mine sortitum in pusillæ rosæ formam foliosum,
pretiosumque diluto cælesti colore hyacinthum
prædicto cyanei floris bulbo simillimus ambiguè
indicabit. Sed grandiore Roseum flore, pariterque
cæruleum signo nullo insignis bulbosa radix à vul-

gari-

garibus non secernit. Anglicum siue Belgicum, Anglicus, siue Belgicus serotinus. nempe campestem earum regionum florem extremo Martio vernantem ex bulbulo interpretaberis nudulo & candidulo; si cæruleum is progignat, Cæruleus. sæpius orbiculato; si candidum, aut ex candido rubellum, Candidus. Rubellus. frequentiùs oblongo. Hispano hyacintho Hispanus serotinus. serotino atque inodoro minorem natura modum, faciem Belgico persimilem dedit. Cæruleus plerunque aut candidus mense Maio palmari spica vernat, cuius apex ad quaternos digitos confertioribus flosculis oneratur: cauliculus prætenuis, & prædurus diluto colore viret: folia, quàm in Belgico, tenuiora atque angustiora canaliculatim incuruantur: albus & globosus bulbulus pusillam iunceo folio Hispani narcissi bulbosam radicem æquat. Obsoleto colore tum viridis, tum rubentis siue melini hyacinthi bulbus in crustumini minusculi pyri effigiem longiusculus, albidus, latiore basi sessilis: folia prælonga, angusta, carinata, succosa, pallido virore suffecta, mucronata, flexuosa: caulis subviridis, pedalis, gracilis, duriusculus, ab imo ad summum inæqualia per intervalla secundùm angustissimas foliaceas appendiculas flores extremo vere ferens Belgicis consimiles, nonnihil tamen longiores, è breuibus pediculis nutantes, senis folijs contextos, exterioribus quidem reflexis, interioribus verò tanquam in tubulum coëuntibus, imam spicam rariore, summam

Hispanus obsoletior.

densiore copia onerantes, onerique interdum
 imparem & languidam acclinantes: folliculi semi-
 ne offertissimi plano, cartilagineo, circinato, ni-
 gro. *Peruanus.* Hyacinthum stellatum polyanthem Perua-
 num folijs crassioribus, latè carinatis, angustè mu-
 cronatis, splendide virentibus, propter humum
 fufis; caule firmo, tereti, glabro, virescente; mi-
 nutis innumerisque floribus modò cæruleis, modò
 ex cæruleo in violam inclinatis, modò albis, mo-
 dò albidis, in stellam hiantibus, spicatum in turbi-
 nem conglobatis, ex ima primùm parte sese pan-
 dentibus; acuminatis ac trigonis folliculis semen
 rotundum & nigrum concludentibus, bulbus ef-
 fundit grandior, foris fuscus, sub exteriorè tunica
 laniger & re ipsa eriophorus, basi lata & prominen-
 te sessilis. *Botryodes o-* Mera in florem collecta suauitas, hya-
doratus. cinthus botryodes Chalcedonius, siue Turcarum
 Muscari, vel ipso barbaro nomine iucundè olens
 caulem surrigit crassum, teretem, fragilem, ad
 partem vsque dimidiam nudum; inde ad cacu-
 men flosculis, vtpote iucundissimi odoris plenissi-
 mis, in vrceolos meritò conformatis, modò leui-
 ter luteis, modò subalbidis aceruatim racematum.
 Prægrandibus, ac triquetris vasculis semen includit
 nigrum, rotundum, eruo par. Folia frequenter
 humi sternit prolixa, in mucronem fastigiata, satis
 & crassa & virentia, canaliculata, tortuosa. Bul-
 bum subijcit oblongum, albicantem, compluri-
 bus

tunicis cæparum instar coagmentatum, crassis fibris ex ima extuberante basi diffusis, nec vnoquoq. anno pereuntibus & rediuiuis, sed perennibus innixum. Illud habeo tandem subijcere, sufflauum hyacinthum botryodem geminum esse, alterum præcocem, serotinum alterum non sine discolori discrimine: illius enim præfestinatum ante hiemem germen expallet; huius verno tempore tempestiuum saturatione purpura nigricat. Colitur præterea duplex hyacinthus botryodes inodorus, lacteo candore alter, alter diluta purpura respersus. Illius cauliculus, & iuncea folia languido virore pallent; huius autem ex viridi purpurant. Vtriusque flores Aprili mense perangustis oscillis oscitantes concava rotunditate globantur minutarum effigie margaritarum, à quibus Italicum nomen retulerunt; summumque cauliculum vua confertim vernante conuestiunt. Rotundi bulbuli penetralem candorem pullo cortice infuscant: prodigiosè etiam fœcundi, quòd angustis corpusculis nequeunt, numeroso nucleorum partu latè se porrigunt. Comosus florum panicula hyacinthus, Aprilis flos, quòd in floridissima Sannesiæ domus amœnitate primùm admirabilis hospes Romam oblectauit, Sannesius dictus est: quòd autem luctibus ac funeribus dicatæ cupressus lætaridet imagine, vulgò cupressinus appellatur. Flosculos granosos, capillamenti modo tenues, tennerrimos, fragiles, velut vitrea glacie concretos,

C. cl. Append.
ult. ad plant.
histor.

Botryodes
inodorus cā-
didus, & ru-
bellus.

Sannesius flo-
rum panicula
comosus, siue
cupressinus.

Fab. Columna
Minus cognit.
Stirp. & Ra-
rior. par. 2. c. 5.

Indicus tuberosus candidus.

vario flexu ramulosos, è cælesti colore in purpuram inclinantes primùm instar fœminæ cupressus metæ aspectu in fastigium conuoluit; deinde, ut assolet mas, extra se spargit: cauliculo sustinetur subuiridi, seu subalbicante, prætenui, rotundo, læui, lignoso, inter folia proficiente prælonga, succosa, nonnihil carinata, & flexile in cacumen extenuata: bulbum turbinat; subrubente, foris tunica inuoluit, crassisque fibris firmat; à comoso spurio hyacintho dilutiore potissimùm rubore, & minuscule mole fecernit. Indici hyacinthi, siue Asphodeli nuper ad nos translata tuberosa radix, ex qua ille cum vita nomen accipit, oblongum botryodis odorati hyacinthi bulbum imitatur: carnis, & subnascentis calli duritiem superat: nimium sui prodiga, & raritatis gloriæ officiens innumeros toto corpore parit hæredes: ineunte vere folia emittit in terram conuexa, prolixa, digitum lata, in acumen deficientia, viridi læuore nitida: caulem impellit ferè bicubitalem, duriusculum, læuem, geniculatum, breuia è geniculis folia fundentem, minimo nunquam digito crassiolem, numerosis floribus cacumen onerantibus vberrimè spicatum. Hi succo pleni, degenerare à patrijs Indis lacteo vultu oculis, odoratissimo spiritu naribus suauissimi, aurei mali floribus æquales, ab ima parte particulatim sese explicantes æstiuis mensibus ad hiemem vsq. vernant.

Cycla-

*Cyclamini, & floris Indici è violaceo
nigricantis notæ.*

C A P V T V.

TVberosa radix bulbo proxima Cyclaminus
est, quam veteres Latini terræ modò um-
bilicum, modò rapum, modò malum, ac
tuber appellarunt. Eius duo genera discriminat flo-
rum gemina tempestiuitas, alterum vernum, au-
tumnale alterum, vtrunque raro candore charum:
nam, pretium cultumque minuenta copia, sepi-
bus obuium prope omnibus, licet rosas æmuletur,
licet regio colore splendeat, prorsus viluit purpu-
rascens. Quod vere floret, Byzantio translatum
duplici candet aspectu. Flos enim de more in-
quinque sursum reflexas foliorum lacinias distribu-
tus, & veluti refugo à fronte capillo relicinus, aut
emaculatam albitudinem grandiore mensura expli-
cat, aut vulgaribus par, & cætera candidus rotun-
dum osculum saturata purpura expingit: odoratam
vterque animam, dum viuit, expirat: vterque
mucronatæ rotunditatis leniter ferrata folia præ-
mittit autumnno, quæ (quod familiare plerisque
est) subter ex viridi albicant, supernè verò ramu-
losis toris subrubentibus virent: sed ille latiùs ex-
plicata fusco virore albidis maculis interstincto in-
ficit; contractiora hic diluta viriditate, viridiorem
umbilicum cingente, distinguit. Vernam folioso

Theophrast.

Hist. plant. l. 7

c. 9.

Plin. l. 21. c. 9.

et l. 25. c. 9.

Ioan. Ruell. de

nat. Stirp. l. 2.

c. 94.

Cyclaminus

gemina.

Verna.

flore prorsus candido Cyclaminum prædictarum, priori partibus plerisque simillimam tum floris theca magis turgida, tum flos ipse numerosis folijs nondum satis euolutis primò glomerofus à populari secernit. Probabilior autumnii Cyclaminus aut languidè odorata, aut penitus inodora simili colorum in floribus discerniculo exalbescit. Eius folia in orbem sparsa, crispa, supernè maculosa, angulata, & marginibus quasi circunrosis crenata ipsis floribus præpostera lentè festinant. Vbi mar-
Autumnalis. cidi flores interciderunt, semine graua longis cum pediculis, quibus insident, capitula multas conuoluuntur in spiras, donec terram attingant: illic demum adulta, maturoque partu hiantia semen ostendunt inæquale ac fuluum; quod humo exceptum non abit in germen more seminum cæterorum, sed in tuberculum rotundatur, vnde postmodum folia emergunt. Radix tuberosa in orbiculatam latitudinem effusa, oculis interdum, velut in cauliculos, extantibus supernè scabra, senio etiam rugosa candidam carnem nigrante corio inuestit. Indicum tuber effigie rapuli, colore intus albo, extra subrufo, corpore binos ternosue digitos lato, superno infernoque vmbilico angusto, & nonnihil introrsum acto paucos ante annos ad Parisienses hortos aduectum est è Batauia. Illic toto triennio sine fibrarum exortu, sine floris ostentatione ignauum atque inglorium latuit. Romam denique
transla-

Flos Indicus
 è violaceo fu-
 scus radice
 suberosa.

translatum, velut erosum terebratumque teredine,
 in Tranquilli Romauli manus, efficaces nempe Tranquillus
Romaulus.
 cultrices, venit. Hæ vario satù indolem tuberis per
 biennium explorarunt. Et primò quidem florem
 elicuit macra humus cum exiguo sabulonis admi-
 sta. Iam verò ferum tuber adeo cultus edomuit,
 & consuetudo mansuefecit; ut communi bonoque
 olerum solo gaudeat, arcanumque gaudium flo-
 reo risu exprimat. Septembri mense radix in fi-
 ctili primùm deposita germinavit Octobri; tum
 verno tepore turgere cæpit in florem: sed florea
 spes intempestivis pruinis præusta decoxit. Folia
 exeunt à tubere longa, & sæpe cubitalia, lata, ner-
 uosa, striata, gladij modo in mucronem exacuta,
 diluto virore albicantia, propter humum candida
 rubrisque guttis intertincta. Medius deinde scapus
 exilit densè ramulosus, & bulbosæ iridis more ar-
 ticulatus, at brevioribus mucronatis folijs articu-
 latim armatus: ut licet iridem nonnemo vocitet,
 gladiolo tamen propior hæc planta videatur. Flo-
 res simplici narcisso grandiusculo prorsus albo
 suppires in sex folia decussantur subter virescen-
 tia, supra è violaceo fusca, natiuo tanquam holo-
 serico villosa, furuis & velut fuligine oblitis per
 ambitum cirris, seu fimbrijs crispula & corrugata,
 atris albidisque vnguibus maculosa, prominula li-
 nea intermeante distincta. Medium præterea sty-
 lum surrigunt ianthinis, atque albicantibus macu-
 lis

lis notatum, staminibus tenuissimis in imo violaceis, in summo luteolis capillatum, quaternis quoque maiusculis bifidis crocis exteriorem in decussem demissius digestis coronatum. A medio caule ad cacumen usque summis è ramulis, atque ex ipso foliorum complexu mense Martio atque Aprili particulatim existunt. Medicamenti cuiuspiam, aut mellis excocti inelegantem odorem expirant. Diem, aut paulò diutius viuunt breuissima digni vita, quippe nocti mortique nigritudine concolores. Emortui, velut informia vespertilionum cadauera, illepidè contrahuntur: deinde vltro caduci voluntarium properant ad sepulcrum. Mira est huius tuberis foetura: ex imo enim vmbilico fibra predit modò longior, modò breuior, narcissinæ instar candida & modicè crassa, cuius summa pars in tuberculum paulatim sobolescit. Quare factum est non semel, vt eius fibræ iam corruptæ soluto nexu procul à matre præter morem natus foetus inobseruato adhuc miraculo inueniretur: interdum quoque breuioris fibræ ligamine adhuc integro soboles matri cohærens & contigua, vel etiam de more adnataprehenditur.

FLOS INDICVS E VIOLACEO FUSCO
RADICE TUBEROSA

Anemones notæ.

CAPUT VI.

FLoriferis oculis abundat exigua radix anemones, ut omnium voluptati oculorum quàm maximè prospiciat. Sunt, qui anemonem Phenion vocent: alij Adonidis ab apro interempti florem appellant: alij Veneris Adonidem lugentis lacrimas in eum florem concreuisse deblaterant, innocentissimi risum floris impuræ fabulæ tragico luctu funestantes: alij denique vim Græci nominis interpretati florem venti nominant, quia non sine vento aperitur; & (quas etiam aula vices alternat) eadem, qua fouebatur aspirante aura, reflante difflatur. Duo autem sunt huius herbæ fastigia: alterum enim tenuibus coriandri folijs altè multifidis, minutim laciniosis, atque tergeminis; alterum apij modo diuisis, tripartitò dissectis, rotundum per ambitum modicè serratis, & leniter crispis viret. Eius, quæ tenui folio est, anemones cauliculus nudus, exilis, leuiter lanuginosus, palmaris, aut etiam pedalis, circa dimidium aut sub ipsum cacumen tribus foliaceis lacinijs sine pediculo pressius cohærentibus, & aliquantulum surrectis intercinctus, in cacumine florem explicat latioribus folijs non minus senis, ferè in rosæ amplitudinem circinatum, medio interdum

*Plin. l. 21. c. 23
Nicand. r.
Theocrit.*

Anemone duplex.

Tenui folio.

Lato folio .

Vtriusque di-
scrimina è ra-
dicibus .

terdum globulo staminibus obsito , exalbido, atque villoso capitulatum, qui tomentosam in lanuginem semine subrufo , longiusculo , planoque plenam aura leuissima soluitur ac dissipatur ; interdum etiam sine seminali capitulo coma densissima capillatum . At verò latifoliae flos simili caule suffultus angustiorum foliorum modò simplici , modò multiplici serie contexitur . Excusso flore caput in umbilico eminulum nascentis asparagi cacumine intumescit , exili flocco incanum, & lanuginoso semine densatum ; quo tandem fatisciente, leuiter volitantes seminales villos incautis cultoribus auræ præripiunt . In vtraque multum anemona , sed in latifolia è semine variè degenerante progenita licentiùs, versicolor varietas lasciuit . Quæ folio tenuiore pubescunt floris huius radices , intus candidæ, pullo foris castaneæ colore non sine multiplici discrimine nigricant : pleræque etiam in graciles, pressas , longulas , & inæqualiter articulatas appendiculas , quas ab imitamento linguas vocitant , effunduntur : nonnullas tamen animaduertimus nodosis oculis , quàm porrectis lingulis , frequentiores ; eæ præsertim sunt, quæ florem ferunt arboris persicæ flori concolorem , minutulas lacinias conglomerantem, quæ viuïdo cinnabaris rubore splendentem , quæque planè viridi facie ancipitem an inter flores herba sit, an inter herbas flos . Diuturna quoque obseruatione comperimus linguæ figuratam

fatam radicem in tuberosum oculum adnatis circa oblongis, & planis internodijs lingulatum sæpe degenerare. Latifoliæ autem vniuersæ radicibus indicantur magis nigricantibus, nullas exertantibus lingulas; sed rotundos in oculos extuberantibus. Hæc autem oculata tubercula aut lata rotunditate subsidunt, aut gracili longitudine assurgunt. Dubia & facilè fallentia florum discrimina petuntur è radicibus; quia sæpenumero vix, aut ne vix quidem facie discrepant: nos certiores cuiusque notas præmonstrabimus. Inter eas, quæ tenui minutimque conciso sunt folio, & folioso flore, anemonas pallido candore lacteam radix indicat fusca, tenera, longis hæredibus sobolescens: circumfusus folijs albicantem, medioque villo subrubentem, subpallida, duriuscula, longulas in soboles porrecta: rubram colore fusco ferruginea, lingulis oculisque pariter articulata, rara carie laborans: vegeto cinnabaris colore miniatulam, oculosque hilari luce perstringentem degeneri pallore decolor, nodosis toris leui nexu coeuntibus frequentius compacta, cariæ sentire facilis: isti persimilis eodem fulgentissimo minio albis maculis guttato bicolorem: conuoluta vtrinque folia exuberante cocco saturantem proximè superiore magis fusca, pluribusque ac longioribus lingulis fœcunda: languidè miniatam ex fuluo nigricans, in longas lataque soboles ramosa: rubram albo variegatam de more pallida, atque

Anemone tenui folio, pleno flore lactea.

Albicans.

Rubra.

Cinnabaris saturo colore miniat.

Cinnabari albisque maculis bicolor.

Coccinea folijs conuolutis.

Diluto minio colorata.

Rubra albo virgata.

Alba rubro
circundata.

Trium colo-
rum.

Quinque co-
lorum.

ex facili putrescens. Huic parenti pallorē ac teneritudine corruptioni obnoxia congener, nouo mirabilique flore formosē degener geniculatus fœtus pudico & matronali visendam ornatu profert anemonen, purpurea nimirum instita circundato foliorum candore stolatam. Usque adeo non bene floret candida pulchritudo, nisi tutelari pudoris ambitu circumtegatur. Flos autem hic ut habitu, sic origine & pulchritudine Romanus natales habuit sanē memorabiles. Etenim rubræ albo virgatæ anemones humata radix inter flores de more maculosos è sobole adnata candidum florem edidit, cuius oras instar subfuti limbi ambitiosa purpura obibat. Ea soboles & adnotata, & à matre diuulsa simili semper miraculo floruit, perpetuamque demisit ex se posteritatem, eiusdem laudis heredem. Trium colorum anemone, folijs nempe fusco rubore saturatis, amaranthina coma, medijsque eminulis cirris blandē rubentibus insignis è radice dignoscitur nigricante, planos in oculos sæpius collecta, quàm longas in lingulas diffusa, & frangentibus contumaci. Alia quinque colorum anemone addit superioribus tribus, aut certè confimilibus coeuntium in oculi speciem vnguium sulphureum, expansæque comæ imum argenteum colorem. Eius radix proximè superiore parciùs nigrat, molliùs rigit, floresque pro vocibus locuturas copiosè sobolescit in linguas. Monendus

nendus hîc es, inueniri præterea degenerem & mendacissimam nomine tenus quinque colorum anemonen, re autem ipsa nullius prope coloris: perrarò enim floret, ac luxuriantibus tantùm folijs infelicitè siluescit. Radix hortorum exilio multanda oculorum nodosa fœcunditate discernitur.

Saturo rubore fusca, albo distincta trium colorum anemonen refert radicis nigrore; in lingulas ocellosque porrigitur, & frequenti carie absumitur. Violaceam, siue (vt alij à diluto colore nominant)

columbinam ex radice prædisces misto atrore cinerea, lingulata, & vitio, postquam ingranduit, opportuna:

mali Perfici subrubicundis floribus concolorem, & medium capillitium colligentem è subalbida, tuberculisque sæpe aceruatim adnatis incommodè coagmentata: eodem languido

rubore gemellam, sed promissa & violaceis circumdata staminibus coma disparem è longis latisque ramosa internodijs, & magis pulla. Quæ floris folia holosericum imitantia obsoleto rubore infuscans, medijsque lacinijs virens supra morem cæterarum caulem in excelsum impellit; radicem oblonga per interualla geniculatam vehementer denigrat. Quæ verò viridior herbescit, biformis est:

altera enim confertum medium villum superiore molliorem, velut in paniculam, conuoluit: altera sic ab vmbilico ad media vsque exteriora folia viret, inde ad oram subrubet; vt pavoninæ cau-

Saturo rubore fusca, albo distincta.

Violacea,

Mali Perfici flore subrubicunda comam colligens.

Mali perfici flore subrubicunda comam explicans.

Rubra medijs lacinijs virens

Tota viridis.

Vmbilico viridi subrubet

Alba diluto
rubore umbi-
licata, & co-
ma duplici
bicolor.

Flammea flo-
re simplici.

Purpurea flo-
re holoserico
simplici.

dæ oculatum orbem imitetur; molliſſimum quoq. florei verticis frequentem capillum non criſpat, ſed promittit. Vtraque radicem tum oblonga, tum rotunda ſobole extuberantem pullo indiſcriminatim colore ſufficit. Poſtrema inter folioſas recenſetur anemonas, quæ nuper è ſimplicis floris ſemine Romæ floruit formoſiſſima: candidis folijs diluto rubore umbilicatis latiffimum in orbem patens duplici ſpiſſa coma, & veluti gradata capilatur, altera attonſa & viridi, interieſta mediaque altera intonſa & incana; quæ folijs etiam dilapſis diu florida tam latè expanditur, vt lacinioſum florem anemones latifoliæ mentiatur: prouenit autem è radice pallida, compacta, carnoſa, & vegetiſſimas linguas exertante. Probabiles præterea exiſtimantur ſine medijs laciſijs anemonæ ſimplices nonnullæ. Inter has quæ, foliorum candorem flammea purpura in radios diſtinguente, purpureis à flammis nomen trahit, radice ſubpallida tenuique cum in oculos, tum in lingulas propagata ſe reparat; lanugiſo etiam ſemine in varios diſcoloresque vultus ſeſe reſeminat. Nefas hîc fuerit indiſtam præterire anemonen, cuius flos à pulchritudine Rex indigitatur. Non deeſt huic Regi nigrans, & florido ſerico villoſa foliorum purpura, cæleſti eleganter colore umbilicata. Purpurea idem folia & laxa & promiſſa in tuliparum æmulationem expandit; vt regio more ſyrma trahere

videa-

videatur. Radicem articulata gracilitate ramulo-
sam subnigro squalore rufat. Cæterum latifoliæ
anemonæ pari ferme atrore suffectis, nodosis,
oculatis, interdum quoque ab opacitate, à morbo,
à senio tenuiculas protendentibus ceruices radici-
bus inter se vix differunt. Florem verò duplici Latifolia du-
plex.
aspectu proferunt: aut enim exterior atque ima la-
tiorum foliorum series subviridis, ac discolori flo-
ris rudimento virgata tenuissimas & confertissi-
mas floreas lacinias suffulcit; aut folijs flos vniuer-
sis æquè angustis, prolixis, & coloratis micat. Florum Anemones
tenui folio
discrimina-
re folijs.
præterea, quos tenui folio anemone parit, genera
varia prælagimus è prægerminantium varietate
foliorum. Candore tum immaculato suauiter lactea,
tum obsoleto nitidè fordida folium præmittit fre-
quentibus incisuris leniter laciniosum, interque in-
cisuras laxius anemones folio, quæ mali Perfici flo-
rem diluta purpura æmulatur, comamque colligit:
lactea tamen & magis explicat, & in viridi dealbat;
albicans & angustat, & fuscatur. Rubra, albo rubroque
maculosa, & oris puniceis candida effundunt pro-
pe consimile, longulo videlicet ab radice pedicu-
lo porrectum, mediocriter incisum, sparsum, her-
beo colore viride ac subrubens: alba languido ru-
bore umbilicata, & coma duplici bicolor viridissi-
mum, peramplum, crassum, erectum, rariùs in-
tercisum, crispum: hilari cinnabaris fulgore
ardentissima, & lacteis guttis irroratis minùs ar-

dens, magisque visenda bene virescens, leui per
 oras rubore conspersum, raros in ramusculos di-
 scretum, & ferè iacens: quæ profundi coloris
 tristem ruborem interfuso candore diluit & hila-
 rat, minutatim laciniosum, satis viride, non
 admodum assurgens: quæ contractis vtrinque
 folijs cocco saturatiore nitet, mediocriter sessile,
 temperatè virens, & modicis diuisuris incisum:
 diluto minio fucata spissum, laxum, rariùs crena-
 tum, prasinum, nonnihil assurgens: quinque
 colorum ornatu multiplici singularis rarum, bre-
 ue, retusum, minutè concisum, humi stratum &
 planè supinum, fusca viriditate inamœnum: trium
 colorum felici numero gaudens, & mali Persici
 flore languidè punicea, quæ mediam glomerat cæ-
 sariem, pusillum, densum, multifidum; sed illa
 herbidum & reptabundum, hæc luridum & mi-
 nùs pronum: eiusdem mali Persici rubello con-
 color flori, quæ prolixam depexamque comam
 staminibus ianthinis coronat, raris diuisuris crena-
 tum, latis particulis distinctum, & pleno virore
 splendidum: violacea medijs inter extremas inci-
 suras interuallis superiori subfimile, surrectum, &
 vegeto colore iucundum: circa vmbilicum viri-
 di ambitu oculata oris rubentibus breue, minu-
 tum, fastigiatum, modicè incisum, blandè virens,
 humili filuula procumbens: at verò toto inter-
 dum subrubente flore, ac virente coma bicolor
 gran-

grandiusculum, parcius fimbriatum, paulò erectius, minùs filuosum, in viridi pallidum: cunctis folijs obsoletius purpurea, medijsque conglomeratis foliolis virefcens altè infectum, longis & ramulosis pediculis dissipatum, raris ramulis brachiatum, incuruum, ac decolori facie inamabile: isti cætera confimile, at viridius, laxius, densius, atque in excelsum emicans quæ villoso florentem holoserico fuscâ purpurâ induta regale cum habitu nomen vsurpat: quæ denique floreas foliorum niues purpureis radijs innocenter flammea peruadit minutulas in lacinias dissectum, contractum, vegetissima viriditate coloratum. Cæterum ex huius, quæ tenui folio est, anemones, atque etiam è latifoliæ cuiuslibet sato semine vt multicolor florum, ita multiformis atque inenarrabilis foliorum varietas existit.

Ranunculi notæ.

C A P V T VII.

INter hortenses ranunculos lectissimi habentur, quorum exigua radix, pluribus ab vno capite demissis prope rotundis aut longiusculis pallidis radiculis in tenues fibras desinentibus, grumuli effigie coalescit. Oblongis & crassioribus coagmentata simplici flore ranunculum feret. In-

Ranunculus
radiculis in-
grumū acer-
uatis.

Simplex.

M 3

ter

Afiaticus flore aureo simplex.

ter simplices in primis aureus pretiosus est . Breui prætenuique pediculo nixus quaternis, quinis, senisue latis folijs nigrum capitis rudimentum coronat, in longuli, plani, minutuli, & subrubentis feminis teretem thecam transiturum . Imma-

Afiaticus flore coccineo multiplex.

tur . Sed radices illæ, quarum flores densa structilique foliorum copia compacti ardentissimè rubent, minusculis quæ ferme rotundis, quæ oblongis glandulis coagmentantur . Folia pallida, itidem crenata, sed minora, & sæpe tripartita profiliunt . Cauliculus crassior & procerior, leuiter lanuginosus, adnatisque minutim incisiss folijs pinnatus aut rectus in vnicum, aut obliquè ramulosus in plures definit flores; qui læta quandoque pabuli luxuria, radicisque robusta iuuenta è sinu medio altiùs impulsus, breuique pediculo nitentem vnum alterumue pariter foliosum sese euiscerant in flosculum .

Flauus multiplex folio rutæ.

Eum præterea ranunculum nostrates educant horti, cuius granosa radix granis paucioribus, quàm superior, albidis, rotundis, duplo, quàm triticea sint, maioribus in grumulum coalescit . Folia humi repunt rutæ simillima, sed herbaceo colore lætiora : caulis gracilis, imbellis, atque striatus in palmum adolescit : eius fastigium flore instar candidi multiplicis ranunculi mox descri-

describendi folioso, grandiore tamen splendidoque à Martio mense in Aprilem usque flavescit. Flos autem duplex; alter laxiorum foliorum, imo ambitu media foliola spississima coronat; alter paulò ampliora proximè superioris medijs foliolis folia serie pariter densissima in rotunditatem conglobat. Alium prælongis, tenuibus, diffusisque radicibus inhærentem solo ranunculum nostri cultores in pretio habent, cuius folia oblonga, ferrata, dura, nervosa, aut in summis pediculis aut circum ramulosi caulis alas in stellas collata, supernè fusca, subter diluta gemino virore pinguntur. Lactei flosculi minuta foliorum densitate instar bellidum turgiduli, vnoquoque in ramusculo solitarij gemmantium hortorum smaragdinis virgulis præfixæ margaritæ sunt. Ranunculo, quem

Fibratus flore pleno candido.

Globosus.

globosum vocant, radix est è capite plurimas prætenues fibras in capillamenti modum spargens, adnascentem in sobolem itidem capillatam, quæ multiplici è germine prænoscitur, multiplicabilis: folia eidem lata, rotunda, stellatis anfractibus sinuosa, crenata, nervosa, ex viridi pallida: caulis concolor, palmaris, exilis, ac tener: aureo colore flos, geminatis folijs atque in anemones amplitudinem adultis in globum collectus, semperque nascenti similis, Aprili atque Octobri mense bis vernans: à flore loculatae vaginulae complures femine plenæ minuto, nigricante, eiusque similli-

Tuberosus.

*Hist. de herb.
virtutib. c. 9.*

mo, quod regius flos, siue delphinium reddit. Tuberosi ranunculi, quem batrachium cum Græcis appellat Apuleius, tuber cinereo colore fuscum, rudi verticilli forma scabrosum, grandiore iuglandem nucem magnitudine solet æquare: adnatis è tuberculis pallidas tenuisque fibras longè porrigit: numerosa protrudit folia latam in stel- lam angulosa, diluto virore picta, ravis macu- lis distincta, neruulis intercurrentibus lineata, mediocri pediculo nitentia: in tres palmos cau- lem excitat ramosum, singulis ramusculis sum- mum flosculum fundentibus luteolum, ranunculi, qui rutam folio imitatur, persimilem, at minorem, Maio mense vernantem.

*Asphodeli, Pæoniæ, Lilij conuallium,
& Iucæ Indicæ notæ.*

CAPVT VIII.

Asphodelus.

Flauus.

Asphodelus, siue hastula regia, non ferro, sed flore cuspidata, bicolore vernat aspe- ctu: aut enim flauet, aut albet. Fla- nentis radix oblongarum veluti glandium, seu na- porum aceruatis numerosis appendicibus compa- cta rufescit; nostratibus in hortis libenter hospita- tur, felicique floris ac sobolis respondet euentu. Denfiore silua folia funduntur herbea, prælonga, angu-

angusta, lenta, concaua, mucronata : medius te-
 res ac firmus in vnum alterumue cubitum scapus
 adolescit ; modicisque liliaceis floribus suauiter
 olentibus, florido colore flauis, circa summum
 cacumen per partes vernantibus Aprili mense de-
 coratur . Albi Asphodeli nomine paucos ante an- Albus .
 nos à Byzantinis hortis ad Romanos transducta est
 radix phalangio non absimilis ; complura, ob-
 longa, crassa, exalbida fibrarum cruscula, fla-
 ui asphodeli radicibus graciliora ex vno capite
 diuaricans : peregrino eadem in solo exilij per-
 tæsa nec vnquam floruit, nec diu vixit . Vetu- Pæonia ple-
no flore .
Plin. l. 25. c. 4.
 stissimum & saluberrimum inuentum, montanæ
 opacitatis filia, hortorum vrbano splendore do-
 nata, atque Hispano præconio montium rosa,
 Pæonia, minore florum in populo speciosissima
 superbit ; quæ confertissima foliorum congerie
 peramplum explet ac perficit orbem absolutissimæ
 formositatis : vtque iudicibus oculis triumphet,
 triumphali tum saturatæ, tum dilutæ purpuræ splen-
 descit ornatu . Si ardentius purpuret, flore sensim Rubra .
 exalbescente & caduco ferè intra dies octo deflo-
 rescit : bipalmi nititur caule carnosio & brachia-
 to in folia ramosa, rariùs fimbriata, vegeto colore
 splendida, inferiùs cæsia & lanuginosa : radice
 gignitur præcrassa, torosa, foris subrufa, intus
 candida, oblongos & carnosos in balanos diuisa .
 Sin leuiùs & suauius rubeat flos ; paulatim è roseo Subrubens .
 pudore

Lilium con-
uallium.

Album, &
subrubens.

Iuca.

pudore niueum in pallorem elanguescit, nati-
 uoque scapo pertinaciter adhærescens immoritur,
 folioso cadauere primùm nigrescente, tum emar-
 cido, siccitate denique notabilem in modum con-
 tracto: folia illi dilutiora, & angustioribus laci-
 nijs concisa: radix præterea contorta, crassa, di-
 lutior, longioribus & gracilioribus nodis glandu-
 losa. Lilium conuallium pusilla rotunditate plus
 odoris, quàm floris includens, per oras denticu-
 latum & reflexum, toto etiam osculo suauem in-
 halitum oscitans aut summè albet, aut modicè ru-
 bet: palmaris & rigidus cauliculus à medio sur-
 sum versus pronis flosculis oneratur: duplex aut
 etiam triplex folium liliaceis non absimile, bre-
 uius tamen splendidè viret: graminea radix ge-
 niculatis latissimè proserpit internodijs: ab ijsdem
 & radicis cacuminibus nouas radículas dispergit.
 Floris candorem languidior, ruborem vegetior
 radicis & folij color; illum præterea laxior, hunc
 angustior vtriusque mensura significat. A floris
 occasu bacca turgescit primò viridis, deinde ru-
 bicunda, duriusculo semine referta. Occidentalis
 Indiæ Iuca radice nititur crassa, intus candi-
 da, foris rufa, geniculata, & velut arundineis bulbis,
 quos oculos vocant, sobolescente. Verno plerunque
 tepore citata folia denso nemore fundit foliorum
 Aloës prope gemella, binos palmos longa, robu-
 sta, & rigida, in semicirculum canaliculata, in-
 præ-

prædurum, præacutum & fuscum aculeum conuolutum utrinque cacumine minaciter muricata, tenuiora tamen, crassitudine & colore palmea, nec obliquis per summa latera spinis exasperata, sed fulua margines percurrente linea distincta: cum cæteris anni temporibus, tum præcipuè vere torosus thyrsus asparagi, siue hastulæ regię modo emicat assurgitque in trium quandoque cubitorum læuem, & sanguineo colore splendentem, virgam; quæ diffusis palmaribus ramulis turbatim arborescens florea tintinnabula, fritillarias citra quadratas maculas imitantia, obsoleto candore pallida, leuique nonnunquam rubore interfusa, inodora, deorsum versum spectantia, raris intervallis numerosa suspendit: eadem tandem sine semine decidua sibi posterisque moriuntur.

Byzantine Lychnidis, & Americani Trachelij nota.

C A P V T I X.

LYchnis Byzantina miniato siue coccineo flore multiplici in oblongam, luteo colore nonnihil aspersam, densis, promissis & capillaceis fibris comatam radicem gracilescit: in trium quatuorue palmorum caulem extollitur recto statu nitentem, striatum, geniculatum,

Lychnis Byzantina miniato flore multiplici.

Trachelium
Americanum
flore rubro.

tum, bina ab nodulorum toris folia longula, è latiore basi in mucronem fastigiata, supernè lævia, subter hirsuta pandentem, geniculatim in ramulos fruticantem. In flores ita lepidè luxuriat: ex oblongis, confertim in orbem circumactis, atque striatis calyculis caulis vertici umbellam primùm obtendit: ex illis deinde prægnantibus involucris floream pilam densissima serie circinatham parit: florem bellio breviorē non admodum diuersis, per ambitum bifidis confertisque barbulis contextit: cum Americano trachelio æstate vernat: in flore implendo exhausta semine deficitur. Trachelium Americanum flore rubro, cui Cardinalis plantæ vulgare nomen indidit color, tenuissima & candida capillamenta demittit, quæ flore dilapso, marcidoque caule corrupta defluunt, exiguò post fruticantibus novis: folia emittit bellidum folijs subsimilia, pingua scilicet, humi iacentia, leuissimè ferrata; sed viridiora, longiuscula, & crispula: instar asparagi stylum excitat modò simplicem, modò ramulosum, adnatis per intervalla folijs etiam pinnatum: styli ramorumque cacumina conglobatis, velut in paniculam, creberrimis flosculis leuiter onerat; subiectam inde teretem viriditatem rarioribus distinguit: flosculos tum extremo vere, tum æstiuis mensibus tempestiuos, simplicis floris delphinium ex parte referentes fusco rubore villosum sericum mentiente colorat: intra eosdem
iam

iam peraridos capitula occultit seminis plena nigelli, orbiculati, ac tam exigui, ut in cernendi sensum prope non cadat: ubi flos intabuit, propagandæ soboli vacat.

Caryophyllorum nota.

CAPVT X.

VT coronariæ vettonicæ, siue vulgatiore nomine caryophylli discrimina internoscantur; ambiguae fidei semina, radices, & folia inconsultè consuluntur. Floreus enim iste in omnem varietatem Proteus nullius hactenus Aristæi calliditate, ut vera præmonstret, deprehendi potuit. Sæpe fit, ut pulcherrima indicia florem spondeant pulchriorem; flos deinde promissus turpiter degeneret. Quare, dum florent, plantæ præsignandæ, & probabiles ab abortiuis segregandæ sunt: eadem enim facies bonis malisque promiscua ex facili fallit. Publicum est omnium niti radicibus lignosis, subrufis aut albidis, multiplici fibra crinitis, in foliaceos sæpe surculos abeuntibus: inde cauliculos existere teretes, graciles, in ipsa gracilitate ligneam duritiem affectantes, pyxidatis geniculis articulatos, folijs obseptos geniculatim inter se aduersis, breuibus, carinatis, in viridi colore plerunque glaucis: summos calyces multifidis calyculis suffultos, oblongos, glabros, extre-

Caryophyll^{us}
pleno flore,
pinnatus mi-
nor & maior.

Flos Arme-
rius.

extremas per oras orbiculatim denticulatos in flo-
res hiascere modò simplices, modò foliosos, sup-
pari amplitudine rosis proximos, breuibz frequen-
tiùs, interdum etiam profundis lacinijs incisos, mira
varietate coloratos, inter aromata nobilis caryo-
phylli tum odore tum nomine insignitos: arefactis
demum floribus, longos ac duriusculos calycibus
inclusos folliculos plano & nigello semine turgescere.
At verò caryophyllus pleno flore minutè alteq.
insecto pinnatus seu fimbriatus & minor & maior
apertè proditur saturatæ fuscæque viriditatis folio:
ille præterea minutulo secernitur à cæteris. Caryo-
phylo propemodum par & congener recenti no-
mine flos Armerius, ne magnitudine superetur, flo-
sculorum congestu latam explicat umbellam. Eius
quoq. præuium discerniculum in folio est breui, lato,
& eius herbæ, quam saponariam vocant, simillimo.

Granadillæ, siue Maracoti notæ.

CAPVT XI.

ILle diu à nostratis mundi hortis omnibus
hiulco florum ore suspiratus, ille è Peruanis
ac Mexicanis longè determinatis finibus ac-
cerfuit, poëtarum ille canoro, atque oratorum
facundo plausu tandem exceptus, diuini Amoris
manu vitalibus inscriptus doloribus Granadillæ
flos, quem Indi Maracotum vocant; ut à mortali-
bus

bus obitos pro Deo cruciatus in coronam transi-
ros intelligamus; illud, inquam, florem ac suave
miraculum quotidiano spectaculo prope iam vi-
luit vniuersis. Vix est, qui præterea miretur, pœ-
nas degenerasse in florem, fortiter tolerantibus adu-
lantem; extima per ambitum folia in aculeos ex-
tenuari, spineæ coronæ memoria molliter com-
pungentes; ream pro nobis innocentiam in fo-
lijs albescere; pertæsa sæui laniatus cruenta flagra-
in floridæ voluptatis purpuream telam redordien-
dam filatim retexi ac superinduci; saxo in germen
emollito, columnam ex atrio crudelitatis ad piam
in flore medio structuram excitandam transmi-
grare; columnæ imminere globosum rudimen-
tum spongiæ quondam felle imbutæ, deliciarum
aviditatem detergentis; modò ternos, modò qua-
ternos extare conformatos capitatis è staminibus
clauos, animis amabiliter configendis aptissimos;
vnam crucis effigiem desiderari, quòd extremam
sæuitiam floris indoles mitissima repræsentare
non audet; folium in lanceam exacui, sed inno-
centem, quippe retusam in ipsius vulnerato pe-
ctore charitatis; suauem denique ac medica-
tum fructum ad cordis imaginem rotundari, cum
è diuini vulneris flore vitalis fructus extiterit,
amantis Dei cor. Vix, inquam, est, quem cura
& cultura tangat floris planè admirabilis, in quo
ipsi vernant ac rident acerbissimi dolores. Si
quem

quem tamen non piget, imò delectat, salutis à Deo acceptæ infinitum beneficium in floreas notas suauiter contractum grata recordatione relegere, eodemque mortalium animos immortaliter esse inscribendos vel à floribus placet admoneri: si iuuat è funebri Amoris flore salubrem sæpe fructum colligere in cordis amabilem figuram, ut cordatissimos amantes faciat, conformatum; radicem & folia, ne fallant indicia, præno-scito. Radix in luteum pallorem languida & geniculata inextirpabili fœcunditate proserpit, sobolescit, & fruticat: fictilibus verò claustris contineri nescia per imum foramen in subiecti soli amplitudinem clandestino reptatu se penetrat; multiplicique atque erratico gramineo lapsu latissimè spatiatur. Folia quasi trigona sambuci roseæ, seu potius lupi salictarij profundo incisus tripartita, maiorem mediam laciniam porrigentia, quaternas aut senas uncias longa, minutim serrata, læuia, tenuia, imbecilla, aliquantulum venosa, diluto colore virentia, inferiùs etiam dilutiora, grauitèr olentia, alternis disposita, ternos inter se digitos diffusa lentum vitilemque caulem præue-lant; qui, cum vires sine adminiculo standi non habeat, quicquid clauiculis, veluti manibus, nanciscitur, auidè comprehendit, arduoque ascensu reptabundus, & cameras ac pergulas operiens æstuantium Indorum hortenses cœnas iucundissimè

mè inopacat. Nobis etiam cancellatim scanfilem arundineam, siue virgeam structuram sequaci viriditate prætexens Indicæ regionis remotissimam umbram commodat. Atque hoc sanè sapienter de more congruenterque artifex natura caduco in flore lufit; vt, qui diuini Liberatoris feruile suspendium eligentis acerbiffimos cruciatus opere singulari velut miseratus exprimeret, in crucis formam decussata statumina pensilis adamaret.

Gelsiminorum notæ.

C A P V T X I I.

C Iterioris eius Hispaniæ, quam veteri nomine Laletaniam, recenti Cataloniam vocant, flos fortasse ab animæ suauissimæ prodiga expiratione exanimato similis, & exangui colore candidus, æstate autumnoque tempestiuus, blando vocabulo ab Italis deducto Gelsiminum, asperiore Arabum appellatione Græcam odorariæ violæ significationem subolente Iasme vel Iosme, Iasminum vel Ieseminum tum ampliore mole, tum acutiore odore à siluestri nostrate seiungitur. Virgæ præterea è pallido, scabro, duro, lignosa fibrataque radice stabilito caudice similiter fruti-

Gelsiminum Hispanum, candido flore simplex.

Matthiol. id. Dioscor. l. 1. c. 66.

Ioan. Ruell. de nat. stirp. l. 1. c. 84.

N

can-

cantes, proceræ, lentæ, &, quò libeat, flecti obsequentes, geniculatæ, binis ad singula genicula folijs alatæ, ramulosæ, medullitus candidæ fungosæque, foris tamen diluta viriditate lætiores modò arundineos cancellos topiario textu conuestiunt, atque scenas hortenses textili umbraculo prætendunt; modò circumfuso conuexoque in fictilibus nemore viride cælum cæruleo subtexunt: folia quoque Hispano, quàm siluatico nostrati, simillimis in diuisuris latiora, obtusiora, crassiora, nigriora.

Hispanum
multiplex.
Tranquillus
Romulus.

Quod autem in suis Romanæ amenitatis hortis Tranquillus Romulus conferta foliorum serie omnino singulare prior aluit gelsiminum, dimidio, quàm proximè superius, breuiorem tubulum proterdit: quina vel sena folia in stellam diuidit: terna siue etiam quaterna ex umbilico furrigit, quæ nonnunquam in globulum colliguntur: quinto ferè die senescens non dilabatur, sed in natali ramulo inarescit: post multos dies dehiscens tubulus florem alterum plerunque parit: acriùs olet: more superioris ab æstate in hiemem vsque vernat, & gemella viriditate frondescit. Gelsiminum Arabicum, siue Alexandrinum, siue etiam Arabica nouo nomine Syringa (Sambacum Arabes vocant) frutex est Aegyptius in vnum alterumue cubitum arborescens. Quamuis pollicari crassamento, breuique longitudine nanus, arborea tamen duritie scindi contu-

Arabicum.
C. Clus. Cur.
post pag. 3.

max,

max, squarofus, pallidusque ftipes in tenuia & longu-
 la ramorum brachiola fpargitur: folia inter fe ad-
 uerfa mali aurei, quod aurantium dicunt, feu potiùs
 coronarij fruticis, quem albo flore Syringam vulgò
 appellant, folijs confimilia, tenuiora tamen ac pal-
 lidiora, nullisque crenata incisuris ramulos inue-
 ftunt: è summis ramulis flores breuibus innixi pe-
 tiolis ab Aprili mense ad extremum vſque Octo-
 brem erumpunt, modò duodenis, modò denis,
 nouenis minimùm folijs duplicem in ſeriem dige-
 ſtis inſtructi, proximè deſcriptis anguſtiores, al-
 bitudine obſoleta palliduli, parum tubulati, vmbi-
 lico circa tubum flauente diſcolores, Hiſpani gel-
 ſimini atque aurei mali floream ſuauiſſimam odora-
 tiſſimo coniunctim halitu inhalantes, more cæte-
 rorum caduci. Vt illud hìc dolere & conqueri ha-
 beamus, Aegyptum eſſe iam floribus, quàm mori-
 bus odoratiorem. Luteum Italiæ gelfiminum,
 quippe miuſculum nulloque odore amabile, præ-
 cipui noſtrates horti non dignantur hoſpitio. Fla-
 uum Indiæ odoratiſſimum alio loco opportuniùs,
 nempe in hortis Barberinis inter Indicas plantas *l. 3. c. 10.*
 olfaciemus. Planta eſt inter Indicas, vt natiuorum *Americanum*
 florum, ſic peregrinorum nominum fertiliffima,
 quæ patria voce Quamoclitum dicitur. A noſtris
 enim cultioris ingenij ſermonisque cultoribus mo-
 dò gelfiminum *Americanum*, modò rubrum In-

*c. claſ. cur.
 Poſt. pag. 4.*

*Fab. Columna
Minus cognit.
Stirp. & Re-
vier. par. 2. c.
vlt.*

dorum gelsiminum annuum, modò gelsiminum folio millefolij, modò Conuoluulus tenui folio, modò denique Conuoluulus pinnatus exoticus rarior nominatur. Hic ab imo ad summum geniculatim fruticat, in longos vitilesque ramulos itidem geniculatos & fruticosos ambitiosè brachiatus, imò verò folijs tenuissima diuisura pinnatis volucer ad inscendendos libertate pensili summos cancellatæ structuræ gradus. Tanta est vel ipsis herbulis auditas sublimitatis. Quin etiam æstiuis caloribus viridissimæ umbræ topiarium Briareo par, hoc est numerosis viticulis centimanus prætexit. Flores oblongi ac tubulati, summa parte repandi & quinquepartiti, exuberante Cancami, quod vulgò Laccam vocant, colore renidentes, lineolis rugisue striati, staminibus quinis pallidis capillati, longo petiolo singuli biniue insidentes, alternato situ è ramulosi caulis geniculis ab Augusto mense ad extremum vsque Septembrem existunt. Squamosi demum folliculi turgent quaternis, oblongis, nigris, durisque seminibus fœti. Indicum, siue Canadanum gelsiminum maximum caule tenui, geniculato, lento, atque erratico, quamvis suapte natura caducum, reptabunda tamen ambitione ad excelsa fastigia euadit. Ligna in primis amat adminicula, quibus hederacea tenacitate adhæret, non quidem instar hederæ toto corpore, sed

*Indicum ma-
ximum flore
phoeniceo.*

vnis geniculis radicosum . Ex ijsdem folia fundit
agrestis gelsimini folijs non absimilia, sed produ-
ctiora & per ambitum serrata. Ramosi caulis defle-
xa cacumina rotundorum calycum sursum versum
spectantium densis & subrubentibus corymbis ra-
cemata turgent; è quibus in gemini transuersi digi-
ti longitudinem adultis, punique Cytini denticu-
lata figura dehiscantibus tubuli leuiter crocei, sum-
ma parte conniuentes, porrectum circiter digitum
longi procurrunt; hiulco deinde osculo in quinque
labella resupinato, imo ventre substricto, medio tur-
gidulo, ceruice angustiore æstiuis mensibus efflore-
scunt; dilutisque crocis, necnon medio longiore al-
bicante stamine capillantur. Dum vernant, satura-
tione subinde phœniceo colore, villosum holoseri-
cum referente, ac flauentibus longas in strias lineis
distincto expinguntur. Tabidi tandem florei tubuli
defluunt, hærentibus cum extante medio stamine
calycibus. Barberinos recens in hortos translatus
hic flos caput in semen filiquari. Ex arido calyce
filiqua porrigitur in viridi subrubens, in digitum
longa, ima parte summaque tenuis, media tur-
gens, infra supraque intercurrente prominulo toro
bipartita, seminibus grauis, vt in luteo leucoio, mi-
nutis, rufis, membranaceis. Quanquam hæc mem-
branæ prætenuis inuolucro circumsepta, multi-
plici serie prope innumerabilia circa nigrum &

molle dissepimentum, lingulae imagine interiectum, confertim conferteque constipantur.

Rosa-

Rosarum nota.

CAPVT XIII.

Rosa ex alabastriconcha emergens hortorum pudica Venus est; nec alterius Veneris impuro sanguine impudenter erubuit, suo decentius pudibunda. Eadem non aspersa nectare inter fabulosas Deorum epulas tripudiantis ad Amoris impulsu effuso, sed succo suo nectarea purpurauit. Quin potius toto vultu Amoris æmula, semper iuuenis, mollis, & recens, necnon aureis capillis nitida; folia pro alis, pro face fulgorem, spinas pro spiculis gestans, alter floridulus Amor est. Rosa punctiunculis vellit, ut cupere se legi præmoneat: amicè vulnerat, ut vulnusculis geminet rosas: spinam emoriens hæredem relinquit horridulam, aculeatum nempe desiderium sui. Rosa volumen amœnitarum omnium, in qua legitur tota in florem contracta formositas, tam decoro suomet nomine inscribitur, ut inscriptis aliena Regum nomina floribus florum Regina non inuideat; imò suum commodet nomen rebus blandissimè nominandis. Rosa, ingenuus anni tenerioris pudor, odoratum veris blandientis osculum, terræ comantis pulcherrimus cinnus, fugacis pulchritudinis lætum fulgur, quamuis plurima spina fulmineum,

mineum, vultu multiplici variat, in quolibet formosa. Quicumque autem rosarum differentias à nocentibus indicijs innoxius prædiuinare vult; spinas oculis, non manibus consulat. Odoratiores scabro cortice præsentiat, halitu crassiore atque terreno in extimam scabritiem concrecente, tenui verò igneoque odoratam animam inspirante.

Rosa alba multiplex. Rosa alba multiplex, nempe erudito scriptorum diffidio siue Plinij Spineola, siue Campana, siue Alabandica, lacteo flore splendescens virgas exerit exuberante colore virides, proceras, spineis hamis aduncis, grandibus, frequentibus, subrubente liuore vulnera & sanguinem sitientibus captiofas. Non absimilis obsoleto albore languide rubens, dubioque rubore albicans, foliolo flore rosa præacutis recuruatisque sentibus, quasi caninis dentibus, mordacissima est. Odoratae pallidæque pleno flore Damascenæ rosæ, quam Plinij Coroneolam alij, alij spineolam interpretantur, è viridi purpurascentem caudicem, ramosæque inde filuula diffusas saturo colore virentes virgas obarmant spinæ admodum infrequentes, breues, duræ, rubidæ, lata è basi recuruos in aculeos vncinatae. Vulgari satiuæ densis folijs leuiter ex albo rubescenti, quam aut Plinianam Alabandicam, aut Trachiniam esse scriptores sanè nobiles autumant, virgei rami breuiiores, graciliores, subuirides, minorum grandiorumque spinarum

pro-

*Theophrast. de
hist. plant. l. 6.
c. 6.*

Plin. l. 21. c. 4.

*Rosa alba
multiplex.*

R. Dod. Stirp.

*Hist. Pempt. 2.
l. 1. c. 28.*

Io. Bapt. Porta

Ville l. 9. c. 5.

*Albicans flore
pleno.*

*Damascena
multiplex.*

*Matthiol. in
Dioscor. l. 1. c.
112.*

*Subrubés flore
multiplici.*

R. Dodon. ibid.

*Io. Bapt. Porta
ibidem.*

promiscuè crebris, languido pallore liuidis, intentisque mucronibus minaces. Quæ variè diluto foliosi floris rubore maculosa, Prænestina dicitur, asperitate pariter aculeata inhorrescit. Italica flore suauiter rubente perpetua, proximè superioribus duabus persimilis, densioribus sæuit aculeis. Batava flore oris humani rubicundam temperiem imitante atque odorato Centifolia fruticem quæ bene virentem, quæ ex viridi rubescentem spinis asperat quamvis aduncis, tamen mollioribus, non ita crebris, è cineracea basi rufum in aculeum desinentibus. Flore ardentius rubente, odore nullo probabilis, vno gloriosa nomine altera Centifolia, quam Plinius Campanam, Prænestinam Clusius appellat, viridi, graciliore, improcero, nullisque ferè spinis metuendo frutice funditur. Cinnamomina flore multiplici subrubentis frequentes, breues, exiles, sanguinea purpura nitidi caules spinis non admodum densis, exiguis, hamatis, leuiter fuluis leniter pungunt. Gemellas pleno flore rosas, nempe tum ardentissimè rubentem Milesiam, tum ex rubro nigricantem, cui fecit holosericae nomen serico simillima, & veluti villosa mollities, tenues, teretes, fusca viriditate illitæ, atque ex parte subrubicundæ, minutis & ferè aspectum fugientibus aculeis innocenter hispidæ virgæ proferunt. Miror hîc, postremam ex rubore in atrorem inclinatam Plinij Trachiniam vocari à Camerario;

Variegata flore pleno.

R. Dodon. ibid.

Italica flore pleno perpetua.

Batava centifolia.

Centifolia inodora.

Plin. l. 21 c. 4.

Io. Bapt. Porta ibidem.

C. Clus. Rarior.

plant. Hist. l. 1. c. 81.

Cinnamomina pleno flore.

Rubra flore pleno.

Ex rubro nigricans duplicato flore.

cum

Lutea multi-plex.
 cum Trachiniam idem Plinius Milesia minùs asse-
 rat rubere, nigricans verò longè superet purpura
 coloratione Milesiam. Folioso auro flava siue lu-
 tea, iucundi aspectus, ignauique odoris rosa rufi
 fruticis virgeos caules numerosiore pertinacium
 spinarum agmine instruit, quarum pleræque lu-
 teolæ spiculis vellicant minutissimis, perraræ paulò
 grandiores, subnigro pallore cineræ, recurvæ,
 identidem etiam binæ, iunctimque prominulæ
 altiùs lacerant.

Florentium arbuscularum notæ.

CAPVT XIV.

Arbor Persica flore mul-
 tiplici.
Florentium arbuscularum adhuc infrequen-
 tes nostrates horti perpauca nobilioresque
 mihi suppeditant commonstrandas. Ar-
 bor Persica flore multiplici nobilis ligno extra-
 cinereo, intus flauente, mediocriter læui, folijs
 oblongis ferratisque non discrepat a vulgari. Flo-
 res tepore verno euocati, roseo pudore subrubi-
 cundi, leuiter odorati, folioso textu Damascenæ
 rosæ pares spisso arctoque congestu ramulis ad-
 hærescunt; rari autem in fructum exeunt, ma-
 gna virium parte vernam in ostentationem effu-
 sa. Est etiam Cerasus, quam cæteris partibus,
 idest obscure puniceo, & circulatim albicante
 cortice, crenatis etiam mucronatisque folijs in-
 discre-

Cerasus flore
 multiplici.

discretam pleniorum tantummodo florum gloria
discriminat. Flores è plerisque ramorum oculis mi-
nimùm terni, foliosi, medijs sæpe foliolis conuolu-
tis ex parte conniuentes, de more candidi, longulis
petiolis appensi numerofo prouentu pendent. Flo-
re albo Genista, siue tertium Clusij Spartum Hispa-
num iusta proceritate arborescit: lignosas & arbo-
reas radices agit: cineraceo caudice assurgit: nu-
merosos implexosque ramos viridi pallore tingit:
ex iisdem virgulas more passi dissipatique capilla-
menti demittit densissimas, prætenues, ferè cu-
bitales, ramulosas, lentas, instar viminis obse-
quibiles, ocellisque distinctas creberrimis; vnde
folia rutæ foliolis minutiora, flosculique imo tan-
tùm nodulo rubentes, cætera candidi existunt;
pulchrè pendulis floridis virgulis, tanquam lineis
margaritarum: vere toto vernat: exinde cartilagi-
neas, prope rotundas, ex viridi flauescences fili-
quas seminibus implet singulis, rarò binis, ferme
orbiculatis, colore fusco virentibus, læuibus, duris,
germinare morosis. Myrtus pleno flore latifolia
in arbusculam commodæ staturæ adolescit: myr-
tum siluestrem foliorum infrequentia, latitudine,
dilutaque viriditate simulat: florum autem can-
dore ambituque Bellidem adæquat: ab Aprili
mense ad hiemem vsque, nonnunquam etiam te-
pidioribus hibernis mensibus floret, ac triste se-
nium anni genialiter coronat. Suam quoque

Genista flo-
re albo.
C. Clus. Rarior.
plant. Hist. l. 1.
c. 70.

Myrtus lati-
folia flore
pleno.

myrto

Laurus Indi-
ca.

Oleaster
exoticus.

Sambucus
rosea.

myrto lectissimæ India Laurum adiungit, quæ iure Farnesia primùm extitit in domo, quippe inusitata laureas promerita. Discrimen est in dilutæ hilarisque viriditatis cortice; in folijs inter vulgarem ac regiam laurum interiectis medijsque, ac ferè citrinis; in flosculis subalbidis, tereti congerie racematis; in baccis instar oleæ grandioribus minusque nigrantibus. Exotici oleastri, quem ab odoris suauitate Paradisi arborem aliqui malunt appellare, cortex saturato rubore nigricat: rami dilutiores atque spiniferi densa fruticatione siluescunt: folia vere primo renascentia, extremo autumno decidua, angusta, oblonga, glauca, lanuginosa, tactuque mollia siluestrem Salicem referunt: flores totis ramis Maio mense quæ separatim, quæ coniunctim internascentes, Hispani hyacinthi aspectu perbreues, ex obsoleto virore in luteum colorem inclinantes diductis labellis aromaticum halitum procul inhalant: baccæ subeunt oleæ satiuæ baccis minores, tenuique cute rubentes. Ex arbusculis vulgatoribus rosea Sambucus globoso speciosoque flore persuadet, vt rariores inter arbusculas numeretur. Fruticosa nascitur: cinereo corticis colore sordet: candidæ multum medullæ includit: folia explicat angulosa, vitigineis confimilia, sed minora & molliora: quinque folijs flosculos complures, eleganter albidos, inodoros, steriles, in globosum florem floremque globum

bum culturæ (vt creditur) mangonio densatos, ex-
 tremo vere colligit . Multiplici punicantem Ba- Malus Punica
 laustio filueftrem arbufculam libro materiaque fla- filueftis ple-
 uentibus , folijs anguftis nixideque viridibus Pu- no flore
 nicæ mali gemellam infructuosam ipfa fertilitas vo-
 luptati oculorum a Maio mense ad Auguftum
 ufque fertilis hortorum amœna fede donauit . Hoc Rhus pere-
 primùm anno Romæ vernauit peregrina Græci grina
 nominis Rhus , fiue Arabicæ appellationis Su-
 machus Indorum , excelsa floridæ purpuræ offen-
 tatione arborefcens . Ante quatuor annos fe-
 rè bipalmis ad Tranquillum Romaulum Parifijs Tranquillus
 miffa hæc planta in quindecim palmos adole- Romaulus
 uit . Radices illi copiofæ , fpiffæ , minutæ , sub-
 rufæ . Recentî germinatione impulſæ virgæ
 breui pilo hirsutæ rufefcunt , folæque fron-
 dent . Annuo ſpatio iam exacto ætas robuftior li-
 gneam duritiem , raripilum læuorem , foliaceum
 defluuium , palloremque cinereum inducit . Sor-
 bum è foliorum oblonga figura , ferratoque ambi-
 tu conijceres ; niſi horum longitudo maior obſta-
 ret . Eadem folia læto virore ſaturata prolixis ,
 modicè pilofis , perque ramorum latera alternatis
 ramulis fiue pediculis gemello vtrinque ortu pin-
 narum aſpectu cohærent . Floribus tempeſtiuus
 eſt Maius extremus . Suum quiſque initio ſummus
 ramus rudem viridemque turget in racemum , qui
 cum incremento paulatim formam ruboremque
 trahit .

trahit. Etenim flos in vulgaris amaranthi spicam exacuitur, atque in villosam purpuram accenditur, medijs granis pulchrè flauentibus. Vt idem videri possit, fertili vernans miraculo, spicilegium simul & racemationem facere; seu verna facie geminam æstatis autumnique annonam præferre. Et lignum & folium ficulneo lacte, quo nutriantur, abundant: assiduoque dum lactatu viuunt, etiam, vbi consenuerunt, in infantia sunt. Quare cautio est, ne statò anni tempore vberri-
mè lactescentis in teneram germinationem arboris rami vel amputentur, vel auellantur: quia, ex facili fieret, vt alter hic sine fabula Polydorus, si non sanguineam, certè lacteam ex vulnere animam funderet; profusoque vitali succo præmoriens vitam sibi natiuo nomine fluxiorem, esse conquereretur. Extremi autumnii primus rigor decussis folijs ramulos relinquit inuestes; quos etiam adultiora paulò post frigora deijciunt, quæ parte extuberantem ramorum oculum, tanquam altricem papillam excipiunt, modicè cauos. Ab exitu Nouembris ad veris initium crebris oculis distincti pilosique rami silent. Verno tandem tepore à frigido sterilique veterno excitata virgarum cacumina & capita summum folioso rubentique germine turgidulum oculum aperiunt. Inde ramusculi sensim existunt & adolescunt, æquali, quam supra descripsi, serie foliati. Illud etiam
inter-

interdum euenit, vt è duro nonnulla vegetior
 gemma trudatur, & materiæ anilitas raro germi-
 natu lasciuiat. Posteritati consulit hæc arbor mo-
 re lauri, è radicibus latè dispersis hærede submis-
 so. Eadem Indicæ Acaciæ Farnesianis in hortis Acacia Indi-
ca.
 primùm visæ magnitudo, quæ nuci Auellanæ: ra-
 dix vnica, prælonga, crassa, radiculis pluribus ra-
 mosa, in rectum altè descendens, per autumnum,
 dum flores lactat, succosior, ab incisione atque
 fractura contusam putremue brassicam validè lon-
 geque olens: caudex cortice pallido, materia al-
 bicante, dura, inodora, insulsa: rami proce-
 ri, frangi contumaces, flexiles, alterno aduer-
 soque situ articulati, binis ad ipsos articulos albi-
 dis, ferè vncialibus, perennibusque aculeis quo-
 dammodo cornigeri, diluto colore ferruginei, &
 punctim maculosi: folia bellè virentia & pinna-
 ta, idest composita è foliolis inter se aduersis,
 per æquales numero pediculos medio ramu-
 lo adnatos distributis, mane sese pendentibus,
 sub vesperam contrahentibus: flores inter aculeos,
 interque foliorum alas tum verni, tum autumnæ-
 les; illi parciùs, hi vberius prouenientes; illi bre-
 uissimo, hi longulo pediculo porrecti; vtrique
 verò mediocris cerasi magnitudine globosi, primò
 virentes, deinde lutei, post biduum triduumue
 pallidi, tenuissimorum staminum in luteos apices
 deficientium eminentibus flocculis ex oblongis ca-

O

lyculis

Molle.
C. Clus. Exot.
l. 10. f. 24.

lyculis compluribus in orbem digestis lanuginosi,
& acuto luteum Leucoium odore vibrantes: è flo-
ribus medijs filiquæ modò singulæ, modò binæ,
modò ternæ, atque adeo denæ pluresue, vtpote à
numerofis calyculis exortæ, initio virides, postre-
mò nigrantes, falcatae, longitudine digitales, la-
titudine ferè pollicares, ab inclusis seminibus ver-
rucosæ: ipsa vero semina cum filiquis primùm vi-
rentia, deinde ferruginea, inordinatata, compres-
sa, oblonga, pisum æquantia, bifida, durissima,
mandentibus allium olentia. Molle nominant Indi
arborem è Peruanis conuallibus ad nos inuectam.
Ea cortice est exalbido, scabro, candidam refinam
oculorum caligini discutiendæ medicatam exudan-
te: ramis prolixis, læuibus, lentis, atque in terram
procliuibus: folijs more lentisci velut in alas expli-
catis, nonnihil flaccidis, longo pediculo vtrinque
cohærentibus, minimè ferratis, asperrimum piperis
odorem saporemque præstantibus, ab auulsione la-
cteò succo, eoque lento, glutinoso, odoratoque ma-
nantibus: floribus minutissimis, candidis, rubellos
crocos includentibus, palmari racemo pendulis, ab
Augusto mense ad Octobrem vernantibus, dein-
de in semen abeuntibus albi piperis aspectu rotun-
dum, læue, subrubente pellicula inuolutum, race-
mosa congerie cohærens, sapore acerrimum. Sa-
tis iam multa de præcipuis arbusculis: exoticas alias
nonnullas locus duplex opportunior exhibebit.

l. 3. c. 20. & l. 4. c. 6.

F L O.

FLORVM SATVS ET EDVCATIO LIBER TERTIVS.

Lex floris ferendi.

CAPVT I.

Egiferæ Floræ oraculo similis, & perplexa lex est: Quicunque rite ferere vis, prius papyrus, quàm solum conferito. Hunc ego nodum Gordiano sanè impeditiorem Magno faciliùs Alexandro sine ferro sic expe-

Quo pacto præformandi horti papyracei, in istiq. semina disponenda.

dio. Antequam hortum conferas, eiusdem linearem picturam quàm breuissima poteris in papyro graphicè deformato: areolam vnamquamque varia numerorum nota distinguito: graphidem hanc in geminas pagellas plicatilem scriptoriæ thecæ, vt diutius maneat, agglutinato: memorialem præterea libellum ad graphidis commensum, compingito: in eandem thecam includito: in eo libello ad pagellarum margines areolis ipsis inscriptas notas ordine describito: post singulos nu-

O 2

meros,

Florū patria
prædiscenda.

Numerus re-
censendus.

meros, puluinorum indices, destinatarum adijcito nomina radicum, quæ tum in bulbos, tum in tubera conglobatæ potissimum feruntur; quæque hortensium deliciarum præcipua semina sunt: vt varias cuiusque puluini radices breuiter & clarè annotes, lineatas areolas, quo quæque loco diuersis conseri radicibus debent, litterulis, vel quo alio arbitrario signo insignito: eadem signa areolarum, ad quas pertinent, numeris libello adscriptis subiycito: è regione atque ad lineam florum nomina in album referto. Quòd si laxioris horti tota descriptio in geminas contrahi paginas non possit; in plures membratim partiteque ita colligatur, vt medijs duabus ipsi thecæ conglutinatis, quæ vtrinq; excedunt, plicatili compendio intra eandem thecam includantur. Verum, vt præuia hæc papyracea confitura quàm consultissima sit, florum patriam indolemque prænoscito. Debet enim accuratus callere fator, ex quo natali loco, è calido ne an frigido, ex humido an sicco, è pingui an ieiuno, ex aprico an opaco vnumquodque florum genus in exteras oras propagatum sit; vt suis quæque locis queat florem prudenter atque feliciter destinare. Ad hæc floriferarum radicum suas in classes tributarum numerum inito: ne is excidat, annotato: quot quisque puluinus radices quaternorum inter se digitorum interuallo, aut rariùs differendas capiat, computato: puluinis ita radi-

radices destinato, ut, quæ præcocem, quæ tempestivum, quæque serotinum florem ferant, singuli contineant; totoque ferme anno vernantes simul pubescant, simulque consenescant. Ea præterea in florifero satum diligenter curato, ut radices permisceas, quarum una ab alia, cum eruetur, facile discernatur, cuiusmodi sunt hyacinthinæ ac narcissinæ: ut cuiusque generis radices certis pro areolæ figura locis collocatæ artificiose florum colorumque in aduersis transuersisue puluinis responsu oculos delectent: ut è pluribus unum florum genus unicuique puluino copiosius assignes, quod, velut unicolor vestis, variorum flosculorum, discoloribus gemmis distinguatur: ut ordinata, denique colorum confusio aut versicoloris texturæ aulæum, aut acu pictum variatumque phrygium opus æmuletur. Scio, complures esse, nec ipse paucos noui nobiles colonos, colendi floris callidos & solertes, quorum alij differunt in areas sui cuiusque generis res; alij verò tam multa tam varia inter se confundunt, ut in singulis puluinis ex vnoquoque genere vix florum vni aut alteri locus sit. Equidem, ut omnes unice amo, sic ab vtrisque amicè dissentio: quòd illorum areæ vnico rerum genere confitæ, floribus per temporum statas vices deflorescentibus, sparsim nudæ turpiter caluescant; horum verò valde miscellus & quasi confusaneus hortus colorum, obruat grata discrimina,

Mista satio ut
facienda.

mina, discretamque radicum inuentionem impediat. Quare consultior mihi Apollo, siue sanior sententia non aurem, sed animum vellit; atque non Phaëtoni solum in cælo percurrento, sed mihi quoque in hortulo conferendo fugienda esse rerum extrema sic admonet, Inter vtrunque tene: medio tutissimus ibis. Mirandum igitur non est, & præferri à me, & præcipi mediocrem florum in satione misturam. Non diffiteor mitissimos etiam hortorum ciues, ac meram suauitatem, flores ciuilibus inter se odijs adeo posse dissidere, vt, si promiscui serantur, inimica vicinitate cominus pugnantes vel sese mutuò interimant, vel in sterilitatem effascinent. Verùm adhuc tam graues inimicitiae compertae mihi non sunt, vt versicolor societas inamœno diuortio mutanda videatur. Vnus Tranquilli Romauli, erudito florum cultu florentissimi viri, consilio ab anemona ranunculus distineri debet: assitus enim eam perurit & emaciat. Ad hæc non forensis modò, sed hortensis quoque negotij peritissimus, cultissima indole ciuis meus, Polydorus Neruccius diuturno sibi experimento deprehensum affirmat, quæ florem fundunt radice maiorem, distinctè, quàm permistè positas plantas feliciùs prouenire. Hoc igitur authore ranunculos, iunceo folio Hispanos narcissos, tulipas, aliosque huius notæ flores separatim; cæteros eo, quem præscripsi, coniunctim ordine

Tranquillus
Romaulus.
Ranunculus
ab anemona
distinendus.

Polydor' Ne-
ruccius.
Qui flores se-
orsum, qui
permistè se-
rendi.

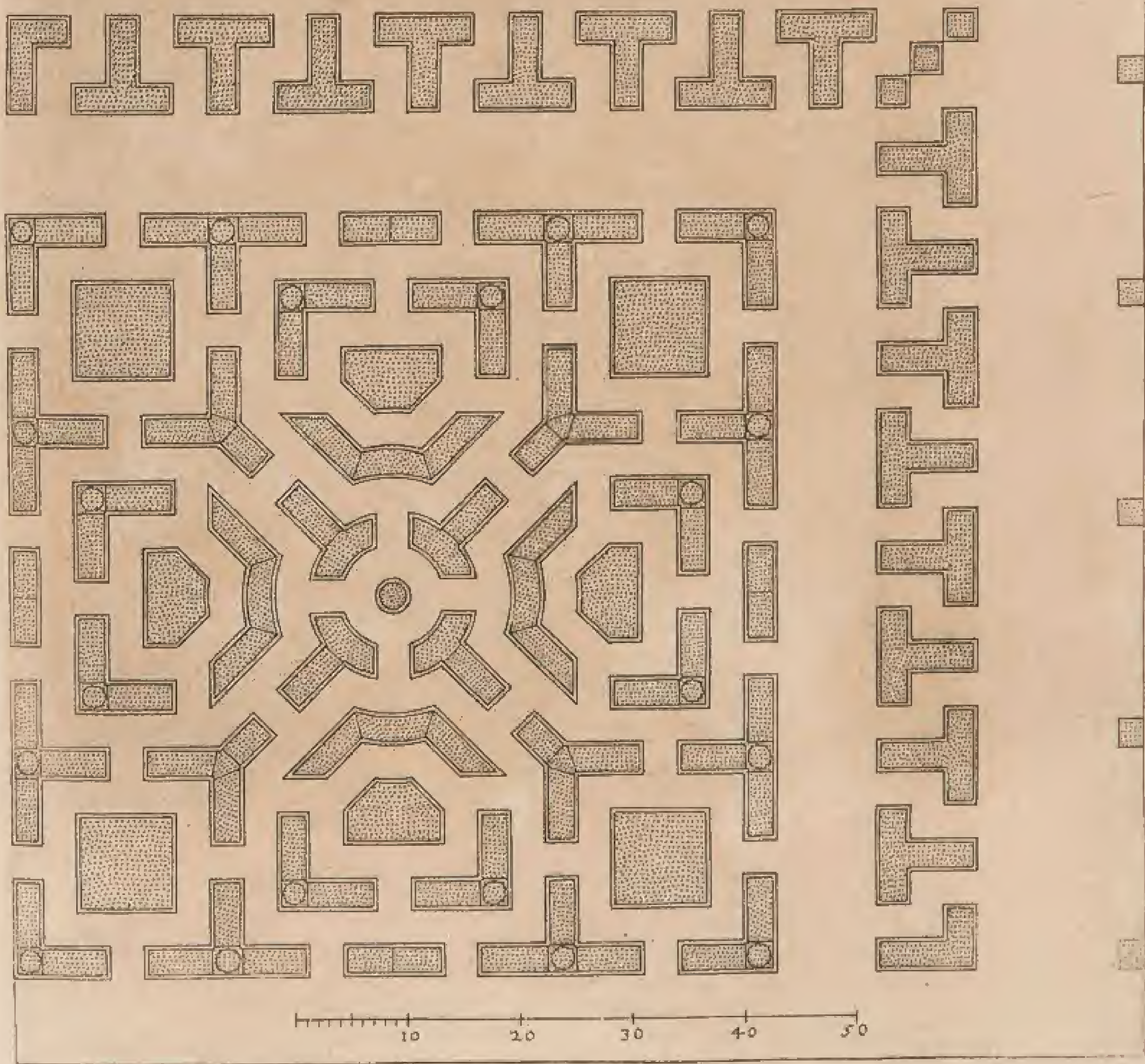

ordine collocabis . Illa quoque speciosè nostros <sup>Ducis Caëta-
ni confitio .</sup> distinguet hortos ingeniosa permistio , quam in-
suis adhibet Cisternanis Franciscus Caëtanus Ser-
monetæ Dux , tam hominum , quàm florum
temperator amœnissimus . Is ergo areolas ple-
rasque floribus triplici dupliciue tum genere ,
tum colore discretis seorsum , hoc est triparti-
tò bipartitòue ita conserit , vt aduersæ transuer-
sæque vel eadem , vel simili varietate respon-
deant ; vtque proximæ diuersarum satum colorum
discriminentur . Si qua verò commodè vacent
interiecta spatia , ea tuberoso Indiæ candido hya-
cintho confitis depressisque fictilibus media im-
plet , miscellaneo pulchrè eminentis coloris flo-
re per angulos distributo . Quin etiam peroppor-
tuno inuento ad colores eleganter distribuendos
in hortorum graphide vnamquamque areolam
tripartitam bipartitamue eo triplici seu duplici
colore distinguit , cuius coloris floribus eadem
in hortis ipsis obserenda est : in areolis quoque
flores genere diuersos depacti laterculi crebro in-
terpositi seiungit . Verùm vt florei satus opti-
ma ratio non aures modo tradita , sed oculos etiam
perspecta erudiat ; eorum hîc hortorum , quos
idem Caëtanus Dux ad veteres Tres Tabernas ,
siue ad Cisternæ recens oppidum amplissimos
excitauit , quarta pars in paginæ angustias contra-

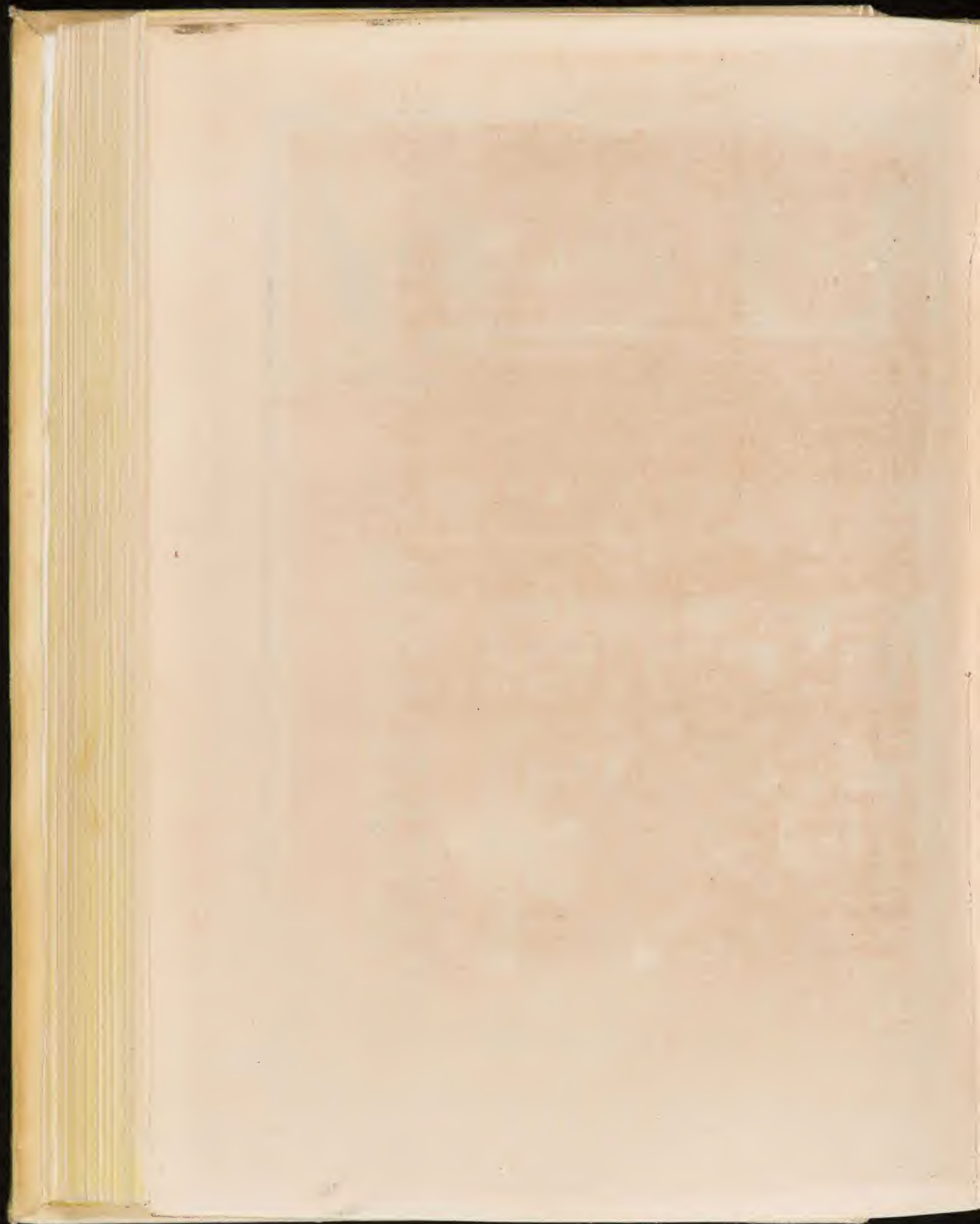

cta, & areolis prædicta partitione distinctis notabilis exhibetur. Nequid autem Cisternanae amoenitatis in eadem pagina desideretur, extimæ etiam apponuntur bases, sustinendis vasis floralibus certa per intervalla collocatæ.

Ducis eiusdem geniali stratagemate bellica muni-
 menta floribus occupantur, feliciterque seruit Bel-
 lona Floræ; hoc est, arces in hortos mutantur.
 Earum enim ichnographia primùm delineatur,
 deinde partes singulæ in vnam pluresue areolas
 deformantur; in quibus distinctè vel permistè sati
 flores velut eminus aut cominus de formæ prin-
 cipatu innoxia & voluptaria bella committant.
 Vbi papyrus, vt monui, florea partitione gra-
 phicè conserueris, tum demum ad hortensem con-
 sitionem tempestiuus accedito. Septembri men-
 se ab ipso æquinoctio, aut ex aliorum sententia,
 cultorum Octobri serito. Etenim experientissi-
 mæ antiquitatis vox est: Ante calendas Octobris
 serere non expedit. Quòd si eandem antiquitatem
 audias, cum obitum Vergiliarum, tum in primis
 Coronæ ortum & occasum obseruabis: quia, quæ
 intra hos dies posita sunt semina, felicissimè pro-
 uenire dicuntur. Quin etiam ex accurata obser-
 uatione subiicit Democritus, præcipuè circa eius-
 dem Coronæ occasum non modò largos imbres
 effundi, verùm etiam veluti genitalis anni hora
 stimulatam gestire terram ad fatus auidissimè ac-
 cipiendos, partusque ipsos insigni fertilitate fun-
 dandos. Oritur hac ætate, in hoc Romano cælo
 Septentrionalis Corona quarto Calendas Nouem-
 bris, cum Solis in ortum regressi digressique
 lumine vltra non hebetata, matutino in exortu an-
 telu-

Serendi tem-
 pus.

Const. Pogonat.
 de agricul. l. 3.
 c. 13.
 Virg. Geor. 1.
 Ph. l. 18. c. 24.

Apud Const.
 Pog. l. 2. c. 12.

telucana incipit affulgere. Eadem cum occidente sole occidit septimo Idus Decembris. Ad properandos alij satus veteri agricolarum prouerbio illo incitantur: Properata satio solet sæpe decipere, fera semper. Alij verò properationem istam rati temerariam, vt incertas futuri temporis vices declinent, consitionem totam in tria quatuorue tempora partiuntur: vtque consilium ipsi quoque suum antiquitatis authoritate suffulciant, decantato veteris agriculturæ oraculo, Serere ne dubita, suaderi sibi satiuam hanc partitionem interpretantur. Equidem cum grauissimis quæ Græcis, quæ Latinis rusticæ rei magistris censeo pro vario regionum positu ferendi tempora esse varianda: vbi quisque natura locus frigidissimus aquosissimusque erit, ibi primùm, nempe ante autumnale æquinoctium, siue etiam ab eodem æquinoctio ferendum esse; tunc enim is calidior & siccior est: vbi quisque calidissimus & maximè fiticulosus, ibi postremùm, siue post ipsum solstitium semen fieri oportere; quòd is, quò largiores pluuias hauserit, eò vernabit vberior. Temperato denique solo conferendo mediam autumnaltem temperiem, vt præmonui, conuenire. Illud quoque tradendum hîc habeo, tempestiuè commodeque hortos obseri, postquam æstiuo igneam æstu terram largus ac ter saltem effusus imber ad palmum infuso humore refrigerauerit. Quippe leuis pluuiæ,

Colum. l. 11.

c. 2.

Plin. l. 18. c. 24.

Colum. l. 11. c. 1

Theophrast. De

caus. plant. l. 3.

c. 17.

Cato De re ru-

stic. c. 34.

uia, cum post longos æstus ac diuturnas siccitates
superiorem terræ partem madefaciat, inferiorem
verò non attingat, terram ipsam adhuc æstuan-
tem vehementius aduersum positas radices succen-
dit. Neque tamen, simul ac magnis imbribus ter-
ra permaduit, feres: sed tantisper expectabis, dum
pluuus ille mador modicè siccetur; ne madente
limosoque in solo statutæ radices exputrescant.
Quid, si (quod euenire non rarò solet) serenus
imbrem ficiat autumnus? Non erit, cur ipse hor-
tuli tui priuatus Iuppiter fictili vel cupreo nimbo
fontanam pluuiam arcis affundas: quia cælesti Li-
bra examinatæ æquatæque diebus, aut mox pro-
ductiores noctes humifica vmbra diurnam satis
emollient siccitatem. Huc adde, sicco solo com-
missas, tanquam domi reconditas, radices non cor-
rumpi, sed sub natali terræ tecto commodè habi-
tare ac protegi, donec emollito pluuijs exitu altis
nixæ fibris suo quæque tempore in floream fil-
uam feliciter egerminent. Quid, si ipsa confitu-
ræ tempestiuitas ab imbribus intempestiua &
naufraga radicibus sit? Erit, cur sationem pru-
denter procrastines, donec humus nimis humida
ferescat. Illud quoque inuiolatè custodies, vt au-
strinis tepidisque diebus hortos conferas; quia te-
por laxato è terræ sinu fertiles ad semina vapores
euocat, fibrasque citat: aquilonijs verò & perfri-
gidis sationi parcas; quia frigore astricta humus
ægrè

*Constant. Po-
gonat. l. 2. c. 12*

Pallad. l. 1. tit. 6.

Luna obser-
uanda.

Apud Plutarch.
in Camillo.

ægrè satus accipit, interclusoque materno halitu languidè fouet. Cæterùm fatori potissimæ curæ sit, vt lunares vices viresque prædiscat, ac felices operi dies eligat. Neque enim eum Heracliti discipulum placet esse aduersùs Hesiodum sentientis, vnam eandemque dierum omnium esse naturam; sed ipsius Hesiodi auditorem volo disertè docentis, dierum aliam quidem esse matrem, aliam verò nouercam. Luna enim, inter sidera Vertumnus, inæquali vultu subditos hominum labores non æqua semper aspicit & iuuat. Idcirco sunt è Græcis agrestis rei scriptoribus, qui ferendum putent crescente Luna, à quarta scilicet vsque ad plenam, dum eadem infra terram est. Sunt etiam, qui doceant per Lunæ senium, quàm per adolescentiam, præstare hortos conseri: quia, cum senescentis lunaris luminis languidior calor humorque, gemina nempe generandarum rerum initia, terræ seminumque tenuissimos meatus, quos poros vocant, lentius relaxent ad germina; cumque naturalem plantarum calorem humoremque parcius augeant, atque inanem foliorum luxuriam retardent; prior impetus genitalis in altissimas firmissimasque fibras abit, quarum numeroso largoque suctu ad floridam quæque radix alitur feracitatem. Verùm enimvero experientissimos colonos diuturna secus docuit experientia. Hi tandem felici periculo didicere cum augefcente Luna, tum præcipuè præeun-

te

te & conſequentē plenilunium quatrīduo vtiliūſ
deponi radices, quæ deinde in flores denſitate,
amplitudine, numeroque præſtabiles exeant; flo-
ridæque præſtantiæ magno ſcœnore cultores abun-
dè remunerentur. Per id enim tempus lunaris po-
teſtas caloris humorisque ſcœcundiffima, luce au-
ctior & potentior innatam radicibus calidam hu-
midamque vim ſic exauget & ſcœcundat; vt eæ-
dem & fibris diffundendis, & implendis, am-
plificandis, multiplicandisque floribus abundè ge-
nerofæ & ſuccofæ ſint. Hæc ergo huiusce ſententiæ
ſumma eſto: Florum ſationi Lunam adoleſcentem,
& globofam eligito: ſenio corniculatam (cornu fe-
rit illa) caueto. Aliorum & quidem nobilium
cultorum nonnihil diffidens vſus ita monet: Ra-
dices & bulbos creſcente Luna, ſemina verò mi-
nuente deponito. Neque tamen vna ſatis eſt cu-
rioſis cultoribus citimi ſideris notatio. Etenim
penetrales quoque cæli fulgores florū genituræ
propitios coniunctim obſeruant. Hinc Accius in
Praxidico (vt ex Plinio accepimus) ſerendum ait,
cum Luna eſt in Ariete, Geminis, Leone, Libra,
Aquario. Cum eadem commoratur in Tauro,
Scorpij partes duodenas Sole tranſgreſſo, tempe-
ſtiuè ſeri exiſtimat Zoroaſtres. Vnum ego aliquem
noſtra ætate noui domi foriſque prudentiſſimum
virum, qui conſimili cæli obſervatione feliciffimè
ſerit. Non enim vnicum lunare lumen, ſed orbis
quoque

Natural. hiſt.
l. 18. c. 24.

quoque signiferi, quem Lunæ menstrua volubilitas totum permeat, sationi commoda aut certè non incommoda signa obseruat. Prospera comperit Pisces, Arietem, Taurum, Virginem, & Libram, ea ferè nimirum, quæ cum verno atque autumnali Sole coniuncta sementinam tempestiuitatem afferunt. Vnam Geminorum extremam partem inimicam expertus est; reliqua media atque indifferentia. Animaduertit præterea ex prædictis signis ea sationi felicia esse, cum quibus Luna crescens aut plena congregitur; horum verò aliqua in Lunæ auctum semper incidere, cum partim verna, partim autumnalia, idest aduersa inter se sint. Igitur cum augescens Luna felicium signorum cuiusque subijcitur, ille semine ferit; cum Taurum eadem aut Virginem subit, radicum bulborumque tempestiuam iustamque sementem facit. Quanquam autem istum crescente Luna ferendi morem potissimum ducit; eadem tamen sub auxiliaribus aut saltem indifferentibus signis decrescendo, rectam sementem fieri posse affirmat. Quare si laxior hortus diuturniorem sationem exiget, quàm quæ intra lunaris adolescentiæ curriculum perfici possit; nobiliora semina adolescente, vulgaria senescente, fidere deponentur. Quærenti demum vtra sit satio commodior, an quæ crescente Luna sub indifferentibus signis, an quæ decrescendo sub propitijs sit, secundam vtiliorem esse respondet. Vt
autem

autem Lunæ cum sideribus cæteris statas congregaciones exploret; mathematicæ perspicacitatis cælestes ephemeridas consulit, aut Christophorum Clauium, ad inueniendos Christianos fastos cæli Comput. Ecclesiast. c. 12. & 13. numeros, ordinatosque lunares errores computantem legit. Labet hîc (ne quid indictum præteream, quod expedire floriferæ sationi videatur) alias in obserendis hortis nonnihil diuersas cæli notationes attexere. Qui tantidem facit flosculi satum, quanti principis viri genitura fieri solet, vt felicissimum horoscopum minutiùs & scrupulosiùs inspiciendum putet; is vnumquenque morem periclitetur, optimum persequatur. Sunt igitur, quibus authoribus serere atque plantare oportet à quarta ante plenilunium die ad vigesimam vsque Lunam, præcipuè verò cum orbe prope iam pleno Luna supra terram est. Etenim per eos dies fidus tum incitatum tum lumine auctum obruta semina feliciter euocat & fouet. Seruandum præterea est, vt nocentissimus Martis fulgor infra terram sit: vt ex errantibus beneficæ stellæ, Iouis præsertim & Veneris, supra terram extent, Lunamque ipsam felici positu aspiciant. Proderit quoque stellæ Saturni amicus aspectus: nam præest ea plantis, atque à corruptione & vermiculatione semina tutatur. Sit denique Lunæ stella in eorum aliquo signorum, quæ Terrea nuncupantur ab astrologis, in Tauro scilicet, in Virgine, in Capricorno. Quanquam

P

Tau-

Taurus duobus reliquis minùs creditur salutaris: quòd fixa stabilique efficacitate posita semina rarefacit. Quare sub illo copiosa sementis facienda est, vt modicè metas. Fortunata demum habentur & Piscium totum signum, & postrema Sagittarij dimidia pars. Nonnulli laudant consitos hortos Luna obeunte Arietem ab eiusdem Arietis parte decima tertia vsque ad vigesimam sextam, Taurum ab octaua ad vigesimam primam, Cancrum à sexta & vigesima vsque ad Virginis decimam, septimam, Scorpium à nona ad quartam vsque Sagittarij. Infelices hortorum consitiones fiunt silente Luna, vel eadem & Sole deficiente: item cum Luna erraticis à stellis aut retrogradis aut noxijs, priuatimque à stella Martis aspicitur; siue cum ipsæ noxiæ stellæ supra terram agunt. Alij denique vetant deponi semina, cum Luna est in Cancro à parte prima vsque ad tertiam decimam, in Virgine à decima septima ad vltimam, in Libra à tertiadecima ad sextam & vigesimam, in Capricorno à vigesima sexta vsque ad extremam, in Aquario à prima ad vigesimam secundam. Vsque adeo Genethliaci cum stellis errantibus discordi sententiarum vertigine aberrant. Vt, qui in flosculorum natalitia sorte è cælo ducenda opinionum caligine cæcutiunt, quantum in hominum libera conditione stellarum habenis frænanda hallucinentur, iudicemus. In tam dubia

bia fallacique longissimè affulgentium siderum luce caligantibus incertisque cultorum sententijs, decreuit olim Flora prudenter maximam rerum terrenarum arbitram & præsidem, Lunam adire atque consulere; vt multa nocte nigrantem, nempe ambiguum, necdum satis perspectam exploratamque veritatem in lunari lumine intueretur, optimumque tempestiui satus consilium deligeret. Vno igitur Achate Zephyro, ardui laborem itineris euentilante, florumque omnium tributarias delicias in cistellam bellè congestas præferente, imis raptim è terris gradum facit ad cælum. Quà pro-
 pero gressu anhelat cor, afflatur ver: quàm solum premit pes, assurgit flos: pedis vestigium rosa est. Iucundissimæ aduentu hospitæ ipsum didicit, veluti lucis hortus, vernare cælum: lætiore siquidem lumine perfusa sidera floruerunt. Est in orbe Reginæ noctilucæ via patentissima planeque regia, signifero circulo subiecta, sed Solis itinere tum in Aquilonem magis elata, tum in Austrum magis deiecta, assiduique curulis cursus vestigio signata. Hoc ingressa curriculum Flora Lunam habuit obuiam in argenteo curru noctuabundam. Iam enim Lunæ amica Nox, non sine Somnijs somnifica papauera spargentibus, citimo mundo incubabat. Lunare vehiculum anteibat volaticus puer Hesperus, fronte splendida tenebrarum prænuntius: si-

Floræ Lunam
 consulentis
 fabula.

quidem hæc cælestium flammæ extincta die
interlucentium primam scintillam, Vesperum
nempe sidus præferebat. Currum trahebant sublu-
stri colore noctis albentes equi, volucris celeritate in
Olympico stadio victores. Adductis habenis rapi-
dissimam frænauit, Hespero etiam adnitente, inci-
tationem Luna, substititque in occursum Floræ:
ac perhumaniter arridens, Quæ potuit, inquit,
adeo premens & cogens causa inueniri, tuos ut
hortos, Flora, pulcherrimorum florum multico-
lore luce stellatos nostro, quod minùs tibi renidet,
cælo mutare volueris? Tum Flora, Meorum te
florum altricem, meam te moderatricem colere
potior & suauior est mihi cura, quàm florem ne-
gotium insistere. Utque tutelæ tuæ, quàm culturæ
meæ, plus tribuere flores intelligas; en ipsi te me-
cum tributarij conueniunt & venerantur. Debeo
inquit illa, plurimum humanitati tuæ, cuius be-
neficio flores in cælo colligo, vnoque meum fide-
re sublustrem orbem stellulis nouis hortensibus il-
lustro. Gratam equidem hortensi rei polliceor
operam opemque meam. Istam nunc enimvero,
subiecit Flora, è tua non modò luce, sed voce
quoque atque oraculo ut exorarem, arduum mihi
huc iter fuit. Magna inter mites florum cultores,
& quidem adhuc sub iudice, lis est, quo videlicet
mense, qua menstrui cursus tui die, quo cætera-
rum

rum cum tua stellarum congressu florei satus faciendi sint. Tuum iam est, quæ hortis è cælo præes, iudicium ferre: meum erit, quæ hortensem disciplinam trado, cæleste decretum euulgare. Hic exporrectæ dexteræ indice digito duodena inter astra fulgentem Libram & Scorpionem demonstrans Luna, Ab adulto, inquit, Septembri diem ac noctem æquissimis lancibus librante ad extremum usque Octobrem stellati Scorpionis splendido aculeo morientem hortos feliciter conseres. Mei fideris adhuc adolescentis felices numeros obseruabis; si cum totum, quod ab octaua die ad quintamdecimam intercedit interuallum, tum præcipuè duodecimam diem hortensi deliges confitura. Cæterorum minuta nimis, necdum satis comperta mortalibus fiderum obseruatio spinosis in animo curis, quàm suauibus in hortulo floribus ferendis utilior est. Astra reliqua remotiora, ut hortos vix aspiciunt, ita non magnopere curant. Meam ergo stellam vnam, terris citimam, & familiarissimam, atque adeo rerum spiritum vniuersa potissimum germina animantem attendere satis habeto. Iamque vale: salutarem enim cursum diutius interstare publica mundi cura non patitur. Floreo denique commeatu inque sinum congesto, perque curram disperso recreata, laxatis decoram in fugam habenis, velociore volucrum pennis curru volubiliter auolauit. Flora verò exoptati compos

*Plin. l. 2. c. 91
& 99.*

oraculi felici comite Zephyro dilectos ad hortos
facile redux satiuam tempestiuitatem cælesti re-
sponso monstratam, prosperoque deinde pericu-
lo comprobata[m] vniuersis cultoribus promulga-
uit .

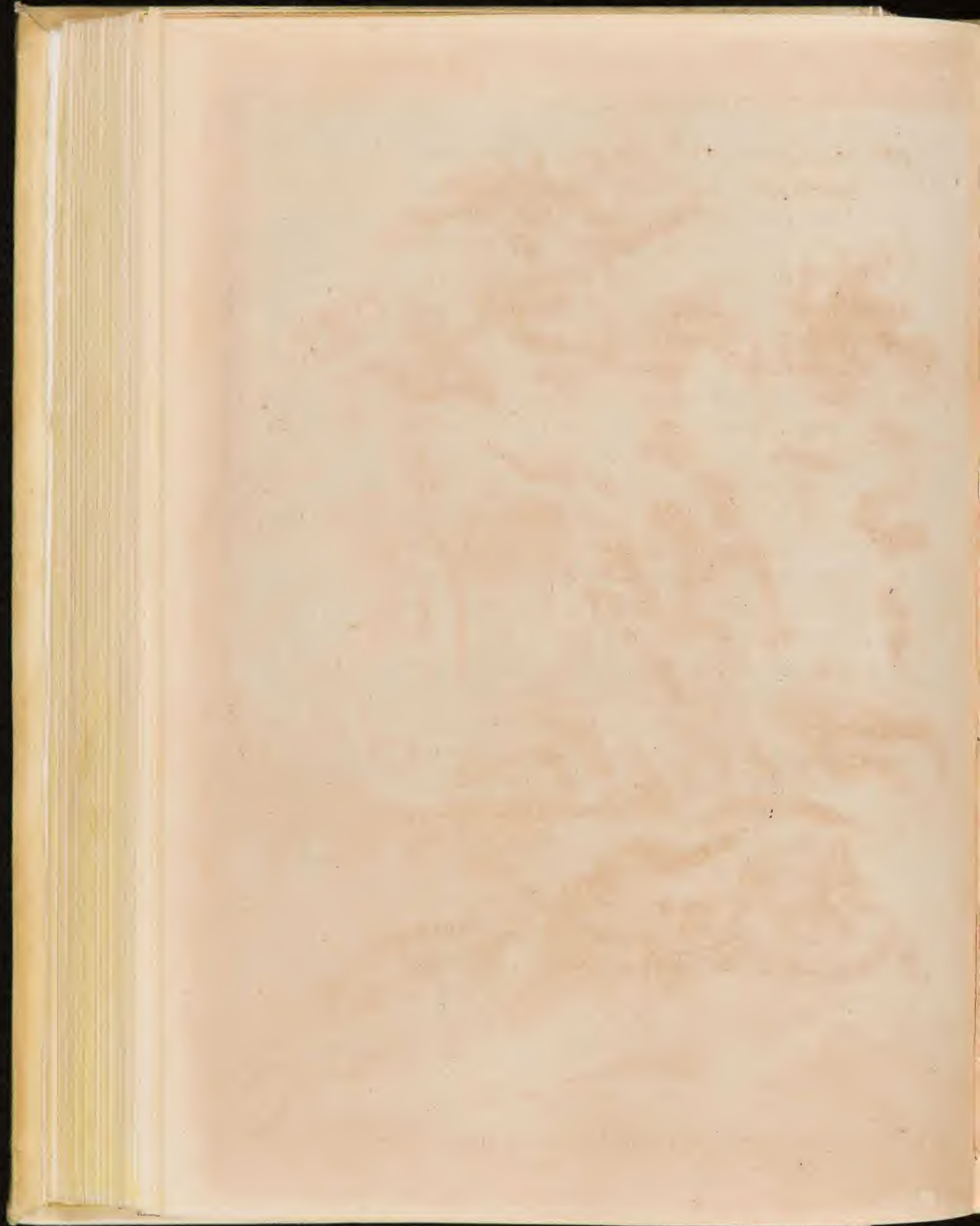
Petr. Berretini Corten. inven.

Claud. Mellan. Gall.

F.

Rome

Antequam præmollito soli strato semina commit-
 tas, veteres ipsis fibras (si quæ, cum effoderes, te
 fortè latuerint) eximito, aridas inutilesque mem-
 branas, seu potiùs exuias bulbis detrahito: at ve-
 ro Tulipis intimam tunicam, aduersus cælo ter-
 raque inuecta incommoda tanquam præmunien-
 tem interulam, ne subducito. Iam verò floriferæ
 radices, formosæ proles delicatæ matres, ne abor-
 tent, mollissimè cubent. Igitur duum palmo-
 rum egesto (si quod fortè in areis obduruit) denso
 crudoque solo; eoque, quod subiaceret, breui bi-
 palio, aut maiore trulla cautè, ne tutelarium later-
 culorum compago luxetur, pastinato; olitoriam
 terram cribro rariore succretam ea, quam exigunt
 ponendæ radices, altitudine substernes: tum leui
 manus trullæue ductu exæquabis. Vt autem in so-
 lo æqualiter substrato certas radicibus sedes, ac de-
 bita interordinia describas; sulcos imprimes can-
 cellatos vel arundine pressè applicata, vel certè re-
 sticula in amussis intentæ modum adducta remis-
 saque: singulos deinde bulbos, & quidem generis
 omnes eiusdem, si separatim ferere mauis, in
 quaque decusse collocabis. Sin autem cuiquam
 lubeat areas transalpino more quadrangulas de
 vnoquoque florum genere distinctè conferere;
 is ad radicum deponendarum æqualia interual-
 la citiùs ac certiùs præfinienda Gallicam cratem
 singulis areolis æqualem, & aptam, adeoque
 dupli-

Radices vt
purgandæ.Vt inhuman-
dæ.

Satoria crates duplex.

duplicem triplicemue adhibeat, quæ sic fieri consuevit. In triangulum dedolati è materia aduersus cariem curuationemque firmissima, præsertim ex abiete buxoque, asserculi ita confertè iunguntur; vt singulorum bini anguli porrigantur in latera, vnus verò angulus promineat, spatijs quadratis interuacantibus, quæ loci laxitatem cuique radici debitam relinquant. Decussata ista crates depressæ, quemadmodum docui, æquatæque terræ eo situ superponitur, vt plana pars supina sit, extante angulo deorsum versotum eatenus apprimitur, quoad sui vestigium sulcatim imprimat. Vbi sese cancellatim sulci decussant, radices locantur; humoque, sicut mox dicam, superinducta obruuntur. Alio clathratum hoc instrumentum artificio compingitur è quadrangulis asserculis, quorum singulæ decusses affixis ligneis bullis tumidæ modico pressu ordinata bulborum cubilia præformant. Hoc igitur ordine arborum symmetriam æmulati flores decoro vtilique quincunce, in quancunque partem spectaueris, recti sunt, ac terræ succum æqualiter trahunt. Cæterùm si miscellaneus, qui variam inæqualemque ferè postulat altitudinem, perplacet satus; duplicem habeo monstrare viam, longiorem alteram, alteram breuiorem, vtranque verò cultorum vestigio & consuetudine satis tritam & celebrem. Vt priorem insistas; in solo itidem coæquato, & arundine seu resticula cancellatim

tim signato bulbosas priùs radices, quæ debent altius infodi, depones: tum iuxta depositos bulbos defixis ad lineam tesseris, quæ superiores radices ab inferioribus iusto distineant interuallo, æquè minuti soli tantum supersternes, quantum minùs altè ponendi bulbi postulabunt; idemque solum decussatis sulculis præsignabis, & similiter conferes. Pari ratione tertium solum, siue soli tabulatum minimo spatio à summis laterculis diffitum impones, vbi anemonas & bulbulos minore mensura demergendos interseres. Vt autem altera expeditiore via utaris; ad prædictam mensuram bipalmem exinanitas areolas recenti cribrataque humo vsque eò replebis, dum eadem pariter æquata, cancellatimque distincta palmi dimidio a summo laterculorum ambitu subsidat. Postea radices, prout exigent, ita distribues, vt earum alias in præparata mediocris altitudinis planitie fistas; alias vel scrobiculis manu ante excauatis, vel digitis assiduo soli repulso viam pendentibus deprimas; excitatis denique terræ cumulis alias exaltes. Vbi ad præscriptum, & rite seueris; consimili humo positas radices sic operies, vt hæc areolarum oras non adæquet modò, sed paulò etiam cumulatior media extumescat: tum quia medius tumor vndique deuexus, deriuato percolatoque ad extremas puluinorum quasi colliquias pluuiali humore, sicciorem tutioremque a putredine sedem radicibus

bus nondum solo hærentibus præbet: tum quia leuiter superingesta humus suo ipsa paulatim pondere, caducoque imbre depressa summis areolarum marginibus coæquabitur. Quòd si magis in areis ab ipso statim satum inoffensa æquabilisque planities delectat; debet aggerata supra lateritias areolarum tutelas terra lignea regula radioue præradi, atque, ubi defecerit, semel aut iterum lacuna suppleri. Debent etiam summæ laterculorum oræ, si quæ pulvisculo aspergantur, peniculo detergi, ne per imbrem lutescant. Illud hìc habeo præterea præmonendum, aduenas Indiæ bulbos, quorum non pauci narcissini generis sunt, nostris in hortis florem non edituros, nisi parum altè adobruantur. Etenim, antequam transfuehantur ad nos, in Batauiæ Galliæque aquilonares oras translati altiùs infodiuntur, ut a penetrabili frigore vindicentur; illic verò, dum solis calorem quærunt, vim floris fertilem in productius collum exhauriunt. Propterea frequenti comperit experimento est, florem tunc extitisse, cum, obruo bulborum ventre, collum extaret; quo sensim exarescente magis compactum bulbaceum corpus ad florem partem conualescit. Quare curandum est, ut parco in sole ipsa ceruix apricetur, dum exarescit; ne totum bulbum diuturnior insolatio peruratur. Hæc est nata cum hortorum cultu, ac peritorum usu colonorum ad nos usque transmissa, vetus ponendorum in areolis feminum consuetudo.

Alia

Alia est confitionis ratio recentior, quæ, citra laborem conuehendarum in cellam radicum, per æstiuos menses easdem simul effodit, detractisque adultis nepotulis simul infodit. Verum id ego factionis genus (nisi hortorum postulet amplitudo) utpote periculosum atque incommodum non usurpauerim. Periculum imminet vel ab æstiuis imbribus, quibus insuecata semina reualescente, mox æstu frequenter ad tabitudinem inferuescunt; vel à residuo post imbres tridui quatruidiue nubilo, quod è plantis, quæ primæ florent, fibras elicit, redeunte deinde intempestiuo calore non sine frequenti plantarum ipsarum exitio perurendas. Neque verò par subeunt non eruta ac recens adobruta semina discrimen. Ab illis enim requieti soli densa soliditas æstiuui humoris calorisque penetrabilem noxam nonnihil excludit: ad hæc autem emotæ terræ laxa mollities pestem vtranque transmittit. Huc adde non leuem illam incommoditatem, quòd, si qua inter effodiendum corrupta semina offenduntur, in illo tumultuario satù apta substitui ægrè possunt. Quare incogitatæ confituræ flos inordinata plerunque confusio est. Antequam testas conseras, tum ipsarum tum radicum deponendarum numerum subducito: singulas cuique testæ radices (nisi cuiuspiam amplitudo exigat plures) cum peculiari tessera destinato: ista, ne animo excidant, in albo, qua præscripsi ratione, descri-

Fiſtilium cō-
ferendorum
ratio,

scribito. Testas autem ad satus accipiendos sic præparato. Imum foramen minutis potiùs glareis, quàm testaceis fragmentis (vt vulgò solent) obstruito. Illi enim ob globosam figuram minùs inuicem cohærentes conceptam aquam ex facili transfundunt: hæc autem planioribus corpusculis inter se apta modico terræ illapsu ita coeunt & coalescunt, vt superfluum humorem ægrè parceque transmittant. His aliqui excreta cribratæ terræ duorum triumue digitorum alta in eundem vsum superaddunt. Quem ego morem non improbauerim, nisi periculum fuerit à formicis, quæ per imum foramen adrepentes inter excreti soli minutulos aridosque calculos libentissimè nidulantur. Quamobrem expediet excretorum loco glaream aggerare. Vbi crassiore materia ima fictilia constraueris, tum cribrarij puluisculi tantum ingerito, quantum substerni deponenda semina postulabunt. Vbi anemonas & ranunculos, molles nempe radículas, aut lectissimos bulbulos collocare velis; substratum solum, mollique manu depressum ab ipsis testarum oris ternos quaternosue digitos distet: sin autem maiusculi bulbi ferendi sint, ad quinos senosue digitos subsidat. Ita mollissima constratas humo singulas testas vnica media radice conferito. Si quam pluribus destinaueris; senos illæ ab ambitu vasis, quaternos minimùm inter se digitos distent. Sic enim maternum terræ gremium lactentibus

tibus fibris complexæ, quamuis a satumini-
largo tamen fuctu paucos intra menses ad vber-
rimum florum puerperium adolescent. Sed, ne plu-
res in vnico vase radices permistæ confusæque se-
cernentis cognitionem fallant, generis omnes eius-
dem sint. Post singulos satus suam cuique testæ vel
plumbeam, vel arundineam, vel furculaceam tes-
seram, supra eiusdem testæ labrum nonnihil extan-
tem a tergo defigito. Ita positas radículas humo
itidem tenuissima cumulatim contégito; vt media
humus paulò extumida consistere non patiatur a-
quam, sed molli vndique deuexitate diffundat.
Nonnulli satores primùm testas humo cumulant,
summis deinde digitis comprehensa semina vsque
eò mergunt, dum ad primos articulos terra perue-
niat. Sed vulgaris ista satio non admodum placet:
tum quia cæca ipsa collocatio nec præstituta semi-
nibus loca, nec apta vel inter se vel a summis ficti-
libus interualla exquisitè custodire potest: tum
quia incauta sæpe digitorum depressio sobolescen-
tes radices infringit; ac parentibus vtiliter hæren-
tes, necdum a materno lacte remouendos foetus
cum vtrorumque perniciæ, vel certè non sine ma-
gno vulnere auellit ac distrahit. Hæc autem foeta
floribus vasa, si nondum abunde autumnus ca-
lores temperarit, loco subdiali quidem, non ta-
men aprico, tantisper hospita, dum folia exire cæ-
perint, asseruato; ne radices ab humido terræ com-
plexu,

Minutorum
seminum sa-
tus.

l. 1. c. 5.

plexu, antequam comprehenderint, turgescerent
nimis caloribus in tabem sufferuerant: si æstus
remiserit, solibus expositas in sedes, ubi tamen
apricis areolis non officiant, ad ornatum apta serie
digerito: eadem singulis binisue stratis æqualiter la-
terculis, nisi lapideæ bases itidem scabræ suppetant,
superponito; ne, imo foramine humo subiecta præ-
cluso, ubertim concepta, nec facile transfusa obru-
tas radices aqua corrumpat. Per eosdem autumnales
dies minutis hiemalium vernorumque florum se-
minibus seminarium sic obserito. E tenerrima terræ
farina palmi dimidium alta sub ipsas puluinorum
oras mollissimum cubile substernito: eam terram
leui manu coæquato: illic suis singula notis sedi-
busque discreta semina collocato modicè rara, ut
inoffenso incremento felicius conualescant: præte-
nui cribro terram dimidiatum digitum altam in-
cernito: eandem radio, seu manu leuiter com-
planato: areolas, quæ hiberno soli ostentæ non sint,
æstiuorum atque autumnalium florum vernæ sa-
tioni reseruato: minutiora semina æquè, ut iam
monuimus, depressa spargito: grandiuscula in
scrobiculos vnum alterumue digitum altos raris in-
teruallis demittito, eodemque cribrati soli polline
obruito: donec egerminent, superpositis pensili-
bus cratibus, aut ramusculorum umbraculis (si
fuerit opus) æstum defendito: si quando non pluet,
ne terra sitiatur, præscripti hortensis Aqualis, vel fi-
cti-

ctilis vel cuprei, angustius pertuso tubo siue scopu-
la asperginem irrorato potius, quàm affundito: pro
incremento terram identidem aggerato. *Henricus*
Coruinus, experientissimus herbarius, antequam *Henricus*
contumacis lentæque duritiæ semina solo commit-
tat, aquam defundit in catinum: nitri modicum su-
perfundit, ac distabescere finit: in eam nitratam
aquam semina immittit: duodenas horas pro varia
duritie plus minusue macerari & medicari patitur:
exinde serit: eandem aquam inspergit, ut nitrum ex
igneo terræ halitu concretum seminalem contu-
maciam ad vberem germinationem proritet. Bre-
uiore alij via, salubrique vulnere præduræ gran-
diorum feminum morositati medentur. Illis
enim forcipe apprehensis, a tergo aduersaque ocu-
lo parte corium præacuto cultro dissecant, lima-
ue dederunt; aut eadem non satis matura, & pro-
inde molliora, legunt, & rite conferunt. Ita hu-
more terræ penitus peruadente intra paucos dies
turgescunt, citumque germen emittunt. Si agri
modus angustior laxam aream seminario negat; fi-
ctiles catillos eadem ferme ratione, qua testas su-
pradietas parandas esse præcepimus, intra ipsos
hortos præparato: ad eundem seminarij modum
conferito: humoque subinde nascentia semina regi-
to: per æstum, donec germen existat, à sole di-
stineto: per siccitates aspergine tenuissima irrigato.
Semina, quæ probabilem florem ediderint, præ-

Q

signa-

signata in hortos admittito : quæ de generauerint ,
reijcito : quæ nondum effloruerint , si perpetuis
radicibus nituntur solo , ad floris experimentum
intacta reseruato : sin fibras quotannis deperdunt ,
vbi illæ exaruerint , curiosè refossa , cribroque , ne
aliqua prætereantur , à solo discreta post æquino-
ctium autumnale rariùs differito , nequaquam , nisi
probata per florem tirocinium indole , ad patri-
tiorum florum consortium admittenda . Placet
altera septentrionalis industriæ confitura , frigi-
dæ videlicet plagæ opportuna . Congestitij læ-
taminis quadrata moles excitatur : huic æqualis
mensuræ figuræque ex asserculis compactilis , qui-
nos senosue digitos altus margo imponitur : me-
dia capacitas de more minutim succreta humo
repletur , quæ vsitato satù grauidata inusitata feli-
citate parit . Nam subditi fimi suffitu aduersùs ab-
ortiuà frigora vaporatur , ipsique partus pinguiissi-
mi soli vbere nutricantur .

*Lex floris seruandi.**CAPVT II.*

NVnc alia Floræ lex æquissima promulgetur. Sicut florum parens, & altrix terra est; ita colonus sator simul, ac tutor esto: hortensis enim familiæ infirma teneritudo non vbere solùm indiget, verùm etiam tutela. Prima igitur coloni cura sit, vt subinde nascentes malas herbulas floribus defendat. Quoniam ve- Modus exherbandi. rò inutilibus ac voluntarijs herbis assiduè subnascentibus areolæ, ac semitæ, atque adeo testæ ipsæ facilè siluescunt; ideo totus omni tempore hortus exherbandus est, præterquam tellure vel gelicidijs obdurata, vel imbribus madente. Concreta enim tenaxque durities, quamuis auulsis folijs, hoc est filijs, extrahi non patitur parentem radicem, mox ab iniuria incremento vastiore regerminaturam. Mador autem incommodè liberalis multum altricis terræ noxijs cum radicibus distrahendum agglutinat. Porro facili felicique opera herbæ eximentur ex humo aut hibernis frigoribus, aut æstiuis solibus soluta, aut etiam humida, non tamen madida. Sed custodiendum est, vt infra herbaceum capillamentum depresso digitis arreptum radicis caput, digitorum impulsu laxata in orbem humo, recto conatu educatur: sic enim scitè trahentem radix integra sequetur. Hic autem hortenses runcatores admonitos vo-

lo, tunc esse runcationi tempestiuas herbas, cum illæ mediocriter adultæ manu eligi facillè possunt: perniciosè verò runcationem procrastinari, donec eadem altè lateque diffusæ alendis floribus paratum terræ vber emungant, inextricabili fibrarum nexu florea semina cancellent, irretiant, atque adeo strangulent, multiplicique lapsu solum complexæ contravellentem pertinaciter obnitantur, aut etiam (quod nocentissimum est) arefactis caducisque seminibus sese latius resemiment. In eam denique prouidi cultores curam incumbant, vt, quoad fieri possit, areolas ante interpurgent, quàm floreat; ne florum teneritudo runcantium fortuita offensione lædatur. Verùm quid profit nocentes herbas extirpare, nisi nocentiores bestias extermines? Hoc longioris orationis argumentum in proximam disputationem, bipartitò & secretiùs pertractandam, reseruamus.

Detectas radices operiendi.

Nunc alia florum incommoda propulsemus. Sæpe fit, vt posita semina vel sponte sua super terram emergant, vel fortuitò detegantur. Ea, si nondum radices egerint, altiùs defodito: si fibras miserint, aggesta humo accumulato. Eodem aggerati soli remedio iisdem seminibus consulito, vbi non satis altè depressa fuerint. Indicio autem, erunt imæ foliorum partes, siue extantes petioli lacteo candore notabiles, vtpote maternis terræ vberibus proximi. Non placet contra gelicidia plantis circumspergi aut comminutas paleas, aut finum, aut facillè vermiculantia cornuum ramena-

Frigoris ar-
cendi.

ta,

ta, sordida nempe remedia. Nonnulli testas intra tectum, quod solem largiter admittat, tantisper, dum terra regeletur, continent. Alij floribus apricatione gaudentibus noxiam tecti opacitatem rari vel ad parietem ab aquilonio auersum frigore, ac meridiano tepori aduersum easdem admouent; vel nostratis plagæ mitius gelu nihil veriti nullo munimento defendunt. At verò septentrionales coloni aduersus sæuiora frigora hortenses puluinos arboreo musco ad palmarem altitudinem insternunt: quòd is æquè contra brumam, atque contra calorem tuendis floribus opportunus & beneficus est. Nec minùs eorundem solertia, Caloris defendendi. colonorum nobilioris notæ serotinis floribus æstiuos cauet ardores. Nam, ne breuis æui flosculi ab æstu præmorianantur, è tenuissimis abiegnistabulis ad areolarum pretiosè confitarum commensum compactis & circumsectis, aut certè è lino textili vmbracula sic obtendit, vt inæqualium pedum fulcris innixa vel alligata deuexo varioque ad solis cursum oppositu solem arceant. Si per æsti- Irrigandi. uam hibernamue citra gelu siccitatem vel in fictilibus vel humi sitiant, quæ rigatione proficiunt, semina & radices; secunda post exortum hiemalem solem hora, eodem æstiuo iam occidente aut occaso irrigentur: ne vespertina per hiemem nocturno frigore congeliet, matutina per æstatem diurno æstu inferuescat aqua, vtraque verò bibu-

la semina perurat . Debet præterea nec nimia lento infusu propinari , ne plus æquo potæ atque inebriatæ plantæ marcescant ; nec largior vno impetu affundi , ne temere ingurgitatae , non in omnes æquè partes transfuso madore, inæqualiter alantur : sed cupreo fictiliue aquario vase, minutis foraminibus pluuiæ , irrorari, vt paulatim perfusæ æqualiter bibant, & feliciter viuant . Quòd si consutum fictile ab diuturna humoris inopia siccissima squaleat siti ; tandiu in aqua demersum habeatur , donec vndique bibulum largiter immaduerit . Indicio erit penitus extinctæ sitis tum lætior plantarum viriditas , & florum velut ridibunda formositas , tum ex imo testarum foramine liquoris emissæ satietas .

Terræ cutis
non scalp-
rienda .

Summa terræ cutis , quæ crustulam duxerit , nunquam per hiemem ligneo ferreoue scalpello (quod inconsultè nonnulli faciunt) incidenda, nec laceranda est: vt affusus humor quò lentior & moderatior, eò innocentior & salubrior humum radicemque perfundat ac permeet. Eam ob causam ante hiberna frigora internascens inutilis herbula maturè vel- litur . Ita in gelicidijs minimè herbescentia , vasa vulsione non indigebunt, quæ solum dimoueat , aditumque ad radices noxio frigori patefaciat. Irriguus autem humor è puteo, qui profundi hauustus sit, quoad eius fieri poterit, hauriendus nequaquam est: quia nunquam incoquente sole rarefactus ac tenuatus , ideoque pertinaciter gelidus insuccatas radices

Aquæ irriguæ
delectus .

non

non refouet ad alimentum, sed frigefacit ad exitium. Quare, nisi salubrioris aquæ suppetat facultas, antequam putealis affundatur, sub dio exponenda, aut etiam insolanda est, ut intepescat. Maximè probabilis atque vtilissima riguis hortis haberi solet, tum quæ profluit; quia cursu percussuque ipso extenuatur & incalescit: tum quæ cælo delapsa cisternis concipitur; quod ignis potissimum atque aëris vitali halitu foeta hortensem mirificè auget fecunditatem. Propter hanc elementorum beneficam temperiem censentur imbres agris maximè salutare. Aqua stagnans & pigra damnatur, ut quæ putri crassitudine ægerrimè penetrans, tetroque spiritu promptissimè nocens vermibus procreandis, quàm floribus alendis, præsentior est. Rigationis modum rigandarum stirpium ætas & sanitas temperabit. Nouellæ tenera atque humida ætatula, minimo etiam corpusculo, ut minùs sitiunt, sic parciùs bibunt. Confirmatis iam viribus adultæ, utpote calidiores siccioresque, innocentius, quàm viri, bibaculæ sunt: fontes enim, non dolia, exhauriunt. Quæ præterea consueuerent, liberaliter potari desiderant. At verò quas caries, aut senectus, rerum omnium morbus, infestat, ne præmaturè corrumpas, cautè parceque adaquabis. Ex veteri denique admonitu floream hortis feracitatem tusa lotos & in aquam coniecta, aut fœnum græcum in aqua tritum medicata irrigatione conciliabit. Si pluuius ventus magnis im-

Q. 4.

bri-

Constant. Po-
go. de Agric. l.
12. c. 6.

Vasorum in-
clinatio ade-
vitandos im-
bres.

Caduci flo-
ris fultura.

Vitiosæ radi-
cis curatio.

bribus terram alluat; testarum in latus acclinata-
rum ora, ab ipso vento auersa in oppositam pla-
gam expedit obuertere: ne tum defossæ maternæ
radices, tum prominuli florei partus in solo nimis
madente naufragium faciant. Si floris cuiuspiam,
qui præsertim inani scapo sit, statura procerior
violento turbine euerberetur; furculi adminicu-
lo statuminanda est, aut fictili tubo circunuallan-
da. Si radix intra testam condita decoloratis,
aut marcentibus folijs ægrotare deprehendatur;
testa in latus inclinata, Aqualis tubulo aqua
superfundatur, donec, innocenter excauata proxi-
ma humo, radicis oculus atque adeo totum latus
citra fibrarum iniuriam diluatur ac renudetur:
corrupta pars ferro ad viuum recidatur: integra,
dum affusus humor paulisper exiccetur, per semi-
horam detecta sit: tum, cera terebinthinæ resinæ
admista obducto vulnere, arida & macra humo
fossula repleatur. Si defossus bulbus de indicio
eodem vitiosus esse intelligatur; terra, quæ cir-
cumsusa est, cautè subducta, ligneo cultello vitium
viuo tenus abradatur: vitiatæ tunicæ detrahantur:
macro itidem siccoque solo scrobiculus expleatur.
Sin autem siue bulbi, siue radicis ima morbus in-
festet; penitus erui debent, & curari, & etiam
terra modò præscripta obrui. Si circa folia flo-
resque summum solum albido, araneoso, aut ro-
scido, nec non fungum olente mucore obduca-
tur,

tur, quo tanquam ferro succisa germina cum radicibus contabescunt; existimandum est, illic aut corij resegmen, aut clauum, aut aliquid tale infuso vitio nondum in terram computruisse. Quare, yitiata statim humo, quæ circum supraque est, citra radicum contactum & noxam egesta, recens innocens & macra sufficiatur. Sunt, & quidem insignes, hortorum cultores, qui flores florumque caules innocenter attrectari putent: eos verò, qui tactionem damnant, supersticiosè meticulosos vocitent. Si tamen res ad philosophicam trutinam expendatur, damnificam esse floribus contrectationem diffitendum non est. Flos enim, floreusque cauliculus dum contrectatur, mollissimi corporis quàm distenti, quàm contracti, quàm distorti naturalis constitutio violata luxatur; adeoque flos ipse læditur, ut sæpe gracilescens extabescat. Usque adeo vita floris est esse intactum. Quanquam florei partus iam hominum voluptati, ornamentoque, nec non suæ ipsorum gloriæ adulti distrahi debent a materno radicum vbere, vel vngue vel potius ferro succisi; ut etiam à vulnere formosissimi breuem quidem, at gloriosam vitam viuant inter gestantium complexus, inter odorantium oscula, inter plausus admirantium: ut in ipsa morte risu discolore renidentes mortalitatem exhilarent: ut iisdem expirantes legentibus odoratam animam mortalibus vitam inhalent: ut denique

Florum contrectatio cauenda.

Recisio usurpanda.

nique iam enixæ radices diuturniore nutricum
 officio liberatæ ad pulcherrimæ fœcunditatem
 sobolis perennent. Flores autem sparsim decer-
 pere oportet, vt in singulis areolis æquè rare-
 fiant; floridos quoque plerosque caules citra subnascentium
 florum vulnus paululum supra terram subse-
 care, vt ipsius proceritas caulis flori formam ex-
 augeat, & radici vberioris alimenti absumendi
 materiam subtrahat. Est, qui iam defitis bulbo-
 rum floribus folia solo tenuis intondeat; vt, quan-
 do florei cirri defluerunt, abrafo foliaceo capil-
 litio glabellus hortus minùs horridè caluescat, hoc
 est impubis atque imberbis exhausta in senectute
 iuuenescat. Istam equidem violentam caluitiem
 nobilium hortorum nulli suadeam: quòd atton-
 sarum è vulnere plantarum vitalis ac genitalis vi-
 gor tenuissimus euanescit; radicesque vel ene-
 ctas, vel ad alios fœtus relinquit effœtas. At verò,
 cum superuacaneus tantum & crassior succus in
 foliorum luxuriam abeat, hortum præstat capilla-
 tum habere, quàm caluum. Huc adde, quòd per
 germinis plagam frigoris calorisque penetrabilis
 inclementia proximam radicem non rarò vel ene-
 cat, vel emaciat. At enim rei rusticæ nobiles ma-
 gistri affirmatissimè docent floriferis bulbis af-
 fines capas, folijs detractis, magis fieri capitatas, &
 conualescere. Quid ergo detractio eadem tan-
 quam perniciosa damnetur in bulbis? Quia nimi-
 rum,

Folia post
 flores non
 detrahenda.

Plin. l. 19. c. 6.
 Consiant. Pe-
 gonat. Agric.
 l. 12. c. 31.
 Pallad. tit. 24.
 Februar.

rum, qui porrigi solet in folia, concoctus leuiter succus crassior & lentior ex angustis attonsi bulbi meatibus effluere non potest. Quare ad inferiora contractus bulbum ipsum & largè nutrit, & mirificè amplificat. Verùm, qui pulchrè pullulat in flores, humor, quia tenuior & purior est, vtpote magis concoctus, è spiramentis vulneris facilè interspirat & vanescit. Argumento sit delicatæ atque euanidæ tenuitatis florum vita breuissima. Huc accedit, quòd eodem humore superfluente, quo bulbus violentam in pinguedinem, seu potius in hydropa distenditur, genitalis calor, ac viuida vis in florem eruptura sic opprimitur ac restinguitur; vt vna existat ex ignaua obesitate ingrata sterilitas. Parem scilicet natura legem plantis dixit atque animalibus, vt præpinguia minùs fecunda sint. Fatendum igitur est crassitudinem bulbis faciente tonsura non magis foliorum comam, quam fertilitatem recidi. Quòd si narcissinorum præcipuè foliorum incommode diffusa magnitudo displicet, laxiorem in nodum molli-
Quæ cura,
 ijsdem folijs
 adhibenda.
 ter substringatur. Sic enim, succo ad ima leniter coacto, plenioris crassitudinis bulbacea capita sunt. Cæterorum autem folia bulborum tum breuia, tum lata, tum fragilia, nodo videlicet inepta, quæ tamen non geniculatim seu gradatim adnata caules altè conuestiant, sed à radicibus humiliter assurgant, si Plinij consilio deflexa obruantur; ip-
 sa

l. 19. c. 5.

Vasorū post
flores custo-
dia.

Exemptio
bulborū no-
stratum.

sa succo in sese contracto capita excrescent. Eadem poteris areolarum folia æstiuo sole ficcata vel eximere, vt etiam sine floribus niteat simplex munditijs hortus; vel vtiliùs relinquere, vt obrutas illa radices à calore solis excusent. Cæterum testæ, amissis floribus, ne vehementi sole ignescentes inclusa semina perurant, appetente iam æstate in subdialem locum, qui tamen non insoletur, transferantur, vbi emeritas radices mitior æstus paulatim atque innocenter arefaciat. Si ver extremum, aut æstas noua largis atque hiemalibus imbribus diffluat; ne radices iam enixas corumpentem humorem nimium fictilia vasa concipiant; aut humi (quemadmodum modò præscripti) reclinentur, aut intra porticum aliudue sub tectum aëri patentissimum comportentur: in clauso enim adhuc humida semina murescerent. Si bulbos sobolescere velis; vel altero, vel tertio quoque anno extrahes: sin ad vnicam florum vber- tatem referuare mauis singulis annis effodies. Hoc tamen consilium ad complures inferiùs percen- sendos duntaxat referes, non promiscuè ad vniuer- sos. Sunt enim nonnulli rariùs eruendi, quorum vnumquenque suis nominatim locis excipiemus. Possumus quoque cum experientissimis cultoribus & sentire prudenter, & feliciter periclitari; qui cum ad copiam, tum ad pulchritudinem florum plerosque rarissimè bulbos effodiunt. Sed illud

quo-

quotannis custodiunt, ut adnatas soboles a matribus auellant; ne maternum illæ succum, in flores cæteroqui abiturum, in sui nutrimentum incrementumque prælibent. Igitur post octauum calendæ Iulias subducto solo adhærescens bulbaceæ matri bulborum pullities cautè detegitur, clementerque reuellitur: subtractæ iam effœtæ recens ac fertilis terra sufficitur: eruta soboles opportuno in loco mox repangitur. Pari ferme ratione, si quando immotæ bulbiferæ matrici differendam, alioque mittendam sobolem subtrahere voles, sic facies. Sobolescentis bulbi situm, nisi memoria tenes, aut nisi præfixa tessera iam animo infixisti, memoriali codice, tanquam sibyllino volumine, consulto inuestigabis; illic terram usque adeo subduces, quoad imam parentem cum adiuncta posteritate retegas: tum altera manu matrem ipsam retinebis, altera, quos cupies, posteros leniter innocenterque reuelles; terram denique in effossum scrobiculum reuocabis. Quoniam verò æstiuus quæ caloribus, quæ imbribus obrutæ radices sæpe marcescunt; idcirco expedit palmum altam puluinis humum superingerere, quæ medio tumore in omnem partem æqualiter deuexo vtranque seminibus defendat iniuriam, donec autumnî benefico tepori humorique excipiendo aggerata humo exoneratæ areolæ detumescant. Peregre allatos & Externorum? adhuc hospites loci cuiuspiam bulbos, si hospitale ami-

amicumque solum nacti fertili semel successu florerint, loco mouere non expedit: quia nostrorum cælo, tum solo nondum assueti translatione, sterilefcunt & pereunt. Commodum satisque diuturnum effodiendis bulbis bimestre spatium est, humo sicca per æstatem ab extremo Iunio in extremum vsque Augustum, cum folia & fibras æstiuam iam insolatio siccauit. Præcoces tamen bulbos, præsertim verò narcissos præmaturè præstat eruere: quòd Augusto mense nonnunquam pluuio nouellas illi citare radículas incipiunt. Solo à recenti pluuia madido cessandum; ne præconceptus humor effossas bulbosas radices corrumpat. Sic autem effodito. Ab extrema qualibet areolæ parte trulla seu manu leuiter demissa solum in semitas progerere incipito: proximos bulbos diligenter peruestigato: subducta circumfusa humo extrahito; vel certè lanceæ cuspidi non absimili, quod supra descripsimus, ferramento infra radices adactò humum paulatim suffodito, interque manus identidem caducos educito: caueto autem, ne incauta ferri manusue impressione vel parentes vel pullos faucies, aut seiungas: sic ad reliquos ordinata fossione progreditor, donec omnes effoderis. Antequam ad areolam aliam perscrutandam rimandamque transeas, priorem recognoscito ac retractato: solent enim minutiores præsertim bulbi cum ipsa terra subtracti coniuentem latere.

scrut-

scrutatorem, qui cum eadem regeſti præpoſterè
 confuſeque regerminant. Ad hæc egeſtum ſolum
 regerito; ne naturæ artique inimica inanitas in la-
 cunofis areis lateritium ſepimentum incommodè
 ſubſidere & collabi faciat. Seorſum conferen- ^{Adnatorum.}
 dos, qui leuiter matribus hæreant, adultos bulbu-
 los innocenter ſeparato: ſiquis bulbus cariem vi- <sup>Erutorum cu-
ra.</sup>
 tiumue aliud ſentiat, exacuto in cultellum ſurculo
 bene purgato: ſabulo vulnus inſpergito: ſingulos
 vix erutos bulbos indecoro noxioque puluere ſor-
 didos (tulipas tamen excipio) præſcripto peniculo
 detergito; ſiccis radiculis liberato; exterioribus tu-
 nificis quamuis aridis ne ſpoliato, nam illæ oppor-
 tunam vitio protegent nuditatem; ſuas in claſſes
 diſtribuito; ſub dio ne relinquito, nam illos cum
 imber & ros, tum maximè ſol corrumpit; ſed aut
 loco nonnihil calido, qui tamen ſoli obnoxius non
 fit, priùs per biduum aſſeruato, vt bene ficceſcant;
 tum in ſiccæ frigidaque cellæ pauimento deponi-
 to; aut certè ſtatim comportato intra tectum in- <sup>Reponendo-
rum cella.</sup>
 conclauē ijs aſſeruandis accommodatum, quod
 nempe à ſole auerſum, Auſtro imperuium, Aſqui-
 loni fenestratum ſalubriter inſpiretur, in ſumma,
 quod frigidum ſiccumque, muribus denique inac-
 ceſſum ſit. Super cellæ huiusce pauimentum ſuos
 in ordines digeſta, inſcriptiſque ſchedulis notata ſe-
 mina expandito: illic per dies quindenos aut vi-
 cenos aura frigida perflari & ſiccari finito; deinde
 in

in arcas ad seminum discrimen loculatas, siue in alias thecas papyraceis inuolucris præscriptisque nominibus discreta recondito. Ego singula bulborum genera singulis pensilibus canistris, quæ raro textu salubrem semper auram admittant, vtilius inclusa distinxerim. Ad hunc eundem modum anemonas tum in arcis, tum in fictilibus positas erues & repones. Hoc tamen a bulbis anemonæ discrepant, quòd illi rariùs erui possunt; hæ (quicquid alij sentiant) quotannis debent: cum diutius obrutæ vitio atque exitio, vt sæpe compemus, opportunissimæ sint. Nisi ranunculum, ob complusculos pediculos Polypum inter flores, protinus à foliorum casu extrahas; vltro ipse more ranarum supra solum resiliet, à sole plerunque periturus. Vt autem soboles parenti arctissimè implicatas explices extricesque, in vmbra priùs afficescere finito: vbi enim conferta cruscula detumuerint, faciliùs atque innocentius extricabuntur. Nihil nimirum temerariæ festinationi tam impeditum est, quod cauta cunctatio non expediat. Hæc seruandorum florum ratio est, quorum fibræ cum folijs æstate arescunt, & pereunt. Aliæ verò plantæ, quæ radices æternas habent, sub ipsum ferendi tempus erutæ, aut protinus aut mox obrui debent; dum tamen interim in supradicta cella incolumes conseruentur. Sed iuxta salutaris, ac formosa Pæonia vel subterraneo loco, vel intra

Quando, & quemadmodum anemonæ eximende.

Ranunculi.

Plantæ immortaliū radicum.

restam superingesti soli cumulo custodiatur à sole.
 Eodem terræ frigido humidoque operimento quæ <sup>Bulbi teneri
carnosique</sup>
 tenerrimè carnosæ sunt, velut fritillariæ siue mele-
 agrides, defendantur; ne insepulta rugas trahant,
 ac penitus exarescant. Denique siluestria vel <sup>Lilia silue-
stria</sup>
 montana lilia, simul ac defloruerunt, effodiantur,
 viridisque caulis cautè eximatur. Hæc enim radi-
 culis carent, dum vernant, quas, deperditis flori-
 bus, agere incipiunt. Usque adeo quod in terris
 pulcherrimè floret, radicatum ac stabile sæpe non
 est.

Contra maiusculos hostes hortense bellum.

CAPUT III.

Non in theatrâ tantum, sed in hortensi
 quoque arena hominibus cum belluis bel-
 lum est. Adeo ab ipso theatro voluptatis
 optatissima pax exulat. Utque minimè nos esse
 tutos, cum maximè securi sumus, admoneamur:
 ipsa sæpe hortos custodia infestat. Quis autem hoc
 iniuriæ credat? hortensem elegantiam & mundi-
 tiam ipsi corrumpunt in primis atque contami-
 nant domestici fidelissimique custodes, canis & fe-
 lis. Uterque videlicet ab acri bile inquires, atque <sup>Canis & felis
agilitas vnde.</sup>
 agile, ideoque venaticum & ludibundum animal,
 in tenera resolutaque humo vel subterraneam præ-
 dam,

dam, lacertulos & musculos facili fossione vesti-
gans, vel belluinam pyrrhicam exultim ludens,
concinnam soli æquabilitatem iniquat, vtilisque
nonnunquam radices effodit. Quin etiam fe-
lis præposteram & posticam sementem faciens
delicatos hortos odiosè stercoreat; sui que fœdum
ac foetidum indicium ipso, quo contegit, circun-
scalptæ cumulo terræ detegit. Quamobrem cau-
tè colonus obseruet, ne qua id genus bestia per
hortos recens confitos euagetur, priusquam cæle-
stibus aquis densatum fuerit ac solidatum solum.
Per eos dies hortensem canem domi solutum, ne
tabescat in vinculis; per eas noctes intra ipsos hor-
tos catenatum contineat, latratu satis infidiatores
proditurum. Domesticam felem à noxio excur-
su arctior custodia cohibeat. Externos quæ canes,
quæ feles tum probè obseratum ostium, tum edi-
ta munimenta vel cæmentitia, vel saltem (vt ante
dixi) spinea distineant. Multi, quibus hortuli
modus non ita magnus, facilisque tuitio est, mol-
lissima humo fartos puluinulos superiniectis aspe-
rant spinis, donec illi contra iniuriam obdure-
rint. Ego verò satius esse duxerim sepibus dume-
ta relinquere, plantarumque rarissimas duntaxat
ac præstantissimas præacutis arundineis paxillis
præfixis obsepire, ne cui noxæ obnoxia sint. Cæ-
terarum siqua radicum eruta fuerit, suam in se-
dem, quam suffossa monstrabit fossula, repona-
tur;

tur; siqua vallecule defossa, siquis monticulus excitatus sit, leni truliffatione complanetur; siqua felis adobruit excrementa, ea procul trulla proijciantur, ne rursus excreturam eodem odor inuieret. Quanquam istis incommodis opportuni non erunt horti, quos præscripta modò munimenta tueantur. Sed grauior imminet radicibus à talpis muribusque, hoc est à clandestinis hostibus perniciēs. Adeo vel humatas sepultasque florum parentes & perspicacitas, & cæcitas peruident, ut lædant. Ac talpæ quidem ad nocendum satis oculatæ, quòd inquietis ingratisque vnguibus hospitalem terram vellicant & lacerant; quòd hærentes nutriti optimæ innocentes radices longè lateque actis cuniculis oppugnant ac subruunt; quòd nocentissimis furibus, muribus volui dicere, occultas ad corrodenda semina vias aperiunt; iusto cæcitatē supplicio, ut locuples author Stefimbrotus ait, ab ipsa terra damnatæ sunt. Sed cum seueram non reuocet animaduersio à cæca magis, quàm sint oculi, nocendi libidine; tum veteres, tum recentes coloni communem in hostem ultione multiplici conspirarunt. Sotionis antiquissimi scriptoris præsentissimum contra talpas remedium est, ut veratrum album & cynocrambes cortex contundantur, cribrentur, cum polenta & ouis ex vino & lacte subigantur, & plures in offulas coacta ipsarum foraminibus talparum inserantur. Facilio-

Talpæ cur
hortis noxiæ?

Apud Suidam
in voce
τυφλότιγος

ut insectan-
dæ.

Apud Constat.
Paganat. de
Agric. l. 13.
c. 7.

*Apud eund. ib.
Pallad. l. 1.
tit. 35.*

ri quoque tormento cunicularium & cauaticum, hostem Græci debellabant, suffitu fumoque victores. Nucem, siue aliud quodcunque pari duritia pomum vtrunque perforatum enucleabant: nuclei loco paleas, cedriam, seu ceram, & sulphur includebant. In eundem usum vas angustum usurpabant; spiramentis exiguis, ne quâ interspirarent, præclusis, nucem intus accensam, seu quod aliud suffitionis instrumentum in aditu laxiore sic aptabant, ut acceptum forinsecus afflatum intima penitus in latibula diffunderet; utque, oppletis tetro fumo cuniculis, talpæ protinus fugerent, vel necarentur. Contra bestiolas easdem proderant frequentes felium excubiæ, dum tamen satis duratum solum suffodientium seu ludicra, seu fœda vestigia non ita facile admitteret. Ea gratia mustelas habebat nonnemo mansuetas, quæ suis in latebris incautos grassatores iugularent. Erant, qui foramina ipsa succo siluestris cucumeris, & rubrica opplerent. Plerique in aditu pendantium setarum laqueos disponebant. Nonnulli circa talparum cubilia plures cauos aperiebant; ut quamuis orbi tenebriones immissam inimicam lucem sentirent, longeque diffugerent. Istæ in talpas veterum inermes pugnae; hæc recentium ferrea expeditio rusticorum. Eorum aliqui bipalio, aut ligone, rastroue armati loca talpis infesta vigilanter obseruant. Ea plerunque sunt aræ, prata,

prata, hortique, ut quæ lumbricis pingui solo gaudentibus, iucundissimo nempe talparum pabulo, abundant. Vbi ergo terram in tumulos exaltari suspendique lento speculatu cognouerint, cò statim leuibus tacitisque vestigijs, ne strepitu territus terga vertat hostis, accurrunt; & bipalio, aut ligonis rastriue acuta parte cum ipsa terra subterraneum vastatorem effodiunt; aut certè retusa asurgentem humum validè contundunt, vnaque suffodientem bestiolam vel exanimant, vel obstupesciunt. Alij verò exarmatis manibus sic expugnant. Vbi excitatus cæspes emotæque terræ cumulus intumescit, effossum a talpa scrobem, remota vtrunque, terra detegunt; inde cuniculum plerunque ramosum ad cubile vsque latebramque bestiolæ, humo penitus egesta, vestigant atque aperiunt. Verum enimvero, quia, quàm hebeti est visu, tam acuto est auditu talpa, fossionis etiam remotæ sonitum tenuissimum sub denso furdoque elemento liquidè exaudit; atque, antequam in angustias adigatur, nouas ad fugam vias ungue rostroque scalpens humum regerit in summum aggeratque. At, cum prope à præda venatorem esse ex emoto solo percipit, protinus diuque consistit; ne scalptura capturam pariat. Ea re callidi venatores vnâ sæpe alteramue horam immoti cessant, ut diuturna quiete absentiam simulent. Decepta demum longa cessatione

bestiola suum properè opus adurget, rostroque suffossam irrequietis pediculis terram eiecat in cumulum. Tunc enimvero insidiatores subita manuum impressione emoto mollique cum solo talpam extrahunt; arreptaque ipsius ceruice, aure, caudae, prædam, ne se mordicus vlciscatur, pedica impediunt; captiuamque in herile Capitolium referunt mercenarij triumphatores. Ipse præterea villosa holoserico mollior animalis huiusce villus, inter pellitarum vestium delicias vendibili mollitie ac nigritia expetitus, opima victoribus frequenti quæsticulo spolia repræsentat. Ita belluino bello lentè profligato rustici Fabij, fabis utrique victitantes, agrestem nobis cunctando restitunt rem. Hic & placet, & decet laborioso parabile, permolesto iucundum attexere inuentum. Ollam fictilem, palmos binos, aut vnum & semis altam loco talpis obnoxio summa tenus humo, aut paulò inferiùs totam infode; viuat talpam in eandem ollam demitte. Illa, vbi diurnæ lucis intolerans neque latibulum fodere præ vasis duritie, neque præ altitudine ac læuore vlla ex parte potest euadere, tinnulo grunnitu calamitatem dequesta finitimas talpas ad commiserationem opemque penetralibus è cauis contrahit. Videas non sine risu totum subinde agrum scatere nigellistenebrarum sororibus, quæ, quò nota vocat querela, cæcitate duce perreptantes in lubricum

cum decipulum alia super aliam incidunt; atque
identidem crescente cadentium stridore, cæca-
rum captiuarum atratus chorus tragicam intra ol-
læ caueam dissona grunnit symphonia. Nec an-
te isti cæculi Homeri suorum Iliada malorum fle-
biliter canere desinunt, quàm penitus oculos in-
vindicis mortis æterna nocte præcludant. Dice-
res canoros in funere cynos, nisi stridor & color
obstaret. Vernis hæc mensibus tempestiua præ-
sertim captura est; cum genitilis annus ad socie-
tatem animantes extimulat; cum cæcus amor cæ-
cos assecclas facilè in præceps trahit. Quanquam
ex facili talpæ totius quoque anni ventoso statu ca-
piuntur, quo frequentius & cuniculos agunt, &
humo egesta cumulataque se produnt. Quòd si
cæca feritas adeo nocet; quid faciet oculata? Quam-
obrem aduersus nocentissimè fœcunditatis mu-
res implacabile bellum suscipiendum est; ne, sicut
agrestes prædantur fruges, ita urbanos populen- *Pli. l. 10. c. 65.*
tur flores; neue sicut olim Gyari Troadisque inco- *Id. l. 8. c. 29.*
las fugarunt, ita nunc hortorum colonos extermin-
nent, ut impigro ipsi dente hortos colant. Si tan-
ta ipsis furandi dulcedo est, ut apud Chalybas du- *Id. l. 8. c. 57.*
rissimum ferrum furtim arrodere suaue sit; quid-
ni teneræ radices, fœtæ floribus matres, furacissi-
mam ingluuiem timeatis? Atque utinam, sicut in-
aurarijs fodinis istos auri voracissimos Crassi ne- *Id. ibid.*
potulos iustissimi exactores tanquam repetunda-

Mures ve
profligandi
De Agric. l. 13.
c. 4.
Pallad. l. 1.
tit. 35.

rum reos exenterant, ut illustre furtum repetant; sic nobis liceret alio dissecta corrosæ floriferæ radicis integrum furtum educere. Sed hæc vindicis auri prærogatiua est, ut nimis auida viscera dilaceret. Age igitur veteres nouasque machinas contra mures, hortorum lemures, adhibeamus. Quoniam verò murium alij urbani, quos oculorum, auriumque, atque adeo totius corporis mensura liberalior, caudæ quoque longum syrma nobilitat; agrestes alij, quorum cum reliquum corpusculum, tum præsertim oculos, auresque, necnon caudæ appendiculam insigni breuitate distinguit curta rusticitas: ab utrisque floriferæ radices defendendæ sunt; ab illis, quas domus; ab his, quas humus occultat. Domesticos mures, idest familiares fures, apud eundem Constantinum Cæsarem grauis author, & ultor Paxamus hisce supplicijs mactat, poenis multat, terriculis fugat. Potentam semine siluestris cucumeris, helleboro nigro, & colocynthide, aut certè helleboro solo medicatam offert. Murium cauernulas querneocinere saturat, ut nocenter asperfos scabies occupet ac perimat. Ferream scobem fermento admiscet, qua deuorata dispereant. Adeo ferrum vel sine vulnere interficit. Eosdem perdit rubi radice cum butyro, pane, caseoque commista. Idem ex veteri usu album helleborum, & cynocrambes corticem tustum cribratumque cum po-
lenta,

lenta, & ouis, & lacte confundit ac subigit, eamque intritam in ipsorum foramina immittit. Vbi moderatius punire libet, tithymalum contusum cum polenta ex mulso propinat. Ita vel in tenebris ad furtum perspicaces excæcat, hoc est lepido miraculo è muribus talpas facit. At verò suis è latibulis relegat ac fugat, quos simul chalcantho, origano, apij semine, ac melanthio, vel seorsum hæmatite lapide, aut viridi myrica suffumigat. Sed efficacius territat abigitque universos, cum captum quempiam detracta capiti pelle dimittit: timent enim reliqui, ne sibi quoque cum charissima cuticula muris facies exuenda, & ridiculè recutita Marfyæ larua induenda sit. Horum contra mures medicamentorum pleraque docet Anatolij quoque, ac Tarentini de horreo liber. Illud præterea affirmatissimè scribit Anatolius, cui Didymus subscribit, si spissam amurcam in æream peluim infundas, atque medijs in ædibus noctu constituas, omnes tum incolas tum accolas mures & conuenturos, & adhæsurus. Agrestium murium contactum radicibus defendes, si easdem, antequam obruas, Apuleij confilio felle bubulo contingas. Multò tamen præstat per caniculares dies cicuræ semen cum helleboro polentaque miscere, aut anguini cucumeris, vel hyoscyami, vel amygdalæ amaræ, atque hellebori nigri æquas partes contusas ex oleo subigere,

*Apud Confr.
Pogon. de Agr.
l. 13. c. 5.
Pallad. l. 1.
tit. 35.*

re, atque ita intritas in cauos murium inedere :
 hæc enim esca ocysimum est vescentibus vene-
 num. Qui verò vetustissimum in Bithynia rei
 periculum fecerunt, pro certo affirmant rosei no-
 minis rhododaphne murium aditus tam nocenter
 occludi; ut ipsi mures, dum in exitu nituntur, ad
 morsis ijs, quæ obstant, miserè moriantur in ro-
 sis. Exitialibus hisce medicaminibus addit Palla-
 dius agrestis cucumeris & colocynthidis æquè no-
 xiam suffusionem. Cæterum gnarus cum primis
 ac prudens naturæ Plinius vel herbaceis vel alijs
 parabilibus armis murinum bellum ita profligat.
 l. 21. c. 27. Denticulatos hosce furunculos helenio herba, &
 nomine pulcherrima, & re alioqui saluberrima,
 l. 22. c. 18. contrita enecat. Chamæleone, siue ixia, ad-
 dita aqua & oleo, eosdem contrahit ac simul exa-
 l. 22. c. 22. nimat, nisi protinus aquam sorbeant. Simo iti-
 dem herba vel fugat, vel cauerna præclusa extin-
 l. 20. c. 2. guit & sepelit. Decocto anguino siue erratico cu-
 cumere sparsa semina ab ipso liberat noxio conta-
 l. 18. c. 17. ctu. Cinere mustelæ aut felis diluto, vel decocta-
 rum aqua semine consperso musculos procul abi-
 git. Adeo furti reos vindicis vel extincti solus odor
 l. 30. c. 16. externat atque exterminat. Vnum denique fori-
 cem castrat & emittit: ut vnus emasculatus com-
 plures in fugam vertat masculos musculos. Adeo
 brutæ quoque, omnisque grammaticæ indociles
 animantes odere neutrum genus. Sic antiquitas
 pro-

proludit in mures; sic posteritas debellat. Muscipulas instruit multiformes. Inter has ea præstantissima habetur, quæ gemino artificio utrinque captiosa est. Liceat hic citra curiositatis affectatæ Muscipula. notam rem hac ætate notissimam particulatim describere, cuius artificium reliquis aduersus mures excogitatis machinis decet anteferri. Tabellis plerunque fagineis curiosè læuigatis in capsulæ seu domunculæ oblongæ modum compingitur facie quadrangula. Tabellarum altera pavimento loco supposita ternas suffulcit erectas in parietes, & nonnihil prominet in gradum; altera lacunaris instar superposita modicè porrigitur in subgrundas. Ostiolum claudit cataracta siue foris pendula, quæ geminos utrinque ferreos annulos tenuissimis è ferro clathris insertans breui lino de longiusculo vecte, ceu tollenone suspenditur. Vectis hic ab ea parte, qua cataractæ adnectitur, crassior paulatim ita gracilescit, ut in mucronem desinat. In media superiore tabella defixus eminet cuneus bifurcus, qui vectem ferreo filo traiectum ideo intercipit; ut ille susque deque versatilis cataractam attollat ac deiciat. In eadem extrema tabella sub extremo vectis mucrone foramen ferream lineam transmittit transversæ foraminis ferreæ lineolæ ad retinaculum circumuolutam, nec non summa parte reduncam, ima hamatam; ut superior vincus extremo vecti cataractam attollenti leuiter hæreat, infe-

inferior hamus escam tenaciter teneat, quam ubi subrepens musculus avidè ac mordicus arripit, repente reducto superiore retinaculo cataractam in suam deijcit ruinam; incautæque gulæ reus popinam sibi vertit in carcerem, mox, geniali ac ludibundo carnifice fele, ridiculum saltuatim supplicium luiturus. Posticum decipulum quò simplicius, eò funestius est. Unica laxior a tergo affixa tabella capaci murini capitis humili foramine in orbem fenestratur. Satis intus insidijs patet non ita magnum angulare spatium, quod in obliquum statuta muscipulæ anterioris tabula relinquit. Ima foraminis ora ternis eminulis ferreis aculeis armatur. Extimus itidem ex ferro radius partim à summa tabella ad imam latè recurvatus affigitur, partim ijsdem aculeis transversus libero ductu protenditur, cuius apex paulum ultra foramen porrectus ferrea linea supraque infraque foramen reflexis apicibus tabellæ infixæ cancellatim includitur. Funiculus ligneum cuneolum radio adnectit; quo violenter ad summam usque ferreæ lineæ curvaturam in nervi morem adducto, altera cunei extremitas tenui lino alligata summæ tabellæ imponitur, vnco supponitur altera eius simillimo, quem in priore muscipula descripsimus. Hic etiam inferius hamatus subdolam escam offert, qua vix dum avido dente contacta emotaque, cuneus repente lapsus ex vnco radium laxat: ille magno impetu

petu ruens interceptum lurconis caput & subiectis
 aculeis affigit, & supra quàm ariditas cuperet, in-
 felici epulo sistit. Sed, quoniam prodigiosæ fœ-
 cunditatis bestiolas muscipulis fallere anceps ac len-
 tus ludus est, ipsa sub esculentis illecebris latentia,
 præsentissima venena in perniciem irritantur; in-
 quibus auripigmentum siue arsenicum, vtpote pa-
 rabile, vsitatum admodum est. Equidem vene-
 nata ista remedia ijs relinquo vsurpanda, qui non
 metuunt, ne gulosi prægustatores mures tum es-
 culenta tum proculenta contagioso contactu hali-
 tuque suos vlturi venenarios inficiant. Tutius ego
 medicamentum suaserim, vitrum modicè tufum,
 aut gypsum recens in farinam solutum, vtrunque
 verò cum caseo, siue cum alio quopiam muribus
 expetito cibo subactum, ac per infesta loca in pa-
 stillos digestum. Illud enim angulosis asperisque pul-
 uisculis mollissima viscera erodit, insanabilique do-
 lore lancinat; hoc celerrima concretionem lapide-
 scens præcluso spiritu strangulat; neutrum autem
 contacta cibaria venenat. Sed cur domesticas ve-
 natrices, feles indictas præterimus? Præ cæteris
 probantur colore leucophææ, pallida fuscaque
 varietate virgatæ, prædatricibus nimirum tigribus,
 vt forma, sic indole simillimæ, quæ à Syria origi-
 nem & nomen trahunt. Istas enim, vtpote calida
 regione propagatas, temperatior sanguis ad mansue-
 scendum dociles, ad venandum sedulas facit. Le-
 gendæ

Optima felis
 forma.

Carda. De rer.
 variet. l. 7. c.
 33.

gendæ sunt ore toruæ , pectore torosæ , pedibus amplæ , toto corpore grandiusculæ , hoc est leoninæ magnitudinis generosa breuiaria , vt sesquipedales hostes aggredi , ac frustillatim comminuerent ne pertimescant ; natura mares , vt viriliter vim audeant in mures ; arte semimares , ne foris amicas sequioris sexus feles , quàm domi infensos musculos , auidius confectentur ; docilitate cicures dominisque tractabiles , non efferæ atque vncinatis vnguibus sanguinariæ mimæ ; assuetudine in ipsis procul excretis sordibus mundæ , non in medijs ædium munditijs spurcificæ ; educatione vigilaces , non solidum diem noctemque stertentes ; fidelibus excubijs totam domum perlustrantes , non latentis sub cinere igniculi sessiles custodes , Vestalis nempe superstitionis hæredes ; parco denique vilique cibatu ita famem tolerantes , vt hostilibus rapinis emeritæ vescantur , non herilibus damnis inexplébiles ventres immeritæ distendant . Sin autem iuuat lepido faciliq̃ miraculo furacem murem transformare in vindicem felem , sic facito . Denos duodenosue maiusculos mures viuos capito ; captos in amplum , atque ab esculentis prorsus vacuum vas , seu fictile seu ligneum , includito ; idem vas , ne quod pateat effugium , probè operculato ; vnum tamen exiguum relinquito spiramentum , vnde , quid intus rerum agatur , arbitreris . Et rabi-
di quidem fame stimulante captiui mutuo se mor-
fu

su absumant. Tu verò subinde quot supersint explorato; ubi vnum reliquum esse compereris victorem, & consanguineæ carnis Thyesten, continuo per ædes liberum emittito. Is enim murina efferatus carnificina nihil tale suspicantes cognatos mures ad vnum omnes se felicior, quia fallacior, breui iugulabit ac perdet. Adeo fames degenerat in furorem. Ita ultimo supplicio multatis domesticis latrunculis, ipsum iterum capito atque occidito carnificem; ne, qui generi suo non pepercit, in rem tuam escariam insaturabili voracitate grassetur. Post tragicam Thyestæ carniuori fabulam ab vno musculo cum plausu datam, nascentis è dentium satum armatæ multitudinis, mutuis sese vulneribus concidentis, cruenta spectacula ferro concolor murina natio instaurabit; si scobem æris Cyprij cum fallaci pulticula deuorabit. Mox enim in rabiem acta è satis dentibus extitisse videbitur, velut olim armis pugnans fabulosa terræ filia iuuentus; quia sese moribus inuicem lacerabit. Denique, ut vniuersi domestici mures domi naufragium faciant, oris angusti turgidique ventris vas oblongum & peramplum aqua ita oppleto, ut à summo labro palmum circiter distet; aquæ summam partem fluitante acere, siue supernatante gluma integito; triticeam farinam, caseique frustula vel scobem inspergito. Tum verò mures odore pellecti, ac solidam aquæ superficiem

ciem rati prono impetu saltuque in escam ferentur : sed incautis exitiali syncopa caseus vertetur in casum , liquido elemento graua non suspendente vestigia . Ades iam animo genialis hortorum colone , & aure facili risuque liberali lepidissimam rusticorum murium capturam accipe . Circunuoluta membrana, quam Pergamenam appellant, plurimos turbinetur in cucullos; circumplicatae partis orae conglutinentur, vel consuantur; pars verò ad hiatus eminentior pro murini capitis magnitudine in orbem æqualiter attondeatur. Hi cuculli, demissis ad imum casei nucisue iuglandis frustulis, summisque lateribus intrinsecus visco circumlitis, in scrobiculos paulò laxiores, propter murium foramina, sparsim effossos, sereno cæli, arido terræ statu ore tenus defodiantur. Fiet enim, ut escaria illecebra decepti vaguli mures tota capita induant in cucullos; ac tenacissimè adhærente visco, dum cæco ingressu perreptant, virgarum ictibus debilitati à vestigatoribus, nullo negotio capiantur chartacei monocerotes, sine vulnere capite diminuti. Iam verò tempus est, quamuis pusillos, agrestes hostes arcu petere ac ballista. Et hic sanè arcus arcuatae pedicæ, qua ficedulæ falluntur, non absimilis tum maximè vulgatus est, tum minimè operosus. Ut autem maioris operæ ballistas conficias, virgas duriusculas in complures arcus recuruato; lineum neruum singulis prætendito; graciles arundines duode-

Ballista in
mures .

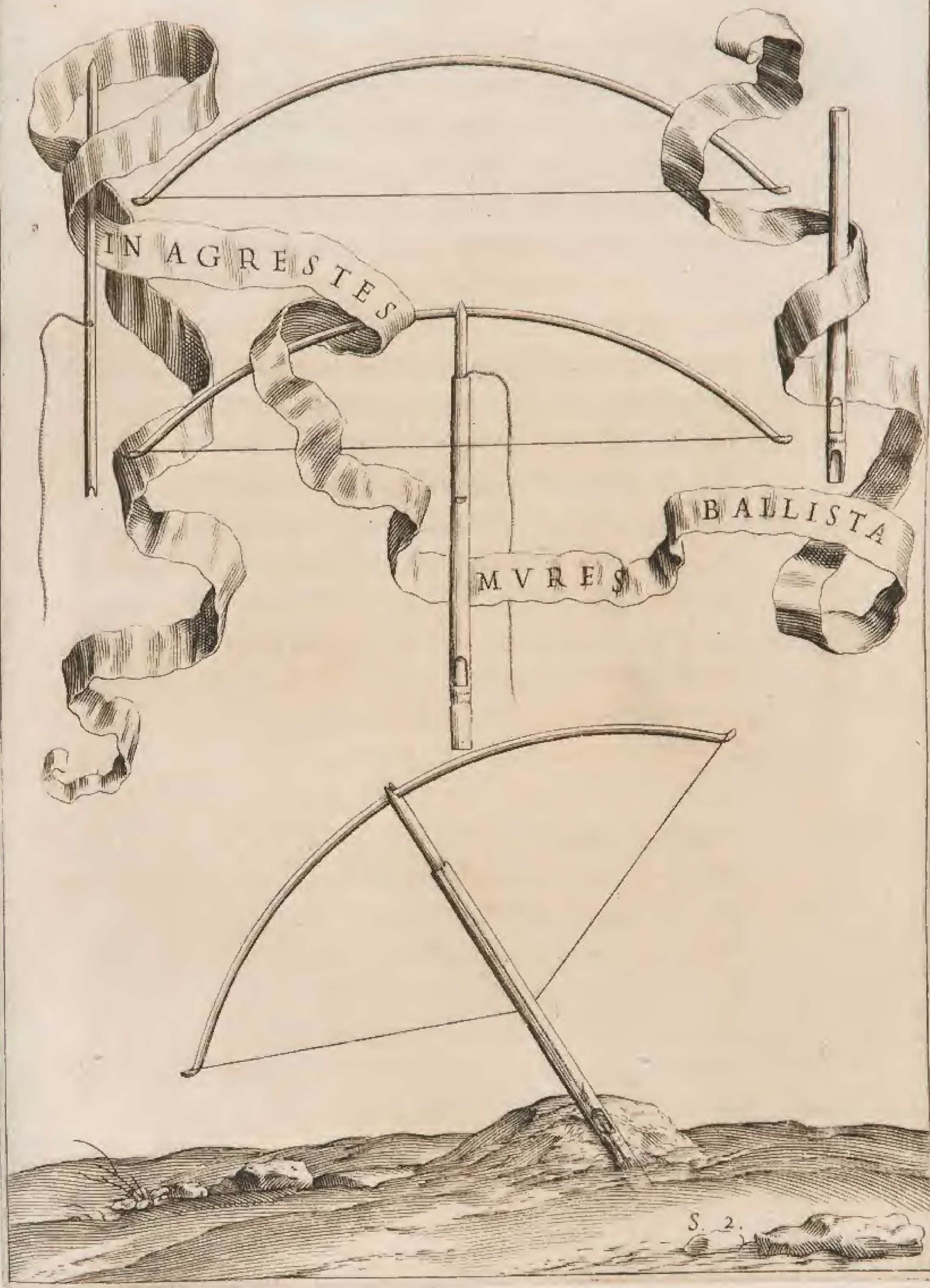

duodenos quindenosue digitos longas in geminam
 cuspidem ordine opposito bifurcam exacuito: supra
 cuspidem alteram ad quinque digitorum interual-
 lum arundinis vtrunque perforata crassitudine ita
 funiculum trajcito, vt alterum laxius foramen fu-
 niculi nodum extremum intra inanitatem ipsius
 arundinis admittat, ex angustiori altero funiculus
 totus propendeat. Ad hæc laxioris arundinis, quæ
 gracilem priorem cum funiculo capiat, palmare
 internodium sub ipsis nodis præcidito, vt summa
 pateat pars, imam genicularis cartilago tenui ligno
 inarescens penitus occludat: ab ipso statim genicu-
 lo binas è regione fenestellas musculis peruias ape-
 rito: supra istorum foraminum alterum à summo
 arundinis ore quaternorum interuallo digitorum
 transuersam crenam altè imprimito, inferendum
 intenti arcus neruum excepturam: in laxiorem
 arundinem eundem gracilem calamum sic demit-
 tito, vt traiecta funiculo pars imo sit propior inter-
 nodio, ipse verò funiculus ex ore summo laxæ arun-
 dinis cum gracili calamo simul emineat: arcum
 gracili præfigito: neruum crenæ inserito: funicu-
 lum elato intentoque arcu eò vsque adducito, do-
 nec ima calami cuspis ad fenestrati foraminis, quod
 ille obstruebat, summam partem reuocetur: fu-
 niculo ipsi, vbi foraminis initium attingit, herba-
 ceam tæniam adalligato: eandem ante medium
 foramen recto obiectaculo ductam sub imum latæ

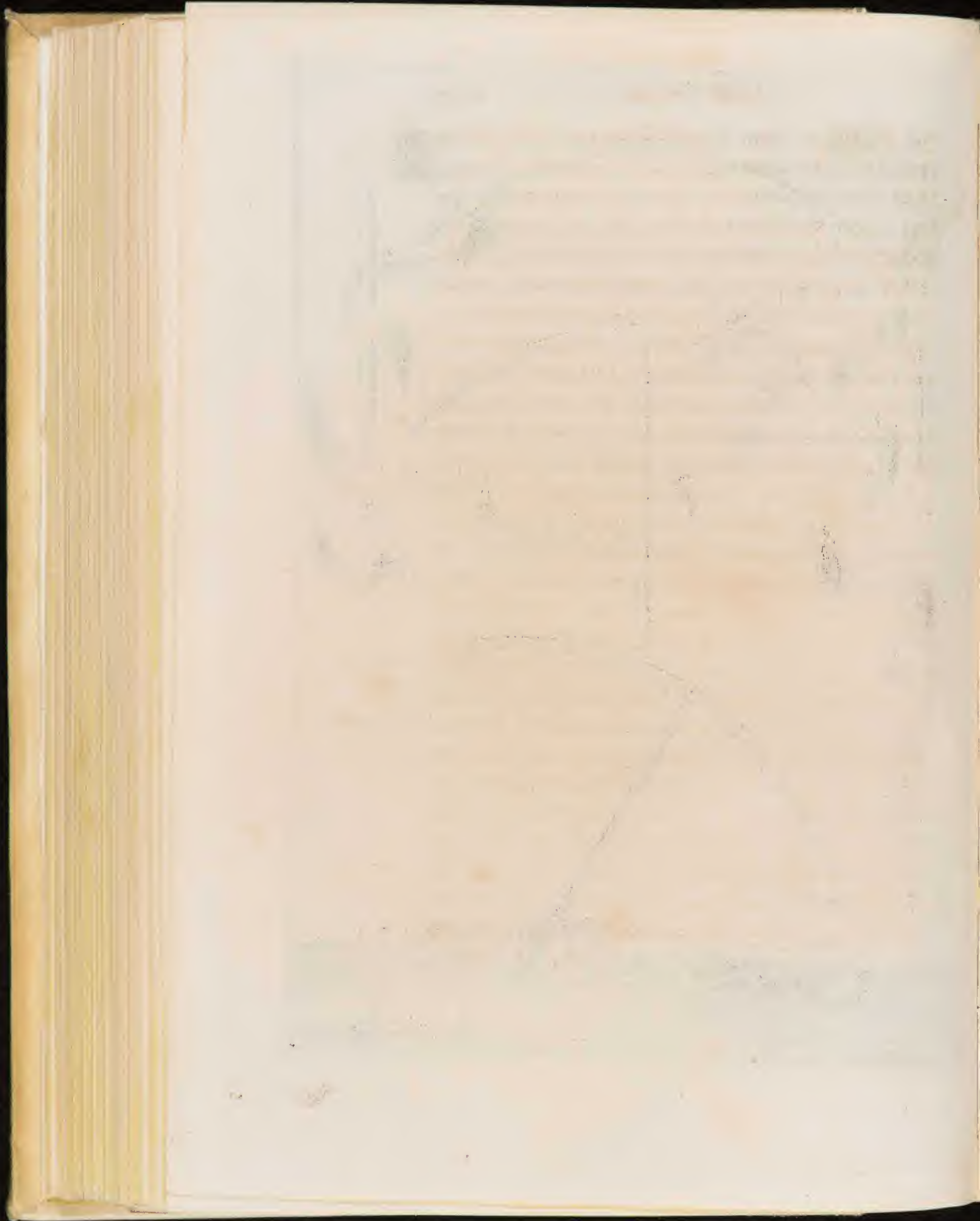

arundinis nodum reflectito: muscipulam hanc sic aptato, ut modicè prono depactoque in terram cum herbeo vinculo arundineo nodo, quàm liberum est ab herbulæ mora foramen, agrestis muscoli cavernulæ continetur: ne quis autem hinc atque hinc exitus pateat, utrunque latus aggerata humo saxulisque congestitijs obstruatur. Ita musculus in egressum obnitens, extrinsecus obiectæ herbulæ retinaculo præroso, in suum caput iam arundinis cauo insertum cuspidem bisulcam arcu premente ruituram laxat; sibi que, dum maximè consulit, minimè cautus vitæ filum cum herbula recidit.

Ne principis horti funestissimo exemplo hortis
 omnibus execrabilis anguis in herba subdolè lateat;
 sicut olim in pomo, ita nunc in flore crudeliter ni-
 teat; cum floriferis radicibus sese importunus de-
 fodiat, calida in latebra hibernaturus; cum germi-
 nibus horrendus erumpat, tepido sub cælo verna-
 turus: vramus galbanum, cerui capræue cornua,
 caprinæ quoque ungulas & pilos, iuniperum, radi-
 ces lilij, styracem, nasturtium, & rutam ex veteri;
 at ex recenti consuetudine corium veteresque cal-
 ceos, ranas quoque luridas rubetasque fugaturos,
 & quicquid odoris grauitate dispellit, accendamus:
 tribulum herbam ex aqua tritam immittamus in
 latibulum: inimicissimam serpenti fraxinum, si
 locus ferat, asseramus: amicissimam hederam, &
 saluiam distineamus. Ne rei hortensi etiam im-
 probulæ auiculæ, dum sese sicco puluereoque à
 longa serenitate solo perfundentes plumam pen-
 nasque emundant, atque (vt Ephesius Heraclitus
 ait) dum puluere lauantur, suffossis vbique fossulis
 hortorum plana subuertant, neue teneros florum
 thallos defringant: allium sponte nascens in aruis,
 quod Alum vocant, ne regerminet, incoctum, si-
 cut prisci solebant, in hortis exponamus; vt quæ-
 cunque deuorauerint aues, continuò stupentes &
 confopitæ manu capi facilè possint. Ad earundem
 stuporem capturamque lappæ semina ingeramus:
 herbæ quinquefolio simillimæ, quam à foliorum

Remedia in
 serpentes, &
 rubetas.

Constant. Pog.
 De Agric. l. 13
 c. 8.

Pallad. l. 1. tit.
 35.

Plin. l. 8. c. 32.
 l. 28. c. 10.

l. 24. c. 8.
 l. 12. c. 17.

l. 20. c. 13.
 l. 16. c. 13. &

34.

In auiculas.

Apud Colum. l.
 8. c. 4.

Plin. l. 19. c. 6

Io. Bapt. Porta
 Mag. natural.
 l. 15. c. 8.

Apud,

numero heptaphyllon, nouoque vocabulo tormen-
tillam nominant, valido vino incoctæ frustula cum
esculentis seminibus per hiemis præsertim frigora
niuesque obijciamus: cum hordei granis pultem
ex hordeacea farina, hyoscyami seminibus, & felle
bubulo temperatam apponamus: hordeum itidem
cum hyoscyami seminibus & muscarijs fungis in
pultriculam permistum offeramus: triticum, aliud-
ue auibus expetitur semen cum aqua seu vino
stillatitio, cum quorum alterutro prius aut simul
nigrum helleborum inferbuerit, inferuefactum
assiccatumque spargamus: auesque obstupefactas
aceto rostris affuso, si libuerit, excitemus: easdem
(quod rustici nostrates solent) ingrato sulphuris
suffimento abigamus; vel prisco nouoque more
mortuarum auium mobile terriculum suspenda-
mus, ut viuæ metuant, ne sibi quoque ipsis pen-
dulo supplicio vacillandum, hoc est sine vita vo-
litandum sit.

Contra minutos hostes machinæ.

CAPVT IV.

HUc recidit humani fastigium dominatus,
ut præstantissimum hominum genus
cum belluinis Pygmæis, & quidem anci-
piti infelicique nonnunquam exitu, belligerare ne-
cesse habeat. Hinc, tanquam cum Gigantibus de-
præ-

præliaturi, pro pulcherrima charissimaque florum
natione contra vermiculos operosas naturæ artisque
machinas expeditimus. Adeo quodcunque mon-
strum, quamvis exiguum, ad iniuriam magnum
est. Te verò manet in primis eruca, te limax,
inexplebiles florum parafiti, par sceleri supplicium;
vt vnde innoxia apes delibant vitale mel, vos feri-
fures lethale fel degustetis. Et erucam quidem aui- In erucas.
do morfu folia floresque absumentem, subterraneo
ingressu hærens radicibus solum subuertentem,
venenato contactu plantas adurentem sic arcebat
antiquitas. Spargenda semina herbæ, quæ sedum Colum. l. 10. c. 11. c. 3
appellatur, succo, vel ipsarum erucarum sangui- Pallad. l. 1. tit. 35.
ne madefaciebat: frequentiùs tamen, vtpote pa-
ratius remedium, adhibebat puluerem, qui supra
cameras inuenitur, vel etiam fuliginem, quæ su-
pra focos tectis inhæret. Pridie igitur, quàm satio
fieret, alterutrum cum seminibus commiscebat, &
aqua conspergebat, vt succum tota nocte combi-
berent; sic macerata postero die serebat, ac plan-
tarum incolumitatem percommodè tuebatur. Sin Plin. l. 19. c. 10.
erucæ natæ iam essent, decocti absynthij, sedi, aut Colum. ibidem.
marrubij succum inspergebat: palo imponebat in Pallad. ibid.
hortis equæ iam fœtæ, aut etiam asinæ caluariam:
fluuiatiles caneros pluribus in locis intra hortos vel
suspendebat, vel clavis configebat: scillæ bulbis aut
suspensis, aut consitis minutas hæc pestes auerte-
bat: sanguineis virgis ea tangebatur, quæ nollet ob-

noxia erucis esse. Cæterum locuples inter Græcos author Anatolius bestiolas easdem fugat vitigineo cinere aqua tridua infusato, plantisque hortensibus asperso; vel bitumine, ac sulphure, aut etiam fungis sub nucis arbore nascentibus suffumigat; uel ficulnei cineris lixiuio semina præmacerat; vel alterius horti captis erucis, & aqua cum anetho decoctis refrigeratisque hortos inspergit: sed attentè cauet, ne aqua illa malefica faciem manusue contingat; vel certè vrinam bubulam, & amurcam pari mensura mistas feruefacit, atque, ubi mox refrixerint, medicato imbrey germina omnia irrorat; vel tandem vespertilionis finum, atque allij fusticulos per vniuersa horti spatia comburens erucas latè diffuso nidore præfocat. Virides erucæ sunt, quas cum Hesychio doctissimo grammatico, atque cum Vlyssæ Aldourando græcas Theophrasti præfocurides esse conijcimus, hoc est porricidas, nec non florea pulchritudinis parricidas. Dira hæc animalia ita veteres coloni Diophanis consilio insectabantur. Veruecis recens occisi ventriculum suis adhuc sordibus plenum eo in loco, qui bestiolis istis maximè scateret, humo leuiter obruebant. Post biduum ibi animalia hæc aliaque gregatim coacta reperiiebantur, quæ vel aliò deportabant, vel eo ipso in loco, ne rursus erumperent, altissimè defodiebant. Hoc bis vel tertio cum fecissent, nocentium bestiolarum genus

*l. 2. de Insect.
c. 4.*

Pallad. ibid.

nus omne pessundabant. Verum de veterum tam multis vnum posteritas in primis probat, usurpat-^{Colam. l. 11.} que remedium; manu videlicet erucas colligit, vel^{c. 3.} matutinis horis hortenses frutices succurit: ut, dum adhuc nocturno frigore torpent, facile decussæ protritæque frigida penitus morte torpescant. Poteris quoque galbanum, aut caprarum vngulas, aut cornu ceruinum à secundo flatu auersus incendere, ut abigas; vel florum cæspites ac thyrsos intortis paleis coronare, quibus, velut obiectis laqueis, subrepentes erucas implices, atque à cæpta via reuoces. Debes præterea, quæ poteris inuestigare, folia in sese conuoluta, atque intus araneosa lanugine obducta comburere, quippe quæ erucarum oua concludunt, verno Martij mensis tepore, noxios fœtus exclusura. Si confitum fictile ex humo perforata, ex ambesi folij florifue accisis reliquijs verminare, atque erucis infestari animaduertimus, pigeatque intestinum hostem non sine radicis incommodo curiosè peruenari; in amplum vas, quod frigida oppletum sit, ipsum fictile quaternos infra aquam digitos demergimus, atque ad quartam horæ partem insuccari sinimus. Mox infusi humoris intolerantes vermiculi plerunque emergunt; quibus occisis vas educimus, conceptam aquam paulatim transmissurum. Illud autem periculo ipso exploratissimum est, circumluente humore non modò radices non lædi, verum etiam

In limaces, &
cochleas.
Pallad. ibid.

l. i. cap. 4.

In lūbricos.

l. i. c. 6.

eodem dilapso emotam suspensamque ab intimo erucarum reptatu atque cuniculis humum salubriter densari, & foramina conniuere. Aduersus limaces & cochleas olim vel amurca recens, vel ex cameris petita fuligo spargebatur; nunc ipsas, ubi vel humida nox, vel antelucanus ros, vel austrinus dies, vel amicum substillum ad pabulum euocat, lentus nostrorum colonorum speculatus vestigat, ac deprehensas opprimit, siue (quemadmodum præmonui) delitescentes quæ limaces, quæ erucas relictæ per vestigia indagar, humumque cautè scalpit ac rimatur, ut citra plantarum iniuriam nocentissimas bestiolas intercipiat. Neque enim tanti putatur esse (quanquam est, qui dissentiat) obductam terræ cuticulam interfcindere, fibræque aliquam intercidere; ut vulnuscule istis nocentiorum bestiolarum interitus redimendus non sit. Huc adde, sub tellure summa plerunque defossas leui atque innoxia fossione refodi: nec posse radicibus confitas areolas, quemadmodum fictilibus medemur, circumfusi humoris alluue ab infestissimis vermiculis liberari. Ne lumbrici, sordida terræ intestina, excitato egestoque solo nitidissimis in hortis turpiter existant, neque æquissimas áreas terebrent ac subruant, aut infelici complexu radices enecent & putrefaciant; humum fuge (ut prius docui) humidam, stercoreosam, ac pinguem, vermium feraciorem, quàm florum: mediocrem verò :

rò elige, cuius è cribraria farina perraros vermiculos (siqui tamen fuerint) & angustum incerniculum, antequam transmittantur, & fortè transmissos cauta incernentis manus excerner. Siquos autem largior pluuia procreauerit; pluuio cæli statu non-nihil extantes, humentique auræ obuios penitùs extrahes atque mactabis. Nonnulli ante fationem exitiali lumbricis vulgari lixiuia solum insuccant.

*Vlyss. Aldour.
De insect. l. 6.
c. 6.*

Sed istam arborum confitoribus medicinam relin-quimus, florum cultoribus minimè necessariam, vt qui cribro manuque hortensi vermiculationi feliciter medentur. Ne quod tamen è validissi-mis tormentis intactum indictumque prætereatur; falsa omnia atque odorata sic odit fugitque insul-sum hoc fœdumque animal, vt ad ipsorum con-tactum contrahatur ac pereat. Aqua etiam can-nabinis folijs ac seminibus incoctis medicata si ter-ræ affundatur, lumbricos ad superficiem euocat, siue odoris illecebra obuios, siue odio fugitiuos. Sed nihil æquè fugat, ac viuæ calcis infusu efferue-scens aqua. Hac ergo ex hortensibus semitis (ne-que enim expedit areolas floribus obsitas præferui-do liquore contingere) reptantia monstra non si-ne risu ita exterminabis. In lumbrici foramen re-cens immissa macerataque calce efferuescentem, & venenatam aquam per infundibulum transfun-des. Statim ille liquidam pestem odoratus per aliud, & quidem diffitum, foramen euadet. Ita reliquos

mea-

ed. *ibid.*

In vermicu-
los bifurcae
caudæ.

meatus si potentissimo liquore perfuderis, totum
latè hortensium viarum solum citra sumptuosam
artificum operam opere vermiculato ridiculè di-
stinguetur. Ut è confita fictilis humo abditum &
penetralem lumbricum elicias; in dehiscens fora-
men furculum immittito, leuique percussu idem
vasis latus aliquandiu tundito: mox alia ex parte
lumbricum erepere videbis. Terrestres ascarides,
idest subterraneæ pestes, ac breuius alterum quàm
candidi, quàm lutei, quàm nigri coloris lumbricorum
genus, quòd subsectis fibris plantas enecant, prio-
ribus lumbricis nocentiores sunt. Omnium verò
vermium, ut maximus, ita nocentissimus est cu-
curbitarius vermis, qui cucurbitarum semen arro-
dit, nomenque surripit; ut nostrate vocabulo lati-
nis auribus peregrino Zuccarola nominetur. Vtri-
que occulto malo sic medere. Vbi plantam de-
misso capite languidam, amisso virore pallidam
ægrotare animaduenteris; humo ad radices vsque
cautè curioseque effossa, edacem morbi causam,
ne illic ultra læuiat, alioque serpat, extingue. Ut
vermiculos, quos à cauda bifurca Forficulas appella-
mus, simul plurimos excipias, humi furculum of-
figito; hircinum cornu, vel suillam ungulam, vel
arundinis laxum internodium suo supernè tantum
nodo distinctum præclusumque, nonnihil à solo
sublime imposito: vermes enim latebricolæ in
eam sese confertim latebram conglobabunt.

Iam

Iamverò cunicularim ducta circumfossura suspensis,^{In formicas.}
frequentique morfu exesis seminibus perniciosissi-
mas formicas (vt Theocritus ait) numeroque modo-^{In Syracusan.}
que carentes quis qua potentia in singulis agmini-
bus exterminet vniuersas? Ipse bellicosus Impera-
tor Constantinus Pogonatus, terra marique victor,
post Arabes Sarracenos debellatos formicinum bel-
lum suscipere, tanquam principes Myrmidonas ex-
pugnaturus, sibi censuit gloriosum. Igitur ex Bithy-
ni Diophanis rusticæ rei consultissimi consilio hisce
præceptis posteros colonos veluti conductos milites
armat in istas exiguas quidem, pugnacissimas tamen
leuis armaturæ bestiolas. Si captas, inquit, formicas<sup>De agricult. l.
13. c. 10.</sup>
aliquot vsseris, reliquas fugabis. Quanquam ego
ignem, belli terrorem maximum, atque adeo
vnum renascentis hydræ domitorem, ad fœcundio-
res hydra formicas penitus fugandas profligan-
dasque inualidum esse frequenti periculo compe-
ri; quippe qui torre ac face non semel armatus quò
plures perurerem, eò pluribus solum scatere cer-
nerem. Quamobrem ideo contempto igne cate-
rarum generosissimas Romanas esse formicas
existimaui, quòd popularem suam Scæuolam æmiu-
lentur. Præcipere pergit Imperator: Formicas è
cauernulis exturbabis, si cochlearum vacuas testas^{Pallad. ibid.}
cum styrace vltas comminutasque ipsarum agmini
aspergas. Peræquè abiges, si contusi origani sul-
phurisque puluisculo foramina oppleas. Si formi-
cam

cam è gregalibus vnā sustuleris, reliquæ ultro latebram relinquent; Græculæ fortasse: nostrates enim adeo meticolosæ non sunt, vt vnus exitio vertantur in fugam; nec adeo modestæ, vt loco decedere, & concedere dominis velint. Si cedria exteriores cauos circunleueris, hortenses areolas formicæ non ingredientur. Si Cyrenaicum succum, siue laser oleo dilutum ipsis affuderis, omnes ad vnā interimis. Si radicem siluestris cucumeris, aut filurum, præcipuè Alexandrinum, lento vapore succenderis, inimica suffitione mactabis. A floriferis verò fruticibus arbusculisque audaculas prohibebis, si trunculos alba terra rubricaue circunscripseris; si lupinis amaris in aqua tritis aut incoctis, vel felle taurino & pice cum amurca temperatis, vel certè confusa pice cum rubrica, vel permisto lasere cum aceto illeueris; aut si postremum hoc medicamentum in foramina ipsa conderis; si præterea caudicibus siluestre origanum, Pli. l. 17. c. 28. circunposueris; si albam lanam circundederis; si coracinum piscem de arbore suspenderis, quo iuxta in vnum locum congregantur. Atqui si densa hedera caudices obligaueris, post paulò formicas, imò & scarabæos hederacea sub vmbra torpidos, supplicioque opportunos inuenies. Ita magnus contra formicas militat Imperator, cui prisce sapientes hæc suppetias ferunt. Pli. l. 19 c. 10. Limo marino, aut cinere formicarum foramina obturant; efficacissima

fima heliotropij herba, aut rubrica & cinere in
 aceto intritis formicas ipsas enecant; aquam diluto
 latere crudo iisdem ingratam affundunt. Si fora-<sup>Pallad. l. 1.
tit. 35.</sup>
 men habent in horto, cor noctuæ admouent; si
 foris irrepunt, totum hortense spatium cineris aut
 cretæ candore denotant. Ne floriferas in arbuscu-<sup>Pli. l. 17. c. 28.
Pallad. mart.
tit. 10.
Colum. l. de
arbor. c. 14.</sup>
 las conscendant, rubrica & pice liquida imos cau-
 dices perungunt, quibus alij butyrum admiscent,
 vel vnica perfundunt amurca; lupino trito cum
 oleo fracibusue radices oblinunt; vel bitumen cum
 oleo incoquunt, eoque truncos tangunt: succum
 portulacæ cum aceti dimidia parte permistum,
 aut vini facem, peculiare ceraso remedium ad flo-
 riferos caudices medicandos traduci posse osten-
 dunt. Aetas nostra semelso osse, siue quo alio es-
 culento illicio sæpius in vnum coactas toties fallit,
 donec omnes aqua vel igne perdat. Cum præterea
 sollicito excursu recurſuque it nigrum campis ag-
 men, & multiuga ſcaturigine ebullit, è ramalibus
 ſtipuliſue parabili face occupat, iteratoque aliquo-
 ties ſupplicio tandem conficit vniuerſas: penetra-
 les ipſarum cauos origano minutatim detricto im-
 plet: ſulphure ſuffumigat: tithymali cuiuſcunque
 decocto vtiliter inſpergit: papaueris lacryma ace-<sup>Petr. Beſſon.
l. De neglect.
ſiirp. c. 10.</sup>
 to diluta perfundit, aut florum ſtylos inungit:
 ſulphuris ſelibram terreno in vaſe ad ignem lique-<sup>Alexius Pede-
mont.</sup>
 facit; adiicit ſalis factitij ex ſæce vini concreta,
 quam Tartarum vocant, aut ſalis cinerum qua-
 dran-

*Benedict. Curt.
de Hort. l. 14.
c. 5.*

drantem vel trientem, hoc est ternas vncias aut quaternas; diu peragitans bene commiscet, donec ea mistura subrubeat; tum ab igne subtractam supra tabulam aqua madentem defundit; vbi iam induruerit; minutim conterit; ipsique in vitreum vas coniectæ, quantum aquæ fontanæ sat est, affundit, eamque patitur aquam colorari; hoc denique veneno floriferarum stipites arbuscularum circumliniit, aut ipsarum formicarum agmina conspergit; importunasque bestiolas vel interitu vel fuga exterminat. Curiosa quoque minutaque demolitione latibula & nidificia subruit, atque oua cum matribus vel protinus exurit, vel procul exportat. Noua denique forma fictile vas excogitauit, medio foramine supraque infraque peruium, in extremo autem ambitu canaliculatum. Intra hoc mediam serit arbusculam; oppletoque aqua orbiculato canali, tanquam militari fossa, formicinas distinet aggressiones. Sed argillaceum hoc propugnaculum (pace recentis industriæ dixerim) mihi non probatur. Quænam enim ista calliditas est, ut hostem arceas, liberam plantarum adolescentiam coctili carcere, & figulari compede impedire? hortensis æquoris inoffensam speciem testaceis offendiculis asperare? cuniculis oppugnantes bestiolas extimo munimento distinere? Quare positos in areolis flores præscripta satis remedia defendent: quos autem in testulis collocaueris, ipsarum in pedibus, aut
sup-

suppositis basibus excavati canaliculi abunde præmunient, in quos, velut in elices siue sulcos aquarios, aqua vel pluvia vel irrigua confluet, minutulis animalculis oceanus insuperabilis. Si volatilis In locustas, hortorum pestis, locustæ in flores inuolent, hortatore Democrito, amaro lupino, aut siluestri cucumere in muria feruefacto conspergantur: è vestigio enim morientur. Complures captæ vrantur: statim enim reliquæ à nidore vertiginosæ & caducae partim occident, partim demissis alis venatorem expectabunt; vel, hic si deerit, à sole corrumpentur. Confecto ex iisdem liquamine, & quodam veluti garo effossi scrobes madefiant: breuè enim in scrobibus somno sepultæ, funeri videlicet proludentes reperientur. Suspendiosi vespertilioes de celsissimis loci arboribus pendeant: & illo tericulo fugatæ minutæ harpyiæ procul auolabunt. Absynthio, aut porro, aut centaurea in aqua tritis plantæ contingantur: & contactu edacissimæ bestiolæ abstinebunt. Denique matutinus indagator colonus nocturno adhuc frigore pigras ac torpidas inuadat: & citra veterum arma & machinas in exarmatis manibus volucris de hoste victoriam positam esse fatebitur. Cantharides non hominum modò igneum, sed florum etiam edax venenum (si Pamphilum audiamus) vel galbano cum veteri bubulo fimo, vel silvestris cucumeris radice suffitas fugabimus.

Constant. Pog.
l. 13. c. 1.

Pallad. l. 1.
tit. 38.

In cantharides.

Apud Const.
Pogon. l. 13. c. 16.

T

rusti-

In scorpiones.

Id. l. 13. c. 19.

Plin. l. 20. c. 22.

In virides pulices.

Pallad. l. 1. c. 35.

rusticorum experimento docemur, ne fugatæ redire ad iniuriam possint, callidè comprehensas vtiliùs interimiri. Sub hortensibus testis defluente earundem humore concreti, iuxta floribus indecori, atque cultoribus periculosi scorpiones sæpe stabulantur. Humidis opacisque locis gaudentes igne persequere: vnius exusti nidore cæteros ex-
turba: latibula sulphure, galbano, afinique vngula, vel vnico serpyllo, serpentibus etiam atque scolopendris infesto, suffumiga: ipsos præterea scorpiones alligata imis fictilibus nuce auellana è Plutarchi monitu distine; ex recenti verò vsu ad patinam frigida oppletam allice, vt perdas: aut identidem testas loco dimoue, vt latitantes proteras. Virides pulices, qui roseti teneros asparagos, & virentes rosarum alabaistros confertim obsident, nocentique attractu arefaciunt, atque adeo perurunt, acre acetum hyoscyami succo admistum, pulicosis olim oleribus præscriptum remedium, enecabit. Eandem operam præstabunt sinapis, & rhododaphnes semina, si conferuescant, & cum refrixerint, affundantur. Sunt, qui doceant, floris odoratissimi parricidas olei graueolentis illitu, quod à saxo nomen habens Petrelæum siue Petroleum vocant, velut iusto supplicio esse multandos. Aliqui fabulonis, aut cineris iniectu deiiciunt ac dissipant. Alij tandem summa mollitie animalcula leui digitorum pressu frictuque grauiter oppri-

primunt & elidunt. Fœdi vermiculi seu blat- In blattas
bulbaceorum
liliorum.
tæ bulbosa radice formosis lilijs quâ satiuus, quâ
siluestribus, quâ nostratibus, quâ externis dege-
neri partu innascuntur. Hæ rubent ab ortu: sed
postquam folia floresque cum scapis erosere, ni-
grescunt; ac semesum liliacæ plantæ cadauer te-
tra ventris proluvie inficiunt, depastosque caules
turpi facie relinquunt. Id ne fiat, supposito plan-
tis linteolo recentes bestiolas decute; atque, ne
adolescendo conualescant, extingue nascentes.
Hisce potissimis armis (nec enim omnia possumus,
nec probamus omnes) maiorum minorumque,
gentium incommodas hortis belluinas nationes
singillatim vel vlciscimur, vel depellimus: gene- In omne ge-
nus bestiolas.
ratim verò atque vniuersè omnia reptantia mon-
stra sic insectamur, & proturbamus. Opium Cy- Constant. Pog.
de Agricult. l.
13. c. 8.
renaicum, siue laser, melanthion, galbanum,
hyssopum, pyrethrum, peucedanum, sulphur,
cerui cornu, & capræ ungulam vnà contundimus:
asperrimo aceto perfundimus: in pilulas conglo-
bata succendimus, cruciabilemque fumum excita-
mus. Omnes itidem repentes humi bestias gal- Id. ibid. c. 9.
bano, sandaracha, & butyro, siue adipe caprino
suffitas procul à floribus amouemus. Inter odora Card. de rerū
variet. l. 7. c.
30.
ta vnum styracem adhuc inuenimus, cuius deusti
odore acerrimo vniuersa ferme animalia, quæ vo-
camus ab incisuris Insecta, vaporemus ad fugam.
Ne suam ipsi calamitatem, infestas nempe bestio- Pallad. l. 1. tit?
35.

Id ibid.

Constant. Pog.

Agric. l. 5. c. 48.

l. 10. c. 39.

Idem De Agr.

l. 2. c. 16.

Id. ibid.

las horti prognerent, deponenda semina in testu-
 dinis corio siccamus; aut mentam olitorio more
 interferimus. Ne floriferis satis arbusculisque hor-
 tensis vlla bestia noxae possit esse, ex Democriti
 praescripto caneros fluuiatiles complures, vel ma-
 rinos, quos paguros nominant, decem non minus
 intra fictile vasculum in aquam coniectos tegimus,
 atque sub dio statuimus; ut decem diebus sole
 vaporentur: ea deinde aqua, quaecunque illaesa vo-
 lumus, aspergimus; atque octauo quoque die a-
 spersionem iteramus, dum, quae seuius, adole-
 uerint. At verò si Africani consilio paulò ante sa-
 tionem sedi succo, quemadmodum tradidi, se-
 mina madefiant; non modò aduersus infestas be-
 stiolas medicamentum, verum etiam ad praestan-
 tissimos flores producendos valetudinem combi-
 bent. Perinde salutaris deponendis seminibus erit
 aut pridie immista, quae focis haeret, fuligo, aut
 portulacae aqua sic affusa, tota ut nocte sorbeatur.
 Nonnulli contusa cupressi folia, siccum alij &
 concisum, siue etiam elimatum cerui cornu, aut
 elephantis dentem cum seminijs commiscent: alij
 medicata praedictorum infusu ossium aqua semi-
 na irrorant, ut noxijs animantibus nullis obnoxiam
 sementem faciant. Proderit etiam aqua & amur-
 ca eadem semina macerare. Genialis medicus
 Apuleius, ut minus agrotent, vino ferenda prae-
 munit. Usque adeo, quae aqua lactantur, medi-
 cinæ

cinæ nomine vinum sitiunt. Inuenio etiam à quibusdam vrina veteri, & canino fimo vnà confusis affusisque contra noxam quancunque semina defendi. Eadem hyenæ pelle si contegantur, post colum. l. 2. c. 9. aliquot dies metuendæ feræ odore penitùs imbuta noxias hortis animantes deterrebunt. Solent præterea, quæ dimidiata luna feruntur, illæsa seruari. Vt omnem præterea floribus nocentium bestia- cardan. ibid. rum defendamus ac propulsemus iniuriam; aceti, fellis taurini, decocturæ anguinei cucumis, hellebori albi, colocynthidis, & lupinorum amarissimo sapore; aut sulphuris, chalcanthi, florum & foliorum vtriusque sambuci, coriandri, rutæ, cornuum, & vngularum grauissimo odore; aut demum ignis intolerando contactu absterremus. Duplici antiquitas præsidio (vtrunque posteritas id. ibid. oblita est) pice videlicet ab aëris, amurca ab animantium noxa omnia tutabatur. Adeo, nisi nos antiquæ simplicitatis puderet, parabilis atque obuia rerum tutela esset.

Lex floris propagandi.

CAPVT V.

Fauete linguis, imò & manibus fauete impigri coloni, prouida faultrice vestra, hor-
torumque magna moderatrice Flora,

T 3 ter-

Flores indu-
stria duplici
propagandi.

Qui reservandi
ad semen.

tertiam legem, emolumento principem, sic ferente. Qui floreas opes natio fecunditate fructuosas non amplificas, ab hortensi cultura tanquam profanus, nempe ignavus exesto. Quoniam verò domi forisque opportunitas est horti locupletandi: propterea duplex in propagatore industria requiritur, ut flores domesticos augeat, externosque conquirit. Quamobrem non omnes indiscriminatim ac temere flores tuis in hortis demetes; sed ex lectissimo quoque genere nonnullos, qui magnitudine ac foliorum densitate speciosissimi primò existant, ad semen reservabis. Prior enim ille partus adhuc integris nondum effœtæ plantæ viribus effusus cum vegetior sit, generosius luxuriabit in semen. Quin etiam proderit feminalibus folliculis onustos bulborum scapos decacuminare, simul ne bulbi complurium educatione seminum fatiscant, simul ut pauciora liberaliùs educata semina colonorum votis fecunditate respondeant. Et seminum quidem plurima bulbis rotunda, & nigra; pauca plana, & rubida, ut lilijs non paucis; & meleagridi siue fritillariæ; utraque autem folliculis inuoluta; aliqua oblonga, & fusca, nec non filiquis inclusa, ut acaciæ, Indicæ arbusculæ; multa longiuscula, rubella, atque in lanuginem conglobata, ut cuilibet anemonæ. Ea omnia iam aridis cum folliculis, aut filiquis, aut certè cum lanuginosis pappis vixdum hialce-

re

re incipientibus colligantur, priusquam spontè caduca, aut vento decussa temere dissipentur.

Conducit autem ea legere interdiu, cum pluuius aut irroratus mador efficaci sole siccatus est. Per-

Quo semine ferendi.

magni quoque interest hortensis rei optimorum

feminum habere delectum. Præstant, quæ pro-

Colum. l. 2. c. 9.

pter magnitudinem ac pondus in imo subsederint:

quia vis maior, & succus densior inest ad vberem

germinationem. Ad hæc indubitato fœcundita-

Constant. Pog.

tis argumento plena & solida seligantur: at verò

Agric. l. 2. c. 14.

tanquam infœcunda & inutilia reijciantur, quæ

Varro rei rust. l. 1. c. 40.

senio sint exucta & leuiora, contusa & rugosa,

emaciata & languida, permista & propter simi-

litudinem adulterina. Altera est, & ea quidem

E bulbis ut multiplicandi.

compendiaria propagatio; cum bulbus aut radix

in cohærentes bulbulos aut radículas extuberat,

quæ celerius, quàm lecta de bulbis aut radicibus

minuta semina, in idoneam ferendis floribus matu-

ritatem adolefcunt. Quanquam illud à seminum

latu iucundissimum emolumentum prouenit, ut

floris moram coloris formæque non rarò degene-

rantis mirabili nouitate compensent. Luxuriant au-

tem numerosam in sobolem bulbi & radices, quæ

post alterum tertiumue (vti iam docui) à latu annum

refodiuntur. Sed intelligant nimis auidi sobolis co-

loni adnascantium, fœtuum copiam florum officere

formositati: primo enim in partu exhausta mater

facile abortat in altero. Quare quem plusculum

laboris non deterret, singulis hic annis, quæ id exigunt, effodiat infodiatque semina; ut parcius enixa viuidæ pulchritudinis plenissimo flore colorentur. Quod si bulbus frequenti etiam inter homines infelicitate quàm nobilis, tam sterilis est; eum probè maceratæ resolutæque pinguedinis solo, ad nucleos siue spicas eliciendas efficacissimo, cōmittito; aut imam sessilis partis coronam, unde fruticant fibræ, vngue leuiter incidito, minimasque decidito particulas: ne vulnus noxæ sit, macro aridoque puluisculo insperso medicinam facito. Quot enim vulnera feceris, in totidem foetus vigor genitalis erumpet. A mollioris tamen ingenij bulbis violentam hanc fœcunditatem exigere, abstineto; ne, antequam pariant, vitæ faciant abortum. Cæterùm cui cordi est hortensem quotannis fundum præstantissimorum florum accessione ditare, is debet florida tempestate nominatissimos alienos hortos frequens adire: quos in suis desiderari animaduertit insignes flores, aut gratuitò accipiendos, aut pretio aliorumue seminum merce permutandos cum domino pacisci: ferreo tubo, vel imbricata pala siue extractorio imbrice, quem supra descripsi, dum adhuc illi vigent ac vernant, transducere, aut saltem denotare; ut, ubi penitus aruerint, certa manu eruat. Multiformes excogitari notæ possunt: nos vsitatas & parabiles, idest arundineas, furculaceas, & plumbeas

In alienis
hortis ut eli-
gendi, & præ-
signandi.

l. l. c. 5.

beas tum in colono instituendo; tum in hortensi l. l. c. 4. § 5.
suppellectile numeranda præmonstrauimus. Sin-
autem suspicio est, incertæ fidei promissorem im-
positam placito flori notam ad simillimi vultus
vulgarem plantam translaturum, tibi que vafre
impositurum; poteris è Belgio in Galliam transfu-
sa callida cautione sic obsignare. E crassiore alea-
rum, aliaue illiusmodi papyro latum circiter digi-
tum amplas tesserulas facies. Easdem medias per
geminum foramen acu factum inducto lineo filo
sic traijcies, vt in eandem partem vtrunque fili
caput promineat. A tergo, vbi filum papyro ad-
hæret, liquefactam miniatulam Hispanam ceram
adiunges, & confestim sigillo consignabis: tum
vtrunque lini caput vtraque manu comprehendes;
ac, tessellæ signatura extante, inum floris caulem
citra noxiam incisionem innodabis: quod supere-
rit filum, sub ipsum nodum succides, ne, vincu-
lo enodato, supposititiæ plantæ per dolum adalli-
gari tesserula possit. Cauebis autem, ne demuti-
lato caule summum florem, aut media folia demas;
vt obice illo supernè clausum nulla fraus alligatum
extrahat signum. Quòd si demesso flore thyrsi
cacumen præcideris; eundem cum folijs aliquot
substringes, quæ connexæ tesserulæ lapsum exi-
tumque remorentur. Denique, ne electè notata
in hortis improuidè obliteres in animo, in hortensi
rei rationarium codicem, hoc est in album me-
moræ

E longinquis
ut accersedi.

moriæ delectorum florum genera, numerum, situs, notasque impositas referes. Ita, cum tempestiuitas aduenerit, pactas radices sinceratasque integras fide certa effodies. Vnas tulipas, si libeat, licet (quod transalpini aliqui coloni solent) adhuc florentes eruere: dummodo statim sicco sabulo in frigida cella substrato bulbos obruas, ipso etiam in sabulum prono germine. Fiet enim, ut, quæ floribus, quæ folijs sensim afficcatis, solidas, succique plenas, atque incolumes bulbosâs radices inuenias. Quoniam verò terræ omnes ferre omnia non possunt, debemus hoc etiam hortis, ut suauissimo florum commercio, tanquam floreo nexu, dissitæ non minùs moribus, quàm regionibus gentes arctissimè coniungantur. Igitur ubi peregrini floris fama florere externum quempiam colonum cognoueris, inita per ingenui officij promissique plenas litteras amicitia, pretiosas horti longinqui merces pari permutatione, pretioque mercaberis. Quòd si displicet remota ista, semper cæca & sæpe fallax mercatura; exiguum patere, dum aliorum curiosa festinatione colonorum translatum in proximos hortos aduenam florem in tuos oculata fide, minimoque labore ac sumptu admittas. Curabis præterea, cum, soluto remotoque tristi niuium, sipario, infinita, eaque versicolore florum multitudine frequentari cernuntur solitariae camporum ac montium scenæ, ut, qui generis aut formæ nouitate

uitate spectabiles emineant flores, tuos in hortos
ferreo tubo transducti ex agresti vita in florea vr-
banitatis conuictum euocentur. Fit enim sæpe,
ut, sicut hominum, sic florum pulchrè degenerante
genitura, ex agro ciuitate donanda egregia indoles
existat. Sed & illud custodiendum est, ut salubrius,
aut æquè bonum, aut certè non admodum dete-
rius in solum hortensia semina transferantur; ne
nocentium reorum instar in oram pestilentem da-
mnata & relegata vel præmorianantur, vel emacien-
tur: ea enim præpostera mutatio imbecillo cui-
que facilem morbum creat, vel interitum: atqui
semen est aliquid imbecillum. Verùm enimvero
bulbos si quis peregre mittat, in capsulas aut pyxi-
des debet condere, ut in frigido siccoque strato
melius iidem perennent: arboreum muscum al-
terna serie substernere, ne commistio vel simili-
tudo allucinantem colonum decipiat: vnum-
quodque genus præscripto nomine numeroque
distinguere, loco discludere, aut etiam papyraceo
inuolucro penitus separare, ne conclusi bulbi ve-
ctione agitati atque inter se collisi & confundantur,
& corrumpantur: in arculas aut pyxides satis refer-
tas superpositum muscum infarcire: tum easdem
probè operculatas crassiore lino diligenter circun-
ligare, nodoquenectere: nodum ipsum, ne is do-
lo malo dissolui possit, miniatula cera Hispana
perlutum obsignare: frontesque capsularum vel py-
xidum

*Theophrasti. De
caus. plant. l. 3.
c. 6.*

*Constant. Pag.
Agri. l. 2. c. 46.*

*Vt procul
mittendi.*

xidum illi, cui res destinatur, inscribere: aquis tandem tum pluuijs, tum obuijs impenetrabili cerato linteo infuere; extimamque inscriptionem intimæ geminam adijcere. Sunt qui prudenter astuti, vt quorundam alienas exterâs merces explorantium, optimasque captantium hamatos vngues viscataque manus impunè ludant euadantque immunes, inclusos bulbos non per adiuncta nomina, sed per certas numerorum notas, aliasue per arbitrarias formas distinguunt, quas cum ipsis nominibus coniungit explanatque data seorsum interpres epistola. Si bulbi longiùs missi aut accersiti vel itineris diuturnitate, vel quo alio incommodo situm contraxerint, exuctoque succo peraruerint; vitiosis omnibus tunicis denudentur: fiet enim non rarò, vt intimus saltem nucleus incorruptus ab interitu vindicetur. Supradictam pyxidum tutelam cautionemque desiderant longinquas in oras mittendæ floriferæ radices, quas tamen pro musco emporeticis siue inutilibus chartis obuoluere abunde est. Verùm anemonas, ingraces lingulas ocellosque tenuiter porrectas stipa, vel gossipio molliter prætegi, deinde etiam chartulis inuolui conuenit. Viui radices siue plantas radice aliqua fibratas diu peregrinaturas illitus melle muscus ad medium vsque conuestiat: mellis enim illitu perennat humor, peregrinantibus plantis dulce viaticum. Quòd si viæ mora octo die-

dierum spatium breuior futura sit; muscus frigida, madefactus satis illas præstabit incolumes. Nonnihil dissimilis ratio est in præmuniendis taleis siue furculis transmigraturis. Nam vel illos in melle Cardan. de subtil. l. 8. submergimus: quia mellis humor neque pinguis, neque corruptioni obnoxius; sed tenuis, dulcis, ac temperatus teneris germinibus à materno lacte auulsis vicaria suauitate alendis tuendisque accommodatus est: vel figularem cretam ex melle subactam in Calabri limonij mali formam & magnitudinem conglobamus. In huiusmodi argilla-
ceo globulo quatuor aut quinque furculorum imas crassioresque partes defigimus: extantia cacumina, ipsamque argillam musco inuoluimus: in capsulas aut pyxides, musco alio (si opus sit) vndique densato, includimus. Pari præsidio delicatissimæ indolis plantas contra itinerum incommoda tutamur. Nonnunquam etiam furculorum extrema succosis malis vtrinque infigimus: in pyxide componimus: insuccatam denique aqua spongiam imponimus: atque ita floriferæ soboli exiguo ligneo vehiculo peregre transferendæ vitalis commeatus, nempe humor in sicco non deerit. Illud autem cauemus, ne minuta semina, quæ quàm siccissima mitti debent, cum furculis, aut radicibus humida integumenta poscentibus componamus. Quare bulbis, alijsue siccam vecturam amantibus radiculis bene chartulis conclusa, suisque nomini-
bus

bus discreta adiungimus: aut certè cautiùs in pyxidiculas seorsum recondimus. Vt enim hominum, sic seminum tenera indoles à pernicioso consortio periclitatur.

Narcissorum cultura.

CAPVT VI.

E Nucleata florei cultus disciplina postulat, ut propria communibus præcepta subijciantur. Neque verò plantarum omnium satus singulos persequi est animus, sed earum duntaxat, quæ nostratibus, & præcipuè Romanis, hoc est nobilissimis in hortis curiosiùs coluntur. Satis enim habui ex infinita florum filua lectissimos cultissimosque seligere pertractandos. Interim ad aliorum culturam præcepta generatim tradita conducent. Narcissus, nimium sibi placentibus fabula salutaris, siue ingenio, siue artis mangonio in plura speciosè genera degenerauit, quæ tum frequenti scriptorum descriptione, tum quotidiana cultorum obseruatione iam vulgatissima percensuimus. Duos ex immuni numero narcissos, eosque plebeia in hortis notæ ad medicos vsus recepit antiquitas, calice alterum purpureo, alterum luteo, candidis folijs vtrunque. Et priorem quidem ab inspersa per oras calicis pur-

Dioscor. l. 4. c.

155.

Plin. l. 21. c. 5.

¶ 19.

purpura purpureum, posteriorem fabulosa mutatione inclutum à medio croceo flore albis folijs coronato croceum, siue luteum appellarunt. Narcissorum plerique macro, soluto, ruderato, arenoso, atque aprico lætantur loco. Id satis ipsi colonos admonent, dum voluntarij fabuletis, & montibus innascuntur. Bonum tamen requirit solum, qui foliosior efflorescit. Pingui penitus abstinendum: quia sessilem bulbi verticem ex facili corrumpit. Hæc autem folioso conueniunt cum simplici narcisso, ut sole gaudeat vterque, velut ad ostentandam etiamnum in flore manentem pristinam venustatem: ut ad quinos senosue digitos defodiatur: ut palmaribus interuallis, præcipuè luteus, collocetur. Est præterea, qui affirmet, narcissinum bulbum in flores non exiturum, nisi rarò, nempe tertio quoque anno refodiatur, aut disraretur, cum videlicet adnatæ numero foliolis exugitur. Simpliciflore narcissi, qui semen soli reddunt, leuissimæ varietatis inutili lucro frustra feruntur. Narcissum, cui nitidus candor, aut languidè luteus pallor toto non solum flore, verum etiam calice diffusus argentæ, siue sulphureæ pateræ Italicum nomen inscripsit, summæ apricitatis, mediæque macritudinis solo infodies, quale est, quo nullus æquè atque hic bulbus gaudet, olitorium. Depressiois, atque à cæteris bulbis interualli modus erit, quem in alijs usurpandum

Narcissi plerique

Dioscor. & Plin. ibid. Io. Bapt. Porta. Villa l. 9. c. 13.

Narcissus totus candidus, totusque sulphureus flore simplici.

Narcissus fo-
liosior .

pandum esse narcissis paulò ante monuimus .
Nonnulli sunt densissima serie foliosi narcissi , ve-
lut Byzantino vulgatiore maior, qui albida inter fo-
lia luteo calice sinuoso à monstratoris cognomento
Boncori cordatum nomen nostratibus in hortis re-
fert ; velut etiam planè candidus , qui nitidam ar-
genteo nomine pateram, non vino, sed flore plenam
oculis propinat . Hi quàm pulchrè florescunt , tam
ægrè dehiscunt: in florem enim turgentis membra-
næ inuolucro hibernis quàm nebulis , quàm frigoribus
flaccescente, atque in rugas contracto, flos, antequam
oriatur, aboritur . Quamobrem obstetrice hac arte
floreo fœtui opem feres . Extremo Ianuario bulbos
ferus adobrues: cum illi turgidos flore scapos impel-
lent , vesperi bene operculatos à nocturnis pruinis
nebulisque vindicabis: mane (si dies tepeat, & insole-
tur) operculo remoto apricari patieris. Proderit etiam
interdum thecam ipsam duriusculam , & dehiscere
contumacem leuiter citra conclusi floris iniuriam
incidere , viamque partui vulnere aperire ; ne is
tanquam in vteri membranacei angustijs præfoce-
tur . Ipsos verò bulbos quotannis tempestiuè eru-
tos in siccissima cella custodies : quia in humidio-
re thallos citarent , vimque genitalem omnem,
flori etiam reseruandam , in folia profunderent .
Et hi reliquam culturam superioribus debitam de-
siderant . Ampli floris & calicis iunceis narcissis
congruit mediocris olerum terra , & loci positio
mo-

Narcissus
iuncifolius .
maior.

modicè aprica. Amant iidem quaternis subesse digitis, ac totidem inter se aut paulò pluribus abesse. Superioribus minor iuncidus tum odoratus luteus, tum albus, tum folijs reflexis pallidus narcissus in fictilibus, quàm in areolis, lætior provenit: locum exigit soli obnoxium, solum, quod infra, supraque est, olitorium & bonum: idem tamen, digitalis crassitudinis macriore humo proximè circumtegi vult, ut minimè in sobolem exhaustus profusè luxuriet in florem, utque à pingui humore sæpe manans vitium deuitet: frequentem verò, ac tempestiuam, quoad folia exaruerint, amat irrigationem. Hac ergo cultura compertum habemus, tum simplici, tum pleno flore, iuncea-que folio Hispani narcissi bulbos mirè crassiores fieri, ac fecundiores. Si rotundus est bulbus, terni digiti depressioni dantur, intervallo totidem aut saltem bini. At oblongus digitali, aut paulò maiore altitudine defoditur, ne solis appetens incommodam in longitudinem excrescat. Est etiam qui supposita, cum is conseritur, testula longulum faciliè rotundet. Rarènter, ac circumactò minimùm triennio eruitur adnatam ad foeturam, segregandam, siue etiam ad vetus effœtumque solum recenti fertilique commutandum. Supra, quatuor sexue dies inobrutus esse non debet: quia pusilli corporis & roboris bulbus à vitali matris amplexu diutius diffitus æstiuis præsertim calori-

Narcissus iuncifolius minor luteus, albus, & pallidus folijs reflexis.

Narcissus iun-
cifolius autu-
nalis albus.

Viridis.

Pseudonar-
cissus iunci-
folius.

Pseudonarcis-
sus Hispanus.

bus emaciatur. Semine satus narcissus hic in bulbulos floribus fecundissimos proficit. Duplex denique in iuncea folij narcissus, eoque potissimum qui foliosior floret, cura atque opera impendenda est: altera, ut florem citò legas; cum exiguo corpori par, nempe imbecilla bulbuli vis citra interitus discrimen flori diu alendo non sit: altera, ut, postquam idem narcissus defloruit, obstructum illo vas sub tectum referas, pluviæque subducas; ne per bibulum scapum infusus humor totum bulbulum permeet, ac putrefaciat. Eiusdem à iuncea folio nominis Narcissus albus autumnalis amat locum à sole summotum, terram leuem & raram; trium altitudine digitorum demergitur; duorum intercapedine dissociatur: perrarò effoditur: aggesto per æstatem solo ab æstu defenditur: ubi remisit calor, eodem exoneratur. Languidi odoris flore viridi stellatoque, per autumnum ante folia, itidem iuncea emergente subsimilis priori, crassiore tamen ac proceriore caule ternos quaternosue flores efferens dispar narcissus humo gaudet mediocri, & parum aprica: in tres digitos demittitur, parique spatio disiungitur: vix vnquam exeritur. Similis cultura, quæ superiori luteo Hispano narcisso adhibetur, bulbulum similem educat iuncea folio pseudonarcissum. Silvestris narcissus Dodonæi, siue pseudonarcissus Hispanus maior & minor Clusij, qui simplici senum foliorum textura stellatus velut

lut in tubam tubulato fimbriatoque calice grandio-
 ris tubæ sibi appellationem vendicat, seu flauescat,
 seu palleat, siue albescat, mediocre solum, ac satis
 insolatum situm, nec non quaternos in depressio-
 nem digitos, in interuallum verò palmi dimidium
 requirit. Qui foliosa densitate stipatus minùs ex-
 pressa tubam promit imagine, quique consimili
 facie narcissus Roseus maior appellatur, imò (ut
 quidam existimant) à proximè superiore pseudo-
 narcisso non distinguitur, eodem cultu latentur:
 iamque in florem turgente membranæ vagina,
 ab aqua pluuiatili, quàm maximè poterit, ab-
 stinendi sunt; ne largiùs insuccati, ac plus æquo
 tumefacti dirumpantur, enormiterque fatiscant.
 Idcirco mobili præstat eisdem fictili, quàm
 stabili areolæ, committere. Parem ferme cultu-
 ram quærit minutulus pleno flore pseudonarcis-
 sus. Peculiare tamen hoc poscit, ut minùs altè,
 tres nempe digitos loco magis humecto depona-
 tur, & rarò aut nunquam eruatur; quia nostro
 cælo non admodum gaudet, crebraque transla-
 tione vexatus maligno respondet euentu. Non
 dispar debetur cultus geminis pari breuitate nar-
 cissis, nempe siluestri Stellato, & Roseo minori.
 Narcissus quoque, cui singularis, & conspicua
 magnitudo nomen dedit Incomparabilis, in terræ
 delectu cæteris comparatur: olitoria enim con-
 tentus est. Modicè apricari satis habet; quia diu-

Narcissus in-
 cōparabilis.

Narcissus lō-
ga ceruice.

turno sole flaccescit. Vult à summo solo quater-
nis digitis, ab assitis bulbis palmi dimidio propter
sobolis numerositatem distare. Is autem narcissus,
qui virentis ceruiculæ deflexa & rigida longitu-
dine prolixum cameli collum in similem floscu-
lum, atque in flosculi nomen contraxit; quique
ab aurea calicis corona coronario nomine decen-
tiùs insignitur, quærit humum pinguißimam,
quæ tamen bulbi verticem, vnde fibrarum ca-
pillitium fruticat, non attingat; ne vitiet, neue cor-
rumpat: id quod in cæteris quoque bulbaceis ra-
dicibus confimile solum postulantibus custodien-
dum est. Amat idem narcissus auersum à sole
locum; quòd incalcescente iam anno serotinus flo-
ret, ac, veluti candidum hortorum fidus, cla-
rior in opaco nitet. Potest ad palmi dimidium
demergi. Quanquam sæpius vtiliusque breuiore
quatuor digitorum mensura deponitur; quia
foliosiores & plures ab vno caule sic flores tru-
dit. Eodem digitorum totidem, aut paulò la-
xiore interuallo ab alijs plantis commodè disti-
netur. Par adhibetur cultura Narbonensi, &
Anglico narcisso, cæterisque, qui serò vernant.
Solent Indici narcissi, antequam nostro tum-
cælo tum solo assuescant, ad intimum vsque nu-
cleum lenta macie tenuari ac tabescere. Ho-
rum plerique, quòd hospitari nesciunt, pauentque
nouitatem, penitus intereunt. Nonnulli sensim
repa-

Narcissi In-
dici.

reparatis tunicis viribusque non sine spe florei partus in molem pristinam turgescunt, & reuiuiscunt. Verum, ut in exteris hortis longinqui hospites incolumes perennent, atque ad florem & sobolem usque proficiant, ferè sabulosa humo excipiendi sunt. Virginienſis narcissus vult intra terrenum vas in olerum solo duum digitorum altitudine deponi, mediocriter apricari, nunquam refodi, nisi ad sobolem seiungendam. Apud nos non ſementat. Affinis lilio narcissus Indorum è rubro croceus, duodecim ante annos Iacobei narcissi nomine ad Romanos Farnesiorum hortos missus, diu ſterilis & inglorius in folia tantum egerminauit. Sed noua iam industria, seu potius iniuria colitur & iuuatur. Etenim bulbosa mater macerrimo in solo ad binos ternosue digitos mergitur: ut eadem alimentum incrementumque capiat, felicique sobole se propaget, ad mensem usque Nouembrem eatenus irrigatione atque insolatione fouetur, quoad primis folia frigoribus exaruerint. Tunc enim obſita, hoc bulbo testa in locum subducitur imbribus quidem & gelicidijs inaccessum, sed tamen aëri peruium, placidoque spiritu perflabilem. Hic ad medium usque Maium paulatim inareſcere ac ſitire ſinitur. Eo demum tempore superposita bulbo humus diligenter ſcalpitur atque egeritur, donec mater cum sobole denudetur: tum eidem matri

Narcissus Virginienſis flore purpureſcente.

Narcissus Indicus è rubro croceus, flore liliaceo.

adnati bulbuli seorsum ferendi subtrahuntur ; radicibus , quæ semper terræ inhærent , immotis intactisque ; ipsa verò superiniecto solo , quod modò subductum fuerat , operitur . Principiò potest firculosum fictile fontanam in aquam demitti , donec bene penitus humescat : in solem deinde pluuiamque producit , atque , cum res poposce- rit , irrigatur . Quanquam alijs colonis annua mon- strauit experientia , nullis ab intacto incultoque bulbo blanditijs prouocatum florem faciliùs exi-
tere . Indicus vterque liliaceus narcissus , tum sa-
turo , tum diluto colore purpurascens , in olerum
raro arenosoque nonnihil solo ad binos ternosue
digitos depressus , & apricus prosperè solet efflore-
scere . Quòd radicibus nititur immortalibus , nisi
sobolis auellendæ causa , nunquam eruitur . No-
stris in hortis nondum exit in semen . Sphæ-
ræ hortensis artifex numeroso flore , narcissus
Indicus communem Indiæ narcissis culturam
quærit . Nimius illi humor omni cura defen-
dendus est ; ne calor , quo maximè gaudet , aut
extinguatur , aut refrigescat . Indicum , seu Suer-
tium narcissum gemino latiore folio , & flore pu-
niceo sic tutò feliciterque seres . Bulbum amplo
fictili cautiùs concredes : macra & fabulosa humo
adobrues , ne pinguioris habitudinis præcrassa &
squamea bulbacea cutis cum terrestri pinguedinis
præferuido humore tabem combibat : in tres digi-
tos

Narcissus In-
dicus liliaceus
tum saturo,
tum diluto co-
lore purpu-
rascens.

Narcissus In-
dicus flore li-
liaceo Sphæ-
ricus .

Narcissus In-
dicus gemino
latiore folio ,
flore puniceo

ros pones: in aprico statues. Quoniam verò squamosus hic bulbus nimio inter squamas humori vitioque concipiendi est opportunus; à folijs Maio mense, aut paulò priùs amissis, quod circumstat, solum inarescere fines: tum eundem bulbum, si terreno vase incluseris, in locum ab imbribus quidem tutum, at solibus expositum recipies. Sin hortensi areolæ commiseris, arida recenti terra aggesta pluuiialibus ab aquis, atque ab æstiuis feruoribus vnà corrumpentibus vindicabis. Ineunte Septembri, cum germinationis tempestiuitas appetit, ab areola sublato, quod in cumulum tumebat, solo, fictili autem in apricum producto, profusissima semel irrigatione siticulosum bulbum recreabis, vt ad germen incitetur. Hæc Tran-
quilli Romauli, experientissimi cultoris, industria Tranquillus
Romaulus florem quotannis elicuit. Inexploratum adhuc est, ytrum semine satus colorem variet. Illud autem compertum habemus, auulsis depactisque in terram squamis similem in sobolem eum facile propagari. Cauebis denique, ne vnquam eundem effodias: quia narcissis Indicis vniuersis antiquissimum hoc est, vt insigniter lædantur effossi.

*Crocì , Colchici , Coronæ imperialis , ac
Tuliparum cultura .*

C A P V T VII.

*Crocum fil-
neſtre .*

Colchicum .

*Corona im-
perialis .*

Silueſtri croco tum verno , tum autumnali ſo-
lum conuenit citra vermes pingue , ac mo-
dicè inſolata poſitio . Sationi dantur in alti-
tudinem digiti tres , totidemque in interuallum .
Eodem quoquouerſus interpoſito ſpatio , & paulò
altiore quatuor ferè digitorum menſura Colchi-
cum ſeres bono in ſolo , & ſatis aprico . Valtæ ro-
tunditatis bulbus , cuius aurei flores in orbem nu-
tantes Imperialis coronæ ſplendidum nomen re-
tulere , mediocriter macro apricoque olitorio ſolo
ad quinque digitorum altitudinem , & palmari
interuallo infodiendus eſt . Quoniam verò idem ,
tenerrima nudaque carne cum ſit , incommodè
abeſt à terræ gremio ; tranſmoueri non debet ,
præterquam ſi ſatis adulta ſubtrahi poſtulet foetura .
Septembri menſe eruitur , & reſeritur . Nulla à ſatu
feminis viciffitudo prouenit coloris . Obſerua-
tum eſt , ab eodem hoc bulbo præſagiri & præ-
monſtrari temporum vices . Vbi enim is caulem
trudit , deſiſſe frigora ſignificat : erutus quoque ,
ſiccoque in loco ſepoſitus , vbi fibras mittit , immi-
nentes pluuias , frigidiorēque tempeſtatem præ-
nuntiat . Illud etiam habeo longo compertum pe-
riculo

riculo affirmare, flores hosce maternam plantam
pronis velut gratum in obsequium verticibus co-
ronantes transalpina inter frigora, quàm in Roma-
na temperie, florentis auri numerosiore ambitu
splendescere. Tulipæ familiari eximiæ pulchritu-
dinis arrogantia cæterorum florum odere consor-
tium. Ternos digitos in depressionem exigunt,
in distantiam quinos. Mediocritate lætantur folis,
& foli: huius, ut bulbi tutiores; illius, ut flores diu-
turniores sint: ne scilicet huius pinguedo teneros
vitiet; illius feruor serotinos adurat: ne denique
necesse sit obtentis velut castrensibus velis cum
cælo & sole pugnare. Tutissima ratio est, quæ cum
totum bulbaceum corpus, tum in primis auersam,
quæ fibris fruticat, sedem ieiuno infodit solo; le-
ue deinde, ac validum ternos circiter digitos altum
superiniicit. Experimento didicimus in ea fimo-
sa terra, quæ superiore anno in anemonarum ali-
tura feruidioris pinguedinis vber nonnihil emun-
xerit, tulipas & mirificè adolescere, & magnificè
efflorescere. Quin etiam amœnissimi flores hi
maximè lætantur alunturque ad amœnitatem inso-
litam eo terræ flore ac polline, quem è decliui lo-
co delabens aqua delibat, ac deuolutum in imo si-
stit. Læctissimarum præcipuè, pulcherrimisque
coloribus distinctarum bulbi grandiores à folio-
rum iactura quotannis erui statim debent; ne diu-
tius obruti decrescant, aut mirabili latebrarum
amore

amore descendentes pessum eant, aut etiam tunicis, velut in calcis concretionem, obdurescentibus lapidescant, aut demum æstiuus quâ pluuijs, quâ caloribus sufferuefacti exputrescant. Quæ simplici probabilique colore vernant minùs nobilium tuliparum bulbosæ radices, continenti biennio humatæ utiliter interquiescunt; dum tamen, vbi folia evanuerint, aggerata quaternos in digitos humus æstiuas propulset iniurias. Priore autem anno illæ pariunt; altero partum amplificant; tertio, nisi educantur, fœtus adhuc inualidi noua minutula prole superfoetant, exhaustique attenuantur: quinetiam complusculis simul inuoluti membranis ab incluso superfluo humore sæpe tabescunt; id quod exinde malignus florum prouentus ostendit. Quam nonnemo laudat atque vsurpat lateritij pavimentimoram, ne depositæ tulipæ sese altius demittant, à summa humo interstitio palmari substratam, & superuacaneam puto, quia vix in palmi dimidium solent hi bulbi descendere, neque nobiliores tulipæ quotannis refodiendæ in altiores latebras abeunt: & præterea noxiam, quia intervallis, quæ lateres angustè distinent, paulatim densata humo expletis obturatisque pluuiatilem humorem transmittens via sic præcluditur, ut eo largiter concepto mollissima hæc bulborum natio plerunque marcescat. Si tuliparum bulbis extra terræ gremium quàm maximè consultum
velis

velis; eosdem cohærente cum sobole, cum vniuersis membraneis inuolucris, atque adeo cum ipsis aridis fibris, concretoque cum solo erues: tum aperto, non tamen aprico loco per quatrimum, vt siccescant, expones: in sicca denique frigidaque cella papyro inuolutos habebis: cum tempus referendi fuerit, adhærescente humo, extimis exuijs, fibrisque detractis, iidem bulbi cum adnatis nucleis incolumes integrique reperientur; quos, si vixdum erutos improuidus cultor tutelaribus ijs sordibus liberasset, facile durior instar calcis concretio corrupisset. Cauendum verò est, ne nobilissimi generis matri adhærens pusillus hæres exteriori arida membrana denudetur; quia nudulus noxam ex facili contraheret. Quoniam præterea frequenter est, vt appendix illa neruosa & candida, quæ bulbulos gignit, emergens in apricum, summoque solo natans rubescat ac vitietur; diligenter aggesto solo adobruui debet, vt felicius foetificet. Et quanquam solent inanes tunicarum exuiæ inueniri, exhaustis matribus, quæ tam profuso se se partu euiscerarunt; nonnullo tamen interdum residuo succo concreti, & posthumi bulbuli inter membranaceas veluti secundas delitescunt, cautè discernendi. Iam verò feminis optimi feraces tulipæ seligendæ sunt. Id è serotinis, quàm è præcocibus, utilius, quippe magis varians, colligitur. Solent in hunc usum præferri tum candidæ, nigris, aut violaceis, aut cæruleis vnguibus infuscatæ: tum coccineæ, vnguibus

bus ex cæruleo in violaceum inclinatis, alboque circulo coronatis rariores. Vtraque enim florem genus discoloribus maculis decenter aspersum seminabit. Verum si quis versicoloris picturæ rariore gloria flos inter ceteros excellat, in semen abire permittendus non est, sed maturè legendus; ne bulbacea mater exhausta vel decrescat, vel præmoriatur. Adde, quòd ab istiusmodi flore, in quo vngues internigrare minimè solent, inutile semen existit, in unius nempe coloris flores sæpius degenerans. Folliculo sponte sua iam dehiscente semen legitur: ubi primoribus imbribus September immaduit, intra fictile in olerum bono minutoque solo dimidiatum altè digitum de more deponitur. Nisi circumacto bienni spatio prognati bulbuli non effodiuntur: grandiusculi à minusculis segregati in seminarij pulvinis, aut certè in fictilibus referuntur. Ita consiti quarto demum quintoue anno flores non paucos decoris maculis conspicuos dabunt. Compertum verò est, in pingui solo seminibus satas tulipas eodem in bulbos adultas velle nutriri. Persicæ tulipæ pusillus bulbus breui duum digitorum mensura mergitur, trium interuallo seiungitur. Omnibus annis refoditur; alioqui sese altè illatebrat. Nequicquam semine feritur, quia colore non variat. Reliquam culturam exigit cæteris parem.

*Fritillaria, Iridum, Liliorum, Orchis, atque
Ornithogali cultura.*

C A P V T V I I I .

Fritillariæ, non palato, sed oculis gratæ Me-
leagrides, soli pinguitudine, situs opacitate
ac frigore, nec non tempestiua per æstiuos
feruores irrigatione delectantur. Fictilibus ma-
lunt, quàm areolis, infodi; vt ab intempestate cæli
tuta in loca subducantur. Digitorum trium demis-
sionem, ac totidem intercapedinem amant. In
floribus legendis quàm minimum cauliculorum
decerpatur: quia nocentissimum id bulbis est.
Hosce sæpius refodi non patitur paruitas & nu-
ditas. Septembri mense (vbi resposcet) eruen-
tur, si tamen annus refrixerit; continuoque satum re-
condentur. Nisi statim referi possint, diu saltem in-
obrutum ne sint: quia parentis altricisque telluris exu-
les mœrore senioque rugati perniciosè exarescunt.
Semine sati florum colore à parentibus non dege-
nerant. Irides, quarum bulbosa radix, mediocri so-
lo ternos in digitos; quarum durata in tuber, siue (vt
vulgò dicitur) tuberosa, macro siccoque mergun-
tur in binos. Illæ quaternis digitis; hæ palmari
spatio disternantur. Illæ solem ferme fugiunt;
hæ quærunt. Bulbosæ demum, itidemque tube-
rosæ tertio quoque anno sub extremum Iulium
men-

*Iris bulbosa,
ac tuberosa.*

Iris prima
Clusij, &
Persica.

Lilia Silue-
stria.

Orchis,

menssem eruuntur, Septembri referendæ. Iridem Clusij priorem, alteramque Persicam in olerum temperato solo, & aprico loco tres altè digitos depones: crassas bulbi radices bene diuaricabis: nequam incautè reuellas perfringasue, custodies; quia grauissimæ id noxæ est: palmaribus interstitijs separabis: è terræ sinu non educes, nisi vt prolem subducas: vtranque operam Septembri mense præstabis: è semine nequaquam degenerante, discolorēs vices non expectabis. Siluestribus, siue montanis, atque adeo peregrinis lilijs, quibus martagonum nomen ætas recentior imposuit, amica est olerum subpinguis leuisque terra; solibus parum ostenta, & frigida, non tamen humori nimis opportuna positio, palmaris denique tum descensio, tum distantia. Bulbi, nisi ad seiungendos foetus, emouendi refodiendique non sunt. Tempestiuè transponuntur, cum prope iam defloruere: tunc enim veteres fibras amiserunt. Ipse quoque humi posita bulbaceæ squamulæ tandem adulescunt, & rotundantur in bulbulos. Semen iacitur citra spem varietatis. Aestiuus feruor frigore gaudentibus exitialis est. Hic ergo ipsis aggesta humo, aut quo alio diligenter obice defendetur. Veruntamen hæ frigidioris Germaniæ peculiare & vernaculæ plantæ nostrorum ægrè ferunt hortorum teporem; intimamque ægritudinem parco flore significant. Orchis, & Satyrium in humidis atque opacis
ad

ad quinos digitos deponuntur . Vulgare orni- Ornithogalli.
thogalum narcissi culturam desiderat : Peregri-
num, quod & Indicum vocant, Romæ in pretio
habetur, ac studiosè colitur . Solem amat è patria
solis oriundus : nostratis plagæ frigora pertime-
scit . Ea re in fictili intra bonum & validum so-
lum Hispani odorati iunceo folio narcissi ritu cu-
stoditur, ad binos digitos Septembri mense defos-
sum . Ab asperrimæ hiemis intemperie sub te-
ctum ac tutum locum reuocatur . Frequenter ef-
fodi non vult . Si quando tamen effosso fuerit
opus, id fiet dilapso iam flore, maturoque iam se-
mine : statim enim recentes agere fibras inci-
pit .

Hyacinthorum cultura.

CAPVT IX.

HYacinthus utpote genere multiplex, co- Hyacinthus
quilibet .
lore varius, florum vbertate diuersus,
præcox, tempestiuus, serotinus, debet
hortis infodi numerosus ; ut in species reni-
deat vniuersas . Huc adde, cohærentibus eun-
dem spicis, quæ nisi bimæ trimæue copiosè non
efflorescunt, adeo sobolescere ; ut ad florum sege-
tem plerunque sterile scat . Quare seri plurimus de-
bet, ut nonnullus vberimè floreat . Apricissi-
mum

Cæruleus poly-
anthes.

Albus brit-
malis.

mum locum plerique hyacinthi quærunt. Hyacinthinos bulbos à bulbosis alijs radicibus vtilius segregatos inter palmaria spatia disponemus, itidemque palmari altitudine deponemus. Hæc tamen ijs conuenit bulbis altitudo, qui iusta magnitudine sunt, quique scapos multo flore conuestiunt. Cæteri pro corporis mole ad senos, quater-nos, binos etiam digitos descendunt. Vniuersi verò, nisi fatiscant in sobolem, intra quadrien-nium non effodientur; quòd extra terræ gremium sterilitatis, & corruptionis discrimen subeunt. Sic autem rectè feritur in primis & simplici & multi-plici flore cæruleo polyanthes. Solum gracile, non ita leue, nec vbertate nimia defatigatum ef-fectumue, sed satis robustum, imò etiam antea rude immotumque, quamuis exile, mirabili prouentu bulbo substernitur, & circumfunditur. Vtiliter deinde bonum & pinguius superingeritur; vt illud nimiam fœturam tabemue prohibeat, hoc temperatæ pinguedinis instillatione abundè nutriat ad floream fertilitatem. Quoniam verò senio, partuque fatigatur humus; iunior identidem, & vegetior substituetur: adhærescens matri soboles non annicula, sed bima subtrahetur; quia mater-no feliciùs vbere adolescet, ac tertio demum an-no fertilem in ventrem rotundata numerofo flore luxuriabit. Hyacinthus præterea candido flore præcox, quia priore post fationem anno minutif-simos

simos bulbulos sessili per ambitum vertici hæren-
tes denticulata serie prodigiosè ferax profundit,
circumactò biennio cum adultiore sobole eruen-
dus est. Cæterùm bulbosas hyacinthorum radi-
ces, qui singulis in scapis plurimi serò candicant,
qui diluto colore subrubent, quique secundùm
violaceos flores longas foliorum taniolas porri-
gunt, macriore humo circumteges; quaternos in di-
gitos tantummodo demittes: vbi folia exaruerint,
quotannis refodies, ne dulci teneraque carne de-
licati ab imo vertice fibris comante vitium capiant,
vermiculentur & computrescant. Herbeo viro-
re florentem hyacinthum ab assiduo sole salubriter
distinebis, ne diuturno calore perustus viror in tri-
sttorem palloris colorem cinerescat. Racemosus
hyacinthus macra humo, aprico positu, quinos se-
nosue digitos alta depressione lætatur. Debetur
hyacintho botryodi inodoro, Belgico, Hispano se-
rotino, atque obsoleto bonum solum & parum apri-
cum, trium digitorum altitudo, par aut digito ma-
ius intervallum. Stellatis Peruanis hyacinthis olerum
subpinguis & robusta humus, necnon à sole nonni-
hil auersa positio commoda est, vt caulis desiderio
fideris procerior ac decentior excitetur. Quoniam
autem bulbi oppidò capitati sunt, nucleosque gran-
diusculos procreant; palmo laxiora per intervalla di-
sponuntur: quaternis digitis subsidere satis habent:
Iulij mensis exitu effodiuntur. Spurius ille hyacin-
thus, quem Byzantijs cultores suavi vocabulo Mu-

Albus seroti-
nus, subru-
bens, & viola-
ceus caule
foliato.

Subviridis.

Racemosus.

Botryodes
inodorus,
Belgicus, Hi-
spanus sero-
tinus, & ob-
soletus.

Peruanus.

Botryodes
odoratus.

scari appellant, loco eximiè pingui modiceque aprico, inter palmaria interordinia, in palmi dimidium depressus ponitur. Perrarò idem eximitur, cum videlicet suæ ipse numero sobolis opprimitur; quòd æternis humum radicibus complexus à matre simul vitalique profectu incommodè auellitur. Neque verò statim, atque ipsum effoderis, radices adhuc succosas carnosasque extorquebis, ne viuuda vis è vulneribus expiret; sed aridas tandem atque emortuas subtrahes innocenter. Quanquam refodere Septembri mense præstiterit, eodemque mox detractis fibris attonsum inhumare: quia, si diutius absit à terra, noxam ex facili capit. Proderit etiam quotannis, cum prima exire folia incipiunt, intactis tenuis radicibus veteri effœtaque terra subducta, recentem fertilemque sufficere. Hyacinthum in lugubris cupressi conum turbinati festiua imitatione cupressinum, mediocris apricitatis peramantem, & propter ramosum siluosumque florem ab aliorum consortio florum palmarum diuortio segregem, quatuor altè digitos demersum olitoria subpinguis humus vtiliter excipiet; nec, nisi reuoluto triennio, amouendæ sobolis ergo remittet in lucem. Hyacinthus, seu potiùs asphodelus tuberosa radice Indicus polyanthes, odore iucundissimo, bonum, leue, robustumque solum, apricissimum locum, liberalem tota æstate irrigationem postulat. In fictili, quàm in areola, euentu lætiore respondet; quòd in huius laxitate nimium fœtifi-

Cupressinus.

Tuberosus
candidus :

tificat: in illius angustijs parcius propagata tubercu-
 lorum posteritate, vegetos conatus effundit in flo-
 rem, ac tempestatum iniurias gestatorio declinat
 hortulo. Solitarius, aut sociatus palmaris latitudinis
 cubile desiderat: in tres quatuorue digitos deponi-
 tur: ingruente iam frigore in contactum quidem, at
 perflatilem locum recipitur: quotannis decrefcente
 Martij mensis luna eruitur: peregre mittendus, etiam
 dimissis folijs, tutò effoditur: adultior, & facilis reuelli
 soboles abiungitur: prolixum fibrarum capillamen-
 tum ad arbitrium strictim summatimue attondetur:
 idem tuber præscripta ratione reseritur: fibrarum
 coma excitato terræ cumulo circumfunditur. Se-
 men, quod floris colorem non variat, nostratis mo-
 re seminis hyacinthini differitur. Vt autem nostro-
 rum mirè degeneret hyacinthorum color & nume-
 rus, hac arte semen leges, hac infodies. Ex eo bul-
 bo, cuius vires nulla soboles adnata delibet, plu-
 rimis conuestitum floribus primigenium caulem
 reseruabis: altero tertioque loco genitos succides:
 vbi flores prope iam euanuerint, caule decacumina-
 to, summos ac plerosque amouebis: tres quatuorue
 imos relinques, in quos vigor omnis vberrimè con-
 fluat: à maturitate iam fatiscientes folliculos, &
 nigella seminum grana præmonstrantes colliges: in
 Septembrem, vel Octobrem vsque proximum op-
 portuna in cella repones: alterutro è prædictis mense
 in altis & peramplis fictilibus, bona olitoria humo
 repletis, semen rarissimè differes; quippe toto bien-

Hyacinthini
 seminis dele-
 ctus, & satio.

nio, donec in grandiusculos bulbos adoleuerit, transf-
moueri non postulat: cum opus fuerit, irrigabis: à fri-
gore in aprico, ab æstu in opaco tutaberis: ab amissis
folijs, curabis, vt semper humus non nihil humeat, ne
perparum succosi recentes bulbuli arido in solo pe-
nitùs exucti exarescant: pinguem anno exacto hu-
mum superingeres, vt, quæ subiacet, ob diuturnam
alituram exhausta pinguioris accessione reuale scat:
elapso biennio erutos bulbos, cum ad iuglandis ma-
gnitudinem excreuisse solent, in seminarij puluinis
inter laxiora interualla paulò altius mox inhumabis,
ne tenera paruitas diu inobruta lædatur. E primi ru-
dimento floris, quem tertius à fatu annus plerunque
citare solet, specimen indolis capere non satis licet: id
autem annus insequens palàm faciet. Proximum
deinde triennium ostendet, ad quem florum nume-
rum singulis in scapis eniti fœcunditas possit. Quos
igitur bulbos intra id tempus bellè copioseque flo-
rere animaduuerteris, retinebis; degeneres extermi-
nabis. Neque enim vberior in posterum prouen-
tus, aut flos numerosior sperandus est.

*Cyclamini, & floris Indici è violaceo
nigricantis cultura.*

C A P V T X.

Cyclaminus

V Traque cyclaminus, tum verna, tum au-
tumnalis intra testas ampliores inhumari
vult, vt vberior floreat, vtque tutior peren-
net. Leui quoque, non tamen effæcto, sed pingui solo
au-

auctior extuberat in ventrem, & pulchrior capillatur in florem. Binos altè digitos deponitur; ne altiùs obrutus tuberis oculus, dum lucis desiderio nimis assurgit, vim floris procreatricem longum absumat in incrementum. Flos, & folium hiberno frigore infestatur. Autumnalis in vmbra sublustri, dubioque sole floridior nitet: ipso enim adhuc feruido anni tempore satis caloris habet etiam in opaco ad florum citandam vberem parituram. Verna loco gaudet apriciore: quia extrema vernare incipit hieme, cum sol adhuc remotior plantas languidè fouet, ac leuiter ad florem parum extimulat. Tunc autem transponenda solùm est, vbi iam adultior alimentum ac feracitatem ultra non ducit à terra, & fictilis angustijs compressa strangulatur. Argumento erit foliorum siluula densior, ipsoque fictili diffusior. Illud extrahenti cautè custodiendum est, vt, quæ concreuit adhæsitque fibrarum capillamento humus, ne decutiatur, neue excidat. Alioqui enim creberrimæ capillaceæ fibræ nouo satù explicari non possent; impexæ verò confusæque ex facili putrescerent, ipsumque tuber corrumperent. Ad hæc circùm fibras inarefacta eadem vetusta humus ab recentis circumfusa & contigua vligine sensim humescit, elicitque vires alendo tuberi pares; quod, cum sua pte natura humidum sit, magis vliginosam recentiorem terram non sine contagionis periculo continget.

tinget. Vnum tuber multiplicem familiam dabit cum in frustra concisum, tum seminatum. Incisione & vulnere sic propagatur. Vbi iam arida folia dimisit (fibras enim æternas habet) diligenter effoditur, atque ita interciditur, vt sectilium partium cuique sui relinquantur illæsi oculi: tum frigido siccoque eo vsque habetur in loco, dum siccata vulnera crustulam ducant, & cicatricibus occallescant. Cicatricoso deinde lateri satis exucto atque exiccato cera commistæ terebinthinæ resinæ lentore tenacior illinitur, & facile adiungitur, quæ pridem humenti non adhæsisset. In fictili demum vase tempestiuè reponitur, obliquata in latus cicatrice, ne insidens humor officiat: obducto præterea vulnere ieiuna & sicca humus admouetur, & secundum hanc bonum solum aggeritur: aqua, nisi germinare incipienti, non affunditur; vt saucium tuber quò seriùs, eò minore periculo humescat. Iacto semine sic feliciter sobolescit. Absumptis iam folijs, cum, pediculo in spiras conuoluto, sessilis folliculus dehiscit, maturum legitur semen, atque in tempus idoneum reseruatur. Cyclaminum vernum vere, autumnale autumno in pingui ac bene macerato solo digitum alto factu obruitur. Sole in primis, atque humore proficit. Vtrunque toto triennio immotum intactumque adolescere finitur. Mutat facile colorem, sæpius albo in rubrum, rubro rariùs in album

bum degenerante. Indici floris è violaceo nigri- Flos Indicus
è violaceo
fulcus.
cantis tuber terreno in vase ad binos ternosue digi-
tos depressum, & mediocri solo adobrutum læ-
tius prouenit, sole gaudet, frigore contristatur.

Anemones cultura.

CAPVT XI.

ANemone latifolia, utpote existere, flore- Anemones
lato ac tenui
folio ferenda
tempus.
re, ac sobolescere contumacior, quam
quæ tenui folio est, maturius, nempe
triduo ante plenam Septembris lunam feritur.
At verò tenuiore folio anemones, hieme præflo-
rentis, ac præmaturè deflorescentis, aut sæpe etiam
à frigore abortiuæ sationem Octobri mense tem-
pestiuam in primis esse, diuturna docuit experientia.
Quin etiam violacea, atque albo rubroque pi-
cturata, quippe quæ vernare præfestinant, No-
uembri mense vtilius inhumantur; ut clemen-
tiore veris tempestate seriùs quidem, at pul-
chriùs efflorescant. Vtranque tum tenui, tum Locus.
lato folio anemonem ad radicis diligentiorē tute-
lam, ad vberiorē & sobolis & florum prouentum,
in fictilibus deponimus: cribrariæ quoque olerum Terra.
terræ præscripta superius ratione committimus.
Ea tamen in primis placet ponendæ anemones for- Modus.
Tranquillus
Romaulus.
ma, quam Tranquillus Romaulus, Romanæ amœ-

nitatis cultor & propagator eximius, felicissimè
 vsurpat. Is enim vetustissimum fimum, qui pe-
 nitùs in terram abierit, pinguem, leuem, ac pro-
 bè maceratam, nec malè olentem, nec igneo ha-
 litu vaporantem prætenui cribro succernit sub-
 sternitque in fictilibus: ipsas insuper radices ad
 crassitudinem duum digitorum macra tenuique
 humo circumtegit: cribrarium denique eiusdem
 generis fimum superingerit; vt & contigui soli fri-
 gida macritudo stercorarium, nempe humidum
 calorem ex facili corrumpentem à turgescantibus
 radicibus distineat ac temperet, & remotioris fimi
 maximè alibilis pinguitudo radicum auiditatem
 per exporrectas fibras expleat & fœcundet. Illa
 denique anemonen feliciter educabit, & liberali-
 ter amplificabit humus, quam (sicut in tuliparum
 cultura, præmonui) pluuiæ in procliue decurrens,
 Collocatio: vtpote leuiorem mollioremque, deuexerit. Neque
 verò vna eademque radicum omnium debet esse
 collocatio & situs. Nam quæ ab omni vitio in-
 noxiæ sunt, supinis oculis pronoque ventre sta-
 tuuntur; quòd magnam terreni humoris vim cæ-
 lesti calore extenuati elatique integris viribus va-
 lidè trahant, ac pulchrè concoquant in absolutum
 sui alimentum incrementumque, atque adeo in-
 tuberculorum florumque sobolem numerosam.
 Lingulæ autem, summa parte oculatæ, non directò
 deorsum, neque in latera, sed latiore in partem,
 quæ

quæ tamen oculum deorsum non inuertat, leuiter inclinatae collocantur. Etenim, si, qua sunt parte latiores, humi nonnihil pronæ infideant, plus è terra vitalis genitalisque succi recto itinere transfusi exugunt & combibunt: ex quo fit, vt ad vitam fecunditatemque & enutriantur, & conualescant. Is autem succus calida vi euectus, nisi radicum latas offenderet moras, magna sui parte per tenuissimos terræ meatus inutilis euanesceret. Cur igitur (dicat aliquis) non præstiterit anemonarum lingu-
las æqualiter humi fusas iacentesque deponere, vt quò largiùs, eò fecundiùs humescant? Equidem istam esse aio eiusmodi radicibus incommo-
dam & noxiam posituram: quia vbertim haustum humidum nutrimentum in floream luxuriam di-
geri satis effundique non potest ex oculis in tran-
suersum iacentibus, qui supinum exigunt situm, vt sursum versum amore solis adnitentia germina feliciter profundant. Quamobrem vt homines, sic plantæ, ipso, quod non perficiunt, alimonio ne-
cantur. Quòd si subsectarum radicum ima pars defecto vitio cicatricosa sit; non debet omnino recta, sed quadantenus obliqua deponi. Etenim vulnere læsa, atque etiam semimortua vitalem vim non habet ad vberem terræ humorem concoquen-
dum, qui, cum semper in sublime feratur, à sole vaporatus, ijs præsertim, quæ habitu sunt imbecil-
lo

lo maloque, corruptionis origo est. At verò humi acclivis non corrumpitur portio vulnerata: quia plurimus, qui rectà sustollitur, vapor inoffenso transitu per soli spiramenta transmittitur; parcior autem, quique ab infirma ægrotaque radice in alituram foeturamque digeri possit, sensim atque innocenter eidem sese insinuat. Mirificè quoque conualescet & proficiet anemone, siue ætate, siue morbo imbecilla, si fictilium cretæ coctili contigua inhumetur. Quæ iustum cepit incrementum, in palmari feritur interuallo, & in quaternos digitos demittitur: quia, summo paulatim solo subsidente, in trium digitorum congruentem altitudinem decrescit altior demissio. Minusculæ radices minore altitudinis interuallique mensura disponuntur. Solem omnes quærunt, præcipuè hibernum, quo floeos ad partus incallescunt. Spatiosum quoque cubile, apertamque loci positionem, & liberum cælum postulant: quòd hæ complurium dissimiles plantarum & multis in latitudinem fibris capillantur, & humilem foliorum siluam latissimè spargunt. Quòd si præfocantibus loci angustijs in sublime nitentia, atque officiente opacitate solem quærentia folia valde sustollant; emaciatos, abortiuos, rarosque flosculos dabunt: procerissimos verò cauliculos mordentia frigora succident, euerberantia flamina proster-

nent;

nent; quibus cauliculis breui arescentibus, radices
 ipsæ notabilem noxam concipient. Quanquam ^{Tutamentum.}
 autem frigidas hiemes non reformidant anemo-
 næ; siquando tamen bruma præter morem niualis
 & prægelida sæuiat, non ab re fuerit in locum ab
 aquilonio frigore auersum, vniue solis tepori pa-
 tentem confita vasa tantisper recipere, dum gla-
 cialem rigorem clementior aura regelauerit. Ri- ^{Rigatio.}
 gatio ministrabitur eo, quem superius tradidi, mo-
 re; cum tellus minimè nigrabit, sed solutior pul-
 uerabitur. Horæ rigandi matutina hieme, ve-
 spertina vere. Cæterum, etsi mobilium testarum <sup>Locus in
areolis.</sup>
 tutioribus in puluinis molles anemonarum plerun-
 que radiculæ deponuntur, non rarò tamen, quæ
 præsertim robustiore sunt habitu, bulbis interstitæ
 sic digeruntur; vt illi medias, extremas hæ areas
 atque angulos occupent, ne foliosiore bulborum
 nemore obruantur: aut certè per angustiores
 hortorum oras, & veluti fascias, quæ cæteras am-
 biunt ac definiunt areolas, sic seorsum tribuuntur;
 vt cuiusque generis singulæ, binæ, ternæ, aut qua-
 ternæ, alia discoloris floris radice distinctæ, colorati
 discriminis ordinata serie interiorem hortensem
 amœnitatem elegantissimè coronent. Diuturno
 autem experimento comperimus, anemonas humi-
 da hieme in fictilibus, sicca in areolis meliùs pro-
 uenire: quia superfluentem pluuiæ hiemis humo-
 rem fictilia faciliè transmittunt, atque intra tectum
 subdu-

satio crebrior
noxia.

Sterilitas
emendanda.

subducta, seu tantum acclinata nimium imbrem
declinant; areolæ verò per sicca etiam frigora pro-
pter laxiorem profundiorēque humum satis hu-
ment. In areolis positæ anemonæ olitoriam iti-
dem terram, exiliorem tamen minusque minu-
tam, quàm in fictilibus humatæ, desiderant. Ad
binos digitos demerguntur; palmari spatio disti-
nentur. Præcipitis impetu imbris nudatæ iterum
ac diligenter adobruuntur. Quoniam verò radi-
ces eadem frigoris humorisque temperiem requi-
runt; idcirco definentibus areolas laterculis proxi-
mæ & prope contiguæ utiliter asseruntur. Placet
nonneminis fugacis quæ nominis, quæ floris ane-
monas, quippe quæ ventum sonant, ac vento fa-
cile difflantur, toto anno vernare. Idcirco radi-
ces illarum quotquot mensibus obruit, folijsque
fibrisque postmodum arefactis, eruit: atque, ut an-
nuæ tempestiuitatis constantes vices custodiat, quo
mense radicem vnamquamque semel seuerit, eo-
dem semper in posterum referit. Verum autho-
re me nemo istud assiduum ver à delicatis ra-
dicibus extorqueat: quod præpostero, atque
intempestiuo satû sæpe abortiuntur; ac sæpius
etiam, suas violari leges indignante natura, non
pariunt, sed pereunt. Solent minutim confertim-
que ocellatæ radices, eius præsertim anemones,
quæ Persicæ arboris flori concolor subrubit, aut
quæ sordido pallore albicat, in densissimam folio-
rum

rum filuulam, sine floribus inamœnam euirescere. Sic nimirum sperata mortalibus felicitas ipso frequenter flore fraudatur. Quærenti quid sit, cur folia pro floribus exeant, hanc habeo subiiciendam causam, quòd illiusmodi radicum oculi spissa, genitura indistincti conglobatique nequeunt fertili terræ complexu commodè foueri, purioremque succum exugere, quem efferant in flores. Quare, quæ crassiori alimento congruat, fusca foliorum viriditate siluescunt. Sic igitur hæc radices ad bonam florum frugem reuocato. Confertos oculos deiungito, ut efficacem singuli fundendis floribus tenuem humorem trahant. Serissimè serito, ut, qui folis accessu iam probè concoctus attenuatus est, terræ succus sese faciliùs in radices insinuet, atque inde in flores egerminet. Illud autem in ea, quæ lato est folio, anemona, Abortus impediendus. peculiare ac mirabile monstrum sæpe visitur, ut ex eadem radice florestum foliosi, tum simplici foliorum orbe degeneres existant. Abortus istius origo est ipsa radix multorum incommodè fertilis oculorum. Genitalis enim succus & vigor, dum in plures latè oculos dissipatur, in singulis parcus & inualidus frequenter in abortiuum & mancum germen euanescit. Qui verò numerosa foliorum serie confertissimos fundit oculus flores, hic & plus elicit humoris, & ea tenacitate pollet, quæ vim inclusam, floris feracem, aliò

Luxuries co-
ercenda.

Exemptio, &
custodia.

aliò distrahi non patiatur. Quamobrem idem & circunligante pediculum filo præsignandus, & à cæteris deinde ad optimam sationem deiungendus est. Hieme præproperæ degeneri plerumque abortu orientur anemonæ. Quare, si quæ macie tenuitæ exuētæque appareant, solo tenus amputabuntur; ut retardata fœcunditas tempestiuos absolutosque in partus vegetior erumpat. Neque verò expedit in floream fœturam exhauriri delassarique radices: sed ultra duodenos fœtus attondenda luxuries est. Flores forficulis vtiliùs succiduntur, quàm vngue demetantur: quia ipse demetendi nifus radicem solo leuiter hærentem sæpe reuellit, aut luxat. Quotannis, aut altero quoque ad summum anno distrahendæ sobolis ergo emeritæ radices refodiuntur: aggerato interim solo ab æstiuis feruoribus, pluuijsque vindicantur; eoque post imbres autumnii primores subducto exonerantur. Quanquam æstatis caloribus imbribusque defendendis cumulatim aggeratum solum areolis quidem peropportunum, at fictilibus prope irritum munimentum est. In angustiora enim atque extantia fictilia nimius & calor, & humor se penetrant. Vnum ergo potissimum tutamentum est recessus. Quapropter, vbi confitæ iam testæ defloruerunt, in locum recipiantur solis radijs, humorique pluuiæ subductum, animabili tamen ac spirabili elemento peruium apertumque, & salubri aura perflabilem.

lem. Id enim temporis ab æstiuo ardore quàm folijs exuctis exustisque, quàm subeunte ad eadē folia humido alimento, in parentum sinus refuso repulsoque, radices quàm maximè humescentes inferuescere atque interire periclitantur. Quas efodi non placet, Septembri mense superiniecta, digitum alta pinguior humus refouebit. Extremo Iunio cum concreto & cohærente solo fibrisque refossæ sicca in cella reponuntur: diebus octo ex-

Diuisio.

crutis tempestiuè repurgantur, adnatæque soboles, utpote à recenti terræ complexu tenerrimæ, faciliùs diuiduntur, quàm cum arefactæ penitus obduruerunt. Ad hæc teneriorum vulnus contra vitium tabemque occallescit; aridarum plaga neque calum, neque cicatricem ducit. Dissociabiles aptè concinneque culter intercidet. Ista verò cura & procuratio anticipata atque præproperea vixdum erutis noceret. Ex humentibus quippe terræ latebris in lucem caloremque remissæ rugarent; rugisque nouo deinde satu distentis, aquoso tabificoque humore turgescerent. Neque verò plures in partes comminui radicem vllam expedit, nisi facilè diuidua sit. Illud ergo custodiendum est, ut nati circum vetulam parentem oculi, qui vix hæreant, detrahantur; intacti maneant, qui tenaciùs copulentur, ne magno vulnere diuulsi vitium exitiumque concipiant. Solet etiam anemones ima radix, ubi

Caries eradenda.

mar-

marcescere. Senile hoc vitium impacto talitro exploretur. Etenim, si ex sonitu exesa, lacunosa, & vacua radix deprehendatur, ad viuum vsque sic ferro morbus eradendus est, vt caua radicis æquentur; ne lacunæ humore oppletæ reliquam vitient integritatem. Quod enim sinceri superest circa repurgatum foramen, effœta & ferme exhausta genitali facultate, prius putrescit obrutum, quàm comprehendat: aut certè minutulis editis folijs, vel ad florem partum omnino sterilefcit, vel abortat. At verò, si putre cauum æquali vulnere ad viuum præsecatur, integra pars reliqua rite confita in bene compactos flores, numerosasque radículas geminæ fœcunditatis miraculo luxuriabit. Nec inutile fuerit præfectas ipsas reliquias, rectè deterfas, cum eiusdem notæ radicibus conferendas reseruare. Nam fieri poterit, vt resectis viribus aliquæ ad florum fœturam vberriam reualecant. Postquam verò salubriter vulnerata radix inaruit; terebinthina resina ceraque commistis debent aduersus corruptionem illini humoris noxij bibulæ cicatrices. Verùm si qua radicum ita vitiosa fuerit, vt æqualiter resecari sine magno integrarum partium, adnatorumque oculorum vulnere ac detrimento nequeat; cariosum foramen curiosè cultro expurgetur: arefactæ iam radicis lacuna prædicto resinatæ ceræ medicamento saturetur: in gracili tandem solo eadem conferatur. Parem soli gracilitatem

rem ob eam ipsam causam quærunt radices ; quæ ,
 licet incorruptæ sint , senio tamen laborant . Di-
 scolor & planè admirabilis anemonarum varietas
 iacto semine comparatur . Semen optimum in-
 ter anemonas latifolias , quæ foliosior floret , ple-
 runque dabit . Ex ijs verò , quæ tenui folio sunt ,
 simplici flore vernantes solæ feliciterque semen-
 tant : earum enim semen in flores nonnunquam
 degenerat colore varios , folijsque multiplices .
 Geminam ex eiusmodi fatu anemonen insignitè
 conspicuam nuper suscepit Ioannes Baptista Mar-
 tellus , qui Ianiculi montem cognomento Au-
 reum cultissimis hortis nitidiorem facit . Altera
 oriunda è pallido flosculo rubris maculis guttato
 paleæ pallorem suavi rubore virgatum circumfu-
 sis explicat in folijs , eundemque densa surrigit in-
 coma . Candidam alteram purpureis vnguibus bi-
 colorem , duplicique laciniolo apice tum xeram-
 pelino humilius , tum subrubente celsius cristatam
 mater peperit filia quidem concolor , at simplici
 foliorum ornatu ignobilis . Meridianis horis tem-
 pestiuè legetur , dehiscente iam lanuginoso globulo ,
 siccissimum semen cum exiguo cauliculi , vt me-
 lius maturescat . Rectè spargitur vel Augusto
 mense , vbi iam Leonem lustravit sol ; hoc enim
 anticipato fatu intra octo menses properus plerun-
 que flos indolem præmonstrabit : vel certè duo-
 decima Septembris luna , nempe ea die , quæ tri-
 duo

Semen tem-
 pestiuè colli-
 gendum & le-
 rendum .

Io. Baptista
 Martellus .

duo plenilunium antecedit. Sic autem deponitur. Præpinguis, levis, maceratique foli cribraria farina in fictili catino substernitur. Super eadem lanuginosi seminis congeries tenuiter lateque explicata digeritur; aut certè vtilius eadem ante sationem cum prætenui solo in alueolo, vel in patina confunditur & permiscetur, donec, inuicem discretis penitusque cum terra confusis minutis seminibus, vnus & vnicolor terræ aceruus appareat: ea deinde mistura rarissimè differitur. Eiusdem generis solum supercernitur cultri crassitudine. Binæ, ternæue matutini solis horæ, dum exeat in herbulam semen, indulgentur. Aquulæ præterea minutum ac lene stillicidium identidem irroratur, ne leuiter obruta sementis guttis grandioribus denudetur. Hæc autem vsque adeo ministrabitur irrigatio, quoad singulis è seminijs terna folia exierint; quibus pro incremento humus eadem angustissimo incerniculo transmissa inspergetur, donec digitali radices altitudine obruantur. Cæterum, ne hibernis algoribus nocturnisque gelicidijs inflata & fermentescens terra summo tenui solo depressas, & raris breuibufque fibris inhærentes radículas suspendat, ac regerat in apertum, eiectasque disperdat, ipsis confitum vas apricissimo loco, qui gelida tepeat hieme, statuatur. Vbi folia inaruerint, à pluuia & sole intra frigidam porticum reuocabitur. Nec ante medium Septembrem eadem radiculæ

diculæ refodientur, ne solis halitu exuctæ ac retorridæ dispereant. Mox adultiores separatim humi deponentur; minuscule in catillis humabuntur. Sic tum probabili flore eligendæ, tum degeneri reijciendæ internoscentur:

Ranunculi cultura.

CAPVT XII.

Ranunculus Byzantius, siue Asiaticus, radice in grumulos coagmentata veluti multipes (hic enim præcipuè in hortis colitur) antequam terram subeat, natare vult, donec per solidas quatuor & viginti horas frigida insuccatus & præmollitus ad facile germen intumescat: ut in humore terraque viuax rana in florem transiisse, nec tamen indolem nomenque amisisse videatur. Septembri mense ante plenam lunam triduo intercedente conferitur. Ex hominis resoluti fimo concreta humo præpingui humidaque nutritur. Summa tellure lætatur in binos digitos demittendus, angusto interuallo in quaternos ternosue disponendus. Diuersi generis floribus inso-ciabilis solitario satù deponitur: affitos enim igneo frequenter veneno exurit & enecat. Primò expetit solem, qui florem ardentissimè coloret; deinde vmbra, quæ diutius eundem tueatur. Ea-

Ranunculus
radiculis in
grumulis acer-
uatis.

Flavus multi-
plex folio ru-
sz.

Fibratus flo-
re pleno can-
dido,

re commodius in fictili deponitur. Si quando irri-
guam aquam in sicco sitiatur, adaquandus: si quan-
do familiari ranis inconstantia exiliatur, aggesto so-
lo regendus est. Ut primum folia caulesque ina-
ruerunt, effodi statim debet; quod æstivis tum im-
bribus humoris avidus profilit è terra, tum feruo-
ribus retorrescit & corrumpitur. Huius perfimi-
les aceruatis in grumum radiculis, at simplici flore
disparis ranunculos in olerum terra pinguiore à
sole nonnihil auersos ita obrues, ut eadem bi-
nis digitis altè superueniat, quaternis intercedat:
quotannis erues, ac superioris instar custodies: ut
citra spem foliosi floris colore degenerent, semine
seres. Qui rutæ folio virescit, foliosoque flore flau-
escit ranunculus, quærit vas fictile, bonam ole-
rum terram, apricam positionem, digitorum in-
satu dum altitudinem, trium intercapedinem.
Radice molli nudaque cum sit, diu inobrutus no-
xæ obnoxius est. Septembri mense eruitur, & so-
bole subtracta, reseritur. Quare ubi foliorum vi-
ror exaruit, frigidum in locum recipitur, ac Sexti-
lis mensis imbribus, ne novas citet fibras, subdu-
citur: aut certè utiliùs amissis folijs statim ef-
fossus, iterumque confitus in auerso ab æstivi fide-
ris radijs angulo delitescit; ut æstatis imbres, fibra-
rum illices, in eundem bellè depositum innocen-
ter, atque adeo salubriter incidant. Non absimilem
cultum desiderat nemorensis fibrata radice, albo-
que

que flore multiplici Ranunculus. Terra enim pariter olitoria humectaue, vase fictili, duum digitorum depressione, post amissa demum folia subdiali opacitate lætatur: mediocri verò apricatione contentus est; nec extrahi vult, nisi ad sobolem secernendam, ineunte autumnno, statimque adobruui postulat, discretis passisque capillaceis fibris; quemadmodum Iridem Clusij priorem serendam esse monstraui-
mus, & Pæoniam deponendam pluribus trademus. Glomerato quoque flore globosus *Globosus,* exigit in bona riguaque olerum terra, & positu mediocriter apri-
co, nullo testæ vel areolæ discrimine, minutum fibrarum capillitium diffundi: radicis oculum in-
digiti altitudinem demitti, vt is deinde conspicuus à terra extet: nunquam refodi, nisi cum foetus
numerosior à matre fuerit separandus: extrema
hieme simul effodi, simul inhumari. *Tuberosus Tuberosus,*
in quaternos digitos deprimendus, & palmi di-
midio interuacante distinendus: eiusdem soli bo-
nitate, solis mediocritate, affiduoque terræ lati-
bulo gaudet, præterquam si adultiorem à paren-
te prolem abiungere opus sit. In hanc opportu-
nitatem exitu Augusti refossam tuber illico recon-
datur.

*Asphodeli, Pæonia, Lilij conuallium,
& Iucæ Indicæ
cultura.*

CAPVT XIII.

Asphodelus.

A

Pæonia.

*Pli. l. 25 c. 4.**Pl. 27. c. 10.*

Sphodelo tres altè digitos deponendo, palmarique mensura seiungendo attribuunt solum pingue, humectumque, ac modicè apricum: alternis quoque annis eximunt, quò adnatam sobolem subducant. Ex opacis montibus filuisque accita medicatissima Pæonia sublustrem opacitatem amat. In olerum pinguiore humidoque solo defoditur, ipsius radicis oculis ternos tantum in digitos depressis, triumque circiter palmorum quoquouersus interstitio relicto. Translatione non gaudet, præterquam tertio quoque anno, cum subterranea radicosorum oculorum sobole, conspicuoque ramosorum foliorum nemore partes in omnes nimia diffunditur. Si quando igitur eam refodi transferrique oporteat, Nouembri extremo id fiat: quia, cum fibras nondum egerit nouellas, exempta non læditur. Citra vulnus fracturamue diligenter eruta plures in plantas sic diuiditur, sic diuisa repangitur. Quoniam præcrassa radicis crura multiplici dubioque flexu implicat; intra magnam aquæ vim perbene priùs agitur ac diluitur

luitur, ut, hærentis terræ deterfis sordibus, deprehen-
 si facile nexus extricentur, aptiorque secturæ lo-
 cus dispiciatur. Ad hæc ipsum radicis caput in ocu-
 los ternos quaternosue, aut etiam singulos cultro
 conciditur: in excavato scrobe medius congesti soli
 turbinatus cumulus excitatur: eidem radix ita impo-
 nitur, ut oculi ternos in digitos subsidant, crura verò
 per excitati monticuli ambitum bellè diuaricentur;
 quia, si mutuo implexu inter se contingerent, mi-
 nus è terra pabuli haurirent, faciliq; negotio cor-
 rumperentur. Admoto demum solo eadem cir-
 cuntegitur; utque illud arctius hæreat, etiam irri-
 gatione iuuatur. Fortè diuulsi balani depangi de-
 bent; quia iustam sobolescent in radicem. Lilia
 conuallium geniculatis internodijs confertè con-
 texteq; colligata & cohærentia in ipso satu non
 extricamus atque distrahimus: sed à materno cæ-
 spite oculis confertissima, & radicum nexu ferè
 inextricabili catenata cultro discindimus: mense
 Nouembri, aut etiam Decembri non amplius tres
 digitos obruta in pinguibus vmbrosisque statui-
 mus, ne videlicet patrias conualles mutasse videan-
 tur: irriguam siticulosam aquam ministramus: vix
 vnquam loco mouemus; quia in angusto spatiosè
 vberimeq; florent. Summam prædictis mensibus
 per annos singulos effectam humum cautè scalpendo
 subducimus, recentem aggeramus; quia numeroso
 foetu densissimè propagata profiliunt. Luca Indica

Lilium! con-
 uallium.

Luca.

ad nostratis oleris altricem, validam humum libentissimè diuertit: nostra frigora tolerat: apricitate etiam lætatur: infœcunda seminis adnatis oculis sese propagat, vt arundo; similique cultu sata digitali solo regitur, subinde altioris aggestu soli, prout exiget vsus, obruenda. Ea propter quatuor à summo scrobe digitos primò depacta distabit. Verna temperies hæredibus à matre vulsis prosperè transponendis tempestiua est. In fictilibus positi maturiùs adolescunt, seruanturque curatiùs. Modico per æstatem tum sole, tum humore proficiunt. Possunt autem iam satis adulti è fictilibus in hortenses puluinos cum suo cæspite differri. Sed matrem ac sobolem areolis inhumatas transinouere non expedit.

Trachelij Americani, Lychnidis Byzantine, aliarumque consimilium herbarum cultura.

CAPVT XIV.

Trachelium
Americanū

Americanum indolis mollissimæ trachelium declinandæ multiplici noxæ idoneam testam desiderat. In olerum bono, bene macerato, & nequaquam verminante solo proficit: ab erucis enim & limacibus ob teneritudinem auidè appetitur. Frigoris tolerans tepido cautiùs loco hiemare debet. Caloris peramans irriguam aquam sitire non debet. Annua translatione peren-

perennat: quia densius sobolescens, nisi sæpe rare-
 fiat ac differatur, ipsum sese opprimit & marcescit.
 Februario mense, aut primo vere tutò transponi-
 tur, & sobole seritur; cum scilicet, hiberno frigo-
 re coërcita florea luxurie, maxima incrementa,
 viresque cepit materna radix; adnatique pulli, ma-
 tris vbere saginati, complexuque defensi validè
 conualuerunt. Auulsi oculi passis, ut vberius ali-
 mentum trahant, fibris in binos digitos, siue sum-
 mo virore tenuis demerguntur: illico irrigantur, ut
 solum adhærescat; & proferuntur in solem. Id
 enim plantæ genus opaco auersoque à radijs lo-
 co facilè putrescit. Sed, ne delicatum flosculorum
 ver ab æstu præmaturè deflorescat, à diuturna in-
 solatione auertatur. Semen auiti coloris in flore te-
 nax citra spem iacitur varietatis. Eodem propemo-
 dum cultu *Lychnis Byzantina* testæ committitur. *Lychnis By-
 zantina.*
 Hoc autem distat, quòd resecta radicis portione,
 ternis quaternisue minimùm fibris crinita propa-
 gatur: cum Americani *Trachelij* foetus à matre si-
 ne vulnere separetur. Terram pinguem, tempe-
 stiuiam irrigationem, tepida & ab Aquilone auer-
 sa quærit hibernacula. Editiore in loco vegeta-
 viriditate iuuenescit, ac diu viuit; in imo pallida
 senescit, breuique interit. Vbi florum pila pro-
 pe iam globata ex toto est, à sole distinetur; ut
 florens fructus & voluptas diuturnior sit. Cum
 sitit, irrigatur. Plures in plantas dispertita ita dif-
 fertur.

Fibratæ plan-
tæ.

fertur. Ineunte vere ocelli cum radicis particula, seiunguntur, atque ad virentis vsque germinis initium inhumantur. Cæterum, ut felicissimè soboles proueniat, nouellus oculus cum exigua materni corporis portione, quamuis non fibrata, reuellitur: dimidio germinis defosso, vulsuræ plaga vasis lateri applicatur: inuulneratæ parti solum belè apprimitur. Ita radix celeriter comprehendit, ac speciosam in plantam feliciter adolescit. Auricula vrsi, atque Lichen siue Hepatica multiformi genere conspicuæ, aliæque huiusmodi fibratæ gelidissimi Septentrionis plantæ bono licet in solo apud nos minùs incommodè hospitentur, vitales tamen non sunt; quia frigoris peramantes nostro tepore tristantur & contabescunt. Nostrates verò, quarum pleræque semine conferuntur, per æstum florentes herbæ pinguibus, riguis, apricisque delectantur.

Caryophyllorum cultura.

CAPVT XV.

Caryophylli
factio duplex.

Caryophyllus vernaculus & semine & surculo seritur. Ad optimam foeturam bini circiter flores è magno numero in semen exire permittuntur. Maturitatis indicium est hiatus aridi folliculi, & seminis nigritia. Imum in vnoquoque folliculo foecunditate præstat: id enim, pro-

propiore alimento liberaliter hausto , generosiùs
maiores foliosi floris numerum procreabit. Ex al-
bi caryophylli semine multiplex varietas prouenire
solet. Inter maculosos fuscis maculis distinctus uti-
liter sementat ad progignendos insolita decentium
macularum varietate perpictos . Denique saturo
colore fuluus pulchrè varieque degenerem , atque
adeo candidam frequenter prolem seminat. Serendi tem-
pus.
mentem autem non Octobri mense , sed collecto
statim semine facies , ut intra annum florem legas .
Ut autem prodigiosè foliosis ac peramplis floribus
abundes, quartadecima luna caryophyllum, Zephy-
ro aspirante, seminabis. Quòd si genitalis & felix au-
ra prædictam proximi mensis diem non sospitet, sa-
tio erit procrastinanda , dum fertilis ventulus in-
cidat in alterius mensis similem diem . Semen
fictili catino, præpingui minutimque succreta terra
instrato, committes: in digiti dimidium demittes: lo-
co per æstatem mediocriter aprico statues , qui ter-
nis tantum matutinis horis insoletur: crebrò irriga-
bis. Ita intra dies octo primulam viriditatem cita-
bit . Vbi quaterna foliola emisserit , diuturnum Educatio.
promouebis in solem : ut frequenti humus irri-
gatione semper humeat , curabis : exitu Octobris
teneras plantas differes . Ita proxima flos æstate
properabit . Idem præterea caryophyllus auul- Propagatio
per surculos .
sione felicissimè conseritur . Auulsi enim ab ra-
dice pulluli , siue ramuli, vetustam partem aliquam
è ma-

è matris corpore referentes, & rite depacti, licet à materno colore vultuque non degenerent, nec æquè, ac semine confiti, florea segete luxurient; hæreditariæ tamen pulchritudinis certissima laude probabilis varietatis incerta decora rependunt. Quarto nonas Octobris, caryophyllorum surculos, tanquam certò comprehensuros, depangere muliercularum cultura est: hordei verò semina, tanquam alienas fibras infito humore citatura, subternere superuacanea liberalitas. Feliciter panguntur à mense Februario ad medium vsque Martium, nempe sub ipsum germinandi tempus. Decumminatis folijs summatis attonsi, fictilium lateribus contiguo compressoque satū applicati, atque ita depressi, ut oculi emineant, fidelius comprehendunt. Non est, cur ima pars intorqueatur; aut bini ponendæ sobolis extremi vetustique cum intercepto internodio articuli cultro diffindantur. sed vtilius vltimum geniculum circulatim medium diffecatur, aridæque foliorum exuiæ detrahuntur. Terra congruit nonnihil effæta. Situs requiritur apertus, nec tamen apricus ad vicenos tricenosue dies, atque vsque eò, dum media foliola incipiant adolescere: tunc enim apricatio assidua indulgetur. Utque inter diuturni solis incendia illæ tenellæ plantæ proficiant, frequens humor affunditur. Ita eadem exitu feliciore, quàm si Octobri mense positæ fuissent, ino-

inoleſcent , ac florem inducent . Eximiæ indo-
 lis caryophyllum naſtus ita curabis . Vbi annus
 algere incipit , totum cæſpitem è prono fictili leui-
 ter concuſſo demiſſum eximes : tum implicitas ter-
 ræ fibras extremas in duum digitorum craſſitudi-
 nem circuncides ; cauebiſque diligenter , ne cohæ-
 rentis glebæ pila comminuatur , neue intercidat .
 Glareolis deinde rite obſtructo fictilis imo forami-
 ne , vnum alterumue digitum altam mediocrem
 terram ſubſternes : ad quaternos quinoſue digitos
 bubulum aut vaccinum ſanguinem ſuperfundes :
 trium digitorum exile ſolum adiunges : circunton-
 ſum denique cæſpitem impones , humoque pingui
 reliquam inanitatem explebis : in ſolem proferes :
 vt vſus veniet , adaquabis . Verùm , ſæuiente iam
 brumali algore , in vaſe peramplo gallinaceum aut
 columbinum ſimum aqua bene macerabis : eo me-
 dicato liquore conſitum fictile rigabis . Ita , licet ſub
 huius cæli clementia caryophyllus hiberno frigore
 non admodum infeſteretur , magna tamen eidem
 hoc fiet cultu vigoris & fœcunditatis acceſſio , vt
 folioſiores vegetioresque flores eliciantur . Exacta
 iam hieme vulgarem aquam affundes , vbi deuexior
 dies deferbuit ; ne cum irriguo per æſtum efferue-
 ſcente humore radix pariter inferueſcat . Vt affiduo
 grandiorique caryophyllo vernet annus , complures
 eodem tempore calyces dehifcere non patieris ; ſed ,
 ſummis & primoribus relictis , detergebis adnatos .

Vt

Florea conti-
nuatio .

Vt hibernis floribus abundes, æstiva, dum calyculos inducunt, germina præcerpes: sic enim noua, quæ trudentur, seram maturitatem ad hiemem usque retardabunt. Quin etiam frigidioris oræ coloni confitas testas aut lætamine munitas, aut in loca tuta receptas ab iniuria gelantis anni asserunt: vbi verò tepidiore tempestate conserenauit, in apricum reuocant: vbi nubilauit, aquis cælestibus exponunt. Ne pinguioris terræ lætitia, vberiorisque pabuli sagina tam lautè cultos dirumpat flores; cum satis turgidos calyces intra biduum oscituros animaduertes, lineo filo bis terue circumducto medios religabis: ac denticulatum osculum leuibus æqualibusque incisuris librario scalpello factis laxabis; videbisque ad voluptarium prodigium profuisse vulnera, vt è calycum singulorum tubulis totidem quasi florea nemora extitisse videantur.

Alligatura, &
incisio :

Translatio.

Puratio.

Locus satius

Illud autem in primis custodiendum est, vt hæc sæpius planta deplantetur, putrique senio amputato transponatur. Translatione enim mirificè proficit & perennat: diutius relictæ & reses folio siluescit, flore minuitur, odore degenerat. Debent ad hæc, vbi defloruerunt, nuduli cauliculi plerique imo tenuis geniculo succidi, paucis admodum relictis, qui geniculatim & subinde floreat; dum attonsi & recaluastrî ramuli noua germinantium foliorum iuuentute repubescunt. Eadem vtilius planta inter fictilis angustias alitur, quàm in area

paten-

patientiore: quòd in hac aut largioris alimenti nimia sarietate disrupti calyces enormiter hiascunt, aut nescio quo loci tædio flores macescunt. Solis, Insolatio. quem vnice amat, largior copia facienda est; nisi tamen æstiuus floribus vernet. Tunc enim vel tecto, vel inumbrante velo, vel subducto radijs loco feruidior apricitas defendi debet: ne florea seges, versicolori amœnitati nata, vehementi ardore præusta miserè flauescat.

Granadilla cultura.

CAPVT XVI.

Occidentalis Indiæ miraculum, occidentis Dei cruciatibus floridum, Granadilla nostrorum olerum pingui glebæ sic insuevit; vt inexpugnabili propagatione iam vbique luxuriet. Tres altè digitos toto corpore prostrata delitescere vult; quia ex omnibus geniculis geniculata radix emittit. Solis atque humoris appetentissima est. Feliciùs pangitur radix iunior; quia vernat vberius. Quam latiùs proserpere nolumus, in fictili serimus. Ne per imum foramen clandestinum exitum inueniat, neue per posticum fugitiua subiectum se penetret in solum; obsitam testam super laterculum statuimus: an captiua surreptitiam libertatem attentet, identidem exploramus:

mus: foras eminentem, iamque deprehensam ser-
uili more demutilamus. Ne vasis angustiore er-
gastulo elisa spatium quærat apertius; iam adultio-
rem diffusiolemque plures partimur in plantas, se-
paratim ac dispersim inhumandas. Emicanti iam
germini è cancellatis funiculis, vel arundineo vir-
geoue textu scanfilis ansa præbenda est. Nisi enim
diuini funeris efferendi pulchrè ambitiosa hæc plan-
ta adminiculum habeat, quo in excelsum euadat;
breui parcoque germinatu veluti pudibunda steri-
lescit, humique latè procumbere, longèque proser-
pere dedignatur.

Gelsiminorum cultura.

CAPUT XVII.

*Gelsiminum
agreste.*

SVa est & agresti candidi floris gelsimino di-
gna patritijs cultoribus, digna cultricibus cu-
ris amœnitas, ipso, quamuis fero, tum virore
tum odore amabilis, nec inutilis. Vt enim fileam
topiarias hortorum scenas hoc sequaci lentoque
frutice speciosè textiles; siquis præterea velit exi-
mum voluptatis fructum è vulgari flore colligere,
virgas recentes, læues, teretes, digitum crassas,
& bene fibratas vere, siue etiam autumnò fictilibus
infodiat: duobus digitis, nec amplius, è terra
emi-

eminere passus supra imam gemmam recidat: in-
 filuulam prope bipalmem iam adultos ramulos cir-
 cuntondeat: regerminantem luxuriam frequenti
 cæsura coërceat. Proueniet enim, vt pila tonsi-
 lis densissimam viriditatem ferè densioris floris
 odorato candore formosè conuestiens cum splen-
 didas ædium, tum lautas conuiuiorum delicias ex-
 hilaret. Eadem planta pingui solo pabulanda est,
 ac liberaliter adaquanda, assiduo etiam in sole ha-
 benda; ne in materiam frondemque penitùs ab-
 sumatur. Mediocre quærit apricationem silua-
 rum gelsiminum flauum atque inodorum: reli-
 quam culturam superiori similem desiderat. Hi-
 spani seu Laetani gelsimini, quod à Catalonia <sup>Hispanum
simplex.</sup>
 vernaculum nomen obtinuit, nulla satio felicior,
 quàm insitio. Siluestris igitur nouellas, nitidas, mi-
 nimè scabras nodosæque, mediocre digitum cras-
 sas, & frequentibus fibris comosissimas plantas
 mediæ magnitudinis fictilibus de more committi-
 to. Et quanquam sunt, qui vix dum translatum
 siluestre gelsiminum inserant; tu tamen annuo spa-
 tio cautius alescere & conualescere finito; aut, si
 libet, autumnno transponito, vt semestri quiete sa-
 tis virium recipiat, atque insitione magistra cele-
 riùs feritatem dediscat. Mense Martio luna dece-
 dente inserito. Illud autem antiquissimum tibi sit,
 vt siluatici stylum quàm proximè inum nodum
 supernè præcidas. Ita enim insitus furculus faci-

Z

liùs

lius coalescet: quia omne virentis alimentum, quod quasi quædam anima per medullam trunci, veluti per fistulam, naturali spiritu trahitur in summum, in ipsa nodorum densitate diutius hærens atque consistens augetur, nec angusto meatu contineri facilis complures per oculos vehementissimas in materias exuberat. Quare vberiori succo proximum insitum citissime inolescere necesse est, si præsertim, subinde coercita deterfaque siluestrium germinum luxurie, in vnum adoptivum furculum fertilis humor transcurrere atque confluere cogatur. Vbi quintam gemmam truserint germina, decacuminanda sunt, densiore ut ramulorum silvula, plus florum inductura, fruticentur. Alternis minimùm annis ineunte vere solidus cæspes debet eximi è testa, idemque ad binos digitos cultro circumsectus pinguiore humo adiecta suum in vas restitui. Quotannis primo itidem vere ipso tenuis insitionis capite id fruticis angustè deputatur. Nam, si virgæ sic præcidantur, ut vnus alterue oculus relinquatur, rara paucis ex oculis flagella pullulabunt, maligno fœnore vernatura. Sin autem caput insiti strictius attondeatur; germinatu densissimo utiliùs capillabitur, & perennabit. Non possum hîc eos in re florea satis callentes existimare putatores, qui fruticem altiùs vulnerare metuentes sic amputant, ut citra imam gemmam ramorum aliquid extare patiantur; quod aliquandiu,
dum

dum viret , noua in germina abiturum alimen-
tum inutiliter auertit in sese ; vbi verò exaruit , vi-
ridissimam plantæ iuuentutem intermisso senio
inhonestat . Crebras idem frutex amat irrigatio-
nes . Orientem solem spectare mauult , quàm oc-
cidentem : alioqui florum sterilis foliorum infelici
feracitate luxuriabit . Aestiuis mensibus , ac Iunio
potissimum Iulioque non incommodè inoculatur .
Atque hoc sanè cultu fictilibus rite conceditur , &
curatur . Sed elegantius multò virentia hortensium
parietum aulæa opere topiario prætexit , & nume-
rosis grandibusque floribus iucundiùs distinguit .
Hunc in vsum filuestris gelsimini pleniores plantæ
humì panguntur , quæ spatiosa in area largioribus
satiatæ alimentis insitiuo è surculo productissimas
citant virgas , prædicto putationis tempore parciùs
amputandas , vt in propaginem submittantur .
Propagationum autem duo maximè genera sunt
in vñu : vnum , quo editæ à matre virgæ fulcis man-
dantur : alterum , quo mater ipsa prosternitur , at-
que in plures plantas per suas virgas diuiditur . Sic
igitur à matre virgæ deprimuntur in terram . Ap-
petente vere secundùm matrem scrobes fiunt : in
eosdem virgæ proximè maternum caudicem mo-
dicè contortæ , vt radices faciliùs citent , atque ar-
cuatim recuruatæ demittuntur : quaternis circiter
adobrutis gemmis sic retorquentur , & supra ter-
ram eriguntur , vt , cacuminibus defectis , vna , aut

vt maximè altera gemma relinquatur . Ita recentès propagines quà radicis , quà telluris , geminarum nempe matrum vberè tutelaque pinguius ac feliciter enutritæ ingens robur & vires capiunt : quin etiam inhumatæ renascuntur ex sese ; quæque modò filia fuerant , fiunt repentè matres . Circumactò anno actis iam radicibus à materna stirpe amputantur , & , quò libuerit , differuntur , suis iam viribus parituræ . Hæc tamen flori ferendo minùs vtilis experimur : tum quia parcè florent , tum quia ocysimè euanescent , vtpote fibrarum penuria laborantes , gracilique corpore imbecillæ . Quare vtilior est propagatio , qua (sicut in vite fieri consuevit) ipsa sterinitur mater , vt propagata soboles vberiore alimento vegetior assurgat ; cum scilicet iuxta imum fruticem ita , ne radicem lædamus , curiosè fodimus : ita in excauatum sulcum leniter prostratam matrem supplantamus , ne radicem eandem abrumparamus : cum deinde ex eo sulco veluti ramosas fossas deducimus , per quas , vti quæque virga postulauerit , nonnihil intorta propagetur ; atque (vt paulò priùs docui) humo propagines operimus , & ad vnā alteramue extantem gemmam præcidimus . Vbi radicibus emissis virgæ comprehendèrint , transferuntur . Quanquam hæ quoque minùs fertiles viuacesque sunt , quàm quæ siluatici gelsimini robustis radicibus adoptiuæ inhærent . Satiua hæc peristromata orienti meliùs , quàm meridiano ,

diano, vel occidenti soli aduertuntur; vt primæ lucis flos matutino candore fimiles amico frutici flosculos appingat. Humor eidem irriguus vberim affunditur: niues & gelicidia cauentur. Quapropter hibernis mensibus in opertum obsita fictilia reuocantur: plantæ verò subdiales canneis aut scirpeis tegetibus proteguntur. Par eius cultio gelsimini, quod ^{Hispanum multiplex,} eiusdem generis cum sit, duplici foliorum textura densius floret. Quanquam propagatione atque infitione sæpe tentatus omnem elusit industriam, fortasse vt minore sui copia, quò rarius, eò præclarius habeatur. Et hoc in fictilibus cautiùs custoditur. Alterum gelsimini genus, quod ^{Arabicum.} lato Medicæ mali folio, foliosoque miræ suauitatis flore Alexandrinum, siue Arabicum appellatur, præterquam quòd solo lætatur itidem pingui, multum irriguo, aperto insolatoque; frigoris & caloris adeo intolerans est, vt frequenter utroque perustus intereat. Quare in fictili obseri debet, vt gelido anni tempore in opertis ac tepidis locis hiberet. Maturè, vbi primulo rigore inalgescit annus, recipitur in locum contactum eum quidem, non tamen vndique præclusum, sed patentem & vtiliter perflabilem, velut in porticum peramplam, quæ hibernum solem accipiat, & austrinis afflatibus latè oscitet, imperuia & impenetrabilis Aquiloni. Diuturnum verò periculum docuit, in occlusa cella repositum hunc fruticem foliorum defluuio non

sine noxa caluescere. Debet idem præterea cæteris gelsiminis seriùs vere iam adultiore in subdialem aream promoueri, atque, cum sitiet, ita rigari, ne folia madescant: quia solent irriguis guttis, quasi brumalibus pruinis, contacta dilabi. Per æstiuos tamen feruores minuta aspergine, quam scopulæ irrorabunt, mirificè recreabuntur. Hoc isti etiam conuenit frutici cum superiore, vt in siluaticum inferatur: veruntamen, ligno, folio, & flore cum valde discrepet, difficiliùs coalescit. Paucis culturam colligam vniuersam. In ipsa scabritia duritiaque nouo more delicatus frutex ipso, quo colitur, obsequio sæpe læditur, & blanditijs necatur. In eo putando discordes putatores & sententijs inter se, & ferro cum eodem digladiantur. Etenim verno (vt mos est) alij quotannis amputant in palmum. Nimis crudelem alij omnium annorum truncidationem rati, leuiore tonsura summa tantùm cacumina distringunt. Alij, siluosa densitate interlucata, ramulos reliquos intactos relinquunt. Ab alijs denique duro tenus ramosa teneritas reciditur. In re adeo controuersa & plena dissensionis meam equidem sic interpono sententiam. Nonnullam, singuli, vniuersam putationis disciplinam completuntur omnes. Primo alteroque ab insitione anno insitum angustè, imoque tenus oculo deputabitur: sic enim ille fiet crassior, & plures ex se, vehementioresque ramos eijciet; qui, cum instar quatuor

tuor digitorum erunt , Hispani more gelsimini nonnihil mutilabuntur , vt cum ipsi , tum maximè gemma crassescat . Tertius annus palmares virgas in arbusculæ speciem indulgebit . Ita quotannis paulatim excitatus frutex in trium circiter palmarum altitudinem latitudinemque arborefcere permittetur : atque hanc in posterum staturam annua putatio tuebitur . Quare gracilioribus , deorsum spectantibus , distortis , aridis , & superuacuis ramulis decisis , pusillum arbusculæ lucum collucabit : vegetos , nitidos , procerosque relinquet , vbi prædictum excefferint modum , leuiter attondendos . Ita fruticis incolumitati & pulchritudini , sublata inutili sobole , consuletur , idoneique insitioni furculi comparabuntur . Ad extremum stirpitis detrahetur , quæ solet ab ima stirpe identidem pululare , matrem prælibans , mitibusque ramis alimentum præripiens , siluatica progenies . Ope- Americanum
rosiorem postulat culturam rubrum Americæ gelsiminum annum , quod barbaro vocabulo Quamoclitum appellant . Morosa nasci femina in aqua , & in sole ipsam tepefaciente habentur eatenus , quoad præmollita turgescant : aut singula , aut bina in singulis fictilibus pingui humo repletis duos altè digitos demerguntur : sol , & humor affatim indulgetur : ventus immodicus euitatur . De tempestiuo satù dissentiunt sententiæ colonorum , alijs Iunio mense , maturiùs alijs , alijs verò seriùs seren-

dum esse firmantibus. Ego satis habebō non ignobilis cultoris prosperum cultum proponere. Hic ergo Maio aut Iunio mense, lunaris curriculi quarta extremaque parte, bina seu terna semina conferit in fictilibus: quotidie meridiana irrigatione madefacit, & intra dies octo properato germinatu in lucem euocat. Vbi quatuor digitos à terra extiterint; vnica in singulis testis relicta planta, reliquas cum adhærente solo in singula fictilia transducit, parique irrigat sedulitate. Sumit sibi deinde capaciora vasa, & aqua replet: confitas in hæc testas vndique potaturas immittit: humoris exhausti damnum crebro rependit infusu. At si exuperans æstus humum arefecerit, irrorato manibus imbri æstius Aquarius humectat. Quoniam verò conuoluulus hic ambitione reptitia summa rerum affectat: arundinibus cancellarum fictili circumtextis, intentisque funiculis duum cubitorum commodos illi gradus offert. Ramulos quoque succrescentes, si qui vaguli vacillent, arundineo sepro, lineoue adminiculo applicat implicatque: vbi tortili reptatu arundinum & funiculorum fastigia superant, cacumina demutilat, vt maiore conatu luxurientur in flosculos. Monet hic etiam, semina, vbi vix inaruerint, diligenter esse legenda: quia frequenter è folliculis dilapsa minutulis nigellisque corpusculis vestigatorem fallunt. Testatur denique, eadem, nisi largo humore

re ac sole sollicitentur, vnum, alterum, tertium quoque annum sub terra filere, antequam progerminent. Recens & rarum Romæ, phœniceo flore gelsiminum Indicum, siue Canadanum, præter solum pingue, exhalato pinguedinis vapore bene maceratum, felici positu apricum, radicibus ramisque fundendis vacuum apertumque, desiderat etiam cancellatim scanfile adminiculum, vt amœnissimam prætexat viriditatem; aut certè pedamentum procerum, contra imbres peruicax, decoratum, & scobina exasperatum, vt articulatum radicata fruticis brachia statumen adiunctum arctissimè pertinacissimeque complectantur, atque ambitioso reptatu in arboream altitudinem euadant. Debet autem à parietibus nonnihil distineri, ne floribus onusta pendula cacumina incurvantibus ventorum furijs allidantur. Hiberna frigora non ita multum reformidat. A primo vere in extremam vsque æstatem rigari vult. Seminis, quod hoc primum anno apud nos protulit, adhuc intentata satio est: necdum infitio cæsione ac vulnere peregrini fruticis cum vernaculo adoptiua fœdera sanciuit. Vna prospero vsurpata periculo cultura ita singularem stirpem docet esse multiplicandam. Verno, priusquam oculi fruticis intumescant, trigemmis ramulus præciditur: eius caput cultro diffinditur, ac depangitur binis obrutis gemmis, vt tertius nodus extet. Sic ex facili

Indicum maximum flore phœniceo.

capit & germinat, humore præsertim adiutus,
& sole.

Rosarum cultura.

CAPUT XVIII.

Rosa, risus anni pulchrior, & princeps hortorum purpura, ut antiquitatem hilarauit ornauitque, ita exercuit & pupugit cura magis, quam aculeo. Sic igitur ipsam curauit & conluit antiquitas. Fidiculæ vesperi occidentis nouissimis diebus, mense scilicet Februario, ubicunque patiebatur cæli ratio, terram ad rosæ solum bipalio vertebat. Hoc eodem tempore, siue inter Vergiliarum occasum & brumam rosaria noua semine aut virgultis conferebat, vel antiqua curabat: sarculis enim, aut dolabris circumfodiebat, vniuersamque ariditatem ressecabat. Eadem à Fauonio fodiebat, iterumque solstitio. Sed locis calidis, apricis, atque maritimis Nouembri etiam mense rosæta instituebat. Satio multiplex erat. Alij enim semina ponebant, quæ seriùs eueniunt. Ob id potiùs caule conciso inferebant, & ocellis radicis, ut arundines. Alij caules aut in propaginem deprimebant, aut radicitus recisos in virgulas palmares interuallo cubitali adobruabant, & frequentibus irrigationibus iuuabant, factas deinde viuiradices trans-

*Rosæ cultura
vetus.*

Pli. l. 18 c. 26.

*Colum. l. 11.
c. 2.*

*Pallad. Febr.
tit. 21.*

*Varro de re
rust. l. 1 c. 35.*

Pli. l. 21 c. 11.

*Pallad. Nouem-
tit. 11.*

Pli. l. 21 c. 4.

*Constant. Pog.
Agri. l. 11 c.*

19.

*Theophrast. de
hist. plant. l. 2.
c. 2.*

transferebant. Ex horum numero Pangæi montis Plin. ibid.
 accolæ adeo translatione profecerunt, ut numero-
 sis folijs pusillas rosas in amplissimas explicarint.
 Erat præterea, qui non absimili more ante calen- Colum. l. De
Arbor. c. 30.
Plin. ibid.
 das Martias, siue post Vergiliarum occasum ro-
 sam fruticibus, & furculis quaternum digitorum
 longitudine, aut etiam ampliore pedalia per inter-
 ualla disponderet: omnibus annis per idem tempus
 circumfoderet & recideret, ut quàm diutissime
 conseruaret. Neque verò exputabant solùm, ve- Theophrast.
De hist. plant.
l. 6. c. 6.
De caus. plant.
l. 3. c. 24.
Plin. ibid.
 rùm adurebant etiam nonnulli: quia succi copia
 in foliorum ramorumque siluosam atque inanem
 luxuriam nimia fundebatur, nisi ferro atque igne
 in breuissimi ramuli vtilis angustias coërcita, spa-
 tiosoque exitu prohibita & percussa, diuturnio-
 re mora satis concoqui & perfici cogeretur, ut am-
 plè foliosos erumpere posset in flores. Fossio altior
 quàm frugum erat, leuior quàm vitium. Pange-
 batur nec pinguibus, nec argillofis, nec riguis lo-
 cis, sed raris, & præcipuè ruderatis. Quanquam, Constant. Pog.
ibidem.
 ut assiduè vernaret, singulis mensibus lerebatur,
 atque stercorebatur. Ad hæc ponebatur calido,
 prono ad meridiem, & sicco loco, magno naturæ
 documento, tum quòd Carthagine Hispaniæ hic- Plin. ibid. c. 4.
7. & 11.
 me tota præcox purpurat: tum quòd arida & fici-
 culosa Cyrene odoratissimos flores, nebulosa &
 roscida Aegyptus procreat inolentes. Iam verò Cultura re-
cens.
 florum callida ita posteritas rosas colit. In solo
 quo-

Rosa Italica
flore pleno
perpetua.

quolibet feliciter, at feliciùs in præpingui & ad so-
lem recliui, palmari altitudine tria cubita aliam ab
alia depangit: per autumnum effæto senio reciso
stercorat: arundineis parietibus, cancellata structu-
ra excitatis, applicitas implicitasque adminiculat
ac nodat: capita quoque deorsum versùs curuata
substringit; quia ipso flexu retardatus, qui fruti-
cem permeat alitque, terrenus humor adeo coqui-
tur ac digeritur, vt numeroso & conspicuo flore
tandem exuberet. Italicam superiori persimilem,
nobiliorem tamen, ac diligentius colendam semper
virentem, perpetuam, siue omnium mensium ro-
sam appellant: quòd ea sæpius amputata primùm
fasciculi aspectu confertissimos calyces simul pro-
mit, quos deinde paulatim atque per partes ad alte-
ram vsque putationem florem recludit in partum;
vt ipsos singulis mensibus vnà cum floribus in-
ducere videatur. Isto autem densiore calycum nu-
mero, florumque prope continuato vere maximè
distat hæc à superiore, quæ minùs diues floridæ
purpuræ rariores aperit virides alabastròs. Vt
igitur omnibus, aut certè plerisque mensibus per-
petua vernet, sæpe intra annum, ac bis minimùm
deputanda est. Exitu Octobris superficies omnis
solo tenuis angusta putatione succiditur, vt è duro
repullulet: ita enim citati calyces numerosiores
flore fertilitate perhiemant. Mense iterum Mar-
tio exputatur, vno aut altero ramulis articulo reli-
cto.

cto. Verum, ut ferotini calyces tota æstate vernatur
subnascentur, tempestiui, dum conuiuent,
verno tempore detrahuntur. In altiore solo de-
pactam putator minus compescet, quippe plus hu-
moris trahentem, quam quæ in fictili posita sit.
Putationi dies aptissima censetur, quæ triduo qua-
triduoue plenam lunam præcedit. Quindecim
spatio dierum ante ipsam putationem aqua non
ministrabitur. Vbi iam siti nimia laborare plan-
tam animaduenteris, prius circumfodies, vetustæ-
que terræ subductæ vice vel hominum attonso ca-
pillo, vel equino fimo iam putri lætificabis, bo-
no solo confitæ ipsi testæ superinducto: tum cre-
bris eandem irrigationibus refocillabis, salubri
apricatione refouebis, à frigoris inclementia tecto
tepidoue loco tutaberis. Eadem ferè cultura con-
uenit ijs rosis, quas puluinis hortensibus commi-
seris. Sed, quoniam illæ ad incommoda tempo-
rum declinanda citra noxam transinoueri ne-
queunt, auerso à Septentrionibus loco depangi
debent; cum hieme progerminauerint, imposi-
tis tegeticulis à nocturni frigoris iniuria prote-
gegi; & iisdem remotis diurnæ apricitatis beneficio
foueri. Quanquam optimus magister vsus iam
docuit, id genus frutices, præsertim robustio-
res, citra frequentem putationem intonsos ple-
raque anni parte vernare; dum tamen & pinguis
terræ pabulum, & irriguæ aquæ poculum frequen-
ter

Centifolia
Bataua.

Centifolia
inodora.

Variegata.

Damascena.

ter & affatim administretur. Vt autem dapfilem
florum prouentum habeas, ipsa fruticum brachia
(quemadmodum in proximè superiore rosa monui-
mus) præcipitabis. Cæterùm eisdem frutices multi-
plicare promptissimum est, si de more propagentur
in sulcos: si autumnali putatione resectæ virgæ mo-
dico inclinatu statuuntur, ac strictim attonsæ duos
de terra digitos extent: hac enim ratione radices
& germina vehementiùs impellent. Sationi huic
tempestiuus October aut Nouember est. Bata-
uæ centifoliæ robustum solum, frigidus modiceque
apricus locus destinatur. Virgarum aritudinem &
senium tantummodo exputare conuenit: quia ra-
ros in ramulos hæc planta dispergitur. Pullulans
ab imo stirpe soboles fibris nonnullis capillata dif-
fertur. Parem cultum deposcit nomine specioso
par, flore minùs amœno dispar centifolia inodo-
ra. Vario rubore maculosa, odore ac magnitu-
dine vernaculæ subrubenti persimilis, ligno du-
rior, ramis fruticosior, florum mediocriter ferax
quærit aperta, aprica, & rigua: solo gaudet ro-
busto. Flos adeo mollis est ac delicatus, vt nebu-
las reformidet. Putationis vice summa ramorum
teneritudo decacuminatur. Fœcundissima radix
latè spargendam fruticat in familiam. Damasce-
na iucundi spiritus rosa, modò aureis crocis odora-
tior, modò argento tantùm foliosiore minùs odo-
ra, humore, sole, liberoque lætatur cælo. Frigo-
ribus

ribus non affligitur: imò etiam toto ferme anno germinat ac vernal. Vetusiorum virgarum, quas ætate duratas ægrè transcurrit humidum alimentum, angustam trunco tenuis cæfionem per diuortium veris atque hiemis amat; vt nouella virgea filua integro, ac nusquam intercepto satiata, succo lætiorē se vegetiorēque profundat: atque ipsa materni trunci reuirefcens & iuuenescens anlitas florida fœcunditate luxuriet. Iunioribus verò caulibus idem frutex vnā vel alteram gemmam relictam vult: quòd illorum teneritas vbertim tractum facilè admittit, atque æqua portione dispensat humorem: & paucos in exitus compulsa germinandi facultas vehementior assurgit, filuescitque diffusior. Rosa hæc surculo, & viuiradice frigidò in solo posita feliciter celeriterque capit & profilit. Obsoleto colore alba rosa, operi topiario densa & flexibili viriditate perutilis, validum solum, liberum solem, & vberem aquam expetit. Putationem recusat, præterquam si quis senio defectus ramus exaruerit. Vegetas, hortorumque textili ornamento commodas, recentes virgas antiquioribus, prout res feret, adiungi adnectique postulat. Vberrimè succrescentibus ab imo virgeis nepotibus genus amplificat. Lutea rosa, quæ foliorum densissima flauet coma, frigore delectatur. Idcirco felicior in Tusculano, quàm in Romano, provenit solo. Illic enim plerunque foliosior flos mature-

Albicās flore pleno.

Luteā maxima.

turefcit ac dehifcit: hîc inani florum fpe fæpe turgidi alabaſtri fenſim corrugati languent. Robuſtum ſolum, vacuumque ramulorum libertati cælum appetit. Quare arundineis cancellis implicari alligarique formidat. Tonduram odit, quia ſummatim floret. Inutiles tamen, malè nati, aridique ramuli vtiliter interputantur. Florum pleroſque deturbare ante maturitatem expedit, vt reliqui ſuis abſoluti numeris eleganter vernent.

Cinnamomi-
na flore ple-
no.

Rubra flore
pleno.

Arboreſcēs.

Quæ pullulat ab radice denſior virgea ſoboles, primo vere auellitur, ac tranſponitur. Cinnamomina educat humus valida, irrigua, non admodum foli oſtenta: luteæ roſæ communis parca putatio conſeruat: propagat etiam reuulſus à materna ſtirpe pullus nonnihil fibratus. Inter purpureas princeps habetur, quæ quamuis leuiter odorata, plurimis tamen foliorum verſibus ornatiffima, impulſoque altero flore è medio ſinu, velut apice regio inſignis, ſuperbit. Quanquam decora hæc non ſemper illam criſta honeſtat: ſiue quòd ſolito folioſior prior flos genitalem ſuccum abſumpſit: ſiue quòd eundem florem nimius imber, & nebula corrumpit; aut natiuus, & familiaris vermis exedit. Luteæ roſæ debita huic etiam cultura debetur. Ita in vario roſarum genere variat hortenſis diſciplina. Noſtratibus autem roſis reliquis præcepta generatim tradita ſatis conſulent. Illud habeo extremo ſubijciendum loco, ſic eſſe roſei fruti-

fruticis, quem volumus arboreſcere, incrementa formanda; vt, imis medijsque nepotibus ſæpius detractis, ſuccus omnis partim implendæ caudicis craſſitudini ſeruiat, partim ad ſumma germina euocetur, quæ putatoris artificio in ramulorum ſpeciem fingenda ſunt.

*Floridarum ſtirpium arboreſcentium
cultura.*

CAPVT XIX.

VNis ferè florum delicijs inclytæ arboreæ ſtirpes, quarum pauciſſimas adhuc Romani educant horti, peculiari diuerſaque cultura vix indigent. Olitorium enim ſolum, vli-
giſum, & apricum vel omnibus, vel plerisque prodeſt. Peregrinæ atque hoſpites eo cæli terræ-
que poſitu excipiendæ ſunt, qui loci natalis inge-
nio reſpondeat. Earum verò hæreditariæ po-
ſteritati continuandæ lateque ſpargendæ conſulit
ſeminatio, inſitio, propagatio, talearum poſitio,
fibratæ ſobolis tranſlatio. Superest iam, vt publicæ
priuata præcipuarum cultura ſubiungatur. Arbor Arbor Perſi-
ca flore mul-
tiplici. Perſica folioſo roſeo flore roſarum æmula à vulgari
cultu pomiferæ non abhorret: bono in olerum
ſolo, humecto, apricoque proficit: inſitione ſobo-
leſcit, quæ crescente luna fieri debet; quia flos for-

Cerasus flore
multiplici.

Genista flore
albo.

Myrtus lati-
folia flore
multiplici.

Laurus Indi-
ca.

Oleaster exo-
ticus.

Sambucus ro-
sea.

mosior, non fructus vberior exigitur. Februario
mense arida senectute recisa, nouo cum anno iu-
uenescit. Eadem alit cultura Cerasum, pleno in
flore impolluti candoris, alioqui rari, feracem.
Et hæc rectè inseritur in alias Cerasos, cum genus,
tum decus propagatura. Candida Genista pangi-
tur in olitorio solo non ita pingui, moderato soli
obijcitur, æstiuis irrigationibus confouetur, semi-
ne feritur; quod, cum prædurum sit & natu mo-
rosum, præmollita vel tenuata cute (sicut edocui)
vrgetur ad germen. Latifoliam flore multiplici
Myrtum non humo pingui duntaxat, verum
etiam sole multo, humoreque nutrimus: parte
aliqua exarescentem interputamus: in eam, quam
volumus, formam artifici tonsura componimus:
depacta fibrata sobole ampliamus. Indica siue
Americana Laurus libenter in terra pingui rigua-
que hospitatur: solem ab eadem expeti, calidissima
docet patria; & sanè in solis regno nata, non minùs
quàm nostra laurus, Apollinea est. Angustè, ipso-
que tenuis trunco inutilium ramorum amputatio-
nem timet: quia paulatim patefcens à contiguo
vulnere ad medullam intimam foramen aditum ad
noxam & necem aperit. Baccarum satù, sobo-
lisque translatione dispergitur. Exoticum Olea-
strum optimè recipiunt loca pingua, vliginosa, &
aprica: more salicis rami panguntur, & pullulans
ab radice soboles radicata differtur, Sambucum ro-
seam

seam caulibus vel in propagines depresso, vel seorsum depactis facile capientem humido solo, & parum aprico excipies: si lubeat, in arbusculam leuiter attondebis. Potes non dispari cultu nutrire geminas ^{Syrinx alba, & cærulea.} Syringas, alteram candidis breuique serie spicatis, alteram cæruleis & longiore panicula racematis floribus visendam. Malus Punica siluestris bono, irriguo, & aprico solo, grato videlicet blandimento, ad vberimum florum fœnus mansuescit: insitis furculis, defixisque ramis, quibus pars aliqua materni corporis hæreat, coalescit: plantis quoque conferitur de matrum radice diuulsis: inchoante vere inutile senium interputata deponet. ^{Rhus peregrina.} Rhus peregrina, siue Sumachus Indorum optimum solum, tempestiuam irrigationem, assiduamque apri- cationem diligit: putationem recusat: Italicam hiemem non reformidat: adnata sobole sese disper- tit. Indicam Acaciam externis hortis assuefaciunt ^{Acacia.} pinguis humus, humor, & sol: frigoris metuen- tem Aquiloni subducta loci positio præmunit: tempestiua quoque putatio sparsim arescentem se- nescentemque salubriter vulnerat, & renouellat; vel nimia fruticatione siluescentem compescit, & si lubeat, in arbusculæ staturam extollit: semina verò, quamuis durissima, prædicto more præme- dicata, vel è filiquis nondum planè nigrantibus ante maturitatem lecta deficientem rarioremque

Molle.
Thesaur. Rer.
medic. novæ
Hisp. l. 3. c. 15.

reficiunt atque multiplicant. Molle, arbor Indorum, quam nostris libuit Lentiscum Peruanam, siue angusti folij Terebinthum appellare, amat calidum cæli statum, bonamque humum, singulis alternisve annis sufficiendam: aridis resectis ramis interpurgari vult: propagari debet, pullis, qui nascuntur ab arbore, de more in terram depressis, ac triennio post è matre decisis, quia lentas illi radices mittunt: si qua parenti adnascitur, utiliùs planta transfertur: tenera & adolescens viriditas rigationibus adiuuatur.

Aquaticorum florum cultura.

CAPVT XX.

Nymphæa
duplex.
Alba.
Glin. l. 25. c. 7.

FLoridæ aquarum plantæ, veluti natantes hortorum Nymphæ, dilectis in vndis demersæ memoriam prope suffugerant. Sed age iam adhuc in tempore memores à terrestri cultu ad aquaticum transeamus: ut hoc etiam hortorum cultores gloriari possint, sese amphibios esse, felicique labore à se aquas conferi. Nymphæa, non solùm forma, verùm etiam nomine inter flores Nympha, gemina est. Altera Heraclion dicitur, quia Nympham erga Herculem zelotypiæ fabulosus ardor in frigidam aquarum herbam deformavit, radice nigra, scabra, & clavam referente, vnde Rhopalon aliqui vocant; folijs ferme orbiculatis, læuibus, herbaceis, in aqua sum-

summa natantibus ; flore candido , compluribus
 foliolis oblongis & acuminatis compactili , medijs
 lacinijs flauente , per Maium Iuniumque mensem
 vernante ; cum defloruit , capite papaueris , in quo se-
 men pullum , splendens & milio maius. Altera radi- Lutea.
 ce alba , folio oblongo , flore luteo , capitato & ro-
 sam æquante , semine superioris instar subnigro
 splendidoque , sed paulò maiore , quia Peneo inna- Io. Ruell. de
 Nat. stirp. l. 3.
 c. 67.
 scitur in Thessalia , Thessala nuncupatur . Vtraque
 verò conseritur in fictilibus ternos minimùm pal-
 mos altis , fundo minimè pertuso aquam non tran-
 smittentibus . In binos palmos humus pinguiissi-
 ma , penitusque putris substernitur : ibi radix bellè
 collocatur : deinde trium altitudine digitorum si-
 milis humus adijcitur : aqua demum superfunditur
 ita , vt oras vasis exæquet ; cumque illa subsederit ,
 subinde recens infunditur . Resecandæ transpo-
 nendæque , cum opus est , radici , necnon demu-
 tandæ terræ Autumnus tempestivus est . Palustrem Caltha palu-
 stris flore
 multiplici :
 Caltham flore pleno luteo , in semen non exeunte ;
 caule inani , palmari , obliquo , in alas diuiso ; folio
 ferè Nymphææ , rugosiore , rotundo , succido ,
 venoso , leuiter serrato ; radice multis candidisque
 capillamentis fibrata , cultus educat non absimi-
 lis . Requiritur enim vas humori continendo
 non pertusum in imo , & summæ maceratæque
 pinguedinis solum . Hoc tamen reliqua cultura di-
 stat , quòd in digitum radix deponitur , quòd aqua

Trifolium pa-
lustre.

supernatare non debet, cum insuccatam limosam-
que esse humum satis sit. Licet autem hæc planta
hiemem non reformidet, à gelido tamen Septen-
trionis afflatu eam auertere præstiterit. Vere floret,
interdum etiam autumnò. Vt autem senescentibus
nouos flores continues, plura de illis vasa conferes:
cum vnum aliquod prope iam flores amisit, humi
acclinatum ficcari ac sitire patieris: deinde aridam
superficiem attondebis, terræ præpinguis exiguum
adijcies, & aquam superfundes: ea industria flores
alieno tempore euocabit, atque ita per vices vasa
vere perpetuo lutei floris aurescent. Cum radicem
voles eximere, sobolemque transferre; tum vere,
tum autumnò id facies. Communis est cum Cal-
thæ superioris cultura cultio Trifolij palustris, ge-
niculata radice latè proserpentis; terna folia, oua-
ta, glabella, & carnosâ singulis in pediculis surri-
gentis; flosculos hyacinthi effigie albos, densis al-
bidisque staminibus instar Capparis capillatos, à
medio ferè bipalmi caule sursum versùs palmari
spica extollentis; folliculos denique paruos & ro-
tundos rufo, milijque persimili semine implentis.
Sicui præterea suppetat in hortis commodi fontis,
aut lacusculi, aut piscinæ opportunitas; is meliùs po-
terit in imo eiusdem labro, prædicta terra constra-
to, & has, & alias aquaticas florum feraces plantas
eadem ratione conferere, hoc est in aquis hortos
instituire.

Indiæ

Indicæ Stirpes in hortis Barberinis.

CAPVT XXI.

INdia quoque vt opum, sic florum prædiues
 expolitissimos Barberinos hortos singula-
 rium admirabili munere plantarum exorna-
 uit; vt illi suo similes Principi longè inter cæteros
 emerent, vt Romanarum delicijs Apum India
 Romæ vernaret, vtque Numæ Capitolium vetus
 in Quirinali, postquam in dominatricis familiæ vi-
 ridarium reffloruit, amœnitatis Indicæ tributarijs
 floribus coronaretur. Ea igitur ornatu barbara, inge-
 nio amœna, manu Pallas, vultu Venus, quàm stre-
 nuè pugnaci arcu, tam formosè feroci supercilio sa-
 gittifera, vt appposito regnantes Apes dono cultuque
 demereatur, florum semina quæsitissima defert ad
 littus. Inde Neptunum per liquida regna natante
 curru non ita procul aurigantem breui sermone
 compellat. O fluctuantis imperij tranquille modera-
 tor, qui per infidas & naufragas vias tenui ligno li-
 noque orbem terrarum vltro citroque portas: qui-
 que disternatas immenso elemento gentes, ven-
 tis licet reclamantibus, vndis licet obluçantibus,
 mutuo commercio misces, atque vnum alteri
 mundum admoues, age, Apibus mellea suauitate
 amabiliter dominantibus remotissimæ Indiæ gra-
 tum obsequium siste. Quid autem mellificas Apes
 oblectet magis, quàm florei delectus amœnitas?

*Cassiod. in
 Chron.
 Marlian. l. 4.
 c. 22.
 Lyps. de Magni-
 tud. Rom. l. 3. c.
 5.
 India Bar-
 berinis hor-
 tis tributa-
 ria.*

Has ego lectissimas Indici veris primitias præmitto, frequenti posthac florum munere semper vernantem erga Barberinas Apes beneuolentiam testatura. Breuiter ad hæc & alacriter felicitis itineris hilaratus nuntio Neptunus. Adsum vndarum Rex, velociore nunquam impetu liquidam immensitatem emensurus, ipsisque regnis potiori Barberinæ maiestati famulaturus. Exinde florum geniales merces transuecturum currum margaritifera tractus candidis diuitijs in obsequiosa ornamenta congestis digestisque marinæ Nymphæ artificiosè opulentant: utque longinqua doceat nauigatio quàm prosperam Cynosuram spectet, in summo curru præfixum eminet gemmeum è Barberinis Apibus publicæ vtilitati laborantibus trigonum vice fide-
ris insigne. Iam soluturo Neptuno intus forisque pretiosum munus porrigit India, fabrefactam scilicet auream pyxidem, inclusis rarissimorum florum seminibus, quàm includente metallo, nobiliorem, paucis hisce multæ obseruantix notis inscriptam, Regnatricibus Apibus florem Indiæ tributum. Curru sublimem maris Dynastam abeuntem comitantur agili natatu ludibundi Tritones, tenero cantu flexanimæ Sirenes. Subridet æquati æquoris tranquillitas: superfulget sinceri cæli serenitas; vnusque Zephyrus circumuolitans, cætero latente ac silente rauco ventorum agmine, illud blandè insibilat, I felix.

Ita

Guido Reni Bononi delin

Fed Gremser sculp

Ita præuiæ Indicæ stirpes Barberinos ad hortos feliciter appulsæ sunt; atque inter mellitas aduolantium Apum blanditias feliciùs hospitantur, totas floridæ Indiæ siluulas felicitatis illecebra mox euocaturæ. Longissimè remotis, necdum à patrio solo digressis præire cæperunt exemplo proxima eiusdem Indiæ plantaria, quæ non ita pridem Romanos ad cultores diuerterunt: cum certatim cupideque ad Hyblam properent Barberinam. Et adhuc sanè properarunt è narcissis qui florem amplissimum liliaceum rubente saturat croco, qui lilio itidem similis primum candorem leui paulatim rubore confundit, quique puniceis folijs densissimam staminum cæsariem coronat. Neque narcisso segnior venit, ut formæ, sic officij æmulator, hyacinthus, cui candor atque odor famam, tuberosa radix nomen dedit. Crassis quoque reptabunda geniculis Indica Iuca lentè festinauit. Canadana pariter insolitæ magnitudinis fraga adrepere. Tenuissimis leuiter nixum fibris Americanum Trachelium facile solutis retinaculis accurrit; Dominoque concolor Purpurato, flos Barberinus, & planta Cardinalis euasit. Ipsæ altiùs ac pertinaciùs humi hærentes plantæ, reuulsis prælongis radicum digitis, adfuerunt, Indicum scilicet flore phœniceo Gelsiminum, Granadilla, Vitis Canadana, Indica Laurus, Oleaster exoticus, Arbor vitæ, Acacia, Sinensis Rosa. Indica præterea peramplo folio, eleganti flore, fructuque prædulci Musa, quam Plinij Palam esse,

Narcissus Indicus è rubro croceus flore liliaceo.

Narcissus Indicus liliaceus flore purpurascens.

Narcissus Indicus flore puniceo.

Hyacinthus Indicus tuberosa radice.

Iuca Indica.

Fraga Canadana.

Trachelium Americanum.

Gelsiminum

Indicum maximum flore

phœniceo.

Granadilla.

Vitis Canadana.

Laurus Indica.

Oleaster exoticus.

Arbor vitæ.

Acacia.

Rosa Sinensis.

Musa.

Nat. Hist. l. 22. c. 6.

Pa-

*Gartius ab
Horto Plat. Hist.
l. 2. c. 10. apud
Clus. in exot.*

Papyrus.

*Tobias Aldi-
nus.
Arbor Co-
ralij.
C. Clus. Appen.
ad hist. plant.*

Palan appellatio Malabarica prope eadem persuadet, quo congruentius in Parnasso vernaret, quam ubi, Musarum volucres, Apes sibi nidificant, Musis mellificant? Addidit se stirpibus Indicis Aegyptia Papyrus, victuro in chartis Principi decora planta. Verum hæ stirpes rarum, illæ decus afferunt singulare, quibus vnos India Barberinos hortos herbarum scientissimi Tobiae Aldini manu conferit & condecorat. Prior Americana Coralij arbor bono minutoque in solo intra testam semine fata nostratis phaseoli simillimo, splendide tamen rubente planeque coralino visendam in altitudinem exijt, pluribusque ab radice stolonibus fruticavit. Medius & crassior caudex tres digitos biennio implevit. Palmari supra terram interuallo patulos dissipatur in ramos. Cortex per adolescentiam lævior viret: in senectâ rugosior ficulnei facie pallet. Raris idem, breuibus, pallidis, hamatisque sentibus armatur. Folia, ut in silvestri Siliqua, nullis incisuris interrupto, sed æquabili & prope rotundo ambitu circinata leuiter fastigiantur: ipsius etiam hederæ rotunditatem, amplitudinem, crassamentum, duritiamque referunt. Singulos hinc & illinc porrectos nervos breui pediculo nixa in triangulum terna sempiternò conuestiunt; ac temperato lætoque virore spem colorant coralini ruboris in floribus legendi, non inter naufragia expiscandi.

Flores per arbusculæ immaturitatem Romæ nondum tempestiui, coraliū æmulaturi, pulcherrimique nominis fœnus maternæ stirpi repensuri expectantur. Reflorescens deinde arbor in concolores floribus phaseolos creditur filiquatura.

Hæc interim peregrinorum ritu pomorum, quæ ab acore nominantur, satis irrigata, largiter insolata, in primis autem inimico frigori subducta pulchrè valet & conualescit. Brasili-

Phaseolus
Brasiliensis.

cus Phaseolus è subnigro semine, lupinum æquantem, atque umbilicum leuiter lunante, propter coctilem laterculum in bonam succretamque eorundem acidorum fructuum terram deposito tam feliciter extitit, ut intra annum quindenos in palmos adoleuerit. Simplici, tenui, caduco, & vitigineo assurgit caule, instar vitium statuminando. Dextro læuoque latere alternantibus è gemmis, quadruplici digito interuallatis, quaternum itidem digitorum ramuli erumpunt, mali Cydonij latiore folio triplici aut quadruplici semper virentes; indidemque virgulæ, duplo longiores porriguntur, primùm flore fabaceo quæ candido, quæ subrubicundo, filiqua deinde (quanquam hæc nondum euenit) fastigiata. Indicum hoc legumen à frigore tuta & aprica positione, aquæ præterea tempestiua mini-

nistracione in extero solo libenter didicit hospi-
tari.

Præsentissimis par antidotis, Malabarica Moringa, Moringa :
Christoph. à
Costa l. Arom.
c. 35. Apud
Clus. in exot.
semine confita Erui simillimo, eodemque cultu
educata, in fictili vegeta, laxiore loco vegetior, iu-
cundissimi floris vice hilarem explicat viriditatem.
Caule ramisque nodosa simul, & fragilis ad Lenti-
sci naturalem staturam incremento iam cubitali
contendere videtur. Minutis & lentiscinis folijs
raram sterilemque adhuc, dum ista scribimus, ob-
tendit umbram, quippe fructus pedalis & octogo-
ni, crassitudine raphanum æquantis, nondum fe-
rax. Caius quoque siue Caius, ac Tamarindus Caius siue
Caius.
Id. c. 24. apud
eund.
Garz. ab Hor.
Arom. hist. l. 7.
c. 30. apud
eund.
primulo germine præmiserunt exiguum sui tene-
rumque rudimentum. Illius arbor malum Puni-
cam, huius Fraxinum aut Juglandem apud nos
etiam æquatura creditur. Caii nucem leporini
renis figura, & colore cinereo in rubrum incli-
nante, vas excepit, humus bona nutriuit. Mense
Martio posita extitit Maio: Septembri quatuor digi-
tos eminebat. Lauri regiæ folio minutiore virescit:
viget autem apricatione assidua, irrigatione sedu-
la, cautaque frigoris declinatione. Florem candore
formaque mali Medicæ flori consimilem, fo-
liosior tamen, nec ita odoratum; itidemque
fructum grandiori malo æqualem, flauum rufum-
ue, bene olentem, spongiosum, succi plenum, cum a-
strictione subdulcem, è prominula nuce, suo scilicet
ex vbere, alimentum incrementumque sugentem,
accuratissima educatio pollicetur. Tamarindi Tamarindus

arborem è semine, lupini ferè gemello, sed fusco, cura prope par, & cultura in duos iam extulit palmos, rufa & ramulosa virga surgentem, ramulis vtrinque alterna serie digestis, & minutim foliosis; foliolis, veluti pinnulis, in alas è regione geminatis, diluto colore virentibus, acidulo sapore iucundis, & acrem herbaceum intinctum concinnantibus, sub noctem velut in somnum conuiuentibus, bene mane velut ad vigiliam grato spectaculo sese pandentibus. Nec vana præterea spes est, alibi nesciam hospitari plantam in Apum ac mellis amœnissima Regia flores citaturam, qui candido colore, suauique spiritu cum ipsis Medicæ malifloribus certent, octo foliorum maiore numero victores: medicatissimum quoque fructum addituram, qui Græcæ Siliquæ more proueniat.

Flauum Gelsimum, Sinensis Orientis, siue (vt Gelsimum
Indicum fla-
uum odora-
tissimum. alij malunt) Indici Occidentis delictum, ac nostra-
tis orbis miraculum, nullo melius in theatro, quam
Barberinis in hortis suspiceretur, quibus Urbanus
Sol, Vaticano tum rubore tum candore nitidissi-
mus, nempe Alius & idem beatissime affulget.

Accersuit ad Romanam amœnitatem Eques Cas- Cassianus à
Puteo. sianus à Puteo, ad quem cumulatissime ornandum
& animi, & generis, & opum decora difficili alioqui
foedere conspirarunt. Misit Aquis Sextijs Salyum Nicolaus Fa-
ber Peiresius. Nicolaus Faber Peiresius Senatorij cum ordinis
tum consilij vir; cuius prudentissimis in Republica
tuenda curis fructuosus labor florei cultus laudabi-
li voluptate coronatur. Hic ergo frutex Romam
translatus in duo ferme cubita attollitur. Læui cor-
tice, amaranthum referente, purpurat. Ab imo
caule ramosus pluribus virgis, itidem in ramulos
brachiatis, fruticat. Folijs vires saturato splendi-
doque colore conspicuis, oblongis, Punice mali
foliorum instar duriusculis, densis, non incis, non
deciduis, quinis ternisue in singulos ramulos
coeuntibus, alarum aspectu per virgarum latera
explicatis. Floribus autem flauet omnino aureis,
vulgaris gelsimini simillimo pediculo innixis, per
summa ramorum in umbellam diffusis, Hispa-
no gelsimino minoribus, diutius vernantibus,
inualescente cum stirpe maiora quotannis incre-

menta capientibus, eius floris, quem vulgò Saponariam vocant, facie retusis, suauissimè olentibus, arido etiam è cadauere odoratam animam spirantibus. Post florum gemmas baccis grauescit, minuscultas oleas magnitudine primoque virore exæquantibus, à maturitate deinde liuentibus, maturæ instar vuæ translucidis, inclusumque nigellum & longulum, quale pyra includunt, semen indicantibus, hìc præterea solitarijs planeque vnionibus, illic gemellis & cohærentibus. Culturam exigit cum Hispano communem. Humorem in primis amat, & solem. Gelidam Septentrionis animam odit: imò etiam quodcunque hiemale frigusculum in tantum reformidat, vt viridissima folia luteo pallore tingat; corticem læuore, ac rubore decorum minutim granosa luridaque scabie asperet, ac decoloret; proserpente demum aritudine citò fenescat, & pereat. Sed hiberno frigore infestari publica multarum stirpium calamitas est. Illa fruticis huius teneritudo peculiaris, vt, per æstiuos feruores sitientibus herbis cæteris expetito guttatimque propinato rorantis cæli nectare lædatur. Etenim floris folia vel leuissimo roris aspersu pallefcunt, assiduo etiam infusu exalbescent. Hac autem feliciter industria propagatur externus frutex. Virga ab exteriorē
par-

parte , qua vix latum vnguem distat à matre , sursum versùs obliqua plaga in transuersi digiti longitudinem ad medullam vsque inciditur : incisuræ leuiter diductæ lapillus inseritur : fabulosa terra , vel argilla nonnihil humecta plagæ illinitur : oblitum deinceps vas in altiore laxioreque testam demittitur : & inhumandæ incisæ parti humus superingeritur : aut certè angustius , ac diuiduum sine fundo fictile vtrique admouetur , & modicè deprimitur ; vt ad obruendum propaginis vulnus satis emineat , nec nimio descensu matris radices conuulneret . Nisi verò id vasis suppetat , testaceis fragminibus circum oras fictilis defixis aggerando solo , tegendæque incisuræ parabile vallum excitatur . Sunt , qui cæspitem eximant è fictili , & ima parte subiecta , reponant : subsidentem autem incisam propaginem humo adobruant . Hoc alioqui percommodum inuentum eo nomine videtur incommodum ; quia , dum supernè prodest , inferiùs nocet . Subducta enim , quæ imam plantam alebat & fouebat , humus quidni noxæ sit ? Ergo per vulnera impetratis radicibus , anno iam exacto secundùm matrem abscissa virga transferetur : & Indicum aurum flauos in flores liberaliter egerminans nostro etiam in orbe propagabitur , hoc est (vt illustris poëtæ ferme eadem aurea ver-

ba in rem meam vsurpem) floridam parentem,
æmulata, simili florebit virga metallo.

FLORVM VSVS

E T

ADMIRANDA

LIBER QVARTVS.

Florum Structura multiplex.

CAPVT I.

O potissimùm spectat vni-
 uersa florum cultura, vt mes-
 sem variè voluptariam facia-
 mus, siue vt eosdem demes-
 sos flores multiplici serie
 velut arctiores in hortu-
 los disponamus. Nouo igi-
 tur more, singularique felicitate hortensis mes-
 sor præmaturum gaudij fructum in flore legit; ac
 tempestiuè metit, dum adhuc messis in herba est.
 Voluptatis enim seges tum maximè maturuit, vbi
 non-

nondum exaruit . Iam uero debet ex vſu , cum
 quis meſſuit , manipulos obligare , nempe florum
 fasciculos artiſcioſè componere . Et ſanè manua-
 lis hæc ſarcina tam grata eſt , vt ægrè dimittatur è
 manibus : tam pretioſa , vt in conclauia nobiliora
 recipiatur : tam ſuauiſ , vt oculis æquè naribusque
 blandiatur : adeo denique familiaris , vt ad concin-
 nitatis artem multorum induſtriam cultorum ex-
 citarit . Vnum ego ſæpius demiratus ſum Anaſta-
 ſium de Vetera , vetuſtæ nobilitatis iuuenem , eiuſ-
 ſcemodi fasciculos tam variè tam concinnè figu-
 rantem , vt in opere formoſiſſimo vna ſummè di-
 ſpliceat fugaciſſima formoſitas . Quare , ſi te
 quoque cura eadem blandè vellicat , hanc ſo-
 lertiam adhibebis . Flores eliges (vt ea tem-
 peſtiuitas feret) genere nobiliſſimos , forma
 pulcherrimos , odore (quoad eius fieri poterit)
 ſuauiſſimos , colore diſcrepantes , numero plu-
 rimos . Commodiorem huic operi ſegetem Ro-
 mana in ora ſubminiſtrabunt Februarius , & Mar-
 tius ; quippe quibus multiformis Anemone , Hya-
 cinthus , & Narciſſus vberrimè proueniunt . E
 floribus autem alios numeroſiores , minusque
 præſtantes metæ aſpectu denſius neçtes : formo-
 ſiores alios certa per interualla circulatim ita
 intermiſcebis , vt aduerſo ratæ partis respon-
 ſu bellè promineant : curabiſque in primis , vt
 florea metæ flore pulcherrimo ſaſtigietur . In ſum-
 ma

Anaſtaſius de
 Vetera .

Fasciculi ex
 arte .

ma structura flores dispones prælongo caule præditos , vt ad imum fasciculi manubrium , quoad poterit , porrecti , altricem in vasis aquam exorbere possint. Duplici fasciculum ratione obligabis . Aut enim vnumquenque florum ordinem bis terue , aut sæpius circumducto nodatoque , ac deinde ad extremum vsque fasciculum gradatim demisso longiore lino deuincies : aut certè , vbi summam seriem linea spira sine nodo substrinxeris , florem orbem alium subijcies , superioris fulcimentum , ad quem pariter illigandum spiram eandem cautè deduces : eodemque singulos orbes modo continebis , donec ad vltimum deueneris , quem lini volumine multiplici astringes , non sine magno vinculi compendio . Perfacili etiam opera floribus in vasculo bellè dispositis , ac demum subligatis , vario fasciculos artificio compones . Illud autem vniuersè curabis , vt artifex collocatio discolori structura naturam imitetur grata varietate consulentem voluptati . Cæterùm capulus ipse narcissinis folijs in longitudinem demissis , conserteque compositis vestietur : summa & ima pars lineo nexu coërcebitur : linum autem circunuoluto narcissino folio vtrobi- que , si libeat , protegetur : ad octo digitos producta longitudo æquali cæsione terminabitur . Vt autem structilis hæc florum congeries discolorum viuacitatem proroget , resupinato capulo frigida identi-
dem

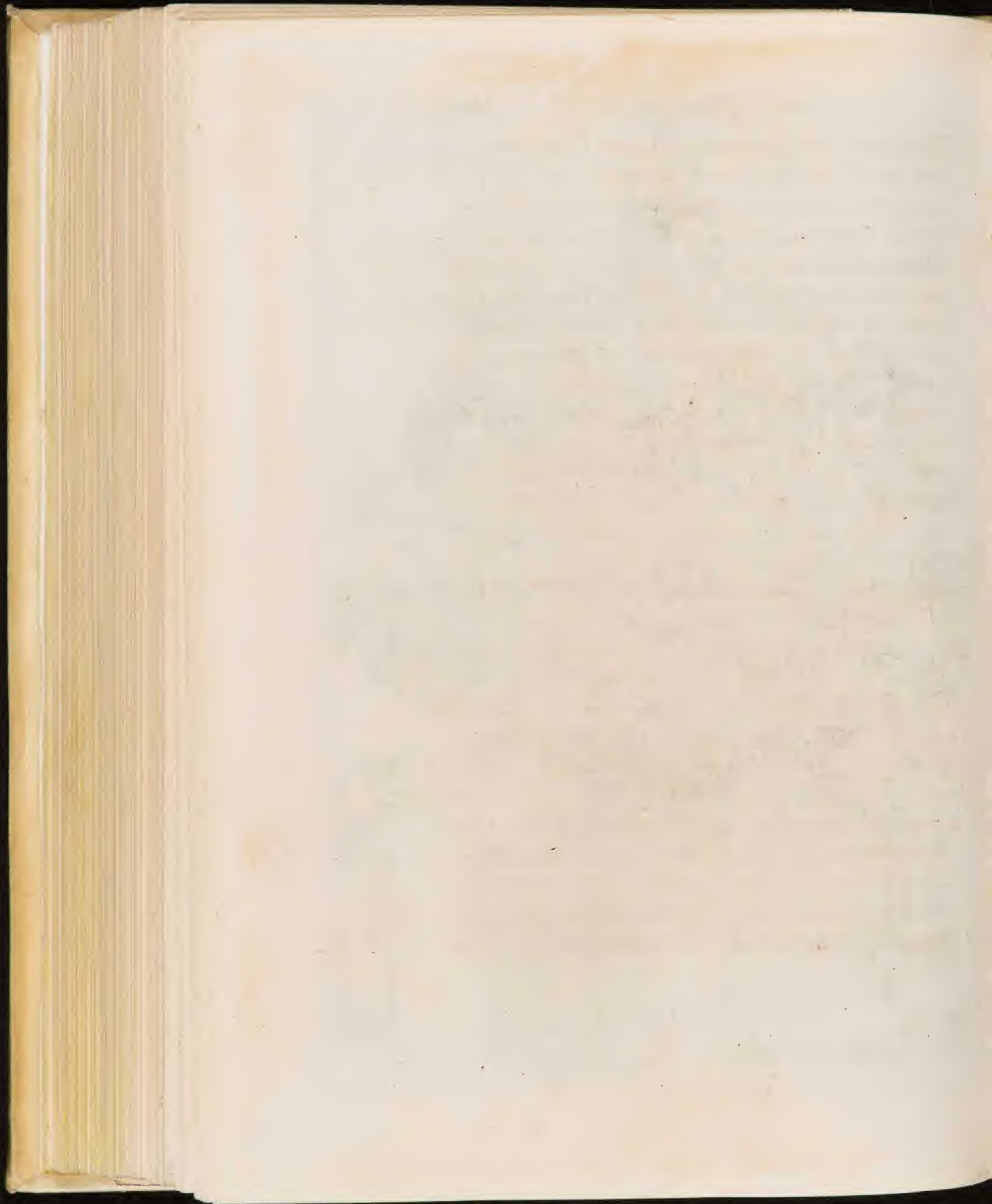

dem infundetur. Sic enim cum proximi & conſpiciui, tum fortè remoti abditique ſcapi vtiliter portabunt. Quin etiam proderit flores ipſos leui aſpergine irrorare. Placet hìc florei faſciculi exemplar proponere, vt etiam oculis flores olfacias. Illud addo præterea, faſciculum exhiberi potuiſſe florum varietate locupletiore concinnioreque; ſed vni ſtructuræ in breuiſſima pagina indicandæ minùs miſcellaneum typum perinde viſum eſſe idoneum.

Commonstrare præterea conuenit Romanam, <sup>Calathus flo-
rifer triplex.</sup> idest pulcherrimam florum architecturam, quam principum virorum animis parabili speciosoque tributo demerendis Tranquillus Romaulus, <sup>Tranquillus
Romaulus.</sup> laudatissimorum gloria hortorum florentissimus, paucos ante annos excogitauit. E delibratis viminibus <sup>Calathus
primus.</sup> calathus aut rotundus, aut ouatus, prona concaua, parte gibbus, ac testudineatus hoc authore contextitur. Media pars nonnihil editiore textura infixorum, hispidaque segete extantium, necnon gradatim ad umbilicum vsque assurgentium viminum corona minimùm triplici vallatur. Et laxioris quidem coronæ ambitus ab ipsius calathi ora quatuor circiter digitos distat: vnaquæque verò inter se binis ternisue digitis separatur. Vimineum solum, tum quod extravallum porrigitur, tum quod interiacet, varijs florum ordinibus, distincta generum & colorum serie in ambitum dispositis, sic insternitur, vt, ipsis in extimam partem floribus obuersis, in intimam caules inter extantia vimina porrigantur. Ipse autem calathi umbilicus supinis flosculis, quorum cauliculi prius detruncandi sunt, confertim integitur. Surrecta denique vimina ordinatis floribus perornantur. Id autem vt pulchrè fiat, in ipsorum scapos, si vacui sint, eadem immittuntur: sin autem duriuscula medulla pleni; debent ipsi florum scapi modicè demutilati concauos alios in scapos ex

Alter.

altera parte inferi, ex altera verò vimina im-
mitti. Quin etiam custodiendum est, vt illa,
quatenus extant, vel vno caule, vel pluribus con-
uestiantur. Ita florea ætate aridæ quoque vir-
gæ sese induent in florem. At verò tulipis,
quæ concauo scapo non sunt, ordinatè statuen-
dis, peculiarem calathum, modicè cauum, ca-
lathiscis compluribus quatuor digitorum alti-
tudine intextis peropportunè capacem, eodem
authore Tranquillo, comparabis: calathi huius-
ce fundum myrtaceis ramusculis flosculisque
præsternes: eodem ornatu conuestitos quas fillos
lectissimarum manipulis tuliparum, &, si collibi-
tum fuerit, humilioribus quoque florum ramulis
infarcies, vt eorum silua multicolor excitetur.

Tertius.

Concinnior alia, & frequentius vsurpata florum
dispositio ea est. Vimineus orbis peramplus,
quantus in dulciarijs placentis, quas Martios panes
vocant, circumferendis adhiberi solet, compara-
tur. Quatuor in ipso æquali crassitudine ac lon-
gitudine arundines, pro viminei orbis amplitudi-
ne proceræ, in summo æquabiliter circumspectæ,
in imo bifurcæ, paribus à medio atque inter se
interuallis, in quadrum, necnon ad lineam defi-
guntur; transmissoque per singulas inferiùs effora-
tas lineo vel ferreo filo subsuuntur. Arundo cæ-
teris modicè prolixior ad eundem modum media
depangitur. Diffissis deinde arundinibus, aut
len-

lentis ramusculis, aut funiculis præfixarum quatuor arundinum ima, media, summa pars in orbem traijcitur, aut circunligatur: atque huic etiam ad commensum circulus interior adiungitur, ne stabiliti extrinsecus arundinei calami summa intrinsecus parte impelli & nutare possint. Qui circumiacet planus ambitus, myrteis ramulis confertim assutis ita contegitur, vt, crassiore extremitate sub imum arundineum circulum nonnihil immissa, vltra viminei orbis oram aliquantulum cacumina exporrigantur. Exterior quoque arundineæ turriculæ pars myrti ramis, recto positu per ipsos circulos insertis, æqualiterque circuntonsis, conuestitur: interior concisis minutisque folijs, tres circiter à fastigio digitos subsidentibus, oppletur. Ad hæc super substrata prominente myrto multiplex & multicolor florum series multiplici ea lege digeritur, nimirum vt vnaquæque corona vnius & generis & coloris sit: vt, qui pulcherrimè inter se dissident colores, componantur: vt infimus ordo vltra myrtea cacumina flores porrigat: vt superior series summis floribus ad inferioris extremos pertineat, donec introrsus recedens gradata structura ad imam vsque turriculam pertingat: vt florum scapi supra subsutam myrtum extendantur, aut etiam (si per proceritatem liceat) sub imam arundineam coronam recondantur: vt præterea iacentium inter ordines florum alij nobilioris notæ for-

mæque ſtantes flores ordinato reſponſu collocen-
tur. Cæterùm media turrata machina ordinatim
diſcoloribus florum faſcijs ornatiffimè diſtingui-
tur, inſertis ipſorum caulibus & in conueſtien-
tem arundines myrtum, & in penetralis turricu-
læ congeſtitiam viriditatem. Poſſunt autem flo-
res, qui circulis firmiùs innituntur, decorticatis
viminibus in ſcapos (vt ante diximus) immiſſis,
tremulo luſu audaciùs prominere, cæteris floribus
per anguſtiores circuitus verecundiùs corriden-
tibus, & myrto cohærentibus. Hic mihi ſtru-
ctor præmonendus eſt, vt grandiuſculos ſatis-
que conſpicuos flores ſimplici, minutulos &
parum ſpectabiles geminata ſerie diſponat. Sed
amcæniffimè vernare debet in florea ſtruce faſti-
gium. Ergo & frondeo ſarto flores vario ad ar-
bitrium ordine inſiguntur, & in ſummis arundi-
num internodijs fabrè compacti florei faſciculi, ſi-
ue triumphantis in vrbibus Floræ vexilla formoſiſ-
ſima attolluntur. Licebit præterea ipſas arundines
arte multimoda collocare, vt innumerabiles for-
mæ ac gentilitia ſæpe inſignia exprimantur. Vſ-
que adeo floribus ædificare plaufibile eſt. Id ædi-
ficij præmaturè ne corruat, aquulæ frequenti aſper-
ſione ſuſtentabitur.

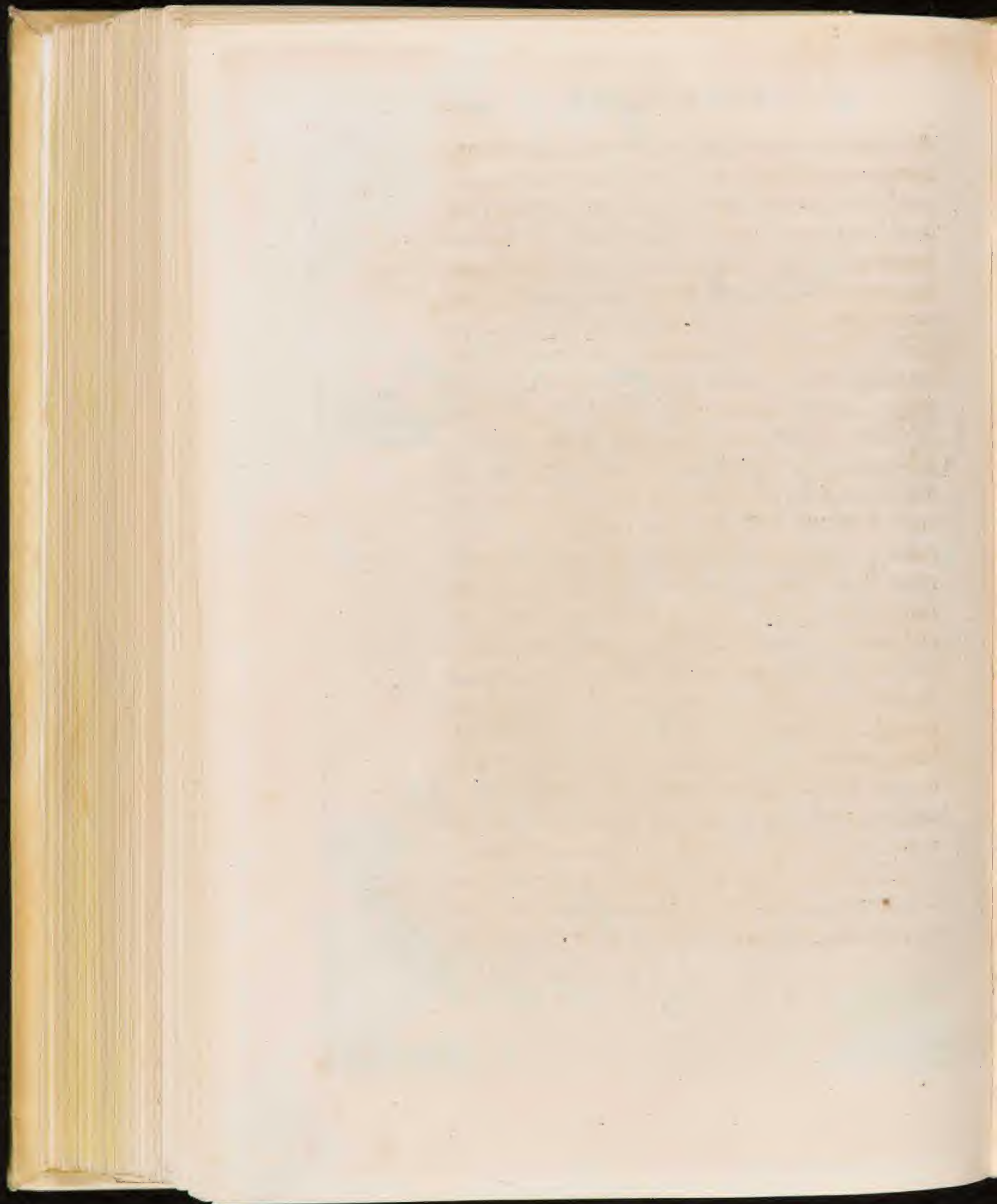

Cc 3

FLOREAE POMPAE PERCVLVM TVRRITVM

Alias quoque perelegantes admirandasque moles Aliæ moles
è floribus.
opere nonnihil diuerso è floribus quâ colligatis,
quâ solutis, quâ integris, quâ etiam concisis exci-
tare cæperunt Fabritius Sbardonus, & Ioannes Fabritius
Sbardonus.
Io. Baptista
Martelletus.
Baptista Martelletus, cultorum par, floris non
ferendi modò, verùm etiam concinnandi peri-
tum in paucis. Vterque igitur è tabellis virgisque
rudem compagem præmolitur: tum singulas ei-
usdem partes apto flore (siue illæ minutum exi-
gant, siue grandiore) ita conuestit; vt idem
illic non apponi, sed nasci debuisse videatur.
Vidimus nuper nouitate spectaculi Argo vetustæ
non concedentem, fabricatam è floribus Nauem,
cum minimè raptura vellus aureum, sed obse-
quium auro pretiosius delatura ad meritissi-
mum Principem, Carolum Cardinalem Pium,
per Urbem vela faceret, secundissima po-
tiùs aura cum admirantium, tum plaudentium,
quàm manibus prouectam esse gestantium; cui
florum genitor Zephyrus libentiùs, quàm cym-
bis ligneis, aspirabat. Verumenimvero hæ mo-
les operosæ ac peramcænæ, quia citra copiosi assi-
duique humoris opem facilè arefcente strue con-
furgunt, mox elanguescentis atque dilabidæ flo-
reæ pulchritudinis ruinosa sepulcra, & breuia
Mausolea fiunt. Quare, vt recisus atque structilis Vasa floribus
immittendis
perforata.
flos, nempe caduca res, vbiuis locatus aquam po-
tet, ac diutius duret, nouo artificio & opportu-

Horatius
Grassius.

nam & lepidam excogitavit machinam nostro ex ordine fertilis ingenij vir, Horatius Grassius, non in mathematico tantum, sed in hortensi quoque pulvere Archimedes. Hoc enim inuento in quacunque figuram possunt vasa deformari, quæ toto licet corpore perforato sint, nulla tamen ex parte aquam effundant. Age subijciat oculis ipsa descriptio, quod animo fortasse incredibile videatur. Placet in primis eiusmodi vas, cuius pars ima in patentis polubri planam capacitatem explicata structuræ superioris planitiem, densissimo ad hortorum inuidiam flore distinctam, repræsentet; editior verò pars turritum illud pægma, opere itidem floreo exornatum, forma lepidiore victrix æmuletur. Huiusce igitur vasis penetrale arcanumque artificium illud est, quod pars dissecta clarè patefacit. Totum enim interius vas quinque vasculis, siue conceptaculis, aut infundibulis, & quatuor aut rectis, aut in latus inclinatis siphunculis, ad aquam sensim transfundendam vtrinque perforatis, coagmentatur. Et singuli quidem siphunculi sub ima cuiusque vasculi foramina, ne humor effluat, porriguntur. Possunt minore negotio summæ vasculorum oræ singulis grandiusculis crenis sic demutilari simul, & perforari: vt superiore parte inhærens, inferiore verò in labrum squamamue porrectus obex prohibeat, ne defluens aqua exteriora per foramina exundet. Aqua è summo vasis ore
defusa

defusa prius vasculum replet ad summam vsque fistulam vel ad crenam, per quam transmissa secundum, parique ratione reliqua opplet conceptacula; donec ex imis humilioris vasculi foraminibus exundans indicio erit, vas totum idoneo alendis floribus humore abundare: qui tamen è toto foraminibus peruiso vase non elabitur, quòd ad foramina non peruenit, quæ inditur, aqua; sed, ad summum vsque tubulum crenamue repleto superiore conceptaculo, quæ superfluit, per eisdem exitus in subiectum vasculum defluit, ac deinceps in reliqua, vsque dum ad infimum descendat; vnde tantum, si nimia transfundatur, redundabit. Ipsi autem flores ita collocantur, vt, qui foraminibus inseruntur, perparum emineant; ne conspicui vasis formam aduentitius abscondat ornatus. At verò in exporrectis quatuor conchis, quas totidem laruales vultus suffulciunt, singuli florum fasciculi lepidè compacti pulchriore candidis vnionibus discolore foetu decenter extrabunt. Media, in ore summo amplior & procerior siluula ludibundum in tremorem latè nutantibus floreis capitibus gestiet, suæque ipsa celsiori ac triumphali formositati plaudet. Eiusmodi vas quò grandius, eò fuerit etiam hunc in vsum opportunius: florum enim densior collocatio, ac diffusior porrectio partium decora singularum non adobruet. Quare palmarum minimùm quatuor altitudinem requirit,

quirit, quemadmodum satis edocet seorsum addita dimetiens. Illud habeo præterea subiiciendum, idem vas; quia & molis magnitudine, & inditi humoris copia, & florum additamento maximè ponderosum, & casui obnoxium erit; providentissimè factum iri, si minimè circumferatur, sed apta in sede, vnde commodè circumspecti suspicique possit, immobile statuatur.

1848
The first of the year -
The weather was very cold
and the ground was covered
with snow. The trees were
without leaves and the
birds were scarce. The
farms were all covered
with snow and the
crops were all killed.
The people were all
dressed in heavy
clothing and the
houses were all
covered with snow.

The second of the year -
The weather was very cold
and the ground was covered
with snow. The trees were
without leaves and the
birds were scarce. The
farms were all covered
with snow and the
crops were all killed.
The people were all
dressed in heavy
clothing and the
houses were all
covered with snow.

The third of the year -
The weather was very cold
and the ground was covered
with snow. The trees were
without leaves and the
birds were scarce. The
farms were all covered
with snow and the
crops were all killed.
The people were all
dressed in heavy
clothing and the
houses were all
covered with snow.

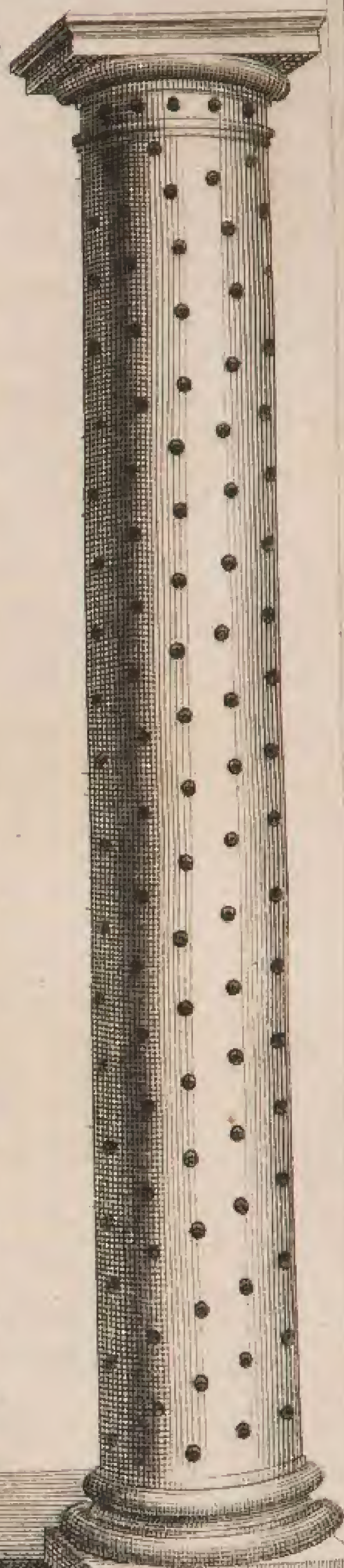
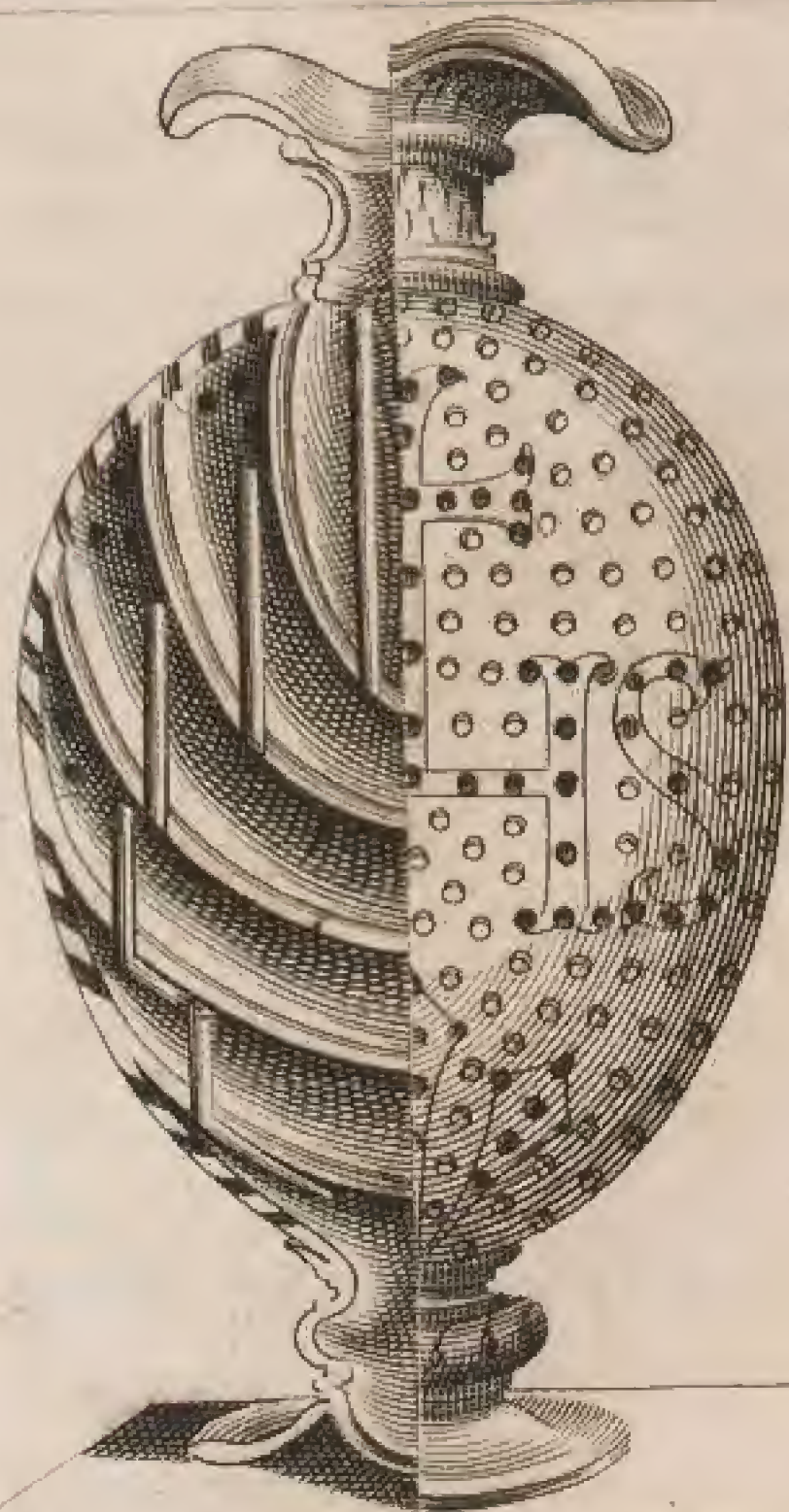

Patefacta superioris vasis arcana structura intestinum columnæ artificium aperit, quo totam triplex foraminum spira conuulnerat, florea fascia suauiter medicandam. Eadem poteris arte obeliscum pulchrius, quàm Aegyptijs notis, insertis floribus inscribere. Neque verò minore cum admirabilitate, tum voluptate scatebit vas; quod vndeque perforatum plura, quàm ipsa vocalis Fama, pandit ora, vt, quæ uolumus, insignia seu notas floreis vocibus eloquatur. Tria hîc obseruabimus: primum, vt in foramina flores immittantur, qui solitarij funduntur è cauliculis: cuius generis sunt anemonæ, caryophylli, rosæ; nequaquam autem adhibeantur, qui singulis è scapis multiplici germinatu pendent, vt videre inter cæteros est in hyacinthis narcissisque. Illi enim, quòd pressè adhærent, quæ cupimus, distinctè notant: hi, quòd immodicè prominent, notata confundunt. Alterum, vt apto ad ea, quæ destinauimus, discriminanda & exprimenda discolores flores ordine collocentur. Postremum, vt summo ex ore densior atque explicatior florum copia sic emineat, vt subiecta formositas pulcherrimè capilletur. Superest iam ferme omnibus id genus vasis commune, triplex artificium explicandum: vt videlicet, si velis conceptaculis singulis cum aquæ, tum scaporum facilè putrescentium sedimentum situmque posse detergere, tota vasculorum serie extimæ dimidiæ

mediæ parti hærente , pars altera dimidia (si tamen ea lignea seu metallica placeat) adapertilis , confertisque fibulis nexilis fiat : aut eadem vascula medio tereti stylo continuata in extimi vasis theca, vtrunque seiuncta, & bipartitò diuisa, itidemque nexili claudantur : aut certè (quod in obelisco tantùm & columna locum habet) integra pars extrema vasculis inanis elaboretur , deinde vasculorum series thecæ inanitati par medio perpetuoque stylo nexa disponatur . In adapertili autem uase citra siphonum crenarumque vsum vascula singula seorsum aqua poterunt repleri .

VAS ALIUD PARITER FORAMINI
PERVIUM FLOREIS NOTIS
INSCRIBENDVM
COLVMNA FLORIBVS IN SPIRAM
INFIGENDIS PERFORATA.

At verò siquem magis delectat, in simplicioris artificij vase digestis floribus, sub tecto, atque adeo intra ipsum conclaue parabilem & translatitium hortulum alere; noua forma fictile hic vsurpet, quod & animo primùm mihi finxi, & re ipsa deinde in hunc eundem vsum percommodè vsurpare capi. Argillaceum vas placuit. Hoc enim meana mihi originem suggerit, ex argilla oriundo: hoc addecet paruo bene viuentem, tenuique ditissimum. Potest argentea, vel aurea locupletiorum efficacitas artificioso testæ huius imitamento pretiosum illud exhibere prodigium, vt argentum aurumque floreat. Pes modico gyro circumscriptus nonnihil extuberat: hunc trochilus, siue canaliculatus orbiculus angustat: summum trochilum torulus, nempe circulus eminulus coronat: inde vterculus breui ascensu extumescens laxiorem transit in vterum: amplior trochilus, siue collum quadantenus introrsum agitur: os prælargum, vteroque suppar in labrum nonnihil exporrectum resupinatur: binæ ansulæ in geminorum anguium spiras innocenter minaces retorquentur, quorum capita tortili lapsu labrum, caudæ vterum complectuntur: medios angues sinuato penduloque tergo in speciem lubricos vario circunplicati volumine anguiculi coërcent. Dicas, appositè spiris anguineis ansatum esse vas, immixtis floribus exornandum; vt in florida quoque ingenuæ amœnitatis herba anguem latere

D d intelli-

intelligas . Operculum in aliquam hemisphærij seu tholi formam ad excipiendos habilem flores incuruum, grandiore foramine in summo vertice, minoribus autem in reliquo ambitu alternantibus foraminibus vndique peruium est floribus inferendis. Arrisit id genus operculi, quo ad arbitrium detracto, & aqua, ne situ computrescat, vetere vniuersa effusa, recens identidem altero vel tertio quoque die infundi, & extremi florum scapi ab humore iam tabescentes, nihil prorsus mutata florea serie, attonderi possunt . Tota verò testa intus forisque læui ac polito albario inducta, extrinsecus Arabum foliosa pictura, quæ veris cum floribus de venustate certet, exornatur .

VAS OPERCVLO MVLTIORO
AD FLORES ORDINATE CONTINENDOS

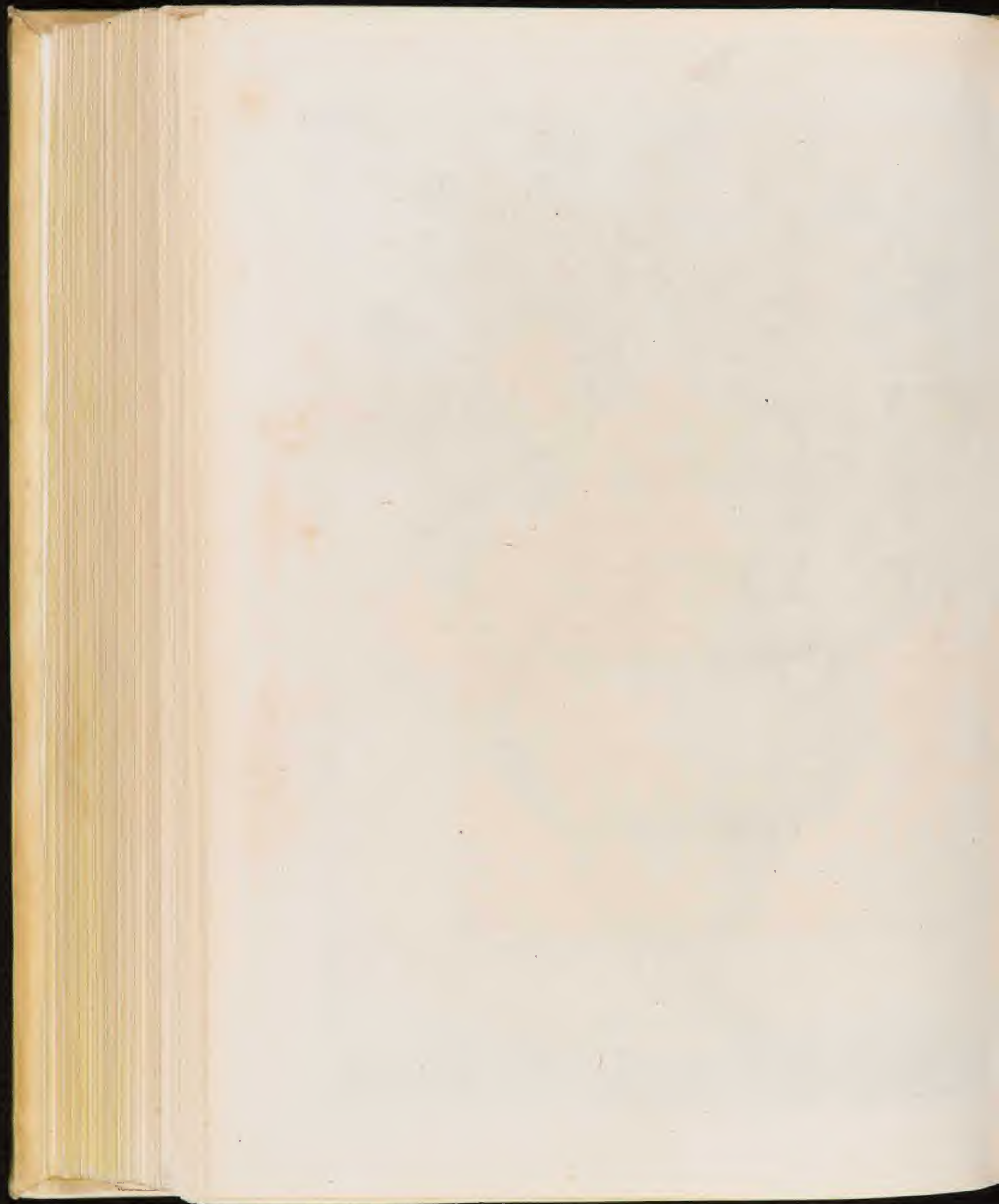

IDE VAS ORDINATIS FLORIBVS CONSPICVVM Da 3

Sed ista florum gloria mutila est, ut integri decori
sint: utque turmatim in fasciculos, tanquam igno-
bilium vulgus herbarum, colligantur. Nobilio-
res ad usus imminuti concisique traducuntur: per-
que ingeniosa damna, & artifices iniurias noua
musui operis æmulatione illustrium virorum vel
insignia, vel etiam facta floridis sanè coloribus
ad iucundam fallaciam eimentuntur. Tertiode-
cimo abhinc anno floream hanc picturam exhibe-
re cæpit Benedictus Dreus, Vaticanæ fabricæ præ-
fectus, cumque optimæ indolis filio Petro Paulo
hac arte quotannis exhibet. Pictam graphidem
ad commensum operis præparat, ut fieri solet in
emblemate vermiculato: deinde magnitudinis eius-
dem papyrum oleo, quod è lini semine fuerit ex-
pressum, inungit: eandem siccato iam vngue
translucidam ipsi graphidi applicat: corporum li-
neamenta innocenter impresso stylo circumducit,
& acu spissè traiecta minutim perforat. Aequali
præterea telæ, quæ bene intenta, & compactis in
quadrum asserculis affixa sit, eam papyrum aptè
imponit: atrii carbonis puluisculum in raræ textu-
ræ linteolo conglobatim illigat, & pressè affrictum
per foramina transmittit: sublata papyro, punctim
notata in linteo lineamenta penicilli ductu conti-
nuat. Ad hæc multicoloris florei paratus quæ in-
tegris, quæ confectis, prout usus exiget, folijs ar-
tificiosè digestis umbram operis, lineis circumdu-

Musui opus
è floribus.

Benedictus
Dreus:
Petrus Paulus
eius filius.

etiam, ad expictæ graphidis imitamentum colorat. Ita, propter exemplum, oris humani temperatum ruborem caryophyllus ex albo subrubens appingit: genas rosa suo iure occupat, vt eas verè roseas appellemus: oculorum pupulas cæruleus ille, siue subniger flos infuscat, quem alijs hyacinthum botryodem siluestrem, alijs comosum minorem vocant, in agrorum marginibus & secundum vias nascentem. Quin etiam idem, qui lumen gemit in capite, toti umbras inducit corpori. Flauet capillus in genista: nigrat in cæruleo hyacintho botryode: canet in candido caryophyllo: illuminatur umbraturque eorundem apta permistione florum. Vestes nobilitat & opulentat colore cælesti flos regius, qui ab equestris calcaris imagine vulgare nomen sortitur: purpureo siluestre floris rufi papauer, aut ruber caryophyllus: aureo genista: viridi myrtus. Vsq̃ue adeo ambitioso labore quæsitæ expressique in vrbibus colores in agris obuij parabilesque sunt. At verò cæli serenitatem cæruleo aspectu simulat prædictus regius flos: pallido nubeculas suspendit rosa Damascena, & gelsiminum. Multiplex in hoc opere faciundo prouisio ac diligentia est. Locus enim deligitur frigidus & opacus, qui natiuos florum colores tueatur. Tempus destinatur exponendæ picturæ proximum, spatioque circiter bidui breuissimum, ne minimè vitalis floreus decor ante gloriæ plaususque fru-

fructum euanidus consenescat. Discolor è floribus tectorium digiti ferè crassitudine inducitur, ne tenuius dilabatur. Vbi fuerit opus, flos elanguescens aut dilapsus recentatur. Aequali demum libramento supina destinata in sedem transfertur vno leuiter iuncta congestu structura, ne deuergentia illam confundat ac destruat. Hoc igitur artificio fabrefacta solemnibus Diuorum Petri & Pauli ferijs suspiciendarum rerum florea simulacra in Vaticani sepulcri ornatissimo pauimento spectanda proponuntur. Et alij quidem anni gentilia Pontificum insignia tergemino diademate ac pontificijs nominibus insignita: tyrannicarum alij poenarum etiam in floribus crudelia instrumenta: triumphales palmas & coronas alij: cælestium alij Legatorum par nobile, Petrum scilicet diuina potestate clauigerum, & Paulum penetrabili eloquio ensiferum, ab ultimo complexu ad supplicium digredientes: alij demum eisdem vno tumulo compositos ea structilis floris arte repræsentarunt; vt in Vaticanæ maiestatis obsequium citra vllam artem admirabili spontis suæ pictura pauimenti marmora ipsa vernare viderentur. Postremus hic tandem annus eidem Perro arcanam Christi Diuinitatem submissè adoranti, diserteque profitenti solidam beatitatem oris diuini oraculo rependit. Et licet vtriusque diuerbium dociles flores grandiore subiecta literata pictura eloquerentur; ipsa tamen corporum
florea

florea conformatio tam arguta erat, vt in eadem
 animi sensus vocesque sentires. Videt igitur iam
 omnibus annis, & obstupescit sapientissima mira-
 trix Roma feliciter artificiosam audaciam: quando
 sine fabulosis præstigijs & offucijs licet floribus in-
 Heroas Diuosque transformari. Fuit etiam nuper
 in celeberrimo confluentium spectatorum con-
 cursu, qui sic plauderet, nostra, quàm prisca, ele-
 gantiùs & efficaciùs ætate sepulcra floribus con-
 spergi, quorum vegetis coloribus extinctorum
 maiorum non modò decora, verùm etiam ora
 reuiuiscerent: nec alia decentiùs posse, quàm con-
 cisorum purpura florum, Christianæ religionis
 principes propugnatores, illustri cæde purpuratos,
 expingi: vt piè fortiterque fusum cruorem vel à fu-
 nere vernaturum interpretemur. Illud præterea
 decorum gratumque spectaculum eadem nupera
 solemnità exhilarauit, vt flores in amicas Apes, Bar-
 berinum insigne componentes, reformarentur.
 Hæc autem fuit visendæ rei structura facillima so-
 lertis inuento iuuenis Stephani Sperantij, qui sub
 inclyti nominis equite Ioanne Laurentio Bernino
 egregiam nauat operam statuariæ. In duobus per-
 pictis vasis regiæ lauri trunci singuli sic depacti
 sunt, vt aliquantulum prominerent. Gemina
 vtrinque generis eiusdem foliosæ virgæ adalligatæ
 connexis cacuminibus ouatum in orbem coiue-
 runt.

Apes è flori-
 bus:

Stephanus
 Sperantius
 Io. Laurentius
 Berninus.

runt. Ad hæc alios è cera, ex herbaceis fasciculis alios Apum typos, dimidiatum ferè palmum longos, gummi Arabica bene perlitos, genistæ folia ordinatim adiuncta contexerunt: fusciores alui lineas circulatim intercurrentes flos Africanus minor, supernè in fuluo rubens, mollique holoserico villosus colorauit: capita minutatim incisus asphodelus liliaceus obsoleto rubore distinxit: oculos rotundauit saturo colore purpurea scabiosa, quæ fortasse Aëtij pfora est: membranaceas alas eiusdem asphodeli rigida folia porrexerunt: furculaceos pedes itidem genista calceauit. Ita floridæ ternæ Apes tum imo trunco, tum porrectis hinc inde geminis interioribus ramulis in triangulum, vt in insigni Barberino visuntur, insistentes si non palato, at certè oculis animisque spectatorum noua voluptate mellificarunt. Iam verò multiplex euulganda solertia est, qua delicata, & obnoxia florum missilia etiam ad oras longè remotas citra corruptionem vitiumque spargimus. Minimi laboris, tutelæque magnæ prior est, quam non semel à me laudatus adhibet Fabritius Sbardonus. Huius igitur exemplo capsula paratur palmum alta, palmum cum dimidio longa. In ea myrteis ramulis rorulentis, leuiterque madidis tenuis torus insternitur. Super hoc mane lecti cum longis cauliculis, roscidi, necdum satis hiantes flores ita deponuntur, vt ore om-

*Matthiol. in
Diosc. l. 4. c. 11.
Ruell. de Nat.
stirp. l. 3. c. 82.*

Ad flores longè mittendos capsula multiplex.

*Fabritius
Sbardonus.*

omnes reſupino cubent, vtque ſingulorum capita pedesque alterno poſitu adiaceant. Interiectum ſpatium breuioreſ floſculi complebunt. Ne bellè depoſiti flores vecturæ quaſſu emoti agitarique ſubſultent & collidantur; proximè florum ſcaporumque iuncturas vtrinque foratis traiectiſque binis aduerſis capſulæ aſſeribus tranſuerſi ſurculi induantur, qui floribus ſub iugum miſſis modico innocentique preſſu euagandi coërceant libertatem. Hoc artificio è myrto floribusque alterna tabulata vſque in ſummum diſpoſita ſuperpoſitis myrti ramuſculis conteguntur. Operculum denique, minuto nonnullo foramine ſalubrem auram tranſmiſſurum, imponitur. Non placent myrti loco à nonnullis adhiberi ſolita braſſicæ folia: quia paucos intra dies mucida & olida ſuum incluoſos in flores vitium virusque tranſfundunt. Paulò alij operoſiùs flores in faſciculos, ima ſummaque parte proriùs æquatos, componunt: caules in capulum coactos, & arborum muſco inuolutos colligant: binos deinde ternosue faſciculos, alterno (vti iam diximus) ordine collocant, infixiſque in tranſuerſum viminibus modicè interſtringunt: ſimplici multipliciue ſerie diſponunt: interuacantes lacunas muſco explent: eundem etiam, ſeu myrtum ſuperinducunt; & capſulam bene operculant. *Franciſcus Caſtellus Mantuanus, flo-*

*Franciſcus
Caſtellus.*

rea

rea in re vir exercitatissimus, ita flores peregrinari docet. Fagineis asseribus modicè crassis capsulam, prout usus postulat, latam & oblongam, altero angustiore latere operculandam, compingi iubet: illud etiam præcipit, ut è quatuor, qui porriguntur in longitudinem, assibus aduersi duo vel medio utrinque intercurrente sectili sulco, vel binis affixis ligneis regulis canaliculati alium insertum ambulatorium asserem, singulari multipliciue grandiore foramine, immittendis floribus idoneo, peruium excipiant. Post hoc flores nondum planè maturos vel pridie, vel exiguo antè, quàm mittantur, in vnum pluresue fasciculos colligit; &, si expedire videatur, aliquandiu habet in aqua, ut humidum bibulis caulibus alimentum trahant. Fasciculi cuiusque capulum plurimo acidorum fructuum circumdato duriusculo folio præmunit, ne lini arctior nexus penetret atque infecet caules. Eundem capulum pro capsulæ latitudine æqualiter attondet. Ipsos denique fasciculos in foramina sic inserit, ut alterius fasciculi flores capulo alterius è regione respondeant; ne inter se contingant, neue mutuò allidantur. Operculum tandem clauulis configit, mandatque tabellario, ut ipsam capsulam ex ephippio suspendat in longum; eandemque stantem peruchat, non iacentem.

Sic

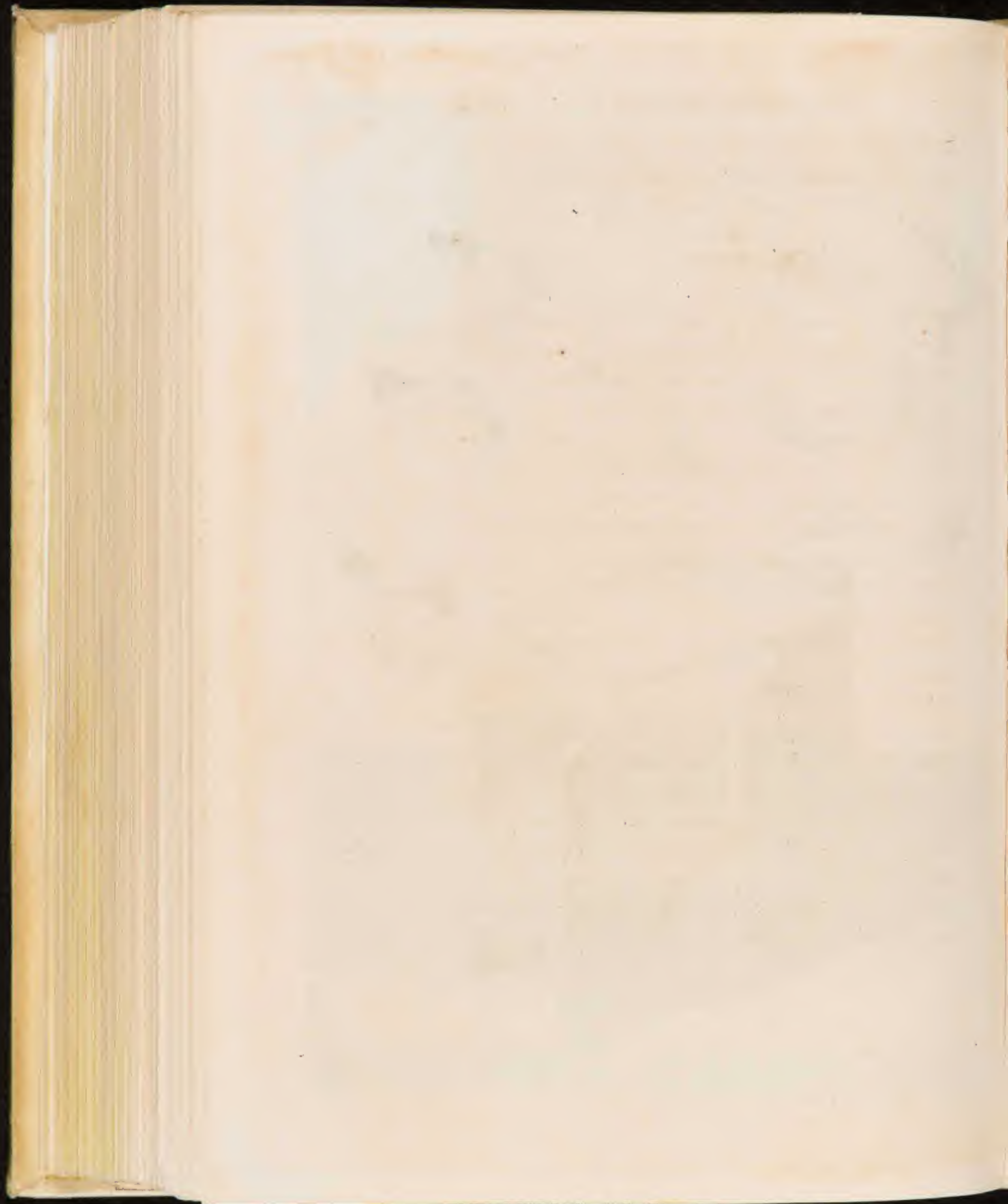

Sic ille flores inconcussos atque incolumes hibernis potissimum mensibus, quò fuerint destinati, transmittit.

*Florum siccitas viuax, & verisimile
mendacium.*

CAPVT II.

ET hoc potest industria, vt floris, nempe
diurnæ caducæque rei aridum ipsum ca-
dauit, atque adeo mendax vmbra diur-
net ac perennet. Si velis igitur diurnos flosculos
nullo negotio facere diurnos, resectosque à vi-
tali radicis nexu ad simillimam viuorum faciem
condire; nouam disce paratioremque vnguentis
Aegyptiacis condituram, quam paucos ante annos
in Germania ex parte vsurpatam ita perficies. In la-
brum fictile cupreumue, siue in alueum ligneum
cribratæ arenæ tantum conijcies, quantum ad vasis
dimidium perueniat: deinde aquam illimem & li-
quidam vsque ad eius fauces infundes, & lignea
rudicula peragitabis miscebisque, vt, siquid inest
fimi pinguiorisque terræ, eluatur: cum arena si-
derit, è decliui vase obturbatam aquam effundes:
sic toties arenam lauabis, donec aqua limpida
& pellucida superemineat. Tum emundatam
elutamque arenam in sole tandiu patieris esse,
dum, quisquis ex aqua remansit humor, assicce-
tur. Cum hoc modo emundaueris, suum cuique
flori vas longitudine ac latitudine congruenti

Florum con-
seruatio ex
arena.

Io. Rudolph.
Camerar. Syl-
loges Memo-
rabil. medic. &
mirabil. nat.
arcan. centuræ
9. partic. 95.

Ee præ-

præparabis vel ex argilla, vel certè è ferri ſtanneo
 tectorio dealbati prætenui lentaque lamina. Flo-
 res deinde leges absoluta maturaque formoſitate
 præſtantes, humore nullo perſuſos, prolaxis, vt
 voles, caulibus manubriatos: eoſque altera manu
 ſummatim ac leuiter prehenſos ſuſpenſoſque in
 vaſa ita demittes, vt infra eorum oras binos ternos-
 ue digitos deſcendant, vtque ipſi nulla ex parte vaſa
 contingant: manu verò altera paulatim arenam in-
 geres eatenus, quoad totos caules obtexeris: tum
 ipſos flores aptè compoſitos, modiceque diductos
 leni arenæ iniectione cautè adobrues. Vnam præte-
 rea tulipa exigit operam, vt, quod è medio ex-
 tuberat triangulare caput, præcidatur: ſic enim
 floris folia ſcapo pertinaciùs hærebunt. Ita opple-
 ta vaſa ſub inſolata porticu per vnum alterumue
 menſem habebis: floresque tandem eximes viridi
 ſiccitate recentibus non abſimiles, vno tamen
 odorato halitu, ſuauique anima deſtitutos: qui-
 bus ad arbitrium ſolutis connexiſque alieno etiam
 tempore perfrueris. Breuior alia florum conditu-
 ra. In aquam è ſalibus acerrimam, quam chry-
 ſulcam vocant, intingitur flos, adeoque innoxius
 & vegetus conſeruatur, vt, ſi prior maneret mol-
 lities, recentiffimus videri poſſet. Iam verò vt li-

*Id. Camerar.
 ibid.*

*Conglutina-
 tio.*

*Uſago. in rem
 herbaria. l. 1.
 c. 58.*

brorum monumentis citra ſcriptionis laborem flo-
 res ipſos æternes, Adrianum Spigelium, hiemales
 hortos, ſiue ſtirpibus agglutinatis quouis tempore

ver-

vernantia volumina instituentem audi: cuiusque generis vnum, aut pro colorum macularumque varietate plures flores vnà cum scapis, adnatoque foliorum aliquo, necnon maturo cum semine (si possit id colligi) succide: succisos pro naturali situ inter inoffensi læuoris paginas bellè colloca. Emporeticam enim bibulamque chartam licet hunc in vsum plerique adhibeant, minùs tamen vtilem ostendit experientia: quòd exucti humoris herba-
cei apprimè tenax interpositas plantas ægrè siccat, inductoque sæpe mucore corrumpit. Idonea papyro inclusas herbas in volumen inferere compluribus paginis crassum & peramplum, quod videlicet chartæ easdem herbas includentis magnitudinem exæquet. Ponderus præterea superimpone, quo, tanquam torculari, paulatim vrgente innocenter planta comprimatur. Quare premendis herbis validum & prægraue pondus cauendum est, priusquam aquosior humor herbaceus magna ex parte exaruerit. Subinde autem plus ponderis adijcitur. Et primò quidem minimo, dum plantæ flavescant (quod æstiuo tempore triduo vel quatri-
duo contingere consuevit) deinde grauiore, ad extremum grauissimo pondere opus erit, vbi prope iam arentibus humoris perpaulum superfuerit. Illud etiam curiosè curandum est, vt nullo non die easdem inspicias versesque: & plicaturas, si quæ appareant, explices: floresque & folia ita con-

stituas, ut conspici vtrique possint: chartam præterea mutes, usque dum peraruerint. Aridæ iam plantæ paginis interiectæ sicco loco seruabuntur, donec aridarum numerus admodum excreuerit. Hac arte ficcatas, atque interpressas papyro agglutinabis. Aptissimum gluten ita conficitur. Glutinis taurini pellucidi, quod Germanicum vocant, vncia sex asperissimi aceti vncijs maceratur noctem vnā: tum igne lento liquatur: igni subductum nonnihil refrigerescere sinitur: statimque adijciuntur aloes hepaticæ drachma dimidia, & aromatici caryophylli in puluerem contriti scrupulus; ac probè miscentur. Ad hæc variæ magnitudinis penicilla pro magnitudine stirpium in promptu erunt. Plantam igitur agglutinandam super viliores chartas expandes: glutine oblines: sublatam deinde candidæ paginæ impones: aliaque superposita papyro arctè atque æquabiliter affricando premes, ut ex toto adhærescat. Eandem præterea plantam binas inter paginas libro habebis inclusam, prægravi pondere superaddito, donec ipsa penitus assiccescat: id autem vnius aut alterius horæ spatium eueniet. Mox ad volumen conficiendum inde auferes. Scire hîc licet non eundem agendi tenorem cum qualibet esse stirpe promiscuè seruandum. Quædam enim sunt, quæ propter succi aquosioris copiam difficulter arescunt, ex facili putrescunt, & folia dimittunt, aut

ea decolorant corrugantque: quo in genere semperuium ac telephium reponitur. Eiusmodi herbas, dum virent, glutino chartis adiungere satius est: prius tamen oportet geminis interfitas paginis in volumen indere, ac temperato pondusculi pressu leuiter calcare, quoad flaccidæ flexilesque fiant, & facile possint agglutinari. Sua singulis iam agglutinatæ herbis nomina præscribantur: utque singularum expedita inuentio sit, elementario literarum ordine digestæ apto volumine coagmententur. Id ego voluminis curiosè peruolutaui Palatinorum inter librorum erudita spolia, quibus tam felix, quàm pius, Boiorum Dux, & Romani Septemuir Imperij, Maximilianus à Pragensi atque Heidelbergensi victoria Vaticanam bibliothecam, nempe Sapientiæ Capitolium, locupletauit. Visuntur quoque Bononiæ nobilissima in bibliotheca, amplissimis magistratus ædibus adiuncta, lectissimis plantis glutino sociatis compacti libri complures, quos cum cæteris ingenij sui monumentis literatæ hæreditatis nomine sapientissimæ patriæ legauit vir optimis disciplinis ornatissimus Vlysses Aldourandus. Visuntur Neapoli, codices permulti consimiles in Ferdinandi Imperati herbarum peritissimi musæo, peregrina planeque admirabili rei naturalis & medicæ supellectile instructissimo. Ut arefactæ in paginis, quàm viuentes in hortis, plantæ diutius ac felicius vernare

Maximilianus
Boiorum Dux.

Vlysses Aldourandus.
Ferdinandus
Imperatus.

Vsus in
mensis.

Conditura.

Aqua stillati-
cia.

Imitatio
multiplex.

videantur. Iuuat nonnullos in ipsa mensarum
dapali messe ver istud arido flore immortale ad
voluptatem geminandam aliena tempestate re-
præsentare. Quare accommodatos potissimum
flores in umbra siccant, flauam nempe genistam,
puniceum balauustum, & cæruleum delphinium:
vt inter palati gaudia oculis quoque pulcherrimi
colores epulandi exhibeantur. Sed mortalium
delicatæ auuiditati parum fuerat floreas delicias de-
libare aspectu, nisi etiam ore deuoraret. Igitur
in sacchari vernaculo nectare conditi flores quàm
facili, tam suauis mutatione demigrant in fructus,
salubrem amaritudinem nimis fastidienti posteri-
tati dulcissimè medicatos. Et sanè decuit, flores,
dum viuerent, mortalibus liberaliter melleos,
post interitum dulci sepulcro condi pariter, &
condiri. Quin etiam ipse didicit ignis è floribus,
quos exiccat & perurit, aquam fundere odorato
spiritu vitalem: cumque stillatitijs florum lacrimis
mansuram voluptatem eliquare. Iam verò, quòd
ætate florea nobilium pictorum vernante artificio
perbellè colores transeunt in flores, delectant alios
colorata florum mendacia, quæ gratum oculis fu-
cum faciunt, dum vel egregiè depictis vasculis ma-
nipulatum adiuncta multiplicium tabularum pen-
sili spectaculo ædes perornant; vel punctim illi-
to membranis colore singulatim elaborata hor-
tensi volumine, siue horto plicatili continen-
tur.

tur . Sed nullus magis conspicuis florum characteribus circumfertur inscriptus liber , quàm qui Eystadiensis horti pulcherrimas plantas ad naturalem magnitudinem affabrè incisas repræsentat . Eystadiensis horti . Ut illæ in chartis , hoc est in solo gloriæ , quàm in gleba Germaniæ , perenniores longè speciosius efflorescant . Quòd si quamvis pingendi rudis plantas , quæ tamen asperæ , spinosæ , præduræue non sint , velis ad viuum expingere atque adeo exprimere ; sic facito . Asseri probè læuigato atramentum typographorum leuiter ac summatim illinito Adrian. Spigel. ibid. c. 57. eorundem puluillo manubriato . Super hunc asserem plantam aut virentem , aut arentem ; aut integram , si par excepturæ paginæ sit , aut dispertitam , si maior , expandito . Deinde chartam superponito ; valideque defricato , donec atramento planta satis imbuta sit . Ab assere sublatam ipsi paginæ , in qua effigies imprimenda est , imposito : aliaque superimposita papyro , manu linteo-que confricato , vsque dum ad imaginem imprimendam exprimendamque satis esse videatur . Sed coloribus viuos flores mentiri vulgare miraculum est . Illud potiùs mirari decet , veris floribus florea mendacia eleganter colorari . Recens & lepidum inuentum est , vt se ipsi flores expingant . Coloris igitur florem imitaturi vice florem eiusdem coloris folium , pro picturæ inducendæ magnitudine figuraque vel integrum

Cassianus à
Puteo.

vel dissectum, Arabico gummi expingendæ tabel-
læ seu pagellæ agglutinatur. Eminentia, umbræ-
que, atque adeo reliqua picturæ parerga colorum
artificioſo ductu tam bellè adiunguntur: vt non fa-
cilè arbitreris, vtrum ars, an potiùs natura debeat
operi subscribere, Faciebat. Eiusmodi ego pi-
cturam bifor- mi artificio formosam, & commo-
liti auri ductili nitore insuper collustratam vidi
apud equitem Cassianum à Puteo, virum inter
cætera ornamenta tum clarissimi generis, tum
ditissimæ domus, tum lectissimæ bibliothecæ,
tum locupletissimi musæi, tum cultissimi animi,
singulari quadam ad omnes homines demeren-
dos benefica suauitate conditum. Vt minimè
mirum sit, nobilissimi viri suauissimam virtutem
Barberinis Apibus esse charissimam, quibus cor-
di est quicquid mel sapit. Ipsi, meus labor, flo-
res hortenses regnatricum Apum mellificam be-
neuolentiam eidem conciliatrici acceptam refe-
runt comitati, quæ meis floribus potuit efficaci
commendatione suæ illecebram suauitatis afflare.
Eiusdem non dissimulanda silentio est proluxa
liberalitas: vt in florifero cultu arcana atque in pri-
mis admiranda experimenta mecum communi-
cata maluerit prodesse palàm ac delectare, quàm
eruditionis suæ splendida latebra auarè occultari.
Conuertit iam in se oculos plaususque nostros
Belgicæ solertiæ in re florea naturam prouocans

arti-

artificium: flores enim, quos indoli suæ amœnissimæ simillimos in hortis curiosè colit Belgarum natio cultissima, tam decora fraude concinnat è serico; vt putes, non ingeniosi hominis manu, sed solertissimi serici vermis naturali opificio contextos: vt idem habeat, vbi tandem in papilionem conuersus decenter infideat. Sericum igitur non intortum, sed flaccidum, pro flore folioque imitando varium, approbè pexum explicatumque, limpida gummi oblinitur, vt rigescat. Exinde ad commensum exprimendarum partium plures in partes conciditur. Quas crispari oportet, illæ prius humefactæ tepido calamistro vibrantur. Aptæ demum inter se felicissimo dolo coagmentantur, serico villo floream lanuginem Americani potissimum floris ac tulipæ simulante.

*Arcana florum cultura.**CAPVT III.*

INertem esse artem censeo, aut certè victricis palmæ iactura minùs laudabilem, quæ naturam sic æmuletur, vt pari gradu grassari ad laudem, non autem præuerrere contendat. Quamobrem florum est, quæ hominum ore frequenter effunditur, iustissima querela, cultorum scilicet plerosque nouis quotidie floribus comparandis in-
uigi-

Arcana flo-
rum cultura
miraculorum
ferax.

Andræ Ca-
pranicæ hor-
tenſis diſpu-
tatio.

uigilare, in ijs verò, quos comparauerint, inge-
nioſo artificio perficiendis conuiuere; hoc eſt in
vulgari cultura ſatis ſolicitos, in præſtantiffima eſ-
ſe penitus incurioſos. Et ſanè, ſi pulcherrimum
in hoc ſtudium incumberemus, florea miracula,
quæ magno foris impendio conquirimus, paratio-
ra domi ac præſtantiora inueniremus. Quòd ſi
cultrix induſtria à duriffimo arborum ingenio in-
ſitiuos alienosque fructus feliciter exigit: quidni
eadem à mitiffima florum indole nouas oculorum
nariumque delicias exoret? Libet igitur florei de-
coris mangonem agere, vt hortenſes ephebi de-
centioris formæ inſolito lenocinio in admiratio-
nem amoremque ſui vel ipſam criticorum effaſci-
nent ſeueritatem. Libet ſupra naturæ vernantis
morem artiſcioſa miracula audere: ne volupta-
riæ culturæ pars iucundiſſima deſideretur. Tem-
peſtiuas commendabili audaciæ ſuppetias fert, quæ
chymicam ſapientiam ab eruditis latibulis horten-
ſem educit in lucem, Andræ Capranicæ cum ge-
nere, tum eruditione nobiliſſimi, planeque Roma-
ni viri academico in conſeſſu cum plauſu audita
vox. Cum tria ſint, inquit ille, naturalis commiſtio-
nis elementa, nempe Mercurius, ſiue glutinofus
terræ humor, quem Chymici paſſuum dicunt;
ſal, ſiue ſemen actuoſum, naturamque conſti-
tuens; ſulphur denique, hoc eſt ſulphurea quædam
vis præparans atque coniungens: imitatrix natu-
ræ

ræ solertia in hortis ingeniosa miracula triplici pariter, eoque parabili præsidio efficiet. Nam interfectarum pecudum sanguine Mercurium sup-
plente, ac Mercurialem terræ succum minùs vali-
dum adiuuante florum corpuscula mirum in-
modum amplificabit; hircino tamen, vtpote ni-
mia siccitate inepto, abstinebit: cineribus, tan-
quam fœcundo salacique sale, cum ipso sanguine
commistis numerosos partus excludet: fimo tan-
dem sulphur æmulante cum celeriter maturabit,
tum variè colorabit. Verùm, vt à minutioribus
initijs maior existat admiratio & voluptas, prædi-
ctorum medicaminum vires, siue quintas (vt vo-
cant) essentias, aqua vitis præmacerante atque
exugente extractas, ac distillarij feruida opera in-
angustum contractas, adeoque vehementiores ad-
hibere præstiterit. Attentissimè tamen custodire
oportet, ne perurentibus hisce medicaminibus
radices ipsæ contingantur; sed vt interiecta mo-
dica humo innocenter ad partum incalescant.

Cum autem pro caloris omnia temperantis grada-
ta temperie ipsorum portio & mensura medica-
mentorum adhibenda sit; dimetiendo lætaminis
potissimùm calori perutilis fuerit productissimo
collo, & occluso penitus osculo ampulla, quæ varia-
tim calido contactu inclusam aquam gradatim a-
scendentem descendentemque demonstrat. Sic ille.

Sic autem testes oculati complures: In Hetruriæ

op-

Confitio mi-
ra.

Latificandi
plantas ratio
duplex.

In floribus
admiranda.

oppido celebri, cui vernaculum nomen Aquapendens, ingenioſus hortuli cultor, aurifex, vt in auro, ſic in agro ſplendidus faber, iucundiſſimum illud prodigium arcanis elementis conflatur, vt in anguſtiſſimam glebam, calice modico, aut eiufdem amplitudinis fictili vaſculo, aut etiam cochleæ teſta incluſam depactus arboris frugiferæ furculus terna minimum vel quaterna iuſtæ magnitudinis, & natiui ſaporis poma inducat, ac decennium circiter duret: quod agreſte miraculum (niſi fallit fama) ad floriferos furculos facile videtur poſſe transferri. Sic præterea in hortenſi re multum callentes alij: Vt plantæ lætiores profiliant ac vernent; ſui generis cineribus terræ permixtis, aut certè columbino ſimo cum aqua in ſole tepefaſta pabulandæ ſunt. Quam poſterior hoc pabulum bulbofiſis tuberofiſque radicibus, vitio & corruptioni opportunis, periculoſè apponitur. Sic demum ego: Quoniam artis huius mangonicæ atque ornatricis arcana medicamenta & adhuc multa excogitata ſunt, & plura in poſterum excogitari poſſunt; non eſt mihi propoſitum rem infinitam æquare velle dicendo, ſed aliqua præmonſtrare, tum vt cupidis facem præferam, tum vt deſides ad curam pulcherriſſimam incendam. In floribus hæc amamus amœna prodigia, tempeſtiuitatis vices arbitrarias, coloris nitelam nouam, odoris grauitatem emendatam aut inſolitam ſuauiſſimam conciliatam, & mul-

ti-

tiformem formæ varietatem. Quadripartitæ huiusce artis secretiora præcepta, seorsum & capitulatim tradenda, iam accipe.

Arbitraria florum tempestiuitas.

CAPVT IV.

QUod summa in animis virtus, hoc imitatrix in hortis cultura perficit, ut sicut vir, sic flos omnium horarum sit; siue ut, modò anticipata, modò dilata, modò continuata cuiuslibet floris tempestiuitate, vere arbitrario perfruamur. Igitur si rosam exempli causa (quod Flores pro- enim vni conuenit flori, transferri commodè ad perati. plures potest) vernare temporius voles: properato circa extremum Octobrem satum, intra fictile solo succreto, & fimi admistione tenero humectoque inhumabis: calida bis quotidie rigabis, & fouebis: ventosis, nimiumque pluuiialibus diebus intra tectum subduces: pernoctare sub dio non permittes: ubi gelicidia hibernique imbres defierint, ac diei apricitas inuitarit, vitalem solis in lucem proferes: ubi verni teporis prima illecebra germinum primitias euocarit, calidiorem affundes aquam. Ita fiet, ut veris florum nouissima rosa prior efflorescat. Vnum imminere periculum monuit experientia, ne, violenter præfestinato fœtu, mater effœta præmoriatur. Tanti tamen fecere culturam
istam

istam vereres magistri, vt eam litteris commen-
 datam posteritati præmonstrarint. Effossa igitur
 circa radicem (vt Plinius docet) pedali (vt Di-
 dymus & Palladius) bipalmi scrobe ; & matu-
 tina vespertinaque calidæ irrigatione quotidie
 iterata serotinus rosæ flos sollicitabitur. Si præte-
 rea cupis Tiberij præmaturum augustum cucume-
 rarium nobili, mobilique, atque adeo ambulatorio
 roseto æmulari: confecta bruma stercorata
 terram cophinis aut fictilibus inditam rosarum
 radicibus obseres, modicumque præbebis humo-
 rem. Eadem obsita vasa tepidis & insolatis diebus
 iuxta ædificium promouebis in solem, vt ab affla-
 tu noxio protegantur: frigidis autem, & procello-
 sis, necnon in vesperam inclinatis sub tectum re-
 feres: quin etiam per serena frigora intra specula-
 rium munimenta recipies, quæ salubres radios ad-
 mittant, gelidam vredinem excludant. Vbi ab
 æquinoctio verno planè annus intepuit, totos co-
 phinos aut fictilia summis tenus oris infodies: fon-
 tanam aquam sitientibus irrorabis. Quòd si rese-
 ctam è rosæ frutice gemmam hiulco amygdalæ
 cortici vsitata inseret emplastratio; præflorens ar-
 bor floreas gemmas, rosas, verno per hiemem fœ-
 nore repræsentabit. Si more maiorum Quiritum
 placet, natalitio anni mense Ianuario iniri à rosis
 consularem ac regium inter flores purpuræ magi-
 stratum; Democritum audi docentem, rosarum
 stir-

Nat. hist. l. 21.

c. 4.

Apud Constant.

Pogo. de agri-

cult. l. 11. c. 19

De re rust. Pe-

bruar. siue l. 3.

tit. 21.

Apud eund.

Constant. ibid.

stirpes æstiuis mensibus bis esse per dies singulos irrigandas. Cæterum vernos æstiuosque flores hieme citabunt quæ calida sunt, & pingua, nec non tenuia, velut detractis folliculis vinacea, exemptis officulis oliuarum recrementa, & finus, præsertim equinus, identidem suffectus. Ita si sub Octobris calendas caryophyllum, violam, ac generis huiusce plantas, detruncatis subinde germinibus mutilas, cum radicibus, in harum aliqua efficacium sordium obrues: è vitali sepulcro inter niualem brumæ squalorem viuudus ac nitidus florum partus existet. Quanquam exhaustis nimia foecunditate viribus floridæ cum foetibus matres frequenter intereunt. Denique quodcunque semen inditum scillæ fuerit, acerrimo bulbi calore feracitatem proritante, celerius germinabit. Vt autem feram inter niues colligas rosam, ipsos frutices cum primùm egerminant, in aliud solum modò ne incommodum, transfer: nam primam illi confirmandis viribus, vltimam fundendis floribus operam dabunt. Vt suis cum pomis serotino rosarum vere bis fertilem se malus demiretur; roseis eam oculis callidus insitor Florentini monitu in- oculet. Sed leuiore opera rosam præsertim & caryophyllum seros cogit ad flores vulgaris industria, dum prima germina in calyculos extuberantia digitis decutit: plantaria ipsa æstiuum producit in solem: crebra etiam rigatione fouet, ne perarescant.

Re-

Card. de Va-
riet. l. 13. c. 66Retardati.
Io. Bapt. Porta
Villa l. 9. c. 5.
Mag. Nat. l. 3. c.
10.Apud eund. Cō-
stant. ibid.
Porta Mag. Nat.
ibid.

Continuati.
Apud Constant.
Pag. l. 11. c. 21

Apud eund. l.
11. c. 19.

cap. 11.

Apud eund.
Constant. ibid.

Retardatus enim collectusque genitalis humor novis identidem cauliculis floribusque, alieno tempore iucundioribus, vehementius atque uberius eluxuriabitur. At verò (ut author est Anatolius) flores cum cæteri, tum lilia nominatim varijs subinde temporibus existent; si radicum alias in duodecos, in octonos alias, alias demum in quaternos digitos deponamus. Eadem quoque lilia commodè perennabunt; si, dum adhuc occluso foliorum osculo silent, suis innixa scapis colligamus, atque in recentia fictilia non picata imposito diligenter operculo recondamus. Cum enim interiecto tempore è tenebris promentur in solem, optatam quasi lucem salutatura, pulcherrimè oscitabunt. Non inuidebunt lilijs rosæ vegetam perennitatem, si Didymum audiamus, qui mensibus eas omnibus sub cælo clementiore promittit; dum tamen singulis pangantur, stercorentur, irrigentur. Non absimilis cultura toto floridas anno (ut præmonstravi) anemonas feret. Sed breuissimi flosculi violenter diuturna voluptas carè, nempe radicum vel exitio vel macie stabit. Rosam, quæ, licet materno hæreat frutici, cum sole nascitur occiditque, varijs, quamvis recisam, vario artificio annuam faciunt. Didymus in amurcam vsque eò mergit, ut liquor supernatet. Alij adhuc herbescentem hordei segetem cum radicibus euulsam in labrum fictile non picatum demittunt, roseosque

que calyces superingestos eadem herba protegunt ac tuentur. Alij virens hordeum paulo loco substernunt, rosasque superiniiciunt. Sunt, qui turgentes alabastris in viridis hærentisque solo arundinis cauum internodium diffisso nodo concludant: & papyro fissuram leniter obstringant, ut sit, quæ theca arundinea interspiret: ubi verò libitum fuerit, ex eadem recisa arundine roseum partum excludant, & aqua egelida foueant, ut dehiscat. Sunt præterea, qui succisos, linoque circumligatos calyces, ipso recisionis vulnere liquida pice illito, immittant in arundinem, eamque, ore cera obstructo, aut potius bene picato, sub dio in declivi solo defodiant, ne penetrans pluvia corrumpat. Tu verò sic præterea rosarum consulito diuturnitati. Flores semihulcos sub vesperam ferro præcidito: manu ne tangito: serena nocte sub dio habeto: mane in fictile, cremati redactique in puluerem plumbi atque argillæ intrita perlitum, & incoctile, atque adeo madori nimio imperuium, condito: idem obturato: sicca in arena obruito. Aut certè siccitas rosas rosa stillatitia madefacito: tum in fictili labello diebus quinque defossas conseruato. Proderit quoque rosas in ollam rudem abdere, eandemque bene operculatam sub cælo inhumare. Proderit vas querneum cum floribus cæteris, tum præcipuè rosis, quæ nondum oscitent, opplere: probè operculare & picare, ne qua rima humori pateat: putealibus

Apud eund.

ibid.

Pallad. Maior.

sive de re rust.

l. 6. tit. 17.

Card. de Vas.

riet. l. 13. c. 66.

Id. ibid.

Plin. l. 21. c. 8.
 Bo. Ruell. de
 Nat. ſtirp. l.
 2. c. 20.

Arbitrarie
 tempeſtini-
 tatis ratio
 multiplex.
 Cardan. ibid.

deinde, aut cisterninis, aut potiùs profluentibus aquis, vtpote minùs vitiantibus, immergere, atque ita per diu incolumes flores aſſeruare: vbi verò eductos dehifcere volueris, malo pediculum infigere, vel ipſos aceto perfundere, ſolique oſtendere. Vegetas denique ac recentes roſas hoc modo cuſtodies. Vini & ſalis quantum ſat eſt in ollam infundes: eandem roſis nondum hiantibus implebis: operculo adoperies: in cella repones: cum voles, ollares roſas eximes: in ſolis aut fornacis tempore expones, vt diducantur. Illæ autem perinde formosæ recentesque videbuntur, quaſi tunc hortensis terra, non coctilis argilla peperiffet. Atque ſic demum inter ollas verſari decorum eſt. Amaranthus, inter caducos flores immortale miraculum, aqua madefactus reuiuifcit, & hiberna ſerta contextit. Recifus etiam, & lento furni vapore ficcatus coronarios in vſus reponitur. Uſque adeo viuax eſt, vt & nominis & pulchritudinis immortalitatem demerſus ambuſtusque tueatur. Verùm vt huius diſciplinæ capita ipſa ſummatim ac diſtinctè complectamur: aliena flores tempeſtate vernare cogemus aut germinis retentione, aut loci calore, aut alimenti pinguedine, congruentique temperie. Cita enim retentio tempeſtiuam fecunditatem ſeros reſeruat & laxat in partus: penetrabilis calor meatus aperit, ac præcocem elicit amoenitatem: alibilis pinguedo, atque temperies ad

veris

veris intempestiui floream luxuriam vires impetumque sufficiunt. Ea igitur est hortensis artis potentia, ut mortalium, usitatas delicias fastidientium, delicatæ voluptati consulens constanti lege naturæ constitutas temporum vices, annualesque tempestates libero vagoque vere permutet. Placet iam decoram voluptatem hanc iucundio-
facere condimento salis factitij, statim eliciendis alieno etiam tempore rosis præsentissimi, quem ego salem è Petri Ioannis Fabri, Monpeliensis medici, Palladio, & Myrothecio Spagirico in Floræ meæ beneficium deprompsi. Principiò compluribus rosarum fruticibus crematis & cinefactis, residuus cinis ad quindecim aut viginti libras colligetur. Ex eodem cinere, cum roris aut imbris cælesti aqua inferuefacto, lixiuium fiet. Tum è lana coacta tæniolæ, altera quidem parte in eiusdem lixiuij vas demissæ, altera verò in vas alterum propendentes, ductum ad se lixiuij liquorem ad liquidum percolabunt: aut certè laneus lineusue pannus percolantem confusus in saccum, siue emporetica & bibula charta in cucullum conuoluta, velut colo transmissum, defæcabit. Ut autem totus vnica opera sal eliciatur, in singulas cineris libras denæ vel duodenæ humoris eiusdem adijciuntur. Ad hæc in ahenò lixiuium sinetur exhalare vsque adeo, donec sal incipiat apparere: qui cum lixiuiò traijciatur in vas vitreum, seu terrenum, si-

Sal Chymic⁹
arbitrarijs
floribus eliciendis:

Petr. Ioan. Faber. Pallad. c. 3. Myroth. l. 2. c. 3.

guli tectorio læuigatum; ne siccescens in æneo sal
vitioso metalli odore imbuatur. Transfusus len-
to igne, aut æstatis igneo in sole bene siccabitur.
Siccatum salem oportet iterum in fictili fusturæ ca-
tino temperato vapore ad instar calcis excoquere,
ac sedulò custodire, ne lique scat: quia vis eius om-
nis euanesceret. Debet igitur validè incandesce-
re: tum aut rorato aut pluuiæ humore macerari,
& supradictò more percolari, vt liquidior fiat: dein-
de vel in vnum vitreum vas, vel in plura defundi; at-
que in sole, seu lenta pruna siccari. Idque septies aut
octies opus iterabitur, quoad ipse sal candidissi-
mus & limpidissimus reddatur. Exinde rostrato è
distillarij vase, vitreo tamen, non autem plumbeo,
quod ab Arabico fonte deriuata voce Alembi-
cum appellant, stillata rosa in tabernaculum liquandus est,
tum lentè siccandus: denique igneo rosarum vapo-
re stillatio, qui vulgò spiritus dicitur, resolu-
endus. Hanc verò quintam è rosis naturam sic ex-
primes. Rosas complures in vitreum cænophorum
per amplum communi aqua rosacea semiplenum
conijcies: summum vasis os operculo itidem vi-
treo bene obstrues: in fornaculam condes: omnia
lento cinerum tepore quinque vel sex horas in-
feruefacies: extillantem humorem subdito exci-
pulo colliges: eundemque in vas primum refundes,
cum illud refrixerit. Rosarum præterea tum flo-
rem, tum liquorem eodem ex cænophoro educes,
om-

omnemque vehementi pressura succum elicies :
eum in idem vas defundes , recentesque rosas adij-
cies : vt simul omnia quinquies aut sexies infer-
ueant , facies : tum prædictum succum eodem va-
se probè operculato conclusum quinquaginta aut
sexaginta dies fermentescere patieris in cella vina-
ria . Lento denique cinerum calore igneus atque
æthereus vapor , siue spiritus ardentis aquæ modo
stillatim elicietur odoratissimus , & veluti liquato
in aquam igne vim habens adurendi . Hoc arden-
tissimo liquore sal supradictus resoluetur ac dista-
bescet . Vt igitur extemporalis rosa quiduis anni
ad arbitrium existat : eius potentissimi medica-
minis aliquantum ipsis fruticis radicibus affunde-
tur : perfusa pars communi cinere cum terra com-
misto coaggerabitur . Neque verò adeo medicatus
liquor vnis euocandis rosis , sed multis quoque
cum totius corporis, tum præcipuè capitis morbis
depellendis opportunus est, si sorbeatur cochlearis
mensura . Et adhuc quidem lufit in rosa : maio-
re nunc miraculo , quos enecat , ad vitam reuocat
flores , quæ Naturæ à secretis est, innocens & inge-
nua Magia . Etenim quancunque virentem ver-
nantemque stirpem feminis fertilem radicitus re-
uellit : concrematam in cinerem , nitrosumque
salem peritè redigit . Eiusdem præterea plantæ fe-
mina bono in solo noua luna deponit : mox emis-
sis primulis germinibus ad partum iam incitata

extrahit: cum prædicto ſale conterit & commiſcet; atque ita macerat & putrefacit. In ſalis huius vnciam duas adiicit vncias quàm mundiffimæ virginisq̃ue terræ: abſtinet autem à ſtercoroſa, ſiue animantium purgamentiſ olida ſordidaq̃ue. Humum, quæ propter fontes nonnunquam lutoſa & pinguis inuenitur, hunc ad vſum aptiſſimam deligit & adhibet; priùs tamen bene repurgat. Vtranque deinde rem coniicit in vaſ terrenum, haud quaquam læui tectorio incruſtatum, atque in hortis expoſitum eſſe patitur ſub dio: ne tamen in illud impluat, cauet. Cremata iam & humata, planta triduo reuiuſcit ac regerminat vegetior, excelfior, atque formoſior. Tunc eadem ars, rerum admirandarum ſolers, pro germinis incremento ipſum fictile patientiori loco paulatim ſubducit: in ſubdiali denique ac perſtabili fenestra, locat. Eidem fictili opertum foculum ſupponit, indita ardente lucerna vaporantem; idemque operculo claudit, tuendæ ſtirpi idoneo, ſumma parte perforato. Exinde nouendialem flammam minutatim & gradatim exauget. Nonum circiter diem, cum operculi ſummo è foramine ſlos incipit exiſtere, teſtam ita operculatam (operculum enim remouere nefas eſt) in frigidam humidamque cellam ſubterraneam recondit. Ibi quatruidui ſpatio, ſale iam in tabem reſoluto, ſlos euaneſcit, & planta ſubſidens recedit. Hic

ex-

extrema solertia prædictam cum sale confusam, terram è fictili vitreum in vas peramplum traijit: idemque sigillo Hermetis obsignatum frigido humidoque loco asseruat. Vbi nouo miroque spectaculo cum oculos, tum animos pascere collibuerit, in solem profert: si sol languidè calefaciat, subditi cineris addito tepore sollicitat. Ecce autem inter vitreas angustias ingens miraculorum congeries: excitante calore paulatim assurgens, modò sopita, planta profilit: florens Phœnix intra horæ dimidium suis è cineribus renascitur: è terræ tumulo vernam redux ad vitam flos mortalibus ad immortalitatem surrecturis proludit: in aprico sine opaco floris vmbra porrigitur: fatoque sale non decantata sterilitas, sed miræ solo salacitas ad extemporalem partum conciliatur. Quis iam insulsam esse insipientemque florum culturam putet, cui subest arcana sapientiæ sal? Nec minùs, quàm reparabilis vita fuerit, in arbitrario flore admirabilis est alterna mors. Subducto enim calore umbratilis flos in suos cineres relabitur, suumque chaos sensim repetit euanesceus. Decet nimirum ad voluptatis arbitrium renascentem inusitati veris, vitro inclusi, formositatem sine cadaueris deformitate denasce. Sed ne quis à me bellam, & iocoso circulatorum salillo conditam fabellam ad præstigias & offuscias animis offundendas enarrari existimet, testes

*Hermet. disci-
pl. A. fens. c. 23.*

habeo salis huius efficacissimi cum graues Philo-
sophos Chymicosque complures, tum in primis
Iosephum Quercetanus; qui licet arcanum ex-
perimenti pulcherrimi artificium non euulgent,
id esse tamen exploratissimum affirmant. Et
Quercetanus quidem ingenuè fatetur, nullis pre-
cibus aut promissis effici à se potuisse, ut Po-
lonus medicus experientissimus opertam specta-
culi huius artem aperiret. Is autem stirpem
quanlibet scitè ac philosophicè soluebat in cine-
rem: apparatusque amplius triginta stirpium ci-
neres suis quæque in vasculis, Hermetis sigillo
consignatis, & peculiari stirpis cuiusque nota in-
signitis asseruabat; ut, cum poposcisset vsus, lucer-
næ igniculo cineribus admoto repentinam elice-
ret viriditatem. Neque verò, ut res ipsa, ita causa
compertu difficilis est. Etenim, si chymica eam
scruteris in latebra, manet occultum quoddam
stirpium in sale semen, quod illico exit in opus
viuidi caloris accessu. Sin autem eandem causam
Lycei maui in luce cognoscere; præparantes qua-
litates, quæ vel ad excitandam, vel ad regeneran-
dam vim feminalem, in feminibus vigentem, ani-
matique corporis membratim effectricem, requi-
runtur, in huiuscemodi salibus partim remanent,
partim calore aduentitio reparantur: ipsa verò ad
corpus ex dissimilibus rebus temperandum initia
siue elementa satis commiscuntur. Nam in cine-
ribus

ribus salibusue latens ignis & aer cum additæ humidæ materiæ aqua terraque efficaciter confunduntur. Quare facili celerique negotio existere potest vulgari satū editæ gemella quidem planta, sed tamen propter imperfectiorem gignendi facultatem, tenuitatemque materiæ minus vitalis, & recessu caloris evanida. Sic æstivæ pluviæ subitarij filij, ranunculi, alijque abortivi vermiculi, quibus putris materia mater est, quàm facilè nascuntur, tam celeriter occidunt. Ex earundem qualitatum fœcunda permistione pullulavit geminum illud oculis iucundum prodigium, in vrticæ videlicet combustæ congelato lixiuo concreta eiusdem vrticæ imago, & in aqua stillatitia repentè nata & innatans planta: illa Quercetano, hæc alio scriptore celebrata. Illud hîc ad extremum habeo subiungere, chymicum istud in re florea spectaculum, quod sibi spectatum permulti contestantur, mihi nec experimento, nec aspectu esse comperit: sed, si naturæ viribus exhiberi possit, ob eam, quam exposui, causam non improbabile videri. Quòd si quis obstinatè perneget, nullius fidem extorqueo.

CAPVT V.

Rariorum co-
lorum indu-
ctio.

TRiplex vel vniuerſis vel plerisque floribus inſolens color in hortis magis expetitur, quàm inueniatur, niger videlicet, qui lugubri facie arrideat: viridis, qui, dum floret, herbeſcat, oculosque paſcat: cyaneus, qui cælum coloret in terris. Squamoſus alni fructus in ipſamet vltro in arefactus arbore, ac tenuiſſimam in farinam contritus nigrum, rutæ ſuccus viridem, cyani flos in frumentarijs agris paſſim obuius, itidem arefactus, atque in puluiſculum reſolutus cyaneum ſiue cæleſtem colorem dabit. Vſus autem hic eſto. Fimum ouillum, vtpote humida leuitate miſturæ alibili aptiorem, ſumito: ex aceto bene ſubigito ac deſſito; eo enim craſſiuſculum ouis excrementum idoneam ad commiſtionem extenuatur: exiguum quoque ſalis adiſcito; nam eodem & aceti aſtrictoria vis emendatur, & ad radices acriùs peruadendas via medicamento aperitur. Ad hæc vel expreſſi è ruta ſucci, vel prædicti pollinis alterutrius tertiam circiter præ ſimo partem cum ea maſſa confundito & permiſcero: ſcrobiculum bono in ſolo, quod intra teſtam extraue ſit, excauato: eam maſſam in eundem demittito: in ipſam medicatam intritam colorandæ plantæ radicem deſigito: deinde irrigato, curato, colito, vt mos eſt. Illud autem ſedulò curato,

rato, ut albi floris radículas hoc artificio deligas medicandas. Ita, propter exemplum, candidi caryophylli furculus efficaci fimo infossus peregrino facile colore vernabit. Candor enim, docilis nimirum color, cum perspicuus & pellucidus sit, colorati alimenti particulas radicitus haustas, totoque probè corpore permistas expicto in flore, tanquam ingenuo in ore, manifestat. Quid, si multicolor iste fucus in vna eademque prædicti massa lætaminis confundatur? Equidem cum Ioanne Fabro, Lyncei iudicij viro, à quo totum id flori medicaminis præscriptum accepi, fieri opinor posse, ut natura, quæ suapte ingenio frequenter ludit in floribus versicolore pictura, colludentis artis inuitamento lasciuiat audacior. Quin etiam probabili coniectura & ratione idem Faber affirmat, ^{florum pars tincturæ aptissima.} florum villos ac stamina &, qualia videmus in croco, capillamenta, quia floræ concretionis purior succus, & veluti discolor sanguis sunt, efficacissima pollere tinctura, ut flosculis alijs, candidis tamen, multiplicem atque adeo amabilem fucum faciant. Neque verò illa in ^{Colorans irrigatio.} floribus pulcherrimè inficiendis experimento frequenti explorata præscriptio reticenda est, quæ sic præcipit. Solum pinguißimum deligito: id eòsque in sole siccato, dum prætenuem solvatur in puluerem: eo puluere testam rite oppleto: mediam candidi floris plantam aut furculum depangito: ne quid infusi humoris, aut instillati roris ea humus

hau-

In Dioscor. l. I.
c. 102.

hauriat, nequid ipse, præterquam colorati liquoris, affundas, caueto. Quare ipsum fictile nocturno plu- uioque cælo subducito, aprico tranquilloque die in solem efferto. Si regum æmulos purpurare placeat flores; Brasilicum lignum, cuius rosea sanie offe- ctiores lanas imbuunt, minutatim in taleolas vel se- gmenta concidito, atque in aqua decoquito, donec ad tertias quartasue coctura subsidat: eo purpureo decocto, cum iam deferbuerit, matutinus ac vesper- tinus pocillator bibulum solum insuccato. Si candi- das hortorum gemmulas pretioso raroque miracu- lo smaragdinam in viriditatem gemmascere dele- ctet: eius rhamni seu spinæ, quam Petrus Andreas Matthiolus Infectoriam appellat, vulgò Spinum cer- uinam dicimus, maturissimas baccas, modicè didu- ctas, in aqua incoquito, præscriptaque solum forma irrigato. Sin autem florem argentum in aureum florem chymica æmulatione flauescere laudabiliter auara cupido est: baccas easdem nondum satis ma- turas itidem apertas excoquito, flauoque terram suc- co saturato. Si denique diurnæ lucis candorem vul- tu præferentes floridulas terræ stellulas tristi nigritu- dine noctescere voluptas est: minorem gallam & chalcanthum in atramentum inferuefacito: eo si ra- dicem intingas, floris cacumen inscribes. Aut me- minisse aut prædiscere hîc debes, adeo naturam non exui vel expelli, quin subinde illa recurrat. Qua- re de sua se remoueri ditione indignans, natiuus
identi-

identidem reflorescet color; ut naturæ cum arte
super vnica planta concertatio voluptatem pariat
bicolorem. Quòd si audere non pigeat, etiam
triforme leges ab vna stirpe miraculum. Nam si
discoloribus ex aquis alteram mane, vespere alte-
ram vtrique stirpis lateri sic affundas, ut quotidie
latus vnum distinctis temporum interuallis dupli-
cem fucum ebibat, colorumque vices alternet
irrigatio præpostera, matutina nunquam eiuf-
dem coloris aspergine in eandem partem sub ve-
speram refusa: & natiuo, & aduentitijs efflore-
scentibus coloribus iucundè prodigiosa planta
trium colorum ore triplici ridebit. Audio rem
felici periculo comprobata, atque equidem
credo, quia physica ratio persuadet. Cum enim
singulæ diuersorum colorum irrigationes, utpote,
non vniuersè, sed particulatim irroratæ, totam
simul plantam alere, atque adeo colorare non pos-
sint; multicolor alimentum non satis vbique com-
mistum multiformem prodit in florem. Huc acce-
dit, quòd naturalis color, ab artificiosis non planè
victus, ex parte aliqua eminet, floremque tri-
plicat cum voluptate discrimen. Si candida lilia
roseo rubore tingere, hoc est si virginalem cando-
rem decenti pudore pingere volueris; monente
Anatolio, Caioque Plinio subscribente, florescen-
tes liliorum scapos mense Iulio colligito: denos,
duodenosue in fasciculum colligatos in fumo su-
spen-

*Tinctura li-
liorum.*

*Apud Const.
Pogon. de Agr.
l. 11. c. 21.
Nat. hist. l. 24.
c. 5.*

spendito: fumidi temperatique vaporis efficien-
tia sparsim extuberantibus nodulis siue bulbulis,
scapos ipsos in fæce vini vel nigri uel Græci men-
se Martio macerato, donec tibi eosdem extrahenti
purpureo colore planè saturi appareant: deinde, in
scrobiculis affatim circumfusa fæce, serito: videbis-
que adeo multum esse à teneris consuescere, vt in
extremum germen transeat prima feminis tinctu-
Apud eund. ibid. ra. Cæterum Florentini consilio lilia facile varia-
timque expingemus, si citra vulnus intra liliacei
bulbi squamas cinnabarim, aliumue pro arbitrio
Tuliparum. colorem infundamus. Tuliparum quoque flores
arbitraria pictura variabit, si biduo triduoue bul-
bi habeantur in aceto, donec tenerescant: deinde
eximantur, vt acetum nonnihil expiret: exinde
colores minimè acres edacesue innocentibus bul-
borum incisuris ex vino stillatitio inducantur: co-
lorati demum bulbi elapso mense inhumantur.
Rosarum. Ipsa, purpureum formæ compendium, rosa, si
Ibid. c. 29. Didymo magistro, cum primum dehiscens in fo-
lia capit euolui, sulphuris nidore suffumigetur,
exalbescet: siue quia sulphureus albor, igne exte-
nuante atque rarefaciente penetrabilis, tenues ro-
sæ meatus peruadit & inficit: siue quia iuxta deli-
catus, atque odoratus rosæ flos olidissimi suffi-
tus horrorem insolito pallore testatur: siue tan-
dem ne formoso colori nimium credas, qui fumo
leuissimo decoloratur. Idem rosæ flos peregri-
 nos

nos facile induet colores; si, solertissimo viro Ioanne Baptista Porta suadente, iuxta radicem diffissum in caulem, itidemque fissos in ramulos aut æruginem, aut Indicum, aut crocum, aut cæruleum lapidem, aut alium quemlibet fucum tenuissimè comminutum largiter ingeras: si, plaga deinde bene circunligata, finum adaggeres. Obseruabis tamen, ne, quæ plantas adurunt atque enecant, coloratura venena, cuiusmodi habetur auripigmentum, applies. Quòd si cælestis pulchritudinis versicoloribus imitamentis flores in Irides aëria feliciores transformare placet: complura generis eiusdem, at non eiusdem coloris florea semina in ouillam caprinamue pilulam defixa, vel in gracilem arundinem inclusa, vel in lacinijs colligata serito. Corruptis enim vaginis & inuolucris, è seminibus varia permistione adulteratis discolor florum soboles existet, quæ non pluuiæ nubes lacrymis, sed gestientis naturæ risu exspectant. Iridem serena fronte præportabit. Iamuerò, ut peregrini colores pertinacissimè, ac tanquam iure hæreditario hæreant, è pomarijs ad floralia, callidam conciliatricem insitionem traducamus, cuius artificii dexteritate mansuesactæ stirpes ignotis folijs, & non suis se floribus operiri demirentur. Atque ut in auream flauæ pulchritudinis hæreditatem genista insitiuam rosam & gelsiminum adoptet, primùm immittendas plantas, cum genita-

Discolor feminum permistio.

Matthiol. in Dioscor. l. 2. c. 153.

Io. Bapt. Porta Mag. nat. l. 3. c. 5.

Insitione aduentitij colores.

Porta, ibid. c. 15.

nitali terra translatas ad genistam asseramus, quòd illæ materno meliùs, quàm nouercali, sustinebuntur vberè, dum inolecant: genistam deinde terebra, seu potiùs peracuto cultello, qui scobem minimè faciat, nec perurat, obliquè mediam perforemus; vt naturali contentione in sublime feratur cum à stirpe ramus immissus, tum ab radice humor affusus. Ad hæc rosæ vel gelsimini veluti traducem ramulum, quàm latè inferi & circumdari trunco debet, summo leuiter cortice circumrafo spoliemus, vt is expeditè ac proximè adhærescat: transmissisque binis ternisue gemmis, foramini aptemus: subactò etiam luto vulnus circumlinamus, & vinculo circumligemus: postremò insitum furculum, dum succrescentis idem genistæ nisu sustollitur, hospitali tenus frutice à matre recidamus, vt inolecente cortice insitum coalescat, & coëat cicatrix: superficiem verò fruticis ad ipsum vsque receptum furculum detruncemus, totus vt succus aliò non euocatus vni potissimùm insito seruiat. Ita cum genista, atque cum alijs quoque diuersi coloris congruentibus plantis concorporantur, externæque matris vtero iterum concipiuntur pridem nata rosa & gelsiminum: vt hominem, quamuis adultum, ad nouam virtutis morumque faciem & alium & eundem renasci posse, à stirpibus doceamur. At verò si candidum aut purpureum caryophyllum cæli
colo-

colore donare velis, à vulgatissimis illum plantis
sic impetrabis. Buglossum, aut cyanum, aut po-^{Id. ibid.}
tius vetustum erraticum intubum, quem & cicho-
rium appellant, radice tenus, quæ pollicarem su-
peret crassitudinem, recides: tum mediam radicem
consideratè modiceque diffindes, ne plus iusto fis-
sura descendat: ac floriferam sobolem à parente vul-
sam aptè immittes, vt rimam coagmentet: vimineo
demum nexu ictum vulnere insituum fœdus ob-
stringes: ac fauciam hospitam vt consanes & lætifi-
ces, circa terram circumiectam simum putrem ad-
aggerabis. Ita in pulcherrimo flore cælum colorari
posse pollicetur insitio erudita. Quanquam ego spe-
ctaculum hoc sæpius auribus, nunquam oculis vsur-
pau. Illud eadem præterea fieri à se posse confidit,
vt in candidos flores color deriuetur aut purpureus,
si rubræ pastinacæ, quam sifer nonnulli vocant; aut
puniceus, si anchusæ præscripta ratione iungantur.
Iam verò si ex albo rubroque bicolorem expetis^{Id. ibid. c. 3.}
rosam, eam ingeniosus insitus, quem inoculationem
siue emplastrationem nominant, sic feliciter dabit.
In eo rosæ frutice, de quo inferere, atque oculum
gemmaue ad insitionem sumere voles, nouel-
lam, integram, & maximè nitidam quæres virgam:
in hac deinde oculum considerabis, qui bene ap-
pareat, quique solem spectet orientem, bonamque
floris indolem habeat: eum oculum modico in cor-
tice ita circumsignabis, vt is medius sit: acutoque

scalpello eundem circuncides, & cautè materiam delibrabis, ne oculum lædas; quem à materia resectum intercides medium. Eius postmodum fruticis, quem inferere voles, generosam ac nitidam virgam eliges, & eiusdem amplitudinis cortice gemmaque dimidiata materiem nudabis: in eam verò partem, quam nudasti, dimidiatam gemmam ex altero sumptam frutice aptabis ita, vt emplastrum delibratæ parti conueniat: duorumque oculorum, diuersarumque gemmarum inter se apta segmenta vnus oculus, atque indiuisa gemma videantur. Vbi sic feceris, circa gemmam libri plagam reuincies, dabisque operam, ne lædas: deinde commissuras & vincula bene subactò tenacique luto, quod imbre non dilabatur, collines: spatium tamen gemmæ relinques, vnde libera egerminet. Ne materiæ, quam inseueris, succus aliò dissipetur; sed vnum illibatus & indiuiduus insitum vt enutriat: superiores ramos, siqui sint, amputabis: tum subinde soboles detrahes, quæ à lateribus radicibusque subrepunt. Post vnum & vigesimum diem solui potest emplastrum, quia tunc solent sic applicata germina coaluisse. Quanquam vnus alteriusue mensis tutior fuerit mora. Sic rosam leges in vna stirpe à biformi parente bicolorem, siue bifrontem, Iani scilicet sororem. Idem bicolor oculorum oblectamentum à caryophyllorum plantis, alio tamen cultu, exorabis. Cum enim ip-
sæ,

ſæ, vt quæ oculis carent, inoculari nequeant; arte
 diffimili coalitæ ad florem hoc miraculum con-
 ſpirabunt. Igitur quæ candidi, quæ rubri caryo-
 phylli generosæ ſoboles radiceſue in duas mediæ Io. Bapt. Porta
 Ville l. 9. c. 12.
 Mag. nat. l. 3. c. 3.
 partes diuiduntur, compoſitisque inuicem diui-
 duis corporibus, aptè coagmentantur in corpus
 vnum, quod ex diffimilibus tandem partibus
 compactum, diſcoloribus iure floribus capillabi-
 tur. Illud hîc ſupereſt generatim vniuerſeque tra- Varietatis
 colorum vul-
 gares cauſæ.
 dendum, flores omnes & ſeminum ſatu (ſicut
 iam præmonui) variè colorari; quòd altrix terra,
 non vno vbique habitu temperata eorundem ſe-
 minum mollia corpuscula varijs locis vario alit
 atque inficit alimento: & pinguis lætaminis iniectu
 etiam nigreſcere; ſiue quòd calido fimi vngvine
 flos infuſcatur, vt candida oleo papyrus; ſiue quòd
 fumidus ac niger ſimus, quæ nutrit, denigrat:
 indiligentia verò & neglectu violam præſertim &
 roſam, quantumuis purpureæ ſint, poſt annum ter-
 tium (vt author eſt Theophraſtus) in ſenium, atque Apud Io. Bapt.
 Porta. Mag. nat.
 l. 3. c. 2.
 adeo in interitum expalleſcere; quòd, humore vita-
 li ob culturæ deſiderium abſumpto, concolor mor-
 ti ſiccitas mortifera ſuccedit. Adeo & flores & mo-
 res cura quidem feliciter, infeliciter incuria expin-
 gunt: vt illa vitam in ipsis coloret, hæc mortem.

Arte maius Naturæ miraculum.

CAPVT VI.

Artis, & Na-
turæ concer-
tantium fa-
bula.

Artis iactan-
tia.

L Egite iam florum auidi mortales, inter flo-
res artificiosè coloratos ornandæ veritati
natam, floridulam fabellam. Ars Hercu-
lano amoris vinculo Floræ coniunctissima in eiuf-
dem hortensi theatro insolitis coloribus, flores ex-
pingentibus, inaspecta post hominum memoriam
spectacula ediderat, & in tenui re non tenui cum
gloria luserat. Nec Flora solùm admirabunda,
sed ipsa etiam Ars gloriabunda garrulo præconio
sibi plaudebat. Dissimulandum tamen in fœ-
mina fuerat familiare natiumque crimen, su-
perba garrulitas; nisi Naturæ sese ipsi nouo colo-
randi artificio prætulisset. Vicinus tandem,
aiebat, vel ipsa, qua cum assiduum mihi ami-
cumque pro gloria certamen est, quæque victa,
obmutuit, Natura iudice vicinus; dum tuis,
Flora, delicijs militamus. Quàm vellem, quæ
vbique est, ac nusquam visitur, regali, quo mi-
hi sæpe gratulata est, ore conspiciendam hîc se-
se daret: vt palmarem hanc, seu veriùs floream
victoriam suo quoque plausu cumularet; ac fare-
retur, ex istis victricem mihi coronam floribus
deberi, quos ab orbe terrarum condito iisdem
illa

illa semper, obsoletisque iam coloribus inficit :
 inusitatis ego conspicuos admirandosque perfici-
 cio. Pupugit æmulæ Artis iactantior vox aures
 animumque, magnæ miraculorum opificis, Naturæ : & , Itane verò ? ait. Quæ sine me inertissi-
 ma esset Ars, de me citra pugnam triumphat ?
 Age ante victoriam triumphanti meritum plau-
 sum properemus. Tum regio vultu habitu-
 que spectabilis placidam iram dulci rubore spe-
 ciosè pinxit in genis : ut non excandescere, sed
 splendescere visa sit. Amantissimæ enim rerum
 omnium parentis est sine noxio fulmine fulgu-
 rare. Vel oris taciti tranquilla, æstuante corde,
 maiestas mitissimum ingenium eloquebatur.
 Pectus in vbera porrectum altricem liberalitatem,
 omnibus lactescentem, indicabat. Regia digni-
 tas & potestas in amictus ac sceptri aureo, nem-
 pe bono lumine cernebatur. Hoc igitur ore
 cultuque augusta ex infinito stipatorum numero
 quatuor tantum assecclas deligit, præsentem ad usum
 accommodatos, Vertumnum scilicet, mutatio-
 num omnium Dædalum, vario & versicolore
 amiculo æquè, ac nomine ipso, versatilis vires in-
 genij denudantem; recocto in crudum iuuen-
 tæ robur senio, mimico rictu, atque hircino bar-
 bitio festiuissimum caput : ipsos quoque Solis ac
 Lucis nitidissimos filios, eodem editos partu ter-
 geminos pueros, quorum formosus nitor dies

Naturæ habi-
 tus.

Comitatus.

est, Luciferum, Meridiem, Hesperum. Et Lucifer quidem scitissimo filo adolescens hac formæ textura præfulget. Matutinis radijs, intonsos in capillos extenuatis, aureolus crinis parili à fronte discessu niueam, in quam defunditur, cervicem amabili fulgore innocenter incendit, ac nitidè opacat. Quæ toto corpore intermicat, summa in fronte scintillat in sideris lucem, diei nuntiam, definens venustas, ac mera Venus. Enimvero insolitæ pulchritudinis lux diem debuit præporrare: & radiantis comæ cinnamum esse decuit fides. Decorè confusi lactis & sanguinis rosea temperies Auroram graphicè colorat in vultu: atque in hoc etiam Aurora liquentibus margaritis rotrat. Liquida enim voluptate humiduli & ridibundi ocelli guttatim fluentibus in lætitiæ rorem lacrymulis subinde gemmant. Potes & hunc de more rorem saluam siderum appellare: siquidem ocellos à stellulis non distinguas. Molli cliuo eminulæ vberesque genæ Hyblæo colle feliciùs florent; inermibus enim rosis purpurant, hoc est, ut roseam rem florida breuitate complectar,

Vestit pudoris purpura inuestes genas.

Puniceum osculum, dum animam reciprocatur, odorum omnium vitalem suauitatem inhalat. Byssinæ chlamydis nebula glabelli corporis, quod inumbrat, interlucente formositate præradiat.

diat. Gemella venustate visendus clarissimè se
prodit sua, nempe meridiana, luce Meridies.
Breuioribus radijs ardentior coruscat flaua cæ-
saries, natiuoque calore sine calamistro crispu-
los in cincinnos annulata suspicientibus au-
ream gratamque oculis conserit catenam. Sum-
mæ insidet fronti nitidissimus Sol, digna vi-
delicet crinali auro lux. Gemina cum Solis immi-
nentis, tum ingenitæ pulchritudinis luce viui-
dus vultus decenter ignescit: atque ipse igneus
decor meridianum afflat ardorem. Splendi-
dæ mediæ diei simile velamentum ex auro, te-
nera ilia substringens, multum corporis nudat:
meliùs enim protegit nuditas æstuantem. Simil-
limis, planeque fraternis Hesperum lineamentis
artifex pulchritudo decorauit: facie tamen leui-
ter fusca; radiorum capillamento rufiore, ante-
pendulo & anteuentulo, ferme oculos præuelan-
te; diurna luce in pallidam stellatæ frontis facem
elanguesciente; occidentis diei purpura colora-
to medio velamine nuntium noctis illustrem
significat. Hoc ergo & habitu & comitatu Na-
tura in conspectum sese dedit Artis, recens apud
Floram miraculum sublatè magnificeque prædi-
cantis. Assurrexit vtraque parenti maximæ, ve-
rendo fulgore perculsa. Ars etiam, quamuis ta-
cita, leui rubore iactantiæ conscientiam fassa est:
vt non fruticibus modò, sed genis quoque rosas

Ad Artem
oratio.

inseuisse videretur. Eam ita prior alloquitur Natura. Ecce, quæ nusquam abest, quo cupis, adest ore spectabilis; quo non cupis, formidabilis, nec ante plausum datura, quàm iusto duello superata succumbat. Quanquam superare quæ possis eam, sine cuius armis & viribus nec etiam pugnes? Sed age, quam verbis confidentissimis præcepisti, vtra nostrum re ipsa victricem colorandis è floribus palmam legat, ad nouam Floræ voluptatem ac decus, te ipsa iudice periclitemur. Venerabunda gratias agit Flora: prouocationem.

Artis insitum
admirandum.

Ars interrita non recusat. Ergo, vt erat ab recenti opificio collectis decenter lacinijs artificiosum ad prælium succincta, exertisque brachijs expedita, è circumfusus insitionis armis falculam moræ impatiens corripit: fortè proximum Italicæ rosæ perpetuò virentis fruticem in fictili confutum strictim attondet: è duplici oculo delibratum corticem abducit: albæ rubræque gemmas callida inoculatione sufficit. Mirum visu dictuque! Roseus frutex, velut insititia non amœnitate solum, sed humanitate quoque inoculatus, & pro cultricis atque ornatricis Artis victoria officiosis non spinis, sed floribus pugnaturus, tribus illico tumet gemmis: mox totidem fruticat ramulis: trium denique colorum vernat rosis, natua, scilicet subrubente, atque alba rubraque insitiuis. Miratur triformi pulchritudine amabile monstrum

strum Flora. Naturam verbis hisce vellicat Ars.
 Quæ tuis armis pugno, quàm prosperè meo ingenio expugnem, vide: quàm grauitè tuis te rosis conuulnerem, fatere. Leui primùm risu elusit argutulam insultationem Natura: tum, Hoc cine, inquit, est, quo me iugulari posse sperasti, trifidum è triplici rosa telum? Faxo iam roseos istos colores adhuc inuiso, atque inaudito, tuisque conatibus maiore miraculo repræsentatos aspicias, ipsoque spectaculo saucia des tandem victrici Naturæ debellatas manus. Tantum profata terram præpotenti virga leuiter verberat. Illo leuissimi verberis nutu admonita tellus, quid magna iubeat Imperatrix, repentinum turget in partum: mox vegetum germen excludit, quod paulatim ramosa brachia dispergens, medijsque inter ficulneas & pampineas frondibus virescens, ignotam in arbusculam adolescit, pallido cortice decolorem, florumque rotundis calycibus onustam. Hærebat rei euentu suspensa Flora: ipsius verò Artis, præfago metu immotæ defixæque, corculum assultim palpitans, & properè micans trepido tripudio artem ludicram faciebat. Trepidationis motu choreæ cælestis æmulam solliciti cordis saltationem horum Natura verborum sonitu incitauit. Hactenus prolusimus: iam seriò pugnabimus. Nec nobis opus est ferro ad victoriam. Sine insitionis tuæ operoso vulnere

Naturæ ar-
 buscula mira-
 bilior.

vin-

vincemus. Atque vt à meis floribus tandem profligata expalleſcere diſcas, atque erubeſcere: trium iſta colorum tibi laborioſa miracula nos per ludum & choream properabimus. Tum ſuos ad aſſeclas conuerſa, Age, inquit, vetule mi Ludio, in admirabilem omnem varietatem verſipellis Vertumne, citatam efficacemque ſaltationem & modulato ſono, & numeroſo ſaltu præi: vt recentes flores, celeripedem vertiginem verſicolore viciffitudine imitati, coloratam choream ludant. Vos quoque agite, mea lux, diurnæ nitedulæ, Lucis puerperæ nitidi Lucilli, peruulgandæ diei perpetui triumuiſi, volucres orbis infimi pictores; quippe qui, deterſis tenebris, rebus redditis colorem, vnoque omnia lumine quotidie coloratis: agite, inquam, peregrinam iſtam roſam vario nitore ſic expingite, vt Artis diſcolorem fucum non deſideret: dum expingitis, ſubſultim ſic ludite, vt pugnax pro flore ludus ſeriò vincat. Decent enim floream iocoſa bella victoriam. Statim ab imperio, Dominam prono priùs capite veneratus, incipit tinnulum ſiſtrum numeroſè quater, micare pedibus, toto corpore geſtire, non alia Medea, quàm geniali ſuomet ingenio, recoctus multibarbum in puerum, ſenex Vertumnus. Capularis ſenis, iuueniliter alternantis pedes, & latera criſpantis, exoſſes enerueſque flexus à cæteris quidem ſpectatoribus

bus risum elicuerunt: ab Arte verò, sibi iam præmetuente atque etiam inuita, extorserunt. Ipsi recentis arbusculæ antea compressi flores semhiulcis repenti osculis subrisere. Numerosi quæ sonitus, quæ saltus præeuntis illecebram tergemini fratres, agili tripudiantes impetu, persequuntur. Ludibunda interim agilitate mobilis, tremuloque fulgure illustrior, puerorum radiat pulchritudo. Spectaculum hîc habeo sanè nouum admirandumque, quod oculos pridem oblectauit, auribus exhibere. Prior impigro saltatu Lucifer ad arbusculam accedit, ac demessum ex hortensi fegete candidum lilium, velut in candoris exemplum, extollit: cum ecce tibi grandioris in speciem rosæ penitus dehiscences flores, matutino Luciferi albore afflati, ad æmulationem vsque lilij exalbescunt. Mox exultim subeunte, flammeolamque imitandam rosam præferente Meridie, meridiani ardoris roseo sensim lumine colorantur. Ab Hesperitandem subsultantis, expingendumque amaranthum proponentis accessu, occiduae lucis colore amaranthino paulatim erubescunt: nouæque rosæ, nouo more, vnius dieculæ pingente luce, trium in colorum faciem variatæ, artificiosum triplicis rosæ, vsitata insitione congestæ, miraculum decolorant. Attonita primùm atque obstupida, ceu saxeæ, Naturæ victoria. obriguit Ars: deinde victam se cum pudore, tum voce ingenuè confessa, famulaturas

Natu-

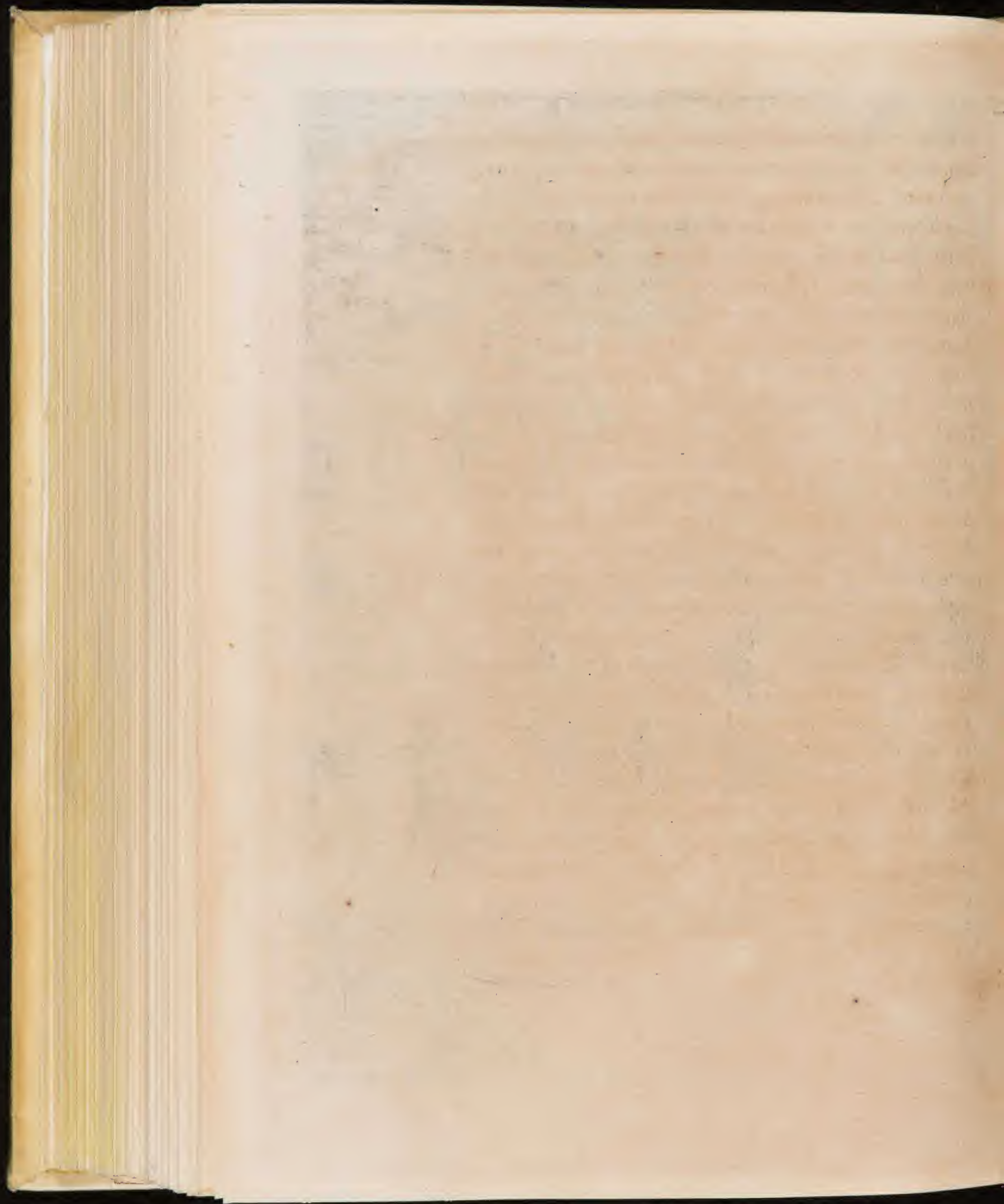
Naturæ manus dedit. Flora quoque obstupuit & plaussit: suasque geniali victoria illa delicias cumulas esse sibi gratulata, beneficæ bellatrici gratias egit, florum omnium suauitatem redolentes. Oblato denique ab eadem Flora florido coronamento, victricem ornaturus, dubitatum est, vtrum vox, an flos fuerit suauior. Hic florei duelli finis: hoc documentum, infeliciter pugnare Artem, cum repugnat Naturæ.

Neque

Neque verò quisquam existimet, Elysiæ amœnitatis
 fabulosum à me florem aliquem prædicari: nam de-
 cem ante annos à nostris hominibus occidentali ex
 India missum semen est floris huius, quem bar- ^{Rosæ Sinen-}
 baro Indi nomine Fuyò, alij à genitali solo Mal- ^{lis nomina.}
 uam Indicam, Iaponicam alij vocant: nos cum
 ijs, qui Romam ex India miserunt semina, Sinen-
 sem Rosam nominabimus. Primus ego meritissi-
 mus sator hospitem florem Romana ciuitate do-
 nauit: Sinensis enim floris satio atque cultura Se- ^{Satus.}
 nensi cultori debebatur. Eius igitur semina intra
 profundum fictile pingui tenuissimeque succreto
 in solo, ineunte vere, in digiti altitudinem raro satu
 deposita, crebris irrigationibus tempestiuè adiuta,
 & modicè insolata, post mensem foliola emittere,
 tum folijs conuestitas virgulas excitare cæperunt:
 quibus pro incremento recens identidem solum
 iniiciebatur, vt radiculae summatim repentes al-
 tiùs obruerentur, instillataque vligine alerentur: ip-
 si autem consito fictili tepidum in locum recepto
 gelicidia cauebantur. Anniculæ plantæ adultiores ^{Translatio.}
 ex angusto vasis ergastulo in libertatem spatiosi
 loci assertæ, fœcundumque in gremium præpin-
 guis, irrigui, solibus expositi, ac præsertim ab ha-
 litu Seprentrionali auersi soli transductæ, actis altè
 lateque inoffensis radicibus adeo profecerunt ac
 proficiunt, vt quotidie diffusiùs atque excelsiùs
 arborecant. Iamque aliqua, quamuis annuis pu- ^{Magnitudo ;}
 ratio-

Forma.

tationibus detonsa, palmos circiter viginti eualuit; caudicis verò dimetiens ad quinque digitos pertinet. Radix albida, lignosa, numerosis implexisque fibris ad summam vsque tellurem capillata, ramoso diuortio simul vna & multiplex, præposteri situs arborem subterraneam, eiusque, quam parit ac sustinet, similem congeminat. Ab radice caudex pallidus, simplex, & lævis frequentibus subinde distinctus oculis conuiet, quibus gemmaret in ramulos, nisi cultrix vigilantia cæcatum in tere-tem proceritatem educeret. Vbi truncus desinit, concolores frondentesque rami, virgea prolixitudine sublimiter latèque porrecti, vna nemus arbore faciunt. Caudicis ramorumque materies instar ficulnæ candida & carnosam modicè durefcit. Folia magnitudine pampineis, asperitate ficulneis, figura vtrisque, aut potius hederaceis angulosis consimilia, sed tamen crenata, in ipsa rotunditate angulos & sinus habent: superiore parte herbido virent colore, inferiore candicant: ramosis vtrinque neruis ac venis ex viridi pallentibus distinguuntur: sua ipsa vtrinque lanugine asperantur: asperis itidem, crassis, prælongis, ac sæpe palmaribus, primò virentibus, tum superiore parte pediculis subrubentibus nituntur: & raris interuallis disposita sic ramos ferè conuestiunt, vt bina inuicem opponantur, alio deinde bina, qui priori contrarius sit, seiungantur oppositu: at-
que

que ita geminatione alterna ordo foliorum decussetur. Verum, ut ingenita folijs asperitas minuta non manibus modò, sed oculis quoque contrectata exploratissima esset; lynceum exploratorem, nempe microscopium, siue conspiciendum tubulatum consulimus, quod ab ima parte suffultum ad breue interuallum subdita corpuscula, ingentem in molem amplificata, suisque distinctè partibus coagmentata, supernè intuentibus demonstrat. Hoc igitur monstrante, in parte folij supina maiusculorum nervorum puluini & mediocriter virides, & albicantibus tanquam stellulis incompositè distincti visuntur. Reliqua verò area inæquales & multiformes in areolas, alba humilique lanugine opertas, & rufis atque eminulis velut lenticularibus verruculis asperas, angustis quoque ac virentibus mæandris, tenuioribus nimirum venis siue fibris interstinctas extenditur. Sed pronæ partis torosi nervuli diluta in viriditate candore simili stellati sunt, & reliquum folium pariter lanuginosum ac verrucosum est. Pediculus quoque subviridis, breuique lanugine hirsutus, cum albida, tum subrubicunda scabritie exasperatur. Ab æquinoctio verno in germina oculi turgent: conuoluta foliola primùm apparent, quibus paulatim sese tum explicantibus tum amplificantibus virgei subeunt ramuli, assiduo partu, dum adolescunt & roborascunt, è gemmis folia trudentes. Quin etiam non rarò fit, ut ex eadem gemma fraterculus

H h

folio

Floris tem-
pus, & colo-
res.

folio ramusculus adnascatur. Sic toto ferme anno foliorum ramorumque perpetuo prouentu ad hi-bernum vsque solstitium Rosa Sinica siluescit. At-que hoc tandem tempore, cum contra frigora oportuit esse vestitissimam, folijs subinde dilabentibus nuda hiemat: ac, nisi loci situ aut artis ope protega-tur, facilè gelu aduritur, atque etiam interit. Quod-si clementior bruma prætepeat, vixdum veteribus amissis, nouarum in frondium præproperum gem-mat ornatum. Tertio à satione anno florere capit. Quanquam, difficili iam ingenio mitigato, bima- præfloret. Ea floris initia progressusque sunt. Sep-tembri mense per autumnæ æquinoctium è pusillis cum folijs, tum floreis alabastris confusæ paniculæ existunt: mox, incremento singula discriminan-te, calyces complusculi, seni plerunque vel octoni, modicis suffulti petiolis intelliguntur, quorum caly-cum plerique summis è ramis, pauciores proximis è gemmis cum præuijs frondibus vnà eminent. For-ma illis nondum oscitantibus globosa, quinis com-pactilis & quasi cristata eminulis commissuris, quæ medios circum alabaistros inchoatæ acuta coitione fastigiantur in summo. Color ijsdem alabastris ab ea parte, qua pediculis insident, ad imas vsque com-missuras viridis, inde ad summas ex viridi rubens. Pediculi, qua præsertim parte supini solem aspi-ciunt, subrubicundi; qua calycibus adnectuntur, cras-siores, tandem panduntur foliaceas in stellas, octonis

niue

denique virentibus, iisque planis radijs rosarum calyces excepturas. Nam peregrinae formositatis floristellae ipsae famulare gestiunt in obsequium subiaccere. Vbi ferme ad nucis iuglandis magnitudinem isti extumescere papillati corymbi; in lacteum florem, extimis folijs, intimorumque nonnullorum oris subrubentibus, avarè dehiscunt. Mox totam sese pandit ad Batauae rosae amplitudinem, repando calyci, saepius quinquepartito, & in paterae formam nonnihil sinuoso insidens, varia serie foliorum ramulosis rugis crispantium speciosa, triplicisque coloris vicissitudine speciosior Sinensis rosa, florum Vertumnus, hortense miraculum. Rosa haec primo lactea decenter nascitur: decet enim floris infantiam lac. Albo deinde rubroque temperatis coloribus, in oris humani formosam temperiem transformatur, ut hominibus charissima sit, quibus concolor est. Tandem candido vultu paulò ante nata, purpureo moritur, ut pauidè morientibus exprobrat iracundo rubore pallorem. Nostrate tamen sub caelo, utpote minùs, quàm Indicum sit, propitio eadem rosa dilutior purpura coloratur. In patrio Indiae solo una die, quam unicam vivit, haec veluti florum dies matutino cum albore albicat, cum meridiano ardore flammeola est, cum luce noctescente purpurat: ut, quando unum aegrè novum colorem in pluribus flosculis longo tempore ars aemula elaborat, admirandas triplicis coloris in vno flore

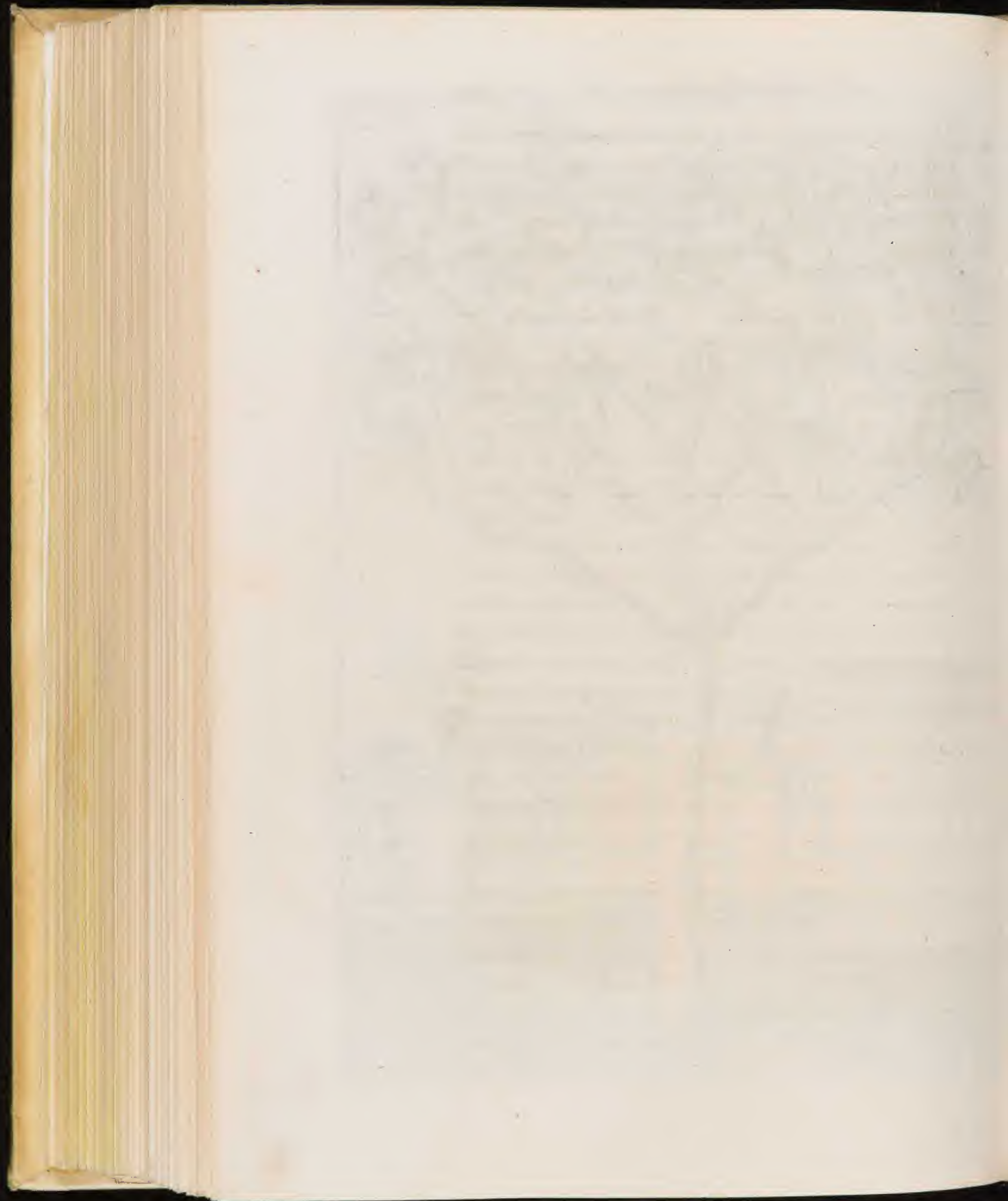
vices pròperare vnius esse dieculæ sibi minimè laboriosum ludum victrix natura significet. At verò nostratibus in hortis hospes biduo triduoue viuax diuturniorem florei miraculi copiam facit, vt cumulationem hospitij gratiam lento sui spectaculo re- pendat. Quanquam vtrobique monet è candido mox purpureus flos, ab ingenuo candore facilem esse transitum ad purpuram. Floris autem iam purpurea folia, vt poma solent, ad maturitatis indicium (decet enim maximè purpuram maturitas) humore tenuissimo euanescente, nonnihil conniuent & corrugantur; donec tristiùs infuscata, penitusque contracta deflorescant. Amœnissimæ spectaculum voluptatis est, alieno tempore sic vernare arbusculam, vt coloribus multis quadruplicem anni faciem simul expingat; dum flos alius niueus niuosam hie- mem, alius flammeus igneam æstatem, purpureus alius maturum autumnum, alij medio quæ vitæ quæ colorum transitu variij variè coloratum ver, vniuersi denique singulique versicolores tempestatum omnium vicissitudinem intra tempus breuissimum colorant.

SINENSIS
ROSAE
ARBUSTULA

Habent quidem eiusdem miraculi præconem Polij
 folia Plinium, Tripolij flores Dioscoridem. Sed ille
 falsa, quippe lapsus memoria; credulus hic audita
 scribit: nos oculis sæpe comperta narramus. Vna
 mirabiles Sinensis floris vices palam tulipa illa æmu-
 latur, quæ materno terræ lacte primò satura exal-
 bescit, deinde ebriola erubescit. Quid vnus ta-
 men flosculus cum floriferæ arboris compluri-
 bus, quid in simplici foliorum ambitu seminudus
 cum foliosiore, quid humi reptans floridulus pu-
 milio cum arboreo gigante, nisi vincendus, con-
 grediatur? Illa præterea mira nouitas quotidiano
 spectaculo pæne viluit, vt Sinensis rosa etiam re-
 cisa in vasculo aquæ pleno, atque adeo inter
 manus, si diutius habeatur, varios induat colores.
 Tanta est flori huic delectandæ mortalitatis ambi-
 tio. Illud autem esse causæ dixerim, cur idem etiam
 demessus colores mutet: quia superstes à vulnere
 floris anima, si præsertim aquæ humore, arborei
 succi vicario, foueatur, floreas particulas natiuo
 calore quò vehementius percoquit, eò efficit
 coloratiores. Quanquam ego, cum è binis rosis al-
 teram in aqua, in sicco alteram de industria non
 semel habuerim, experimento didici, pari progres-
 sione irrubuisse vtrunque, ac simul denique con-
 tabuisse. Vnde interpretari est, hisce floribus insiti
 humoris abunde esse, cum floridam vitam beatè
 tolerant succo suo. Et quisquam neget, rosarum re-
 ginam omnium Sinensem esse rosam, quæ gratis

Nat. histor.

l. 21. c. 7.

De Med. mat.

l. 4. c. 130.

Matthiol. in

Diosc. l. 3. c.

107. & l. 4. c.

130.

Etiam à reci-

sione varians

color.

Indicū pro-
verbium.

Genus tri-
plex.

colorum vicibus mirabilem in modum varians pulcherrimas sese transformat in facies reliquarum? Ut ipsa celsior atque arborea statura dominantis in cæteras rosæ argumentum sit. At enim odore caret. Hortis etiam vrbanis donantur è nostratibus rosæ unicolores, odore nullo probabiles. Cur igitur & amabilis & admirabilis non sit, quæ odoris vnius desiderium triplicis variantis coloris constanti miraculo compensat? Quin etiam inodora est magno documento, nimis lenocinantem oculis coloratam speciem sæpe fucum esse vanitatis. Iam verò mirum videri nemini debet, suis adeo Indis pulchrum esse hunc florem, ut, nato inde proverbio, inter homines pulcherrimus quisque Sinenfi rosâ pulchrior appelletur. Animaduerti per hosce annos, quibus ea primùm nostris floruit in hortis, triplici flores genere discriminari. Aliæ nanque arbusculæ florem edunt crispante foliorum compage densissimum, qui, cum totus hiascit, plerunque aliqua rubet ex parte; quia velut ex pluribus coagmentatus floribus particulatim panditur & coloratur: quique paulò, quàm congeneres cæteri, seriùs vernat; quia plenioris absolutio floris operosior est. Aliæ verò sparsim eminentibus inter crocos folijs rariùs comantem pariunt. Aliæ demum quinque foliorum simplici serie, medijsque crocis, turbinatam in figuram aceruatis, quatuor tantùm aut quinque pavoninum in apicem extantibus, pulchrè degenerem progenerant.

Ante

Ante hac semen flos hic ad maturitatem non pertulit: quia nondum, vt opinor, iustum incrementum ac robur arbuscula ceperat. Octauo tandem anno, Decembri mense ineunte, deprehendi perfectum in semen rosæ mediocriter foliosæ arbusculam profecisse. Quanquam, quæ simplicem fundit florem, hoc eodem anno, qui tertius illi à fatu est, semen quoque maturauit. Floris caput siue Folliculus, & semen. globulus pediculo adhærescens inter quinque florei calycis iam aridas foliaceas lacinias, ad eiusdem adulti calycis magnitudinem extumidus, eminulis puluinorum toris orbiculatim striatur, canaliculis in summa imaque parte stellatam in figuram coeuntibus: aridi præterea colore folij, qui ex viridi inclinat in flauum, decoloratur; breuique subalbidus pilo hispidus inhorrescit. At verò totus interior folliculus candicat. Sex circiter carinata loculamenta intercurfantibus membranulis discriminantur, quæ strias inter exortæ in duriusculam mediam cartilaginem coeunt. Intersepta membranis concaua pars, lanugine densa, longiuscula, & candida pubescit. Pediculi alba cuspis ad medium vsque folliculum pertinet, cui media cartilago adhærescit: huic semina ipsa numerosissima, rufula, minutula, rotundè longula, modicè incurua, & qua parte gibbum habent, pilosa, æqualis longitudinis petiolis albicantibus ac tenuissimis acutiore sui parte liratim adnectuntur. In vno tantum

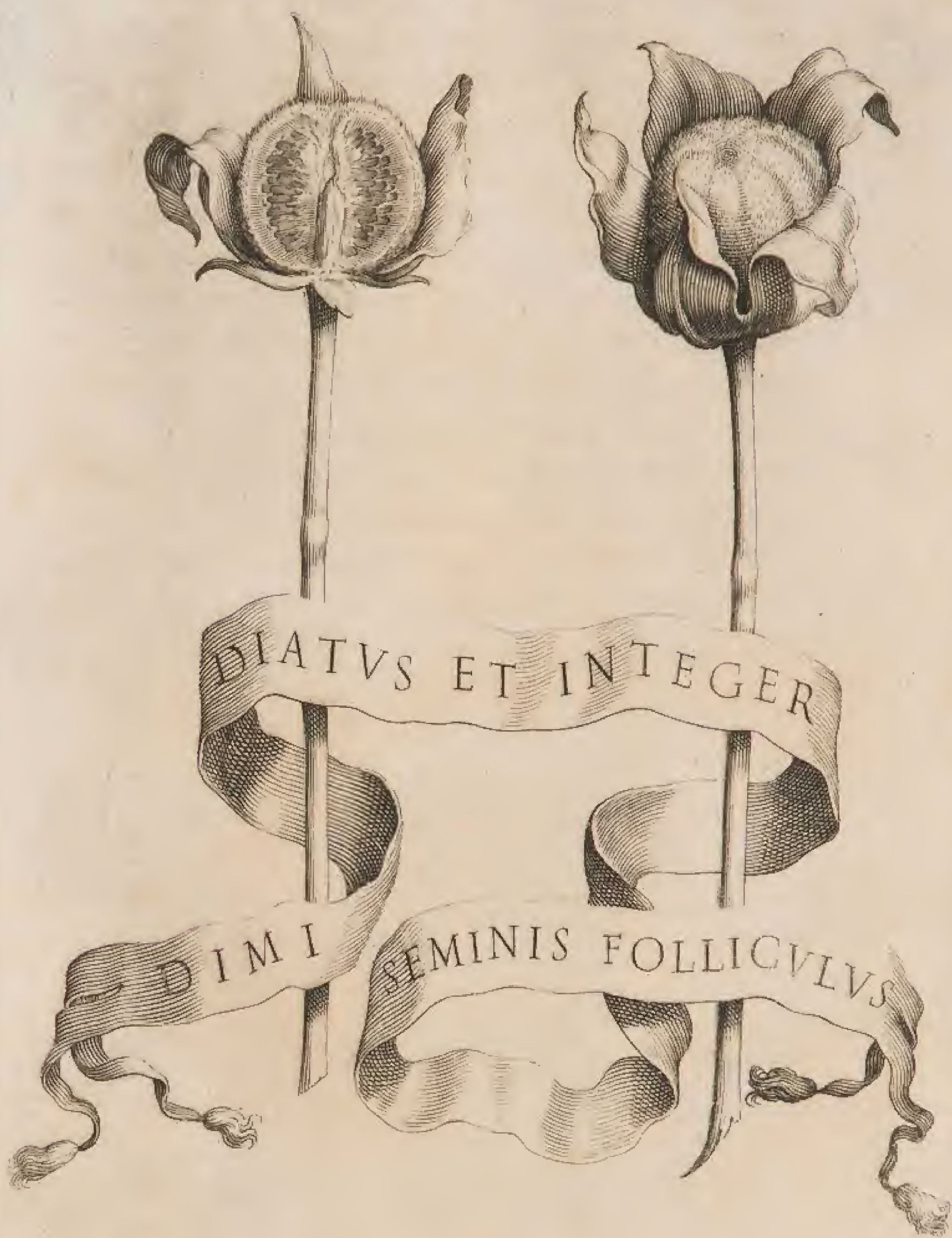

Seminis fa-
cies micro-
scopio re-
præsentata.

tum folliculo tria & sexaginta supra centum nu-
meravi, sex in loculos siue sinus pari ferè nu-
mero distributa. Verum ut minuscule rei quæque
pæne fugiat aciem oculorum, singulæ partes per-
spectæ exploratæque sint, eodem optico micro-
scopij tubulo minutissima semina inspecta faciem
hanc referunt. Magnitudine figuraque hædinos
ferme renes æquant: color ipsis est ex fuluo gilvus:
toto corpore sunt punctim pumicoso: circa gla-
bellum umbram pilis subalbidis, raris, inæqualiter
fruticantibus, dimidiatum digitum prolixis, in se-
tas aculeosue porrectis, horridè capillantur: ubi de-
nique in se reducta sinuantur, hilum exprimente
oblongo callo, nigricante, albida intercurrente
linea distincto, altera parte capitato, altera nonni-
hil exporrecto, definiuntur.

Iam

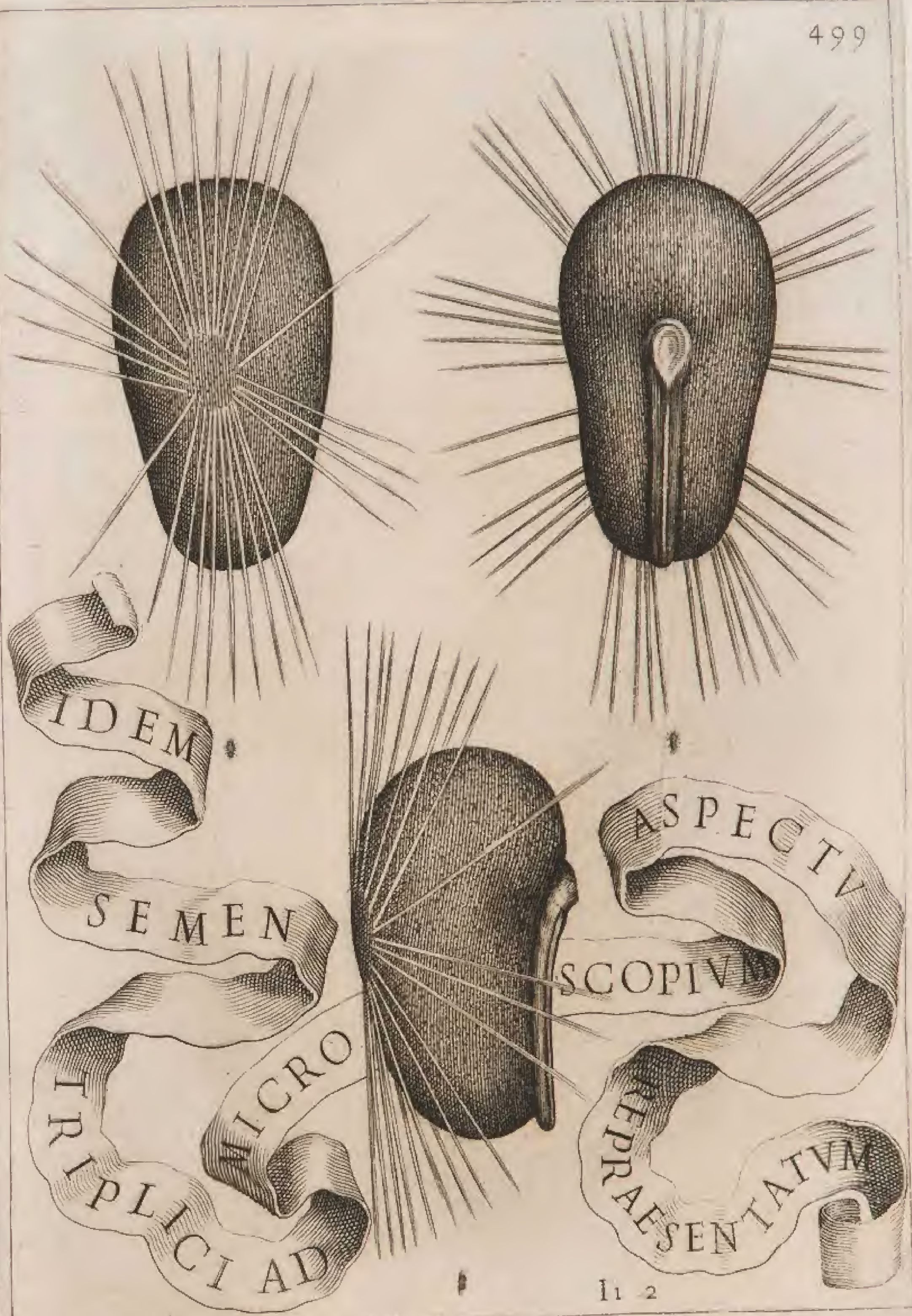

Iam verò ita præterea peregrinam arbusculam curamus. Ramosa luxurie siluescentem, ineunte Martio interlucata densitate, deputamus: emaciata cacumina intondemus. Vt autem reparata subinde sobole perennitati prospiciamus; non modò rosam hanc semine serimus, sed auulsos quoque resectosue materni cum corporis parte, nempe cum veteris portione trunci, nouellos ramos, atque ima parte ad morem ficulnei surculi nonnihil diffissos, in vnum alterumue palmum eodem mense depangimus: gemmis singulis vel binis è terra extantibus, quod de cacumine superest amputamus: refinata cera plagas obducimus. Ita semestri spatio radices, annuo flores elicimus. Virgas insuper stirpitus pullulantes aut nonnullis cum fibris decissas transponimus, aut à parente in terram demersas propagamus. Sed agedum, vt planè admirandum in huius rosæ versicolore pictura naturæ artificium peruideamus, floream picturam ipsam eruditi Lycei bono, idest philosophico in lumine collocemus. Et flores & fructus vniuersi commune hoc habent, vt, quandiu formam atque incrementum capiunt, paulatim varios transeant in colores. Prout enim insitus calor quotidie magis alimentum concoquit, humoremque siccitate variè temperat; ita colorum elicit subinde consequentium varietatem. Attamen varietas ista, quia lentiore transitu perficitur, minùs est

Discoloris
varietatis
philosophicæ
ratio.

obſeruabilis, minusque cum nouitatis, tum admirationis habet. Ad hæc in plerisque quæ floribus, quæ fructibus idem incremento corporis & coloris modus eſt: ſiue quod eſt ſtirpibus aliæ, quæ robuſtiore altrice vi vegetantur, dum partus ſuos natui caloris efficacitate cæteris perficiunt partibus, ſimul etiam ad vegeti coloris firmitatem ſtabili temperie afficiunt: ſiue quod in alijs calor imbecillior, humorem minus obſequentem naſtus, quam abſoluere temperaturam nequit, inchoatam relinquit, vnaque florem languide coloratum. At verò cum Sinenſis arbuſcula & mediocri calore, & humore ſit prædita tenui (vnde aquis eadem gaudet, & propter aquas in India feritur) adhuc impar concoctione valida humori ſpiſſando calor, eundem prius vbertim trahit, lateque diffundit ad florum partes congruenter explicandas: ſatis deinde conformatis adultifque floreis membris, totus in eo eſt, vt minus contumacem ſuccum magis magisque percoquat, eidemque perfectiorem temperiem gradatim inducat. Quare celeri notabilique varietate demum conſequitur candorem dilutum color purpureæ ardentior. Et ſanè decuit eum florem, qui argenteus regaliter vixerit, rogali funere ſplendide igneſcere. Ita flos formoſiſſimus, qui ad principatum candidatus naſcitur, ac roſeo
pu-

pudore modestissimus ad eundem iuuenescit, regia meritò consenescit in purpura.

Emendati, additique floribus odores.

CAPVT VII.

QVoniam vt oris, sic floris fatua est & inanima pulchritudo, cui bene anima non olet: ideo vel inodoros, vel fœtidos flores odorare, atque animare par fuerit beneficium atque miraculum. Hæc autem & floribus & colonis suavis erit odoraria disciplina. Prima Florum odor
è terræ medicamine fit ratio inodorandi, quæ colorandi fuit: cum scilicet ipsa, quæ conferitur, odoramentis terra medicatur. Sic poteris ouillum fimum ex aceto subactum soluto in puluerem moscho, siue zibetti ambariue liquore, alijsque odoribus temperare; vt è nutritio depacta germina oleto animam bene olidam trahant. Efficacius est ex odorato seu Seminū medicatione puluisculo, seu liquore medicamentum alterum, quo minuta ipsa semina biduo triduoque præparantur: quia, cum id non aliunde trahendum, sed ipsis intimum seminibus sit, vim habet ad agendum præsentissimam. Libet hîc ad felicissimæ fidei culturæ domesticum afferre experimentum. Fuit è nostris hominibus aliquis, eruditæ amœnitatis philosophicus Dædalus, qui calthæ Africanæ,

Odoraminū
immissione
in radices.

Infitione.

Bo. Bapt. Porta
Mag. nat. l. 3. c.
36.

Florum hu-
matione.

Constant. Po-
gonat. de Agric.
l. 11. c. 19.

quàm eleganter florentis, tam grauitè olentis, se-
mina in aquam rosaceam, infuso resolutoque mo-
scho bis odoratam, biduo præmacerarit: tum in
vmbra ficcata humi de more posuerit. Prioris
anni flos, natiua nondum graueolentia satis emen-
data, aduentitiam suboluit suauitatem. Eius flo-
ris semina pari ratione medicata, vt quæ insuauem
ac feram indolem prope iam exuissent, suauio-
rem proximo anno florem induxerunt. Huius deni-
que floris pariter conditum semen in foetum pul-
chrè degenerauit tam odore gratum, quàm facie
venustum: vt in Africano flore rosam simul, &
moschum olfaceres. Recentiores coloni (vt fama
est vulgatissima) stylo perforatis radicibus, im-
missisque aromaticis caryophyllis, coronariæ ver-
tonicæ & odorem & inodorantis odoramenti no-
men indiderunt: vt ea iam, veteri appellatione
antiquata, caryophyllus vulgariter nominetur. Pari
quolibet mangonio poterit peregrinis suauitatibus,
in radicum foramina insinuatis, caryophyllos effi-
cere odoratiores. Dicitur præterea, quemadmodum
coloris, ita odoris admiranda nouitas alienas in-
stirpes infititione transfundi. Sic centifoliam rosam,
inodora & fatua specie fallentem, suauissimo halitu
animabimus; si rosæ, quam ab anima odoratissi-
ma Moschatulam vocant, sæpius inseramus.
Nonnulli rosarum odorem ita rosis exaugent. Ip-
sarum radicibus implicatas roseas coronas simul
ado-

adobruunt: vt cæteras facile vincant rosæ, quippe
filix coronarum, victores ornantium. Cum igitur
halantibus è floribus iucundissimi florem spiritus
cognatæ radices ducant; cumque corruptis dein-
de, atque conuersis in amicum pabulum rosis alan-
tur: odoratiore anima ipsi partus impertiuntur.

Illud verò cuiuspiam penitus incredibile videatur, ab
assito fœtore odoriferas feliciùs prouenire delicias.

Fœtidis re-
bus assitis.

Testes tamen habeo odoris fœditate nobiles, & al-
lia & cæpas; quæ coronarias omnes herbas, & no-
minatim rosas, si iuxta inhumentur, Theophra-

De caus. plant.
l. 6. c. 28.

sto ac Didymo affirmantibus, suauius inodorant:

Apud Const.
Pogon. ibid.

siue quia, cum vnumquodque re sibi consimili
nutriatur ac delectetur, quicquid grauis halitus
circa est, olida hæc olera trahunt ac resorbent;
qua summotæ graueolentia, defæcatus floribus odor
acerrimusque relinquitur: siue etiam quia calida
exhalatione inhalata odorem exacuunt, & locum
exiccant. Siccis autem locis odoratiore omnia

proueniunt. Quapropter incoquente sole sicca-
nea Cyrene flores parit odoratissimos: Nilo sta-
gnante humida Aegyptus abortiua fœcunditate
fundit inolentes. Vtique adeo, vt oratorum, sic hor-
torum fœcunda siccitas & acutiùs & iucundiùs
olet.

Theophrast.
De hist. plant.
l. 6. c. 6.
Plin. Nat. hist.
l. 21. c. 4. 7.
c. 11.

Mutatae florum formæ.

CAPVT VIII.

Polydorus
Neruccius,

Q Vis hoc vnquam crediderit? ingens nostra etiam ætate miraculum, Proteus, in flosculis latet: necdum vllus inueniri potuit Aristæus, qui de florea illum latebra in publicæ cognitionis lucem satis extraxerit, nempe arcanam peruulgarit artem, qua flores, cum formatum foliorum numero insigniter aucti, vultum habitumque, variantis Protei more, demutent. Vidi ego sæpius Transtyberinis in hortis Polydori Neruccij, suis ipsis lectissimis floribus amœnioris viri, anniculas anemonas latifolias, nondum è fictili catilorum seminario in capaciora vasa translatas, vix paucis degenerantibus, adeo foliosæ amplitudinis, & iucundissimæ varietatis læta nouitate mirabiles; vt vna, spectatoribus vniuersis attonitis, ea voce plausit admiratio, in eo florum genere conspici posse conspectius aut mirabilius nihil. Cæterum concinnandi ad hoc miraculum seminis ars, luce dignissima, adhuc tenebras amat. Satorem enim, velut oraculum, cum aliquando consuleret curiosa & supplex amicorum obsecratio: liberaliter patefactæ artis arcanæ loco vocem illam retulit, diuini consilij tenacem, Secretum meum mihi. Ego vero

rò, ambiguis missis ambagibus apertè aio, accurato, quem præmonstraui, fatu, & perspicaci propitij sideris obseruatione fieri posse, vt semen Proteo mutabilius inusitatas in florum formas admirabili varietate degeneret. Vt autem numerosa foliorum serie stipatæ, amplificatæque anemonæ proueniant, semen legetur è floribus, qui præcoces inter ac ferotinos medij vernant. Hos enim neque frigoris, neque caloris inclementia præuitiat; sed benigna temperies ad felicissimum seminis educat prouentum. Quoniam verò ex his quoque nonnulli vel nullo, vel maligno exitu sementant; deflorescentium indoles obseruabitur: ac, deterioribus decussis, flos vnus aut alter è vegetioribus reseruabitur, cuius medium capitulum vastiùs intumescat. Consimili cæteri flores industria proficient: si, præcipuè amputatis præcocibus vniuersis calycibus, è tardioribus vnum efflorescere patiamur, in quem tota vis genitalis, & fœcunditas effundatur. Eueniet enim facilè, vt flos amplior aut foliosior niteat, & semen generosius in spem pulcherrimæ posteritatis existat. Solertissimi coloni probabilis vox est: Si floream quancunque plantam breui vernaturam, quintadecima luna, vel paulò ante, demesso floris germine, transferas, eidemque, dum comprehenderit, solem defendas; flos erumpet folioso conatu densissimus. Accepi, Germanum hominem, in hortensi cultione satis exercitatum, affirmare

foli-

Flores quo
artificio fo-
liosi.

solitum, fieri posse, vt simplici flore ignobilis atque inglorius caryophyllus multiplici foliorum ornatu nobilitetur; si trigesimum intra diem à diuinæ Matris in cælum assumptæ sextilibus ferijs eius caryophylli frutex in vase fictili, optima terra oppleto, deponatur, ac tepente loco ab hiberno frigore vindicetur. Sin generis eiusdem duo vel tria semina in ceræ tubulum, pinnaeue calamum, ima quàm summa parte laxiorem, inclusa solo committas: florem itidem foliosum elicies. Alia, & quidem artificiosè confusa, satio inter hortorum admiranda, spectacula speciosissimam tibi afferet floream Chimæram. Quod igitur de olerum miscellaneo satum Didymus tradidit, ad consimilem florum sationem sic traducito. Ouilli aut caprini fimi fabam, quamuis exiguam, subula excauato: diuersa deinde semina in ipsum cauum confertim indito: vbi tenerum & rarum finum substraueris, optimè cultum in solo parua scrobe demergito: tenuem terram superinijcito: leniter irrigato: vbi exire in folia semina cæperint, aquulam irrorato: assidue lætamen inspergito: post excitatum caulem vigilantiorem curam impendito. Sic è pluribus coalitum floribus amabile monstrum habebis. Proderit quoque ad hunc vsum binas vel ternas eiusdem stercoreis baccas contundere: varia cum ipsis semina permiscere: papyro detritoue linteolo inuoluta, & deligata defodere: reliquam denique diligentiam adhi-

*Apud Const.
Pogon. de Agr.
l. 12. c. 14.
Plin. l. 19. c. 12.*

hibere. Quòd si crispulæ placeant florum comæ, à Græco Florentino tradita de apio crispando ars ita transferatur ad flores. Ante in pila leuiter semina tundantur, atque cylindrus ipsis inducatur, quàm eadem inhumentur. Volubili enim compressione prætorto seminis meatu, conuolutus funditur flos, veluti flexo in spiram siphunculo tortilis aqua. Conducet fortasse nonnihil ad florum magnitudinem variandam animaduvertere, ex qua folliculi parte semina colligantur, & quo situ collocentur. Nihil sanè obest in floribus periclitari, quod certò euenire Columella testatur in cucurbitis. Nam graciles è tenui collo, vastiores è medio ventre collectum semen affert. Vt à satione iam ad infitionem transeamus, ipsa nominum monet affinitas. Angustiore igitur florem amplificabis, si floris amplioris frutici vel arbusculæ adiunctum pronuba maritet infitio. Sic ob animam suauissimam grandiore digna corpore Damasce-na rosa, quam delicato odoratoque vocabulo Muschatam seu Moschatulam appellant, si latiùs purpurantem aut albentem inferatur in rosam; à felici coniugio plenior habitioremque trahet formositatē, & florei paludamenti pompam ornatiùs ac fusiùs explicabit. Plura possunt ad florum formam demutandam perficiendamque in olerum arborumque mangonio iam vsurpata traduci, aut etiam noua solertis ingenio coloni excogitari. Pau-

Quo criski.
Apud Const.
Pagon. ibid. c.
23.

Quo variè
magni.

lib. 6. 3.

cap. 3.

ca nobis præmonstrasse sat est, vt (quod supra monui) florum studiosi ad nobiliorem culturam expergiscantur. Scio esse, qui liberalius quàm veriùs doceat, ad arbitrium docili cereaque esse indole teneros flores: &, sicut naturæ artificio inscripti nomina regum nascuntur, sic artis magisterio posse in seminali tyrocinio erudiri, vt facilè fiant è rudibus litterati. Scio etiam esse, qui, poëtica scilicet fide, de se illud affirmet:

*Vidi ego cultoris, medicato semine, flores
Versicolore coma nomina ferre sui.*

Verùm hæc iste somnia speciosa clausis, opinor, oculis vidit Parnassijs in hortulis, quorum flosculi fabellæ sunt. Nam quî fieri potuit, vt medicamine natas floreas litteras vnus poëta, nisi somnians, legerit: cum vniuersi tum veteres, tum recentes coloni super hac arte cæcutiant? Nimirum noui præco miraculi pro vero simile veri poëtico veriloquio, idest canoro mendacio, prædicauit. Est autem vero proximum, ausam fuisse imitatricem artem, quod artis magistra natura perfecit. Videmus nos quidem constanter ludentis naturæ manu complures flosculos iisdem semper discoloribus notis figurisque distinctos, easque à varijs qualitatibus, certa lege in semine ordinatis, existere intelligimus. Sed quamam ipsas arte natura in seminis perpusillo sinu ordinet, atque in versicolores de-

in-

inde ductus explicet, penitus ignoramus: hoc est
inscribendorum florum artificium compertum,
adhuc non habemus. Licebit sanè discolorēs in Quo litterati.
tulipæ flore notas & formas, non tamen ad hæ-
redes bulbulos transitorias aut perennes, utpo-
te non ab innata, sed aduentitia causa profectas,
exprimere; si (quemadmodum in floribus coloran-
dis indicauimus) innoxia incisio easdem bulbo
impresserit, atque altior pictura colorarit. Aliud Alexius Pe-
demon.
hîc habeo in floribus folijsque picturæ genus, ab
alijs præmonstratum, ostendere. Sal Ammonia-
cus, & candidi exiguum sacchari cum aceto te-
ritur in lapideo mortario; eaque intrita in vsum
asseruatur. Cum libuerit, cumque per florum
tempestatem licuerit; rosæ vel caryophylli folia,
sic cera glutinantur, ut æquata prorsus appareant:
prædicto deinde liquore litteræ, aut alia quælibet
signa præformantur: post horam, intra quam li-
quor ille siccescere solet, aurum argentumue in
bractæas tenuatum applicatur, & gossipio leuiter
apprimitur: eodem tandem absterfis, quæ non hæ-
rent, reliquijs, in floreo volumine aurea vel ar-
gentea legetur eruditio. Si velis aqua pingere si-
ue scribere, quæ quamuis acris, innoxia tamen
floribus sit; hoc modo facies. Sumes tibi gummi
Ammoniæ partes tres, Arabici partem vnâ,
sagapeni partes quatuor: omnia permiscebis, at-
que

que in aceto patieris esse, donec emollescant: deinde contundes, percolabis, seruabisque in vsus. Sic præterea non absimilem compositionem conficies. Gummi Ammoniacy vnciam vnā, Arabici vncias tres per horas quatuor & viginti aceto macerabis & emolles: adijcies flauī mellis quantum nucis magnitudinem æquat, & allij decorticati contusique caput vnum cum aloes hepaticæ momento: ea itidem commiscebis, atque aliquandiu ex aceto coques: exinde colabis, totumque bene succum exprimes. Sin autem is videatur liquidior, eundem recoques, donec iusto lentore spissetur: atque ita præparatum in vitreo vase custodies. Quando autem vti volueris, quæ fuerint obducendæ auro in floribus notæ, eo medicamine præducentur: vbi deinde ficcata, calidoque oris halitu satis humectata fuerint, auri bracteola penicillo aut gossipio applicabitur. Aliam

De subtil. l. 13. pingendi floris artem Hieronymus Cardanus tradit, ipso periculo exploratam. Ficulneo lacte in flore foliove arbitrariæ figuræ notæque præsignantur: vbi lac concreuit aruitque, lactea scriptura colorato puluisculo inspergitur, aut auri argentiue bracteola contingitur: siquid alibi superuacaneum hæserit, gossipij globulo decutitur aut detergitur. Ita prius adumbrata, præclarè signa eminebunt: ita floribus & folijs cum res, tum verba
non

non inutiliter mandabis . Sunt præterea , qui lacteum fici humorem oui albumine temperandum , aut vnum allij succum adhibendum existiment . Sed vtinam liceret arti natiuis atque indelebilibus notis flores inscribere , sicut licuit colorare . Tuam enimvero , Francisce , tuis tuorumque laudibus Princeps eminentissime , gentilem gloriam prædicaturi , iucundissimo nomine Barberino gloriosè inscripti nascerentur . Quid enim floribus iucundius , quàm eo nomine insigniri , quod ab amicis Urbanis Apibus profectum prorsus melleum est ? Quid verò etiam congruentius , quàm eius nomen floreis litteris commendari , qui cum eximia floreant litteratura , tum impensè faueat litteratis ? Verùm vnus fas est aut naturæ viribus , aut mendacijs poëtarum flores inscribere , & quodammodo erudire : vt regium pueri nomen in hyacintho , atque in vetitæ Flaminii Diali fabæ flore lugubres litteræ appareant . Attamen , quod ars nulla possit , virtus vestra perfecit : vt , si minùs flores , multò certè nobiliores hominum animi nominis Barberini cultu inscriberentur . Quanquam in obsequium vestrum arte felicior natura Barberinæ familiæ Barberinorum
insigne in
floribus . insigne , iuxta gloriæ , ac mellis diues , in floribus vniuersis quotidiano faciliq̃ lusu exprimit ; dum in ipsis Apes , volucris studio properantes , sistit . Hoc ego naturæ miraculum dum ali-

Meliſſæ, ac
Florillæ fa-
bula.

quando contemplarer attentius, gauderemque eſſe non poſſe mellificium ſine ſtemmate Barberino, quo flores ipſi exornantur: eruditam mihi fabellam, nempe veteris Apum erga flores amoris originem in Barberinos Principes voluntas propenſior ſic ſuggerebat. Meliſſam & Florillam, filias gemellas, vno ſuſcepere partu parentes fœcundiſſimi, Cælum ac Tellus. Illæ cum genere, tum benevolentia coniunctiſſimæ, ſtudijs tamen longè diuerſis diſſidebant. Florilla enim florum, quos amore magis quàm nomine complectebatur, colendorum ſtudioſa, floriferi cultus inuentricem Floram ſedulò ſectabatur; & eiufdem elegans imitatrix, amœnitatum omnium delicijs florentiſſimos hortos ſibi extruxerat, quos diligentia inſatigabili excolebat. Ex illa deinde ad omnis ætatis, noſtræque præſertim, principes viros ſuauiſſimæ huius culturæ nobile ſtudium propagatum eſt. Meliſſa verò muſici diligens & perita concentus, atque adeo inter Muſas frequentiſſima omnibus beatam numeris muſicè agebat ætatem. Hæc aliquando Muſarum familiarem chorum, ipſumque choragum Apollinem ad ſororis hortos congruentis voluptatis ergo inuitavit ac deduxit. Floridorum enim Præſides ingeniorum ſimillimos hortorum flores amant; nec libentius in Parnaffia ſcabritie, quàm in hortenſi amœnitate, commorantur. Omnibus igitur humanitatis officijs, hoc eſt pluribus animi, quàm terræ, floribus

bus à Florilla excepti hospites mirari amœnitatem loci, nempe Regiam voluptatis: areolarum ingeniosos errores, idest implicandis quâ pedibus quâ oculis amabilem labyrinthum: florum, ad sui commendationem inuitantium, discolorem risum, atque odorata suspiria: aurarum, leui spiritu graues æstus difflantium, iucundè frigidulas blanditias: silularum, motu sibiloque annuentium, opacas illecebras: fonticulorum, liquida lætitia diffluentium, trepidos lusus: auicularum, tinnulis voculis argutantium, canora gaudia: cæli, semper vernantium hortorum delicijs plaudentis, ridibundam serenitatem: medijs denique magnificentissimi domicilij iure, gemmeum nitorem. Decet enim circumfusus florum radijs non alium solem esse, nisi gemmas. Hæc diu demiratus hospes ille doctissimus cœtus amicam demum nobilemque se recipit ad vmbra. Eminentat editiore in loco annosa Laurus ingentibus ramis cum ad opacandum, tum etiam ad coronandum eruditum chorum diffusa. Inde cum in totam hortorum pulcherrimam speciem liberior excurreret prospectus: Tuæ, inquit Apollo, partes hîc Melissa desiderantur; vt & lectissimis sororis floribus, & nostris auribus canoræ laudationis iucundissimam auram aspires, siue vt flores gemines: neque enim plures Florilla serit, quàm tu loquaris. Tunc enim uero repentè natæ in pudibundis genis tacitæ rosæ oris flexanimi vocales flosculos promiserunt. Igi-

Florilla in
flores :

Melissa in
Apes,

tur numerosè cymbaliffans (cymbalum enim fortè gestabat) suauissimam cæpit vocem in florum laudes eliquare . Mellito Melissæ cantu canora Musarum & Apollinis oracula conticuerunt : pennatas filiarum Sirenas cantitare dispuduit, intentoque silentio dulciorem condiscere modulationem decuit: per florem Elysium vagulæ aurarum animulæ, repente attonitæ, suspenderunt volaticum lusum, blandumque murmurillum : ipsi suis delectati laudibus flores ridentia decenter oscula diduxerunt . Sed nulli suauior atque potentior , quàm Florillæ , florum laudatrix accidit cantilena . Etenim illa vocali dulcedine sensim sine sensu colliquescens ac dilabida cæpit sibi deficere, dilectosque in flosculos deflorescere atque transfigurari . Vidisses primò pedum lacteolos ac tenellos digitos in totidem florea paulatim germina formoso languore colorari: vidisses conantis pedes attollere, actis repente radicibus, plantas humi adhærescere , dixissesque plantarum illis nomen tum maximè conuenire . Vsq̃ adeo sua cuique voluptas Circe est . Altissimè pupugere posthumi sororis flores Melissæ corculum . Quare , confestim abiecto cymbalo , mutatoque stridulum in gemitum cantu , Florillam in flores abeuntem irritò complexu moratura non accurrit, sed aduolauit : ac simul in corporis mutationem æquè prodigiosam nescia properauit . Nam summæ manus pedesque scatere primùm Apibus cæ-

pe-

perunt: tota denique in volatile Apum examen
dissipata est. Nimirum ad sororis complexum pro-
peranti multas amor addidit alas. Mansit autem,
mutato etiam corpore, studium erga consanguineos
flores hæreditarium; statimque ad illos nouellæ
Apes, alatæ scilicet Melissæ, prouolarunt: vt, quan-
do vno humanoque non liceret, innumerabili mel-
lificoque ore floeos sororis vultus Melissa iam
multiplex oscularetur. Mirandum itaque non est,
tam auidæ, tam suavis osculationis saluam esse mel.
Deflerunt Musæ, Apollo defleuit nobilissimas so-
rores, à voluptatis amorisque funere noua facie,
sibi ipsis superstites, & amissas tamen. Decuit sa-
nè pulcherrimos, quippe natos è Nympha,
flores sapientissimi cœtus pretiosis lacrymis prius
irrorari. Decuit etiam meram suauitatem elabo-
raturas Apes, vtpote Melissas suauissimas, mellitis
oculis lacrymatum rorem prælibare. Sed mutus
oculorum dolor vocalem chorum diutius non de-
cebat. Ergo quæ crotali, quæ fistri, quæ reliquæ
sonoræ suppellectilis lamentabili plausu vocis que-
rimoniam geminantes mœstissimæ Musæ, musicæ
nimirum Præficæ, funebri nœnia suauiter obstrepe-
bant. Iucundissimus æris numerosi tinnitus no-
uas Melissas, veteri musices amore inextincto, huc
illuc displicatas in eum locum, vnde sonus emitte-
batur, conuocauit. Quare Musis imminentem ad
Laurum denso examine conuolantes glomerato

partim agmine in speciem vuae summo è ramo penderunt; partim mirabili sese ordine atque ordine librarunt. Etenim complures ouatum in orbem confertim dispositæ tres in triangulum pendulas coronarunt. Tum verò in illo lætissimo prodigio futuram felicitatem præuidens certissimus interpretes Apollo, Accipio, inquit, omen, gratoque oraculo promulgo. Veniet illa tandem ætas, veniet, qua Musarum volucres mihi charissimæ, Barberinæ Apes, virtutum omnium florem, ab ingenito amore sibi cognatum, gloriosa sedulitate delibantes, mea in Lauro, sapientiæ imperijque coronamento, nobilissimæ posteritati suæ nidificabunt, vtilitati publicæ mellificabunt. Vix ea felicibus quidem, at fugacibus verbis auguratus; vt Barberinæ gentis domicilium in perenni Romanæ gloriæ viriditate æquè stabile futurum, ac Troianis aduenis in Latio fuerit, mansuris notis præsignificaret; coronariæ ac triumphalis Lauri trunco celebrem Aeneæ vocem inscripsit, Hic domus.

Aeneid. 7.

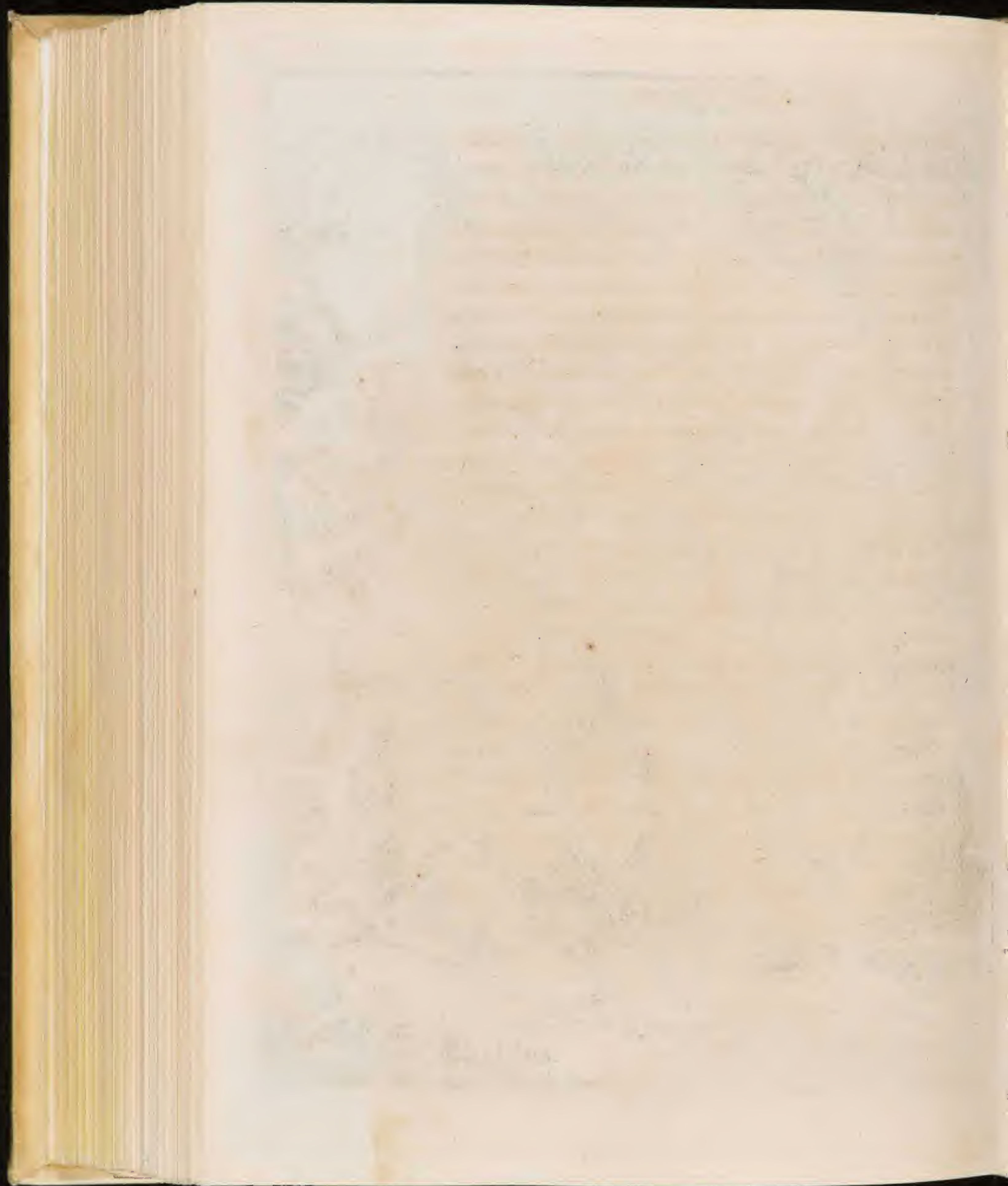
Quod

Petrus Boretti? Cort. delin. 12. Federic? Gruter incid.

Quod igitur laurea semper in vmbra splendide^{Barberina gloria.} habitauit Barberinorum examen Heroum, nunc, vt cum maximè, tum morum, tum sapientiæ, tum imperij suauitate sese Lauro dignissimum ostendit. Nobis enimvero illud bene ac beatè contigit, vt in tribus Barberinis fratribus Francisco Antonioque Cardinalibus, Thadæo Vrbi Præfecto & Principe Prænestino, collecta maiorum decora intueamur, amemus, & colamus: vtque fratres eosdem in illustrissimo auro-
rum examine, tanquam gentiles tres Apes, maximè conspicuos hoc à vulgaribus Apibus distare fateamur, quòd illæ regem vnum habent, hi regia omnes indole cum Patruo ter maximo, **VRBANO VIII.** & sapienter & feliciter imperant. Te verò, Francisce, regiam in primis Apem flores mei experti sunt, ad quos singulari beneficio cohonestandos purpuream maiestatem istam, aureamque opulentiam inclinasti. Tuo illi auro debent, siquid nitent: ac sese totos tibi obstrictos laxatis officiosum in risum osculis eloquenter contestantur. Quis alterum præterea Antonium Pontificis fratrem, è Vaticanæ purpuræ flore pietatis eximiæ mel colligentem, velut Apem prudenter sedulam, non suspiciat? Nostræ demum ætatis felicitas est, in orbis terrarum regnatrice Vrbe Urbanam Apem tam suauiter dominari; vt è Vaticano culmine suauissimæ indolis nectar,

poë-

poëtica mella diffundat. Licet per liberalem profundentis Urbanitatem, libetque per insitam omnibus suauitatis auiditatem aliquid melleæ poësis delibare: quin etiam omnino decet è floribus, mirabili naturæ lusu, properatoque gaudio hieme vernantibus, natum, atque in carmina eliquatum mel ad hanc florum commentationem, ab insulso scriptore insuauem, extrema manu condiendam, corriuare. Quam enim longius meum volumen complecti non potuit, hanc breuissimi epigrammatis fauus dulcedinem includit. Sic igitur eadem & auribus & animis planè mellea fluit.

Ex Poëmat.
Meph. Card.
Barb. nunc
VRBANA VIII

Veris opes varios flores mirata superbit

Purpureas inter cana Pruina rosas.

*Ver queritur: mærensque, meos cur, inquit, honores,
Floriferumque rapis tu mihi Bruma decus?*

Tu quoque, Bruma refert, glaciem furaris, in æstu.

Vt sint vina magis grata, niuesque rapis.

Parcite iurgari, clamat Solertia: per me

Nix æstate riget, florida vernat Hiems.

Consiste in melleo carmine Florum Liber. Metam suauitatis & gloriæ attigisti. Nullus enim Florum Culturæ fructus suauior, finisque nobilior, quàm, præter morem supraque votum, ex Apum Rege mellificium.

L A V S D E O.

INDEX RERVM.

A

A <i>Cacia Indica</i> Cultu- ra	371	<i>Rubra</i> .	175
<i>Descriptio</i>	209	<i>Rubra albo virgata</i> .	ibid.
<i>Adonis horti</i> .	5	<i>Rubra medijs lacinijs vi-</i> <i>rens</i> .	177
<i>Adriani Spigelij inuentum flo-</i> <i>reum</i> .	434. & seq.	<i>Subrubens viridi umbili-</i> <i>co</i> .	ibid.
<i>Alcinoi horti</i> .	5	<i>Subrubicunda comam col-</i> <i>ligens</i> .	ibid.
<i>Aldobrandinorum horti</i> .	88	<i>Subrubicunda comam ex-</i> <i>plicans</i> .	ibid.
<i>Anastasius de Vetera</i> .	396	<i>Tota viridis</i> .	ibid.
<i>Andreae Capranica disputatio</i> <i>hortensis</i> .	442	<i>Trium colorum</i> .	176
<i>Anemone latifolia</i> .	174. 179	<i>Violacea</i> .	177
<i>Anemone tenuifolia</i> .	173	<i>Anemones abortus vt impe-</i> <i>diendus</i> .	333
<i>Alba rubro circundata</i> .	176	<i>Apricatio</i> .	330
<i>Alba rubro umbilico, coma</i> <i>bicolori</i> .	178	<i>Caries eradenda</i> .	335
<i>Albicans</i> .	175	<i>Diuisio</i> .	ibid.
<i>Cinnabari albisque maculis</i> <i>bicolor</i> .	ibid.	<i>Exemptio & custodia</i> .	256
<i>Coccinea folijs conuolutis</i> .	ibid.	334	
<i>Flammea</i> .	178	<i>Genus multiplex</i> .	173
<i>Lactea</i> .	175	<i>Inuolucrum, cum trans-</i> <i>mittitur</i> .	300
<i>Miniata diluto colore</i> .	ibid.	<i>Latifoliae ac tenuifoliae di-</i> <i>scriminae radicibus</i> .	174
<i>Miniata saturo colore</i> .	ibid.	<i>Luxuries coercenda</i> .	334
<i>Purpurea flore holoseri-</i> <i>co</i> .	178	<i>Nomina varia</i> .	173
<i>Quinque colorum</i> .	176	<i>Rigatio</i> .	331
<i>Rubore saturo fusca, albo</i> <i>distincta</i> .	177	<i>Satio</i> .	327. & seq.
			Sa-

Index Rerum

<i>Satio menstrua noxia.</i>	332	<i>Sepimentum.</i>	18
<i>Semen quod optimum, &</i>		<i>Situs.</i>	16. & seq.
<i>quando colligendum se-</i>		<i>Areolarum magnitudo.</i>	22
<i>rendumque.</i>	337. 507	<i>Semita</i>	41. 42
<i>Sterilitas ut emendanda.</i>	332	<i>Tutela lateritiæ.</i>	39
<i>Tenuifolia discrimina è</i>		<i>Arma hortensia.</i>	57. & seq.
<i>folijs.</i>	179 & seq.	<i>Armerius flos.</i>	190
<i>Tutamentum.</i>	331	<i>Artis & Naturæ concertan-</i>	
<i>Angues arcendi ab hortis.</i>	277	<i>tium fabula.</i>	468
<i>Anserum encomia.</i>	44	<i>Icon.</i>	477
<i>Triumphalis pompa.</i>	ibid.	<i>Insitum admirandum.</i>	472
<i>Apes è floribus artificiosè con-</i>		<i>Ascarides terrestres.</i>	284
<i>textæ.</i>	426	<i>Asphodeli albi & flauï cultu-</i>	
<i>Aprilis flores.</i>	157. 165. 183.	<i>ra.</i>	342
	185. 195.	<i>Descriptio.</i>	184. 185
<i>Apum Barberinarum enco-</i>		<i>Attali horti.</i>	5
<i>mia.</i>	375. 376.	<i>Aues ab hortis ut arcendæ.</i>	277
<i>Aqua florum stillatitia.</i>	438		
<i>Aquæ irriguæ delectus.</i>	246		
<i>Aquaticorum florum cultu-</i>			
<i>ra.</i>	372. & seq.		
<i>Aquauiuarum horti.</i>	87. 113		
<i>Arbor vitæ.</i>	379		
<i>Arboris coralij cultura.</i>	380		
<i>Descriptio.</i>	ibid.		
<i>Icon.</i>	381		
<i>Arcula ad flores procul mit-</i>			
<i>tendos.</i>	299. & seq.		
<i>Arce colendis floribus accom-</i>			
<i>modæ Apricitas.</i>	17		
<i>Aqua irrigua.</i>	18		
<i>Figura.</i>	ibid.		
<i>Forma varia.</i>	24. & seq.		
<i>Linearis pictura.</i>	22		
<i>Planities.</i>	17		

Index Rerum

<i>Bipalium hortense</i> .	57	<i>Capsulae multiplicis ad flores</i>	
<i>Blattæ ab hortis ut dimouen-</i>		<i>transmittendos descri-</i>	
<i>de.</i>	291	<i>ptio.</i>	299. 427. & seq.
<i>Bruchi fabula.</i>	49. & seq.	<i>Icon.</i>	431
<i>Icon.</i>	55	<i>Caryophyllorum admiranda.</i>	447.
<i>Bruxellenses horti.</i>	85		464. & seq.
<i>Bulborum nostratium, exter-</i>		<i>Alligatura & incisio.</i>	350
<i>norum, adnatorumque</i>		<i>Cultura.</i>	346. & seq.
<i>exemptio.</i>	252. & seq.	<i>Discrimina.</i>	189
<i>Erutorum cura</i>	255	<i>Educatio</i>	347
<i>Liliaceorum à blattis de-</i>		<i>Florea continuatio.</i>	349
<i>fensio.</i>	291	<i>Insolatio.</i>	351
<i>Reponendorum cella.</i>	255	<i>Locus satius.</i>	350
<i>Tenerorum & carnosorum</i>		<i>Propagatio.</i>	347
<i>custodia.</i>	257	<i>Putatio.</i>	350
<i>Burghestorum horti.</i>	88	<i>Satio duplex.</i>	346
		<i>Translatio.</i>	350
		<i>Casertani horti.</i>	87. 113
		<i>Cassianus à Putco.</i>	389. 440
		<i>Cerasi flore multiplici cultu-</i>	
		<i>ra.</i>	370
		<i>Descriptio.</i>	204
		<i>Christus hortulani specie.</i>	8
		<i>Iubet flores considerari.</i>	9
		<i>Chymia florea.</i>	451
		<i>Cisternani horti.</i>	90
		<i>Cisternani horti quadrans.</i>	217
		<i>Cistula inaequales tres pro Co-</i>	
		<i>lono.</i>	64
		<i>Cochleæ ut arcendæ ab hor-</i>	
		<i>tis.</i>	282
		<i>Colchici cultura.</i>	312
		<i>Descriptio.</i>	141
		<i>Coloni hortensis instrumen-</i>	
		<i>ta.</i>	57. & seq.
		<i>Ll</i>	<i>Par-</i>

C

<i>C Aduci floris fultura.</i>	248
<i>Caëtani Ducis confi-</i>	
<i>tio.</i>	215
<i>Caëtanorum horti.</i>	90
<i>Caius siue Caius, planta.</i>	
<i>cum icone.</i>	385. 387
<i>Calathus floriger triplex cum</i>	
<i>icone.</i>	401. & seq.
<i>Caloris à floribus defendendi</i>	
<i>modus.</i>	245
<i>Caltha palustris.</i>	373
<i>Canis hortensis.</i>	44
<i>Quomodo importunus.</i>	257
<i>Cantbarides hortis incommo-</i>	
<i>de.</i>	289
<i>Vt exigendæ.</i>	ibid.
<i>Caprarolæ horti.</i>	89

Index Rerum

Partes. 45. & seq.
Colores arbitrarij floribus ut
inducantur. 458
 & seq.
Quibus e causis existant. 467
Columnæ floribus immitten-
dis perforatæ descriptio. 413
Icon. 415
Coralij arbusculæ descriptio. 380
Icon. 381
Cornelij Card. horti. 87
Coronæ imperialis cultura. 312
Descriptio. 142
Cribræ varia pro Colono. 64
Croci cultura. 312
Descriptio. 141
Cucurbitarius vermis. 284
Cultellus hortensis. 61
Cyclamini cultura. 324. & seq.
Genera. 167
Nomina. *ibid.*

D

D *Ecembris flores.* 151
Deplantandi Belgicum
instrumentum. 61
Diocletianus ex Imperatore
olitor. 8

E

E *Mmanuel Suertius.* 73
Epicurus inter flores
philosophus. 5

Erucæ deprehendenda & arcen-
dæ ratio. 48. 279
Fabula. 49. & seq.
Icon. 55
Estenses horti. 89
Excubitor hortensis. 44
Exherbandi modus. 243
Eystadienses horti. 86. 439

F

F *Abius Columna* 13
Fabius Sergardius. 50
Fabritius Sbardonus. 146
 407. & 427.
Fabula Floræ Lunam consu-
lentis, cum icone 227
 & seq.
Limacis & Erucæ, cum ico-
ne. 49. & seq.
Melissæ & Florillæ, cum
icone. 514. & seq.
Naturæ atque Artis con-
certantium, cum ico-
ne. 468. & seq.
Telluris perorantis, cum
icone. 84. & seq.
Farnefiorum horti Parmenses
& Romani. 87. 88
Februarij flores. 151. 152. 161
Federicus Cæsius. 14. 15
Felis arcendæ ab hortis ra-
tio. 258
Felis optima forma. 269
Ferdinandus Imperatus. 437
 Fi.

Index Rerum

<i>Ficilium conferendorum ratio.</i>	237	<i>Vt exquirendi locis silue-</i>	
<i>Fimi consideratio.</i>	79. & seq.	<i>tribus.</i>	298
<i>Genera.</i>	79	<i>Vt foliosiores efficiendi.</i>	507
<i>Maturitas.</i>	82	<i>Vt inodorandi.</i>	503
<i>Spargendi tempus.</i>	ibid.	<i>Vt irrigandi.</i>	47. & 245
<i>Vsus.</i>	ibid.	<i>Vt litteris inscribendi.</i>	511
<i>Flora siue Florentia nomen.</i>		<i>Vt multiplicandi.</i>	295
<i>sacrum veteris Romæ.</i>	7	<i>Vt pingendi notis.</i>	511. & seq.
<i>Florea pictura.</i>	424. & seq.	<i>Vt præsignandi.</i>	296
<i>Moles.</i>	407	<i>Vt procul accersendi.</i>	293
<i>Floreæ rei amatores.</i>	5. & seq.	<i>Vt propagandi.</i>	294
<i>Scriptores.</i>	12. & seq.	<i>Vt properandi.</i>	241. 445
<i>Floreum conuiuium.</i>	90	<i>Vt reseruandi ad semen.</i>	294
<i>Opus mustuum.</i>	423	<i>Vt retardandi.</i>	447
<i>Flores bulbacei plerique, aut</i>		<i>Vt transmittendi.</i>	299
<i>hyacinthi, aut narcissi.</i>	100	<i>& seq.</i>	
<i>Colonia cur prænosceri.</i>	99	<i>Vt variè magni efficien-</i>	
<i>Complures indiscreti.</i>	ibid.	<i>di.</i>	509
<i>Dei imagines.</i>	8	<i>Floribus aræ sacræ ornan-</i>	
<i>Quare insulsi, venenati,</i>		<i>de.</i>	47
<i>inodori.</i>	93	<i>Bestiola infesta vt abigen-</i>	
<i>Quibus mensibus ferendi.</i>		<i>de.</i>	279. & seq.
	219. & seq.	<i>Colendis quæ aræ accom-</i>	
<i>Qui seorsum, qui permistè</i>		<i>moda.</i>	16. & seq.
<i>ferendi.</i>	214	<i>Folia non detrahenda.</i>	250
<i>Quo semine ferendi.</i>	295	<i>Longè mittendis capsula</i>	
<i>Vt conglutinandi.</i>	434. & seq.	<i>opportuna.</i>	427. & seq.
<i>Vt conseruandi.</i>	433	<i>Serendis quæ sidera ob-</i>	
<i>Vt continuandi.</i>	448	<i>seruanda.</i>	222. & seq.
<i>Vt crispandi.</i>	509	<i>Seruandis vasa idonea.</i>	407
<i>Vt digerendi in volumi-</i>		<i>& seq.</i>	
<i>na.</i>	436	<i>Terra aptissima.</i>	75
<i>Vt eligendi in hortis alie-</i>		<i>Florum admiranda.</i>	444
<i>nis.</i>	296	<i>Aqua stillatitia.</i>	438
		<i>Aquaticorum cultura.</i>	372

Index Rerum

<i>Arbitraria tempestiuitas.</i>	445
<i>Arbitrarij colores.</i>	458. & seq.
<i>Arcana cultura.</i>	441
<i>Caducorum fultura.</i>	48
& seq.	
<i>Componendorum ratio:</i>	47
<i>Conditura.</i>	438
<i>Contrectatio cauenda.</i>	249
<i>Cultura à veteribus Phi-</i>	
<i>losophis & Regibus v-</i>	
<i>surpata.</i>	4. & seq.
<i>Cur Flora.</i>	10
<i>Homine ingenuo digna.</i>	4
<i>Fasciculi artificiosi cum</i>	
<i>icone.</i>	396. & seq.
<i>Imitatio multiplex.</i>	438
& seq.	
<i>Legendorum ratio ac tem-</i>	
<i>pestiuitas.</i>	47
<i>Numerus recensendus.</i>	212
<i>Patria prædiscenda.</i>	ibid.
<i>Recisio vt vsurpanda.</i>	249
<i>Seminarium.</i>	43
<i>Sepimentum.</i>	18
<i>Seruandorum lex.</i>	243
& seq.	
<i>Structura multiplex.</i>	395
& seq.	
<i>Tinctura aptissima.</i>	459
<i>Vasa.</i>	63
<i>Vsus in mensis.</i>	438
<i>Fœtidis rebus assitis flores odo-</i>	
<i>ratiores.</i>	505
<i>Folia post flores non detrahen-</i>	
<i>da.</i>	250

<i>Qua cura custodienda.</i>	251
<i>Forficula vermes vt capian-</i>	
<i>tur.</i>	284
<i>Formicarum abigendarum ab</i>	
<i>hortis ratio.</i>	285. & seq.
<i>Fraga Canadana.</i>	379
<i>Franciscus Castellus.</i>	428
<i>Franciscus Hernandus Medi-</i>	
<i>cus.</i>	14
<i>Frigoris arcendi à floribus mo-</i>	
<i>dus.</i>	244
<i>Fritillariæ cultura.</i>	317
<i>Descriptio.</i>	149
<i>Nomina varia.</i>	ibid.

G

G <i>Allica crates ad florum</i>	
<i>consitionem accommo-</i>	
<i>da.</i>	233
<i>Gelsimini cultura.</i>	352
<i>Descriptio.</i>	193
<i>Etymon.</i>	ibid.
<i>Gelsimini Americani cultu-</i>	
<i>ra.</i>	359
<i>Descriptio.</i>	195
<i>Arabici cultura.</i>	357
<i>Descriptio.</i>	194
<i>Hispani candido flore sim-</i>	
<i>plicis cultura.</i>	353
<i>Descriptio.</i>	193
<i>Hispani multiplicis cultu-</i>	
<i>ra.</i>	357
<i>Descriptio.</i>	194
<i>In-</i>	

Index Rerum

Indici flauī odorātissimi cul-
tura. 390. & seq.
Descriptio. 389. & seq.
Icon. 393
Indici maximi flore phœni-
ceo cultura. 361
Descriptio. 196
Icon. 199
Genistæ flore albo cultura. 370
Descriptio. 205
Gonzagarum Ducum horti. 86
Granadillæ cultura. 351
Descriptio. 190. & seq.

H

H *Enricus Coruinus.* 241
Heraclion, aquaticus
flos. 372
Homines in floribus expres-
si. 156
Horatius Grassius è Societate
Iesu. 408
Hortensia arma. 57. & seq.
Horti Babylonici pensiles. 7
Dicti Paradisus. 5
Quibus adamati. ibid. & 8
Horti insigniores Europæ. 85
Balnearia. 89
Bruxellenses Brabantino-
rum Ducum. 85
Byzantini Othomanorum. 85
Caprarolæ. 89
Casertani Principis Aquai-
uæ. 87

Cisternani Caëtani Ducis. 90
Eystadienses. 86
Florentini Magnorum
Ducum. 87
Mantuanī Gonzagarum Du-
cum. 86
Parisienses Gallorum Re-
gum. 85
Parmenses Farnesiorum Du-
cum. 87
Romani Aldobrandinorum. 88
Barberinorum. 89
Bentiuolorum. ibid.
Burghesiorum. 88
Card. Cornelij. 87
Farnesiorum. 88
Ludouisiorum. ibid.
Matthæiorum. ibid.
Mediceorum. ibid.
Perettorum. ibid.
Card. Pij. ibid.
Pontificum. 89
Salisburgenses. 86
Tiburtes Estensium. 89
Toletani Regum Hispano-
rum. 85
Tusculani Principum pluri-
morum. 89
Viennenses Caesarum. 86
Hortorum cura sapientibus lau-
data. 9
Forma varia. 24
Inequalis. 35
Labyrinthæa. 37
Oblonga quadrangula. 27

Octo-

Index Rerum

<i>Octogona.</i>	31	<i>... dus.</i>	166
<i>Ouata.</i>	33	<i>Orientalis.</i>	160
<i>Quadrata.</i>	25	<i>Peruanus.</i>	164
<i>Rotunda.</i>	29	<i>Poëticus.</i>	154
<i>Hortorum hostes maiusculi.</i>	257	<i>Polyanthes multiformis.</i>	162
<i>Minuti.</i>	278	<i>Racemosus multiplex.</i>	ibid.
<i>Seminarium.</i>	43	<i>Roseus multiplex.</i>	ibid.
<i>Hyacinthi cultura.</i>	319. & seq.	<i>Sannesius comosus, siue cu-</i>	
<i>Descriptio.</i>	159. & seq.	<i>pressinus.</i>	165
<i>Multicolor varietas.</i>	159	<i>Subrubens.</i>	161
<i>Nomen anceps & va-</i>		<i>Subviridis foliosus.</i>	162
<i>rium.</i>	158	<i>Violaceus dilutis maculis di-</i>	
<i>Nota.</i>	158. & seq.	<i>stinctus.</i>	161
<i>Hyacinthus albus bruma-</i>		<i>Violaceus polyanthes caule</i>	
<i>lis.</i>	160	<i>foliato.</i>	ibid.
<i>Albus serotinus polyan-</i>		<i>Hyenæ pellis, florum tutela.</i>	293
<i>thes.</i>	161		
<i>Anglicus siue Belgicus sero-</i>			
<i>tinus, ceruleus, candidus,</i>			
<i>rubellus.</i>	163		
<i>Botryodes inodorus, candi-</i>			
<i>dus, & rubellus.</i>	165		
<i>Odoratus.</i>	164		
<i>Ceruleus dilutior, rosmari-</i>			
<i>no concolor.</i>	162		
<i>Odoratus præcox.</i>	160		
<i>Maior odoratissimus By-</i>			
<i>zantius.</i>	161		
<i>Cineraceus.</i>	ibid.		
<i>Cyaneus præcox.</i>	ibid.		
<i>E cyaneo fuscus & crispus.</i>	ibi.		
<i>Hispanus obsoletior.</i>	163		
<i>Serotinus.</i>	ibid.		
<i>Ianuarius.</i>	162		
<i>Indicus tuberosus candi-</i>			

I

I <i>Mbricis ferrei extractori</i>	
<i>forma & usus.</i>	69
<i>Icon.</i>	71
<i>India Barberinis hortis tribu-</i>	
<i>taria cum icone.</i>	375. & seq.
<i>Indicæ stirpes in hortis Barbe-</i>	
<i>rinis.</i>	379
<i>Indicia terræ floralis.</i>	76
<i>Indici bulbi ut conferendi.</i>	236
<i>Indici floris è violaceo fusci</i>	
<i>cultura.</i>	327
<i>Descriptio, & natale so-</i>	
<i>lum.</i>	168
<i>Icon.</i>	171
<i>Tempestiuitas.</i>	169
<i>Indicum de pulchritudine</i>	
<i>pro-</i>	

Index Rerum.

<i>proverbium.</i>	488
<i>Insecta, hortorum pestis, ut effuganda.</i>	291
<i>Infitio colores aduentitios inducens.</i>	463
<i>Flores odoratiores red- dens.</i>	504
<i>Infitum admirandum.</i>	472
<i>Instrumenta Coloni hortensis.</i>	61
<i>& seq.</i>	
<i>Vt curanda.</i>	73
<i>Ioannes Faber.</i>	459
<i>Ioannes Terentius è Societate Iesu.</i>	14
<i>Io. Baptista Martelletus.</i>	337
	407.
<i>Io. Laurentius Berninus.</i>	426
<i>Iris.</i>	150
<i>Bulbosa.</i>	ibid.
<i>Foliosa.</i>	ibid.
<i>Latifolia prima Clusij.</i>	ibid.
<i>Persica.</i>	152
<i>Tuberosa.</i>	ibid.
<i>Vt colenda.</i>	317
<i>Irrigandi modus.</i>	245
<i>Irrigatio colores aduentitios inducens.</i>	459
<i>Italia tota pomarium unum.</i>	17
<i>Iuca Indica.</i>	186
<i>Vt colenda.</i>	344
<i>Iunij flores.</i>	375

L

L <i>Aetificandi plantas ratio duplex.</i>	444
<i>Lateres, areolarum tutela.</i>	39
<i>Quales.</i>	ibid.
<i>Lauri Indica cultura.</i>	370
<i>Forma.</i>	206
<i>Lentiscus Peruana.</i>	372
<i>Libri è floribus compacti.</i>	434
<i>& seq.</i>	
<i>Lilia siluestria ut eximen- da.</i>	257
<i>Vt serenda.</i>	318
<i>Liliorum consideratio.</i>	153. &
<i>seq.</i>	
<i>Tinctura arbitraria.</i>	461
<i>Lilium conuallium.</i>	186
<i>Album & subrubens.</i>	ibid.
<i>Vt colendum.</i>	343
<i>Regium.</i>	142. & seq.
<i>Vt colendum.</i>	312
<i>Limacis arcendi & depren- dendi ratio.</i>	48. 282
<i>Fabula.</i>	49. & seq.
<i>Icon.</i>	55
<i>Locustæ ut fugandæ ab hor- tis.</i>	289
<i>Vt interimendæ.</i>	ibid.
<i>Ludouistorum horti.</i>	88
<i>Lumbrici ut arcendi ab hortis.</i>	282. & seq.
<i>Luna obseruanda in florum satu.</i>	222. & seq.
<i>Lych-</i>	

Index Rerum.

*Lychnidis Byzantina miniato
flore multiplici cultu-
ra.* 345
Descriptio. 187

M

M *Aj flores.* 157. 163
184. 206. 207. 375.
*Mali Punice pleno flore cultu-
ra.* 371
Descriptio. 207
*Mantuani horti Gonzagarum
Ducum.* 86
Maracoti notæ. 190. & seq.
M. Antonius Specchius. 40
*Martagon siue lilium silue-
stre.* 153
*Ferrugineum siue Hyacin-
thus poëticus.* 154
Montanum primum. ibid.
Montanum secundum. 155
Pomponianum. ibid.
Puniceum duplex. 153
Purpureum triplex. ibid.
Vt colantur. 318
Martij flores. 161. 163. 183
Matthæiorum horti. 88
*Mediceorum Magnorum Du-
cum horti Florentini,
& Romani.* 87. 88
*Mel ad surculos transmitten-
dos.* 301
Melissæ fabula. 514
In Apes conuersio: 516

Icon. 519
Microscopium opticum. 496
Minutorum seminum satus. 240
Transmissio. 301
Molle, arbor Peruana. 210
Vt colatur. 372
*Moringa Malabarica cum
icone.* 385. & seq.
*Mulieres in floribus ex-
pressa.* 157
Mures agrestes & urbani. 264
Floribus noxij. 263
Qua ratione profligandi. ibid.
& seq.
Musa, planta. 379
Muscipula descriptio. 267
& seq.
*Muscus ad flores transferen-
dos.* 299. 301
Musium opus è floribus. 423
Muticæ canes. 44
*Myrti latifolia flore pleno cul-
tura.* 370
Descriptio. 205

N

N *Arcissi cultura.* 302 & seq.
Etymon. 100
Notæ. 99. & seq.
Vis medica. 302
Narcissus Anglicus. 114
Byzantius. 101
*Corniculatus maior & mi-
nor.* 103
Epi-

Index Rerum

<i>Epidaurius</i> .	102	<i>Maior calice tereti, & folijs angustioribus</i> .	107
<i>Flauus</i> .	104	<i>Minor odoratus, simplex & multiplex</i> .	ibid.
<i>Incomparabilis candidus calice flauo</i> .	113	<i>Pallidus folijs reflexis</i> .	109
<i>Candidus maior & minor</i> .	112	<i>Longus ceruice camelina</i> .	114
<i>Ex flauo in sulphureum languens</i> .	ibid.	<i>Candidus foliosus</i> .	ibid.
<i>Perpetuo flauus</i> .	ibid.	<i>Candidus simplex</i> .	ibid.
<i>Sulphureus flore multiplici</i> .	113	<i>Pallidus simplex</i> .	ibid.
<i>Sulphureus summo calice luteo</i> .	112	<i>Montanus serotinus siue Musartus</i> .	113
<i>Indicus è rubro croceus flore liliaceo</i> .	115	<i>Narbonensis</i> .	114
<i>Liliaceus diluto colore purpurascens, cum Icone</i> .	117. & seq.	<i>Siluestris</i> .	109. & seq.
<i>Saturo colore purpura scens, cum icone</i> .	116. & seq.	<i>Roseus maior & minor</i> .	105
<i>Liliaceus Sphæricus, cum icone</i> .	125. & seq.	<i>Stellatus</i> .	104
<i>Puniceus gemino latiore folio, cum icone</i> .	135 & seq.	<i>Nardus Antonius Recchus</i> .	14
<i>Virginienfis flore purpurascente</i> .	115	<i>Natura cum Arte concertantis fabula</i> .	468. & seq.
<i>Iuncifolius albus autumnalis</i> .	108	<i>Ad artem oratio</i> .	472
<i>Albus maior & minor vernus</i> .	ibid.	<i>Comitatus</i> .	469
<i>Albus sulphureo calice</i> .	ibid.	<i>Habitus</i> .	ibid.
<i>Luteus maior amplo calice & folijs continuatis</i> .	106	<i>Victoria</i> .	475
<i>Maior folijs conuolutis</i> .	ibid.	<i>Icon</i> .	477
		<i>Nauis florea</i> .	407
		<i>Nicolaus Faber Peiresius</i> .	389
		<i>Nymphæa, flos aquaticus</i> .	372
		O	
		<i>Ocrobis flores</i> .	183
			195.
		<i>Odor ut floribus addendus</i> .	
			503. & seq.
		<i>Oleaster exoticus</i> .	206
		<i>M m</i>	<i>Vi</i>

Index Rerum

Vt colendus. 370
Olla fictilis ad talpas capien-
das. 262
Orbes viminei ad flores
offerendos. 64
Orchis. 156
Mulieres representans. 157
Viros exprimens. 156
Vt colatur. 318
Ornithogalum. 157
Peregrinum spicatum. ibid.
Vt colendum. 319
Othomanorum horti. 85

P

P *Aeonia pleno flore.* 185
Rubra. ibid.
Subrubens. ibid.
Vt colenda. 342
Pala hortenses. 57
Papyrus Aegyptia. 380
Paradisi arbor. 206
Parisienses horti Gallorum
Regum. 85
Parmenses horti Farnesiorum
Ducum. 87
Paxillus praeferratus. 61
Persica arbor flore multipli-
ci. 204
Vt colenda. 369
Perettorum horti. 88
Petroleum siue Petroleum
aduersus pulices viri-
des. 290

Petrus Paulus Dreus. 423
Phaseolus Brasiliensis cum ico-
ne. 381. & seq.
Pictura florea. 423. & seq.
Pij Cardinalis horti. 88
Plantae radicum immorta-
lium ut curanda. 256
Polij foliorum mira. 487
Polydorus Neruccius. 214. 506
Pompa florea ferculum turri-
tum. 405
Pontificum horti. 89
Promptuarium instrumente-
rum hortensium. 73
Pseudonarcissus Hispanus va-
rius. 109. & seq.
Pleno flore quadruplex. 110
Simplici flore minor. 111
Iuncifolius. ibid.
Pulices virides hortis noxij. 290
Vt enecandi. ibid.
Punica malus siluestris. 207
Vt colenda. 371
Pyxis ad flores transmitten-
dos. 299. & seq.

R

R *Adices florum ut inbu-*
manda. 233
Vt purganda. ibid.
Detecta ut operienda. 244
Vitiosa ut curanda. 248
Ranuncolorum cultura & cu-
ra. 339. & seq.
Nota. 181. & seq.
Ra-

Index Rerum

Ranunculus ab anemona se-
ponendus. 214
Granosus simplex & folio-
sus. 181
Coccineus foliosus. 182
Flavus simplex. *ibid.*
Flavus flore pleno. *ibid.*
Fibratus candidus. 183
Flavus globosus. *ibid.*
Tuberosus luteus. 184
Rasiri Gallici descriptio &
usus. 57
Icon. 59
Rhus peregrina. 207
Vt colenda. 371
Rigatio. 331
Romani horti. 87. & seq.
Rosa alba. 202
Albicans. *ibid.*
Arborescens. 368
Bataua centifolia. 203
Centifolia inodora. *ibid.*
Cinnamomina *ibid.*
Damascena. 202. 366
Ex rubro nigricans 203
Italica flore subrubente
perpetua. *ibid.*
Lutea. 204
Rubra 203
Subrubens. 202
Variegata 203
Rosæ admiranda. 448. & seq.
& 472.
Cultura vetus & recens. 362
& seq.

Laudes. 201
Nota. *ibid. & seq.*
Tinctura arbitraria. 462
Variatio ab insitione. 465
& seq.
Rosa Sinensis. 473
Quando floreat. 482
Vt in hortos Italicos illata. 479
Rosæ Sinensis arbuscula. 485
Colores varij. 473. 482
Cultura. 479. 501
Discoloris varietatis ratio:
ibid.
Encomia. 487
Fabula cum icone. 468.
& seq.
Foliosæ Icon. 491
Foliosioris Icon. 489
Folliculus & semen, cum ico-
ne. 495. & seq.
Forma. 473. 480. & seq.
Genus triplex. 488
Magnitudo. 479
Nomina. *ibid.*
Quinquefoliæ icon. 493
Satus. 479
Translatio *ibid.*
Rubetæ quo pacto pellendæ. 277.

S

S Al Chymicus arbitrarijs
floribus eliciendis. 451
Medetur doloribus capitis. 453
Salisburgenses horti. 86
M m 2 *Sam-*

Index Rerum.

- Sambacum Arabicum*. 194
Sambucus rosea. 206
Vt colenda. 370
*Satio florum quo tempore faci-
 cienda*. 219. & seq. 229.
 & seq.
*Sator florum patriam prædi-
 scat*. 212
*Mistam sationem quo pacto
 faciat*. 213
Numerum recenseat. 212
Papyraceos formet hortos. 211
Satoria crates duplex. 234
Scabile satoris. 64
*Scarabæi ut capiendi in hor-
 tis*. 286
Scorpiones periculosi colonis. 290
Vt expellendi. ibid.
Seminarium florum. 43. 240
Seminum minutorum satus. ibid.
*Permissio ad flores variè
 colorandos*. 463
Transmissio. 301
Semiramidis horti. 5
Semite areolarum. 41
Qua ratione solidanda. ibid.
Sepimentum florum. 18. & seq.
Quomodo instituendum. 19
 & seq.
Serpentes qua ratione profligandi. 277
Stephanus Sperantius. 426
Stercorandi ratio. 82
Sterquilinum hortense. 81
*Stupium floridarum arbore-
 scentiam cultura*. 369. & seq.
Sumachus Indorum. 207
Vt colenda. 371
Syringa Arabica. 194. 195
Syrinx alba & cerulea. 371
Vt colenda. ibid.
- T
- T** *Alpe cur hortis noxia*. 259
*Qua ratione arcenda,
 & capienda*. ibid. & seq.
Tamarindus. 385
Tarquinij horti. 5
Telluris perorantis fabula. 84
 & seq.
Icon. 97
*Tempestiuitas florum arbi-
 traria*. 450
Terebinthus angustifolij. 372
Terra floralis. 73. & seq.
Olitoria optima. 78. 84. 93
Quenam aptissima. 75
*Quibus indicij dignoscen-
 da*. 76
Quomodo examinanda. 77.
 & seq.
Quoto anno mutanda. 83
Stercorosa cauenda. 82
Terræ cutis non sculpturienda.
 246.
*Terræ medicamine flores odo-
 rati*. 503
*Tessera papyracea ad flores
 præsignandos*. 297
Tessera surculacea. 46. 239. 296
 Arun-

Index Rerum

<i>Arundinea.</i>	46. 239. 296	<i>Indicia.</i>	148
<i>Plumbea.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Nomina.</i>	143
<i>Tiburtes horti Ducum Esten-</i>		<i>Propagatio.</i>	147
<i>sium.</i>	89	<i>Tinctura arbitraria.</i>	462
<i>Tobias Aldinus.</i>	15. 380	<i>Turris florea.</i>	405
<i>Toletani horti Regum Hispanorum.</i>	85	<i>Tusculani horti.</i>	89
<i>Trachelium Americanum.</i>	188		
<i>Vt colendum.</i>	374		
<i>Tranquillus Romulus.</i>	125. 169		
	194. 207. 214. 311. 327. 401		
<i>Trifolium palustre.</i>	374		
<i>Tripolij foliorum mira.</i>	487		
<i>Trullæ fabrorum.</i>	61		
<i>Vt in florum consitione vsur-</i>			
<i>panda.</i>	233		
<i>Tuber Indicum.</i>	168		
<i>Tuber terræ.</i>	167		
<i>Tubi fictiles ad plantas cir-</i>			
<i>cunsepiendas.</i>	63		
<i>Tubus ferreus ad plantas trans-</i>			
<i>ferendas, cum icone.</i>	65		
<i>& seq.</i>			
<i>Vt adbibendus.</i>	69		
<i>Tulipa bombycina.</i>	148		
<i>Persica bicolor.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Tulipæ corruptio & reparatio</i>			
<i>annua.</i>	145		
<i>Cultura.</i>	313. & seq.		
<i>Descriptio.</i>	144. & seq.		
<i>Distinctio.</i>	<i>ibid.</i> & 146		
<i>Exuvie ut detrahendæ.</i>	233		
<i>Florentis exemptio.</i>	298		
		<i>V</i>	
		<i>Accinium.</i>	159
		<i>Vas fictile abstinendis</i>	
		<i>formicis.</i>	288
		<i>Capiendis talpis.</i>	262
		<i>Vas irriguum.</i>	61
		<i>Vasa floribus immittendis per-</i>	
		<i>forata, cum icone.</i>	407
		<i>Vasa florum ut custodienda</i>	
		<i>post flores.</i>	252
		<i>Vt disponenda.</i>	23. 240
		<i>Vt fabricanda.</i>	63
		<i>Vt obserenda.</i>	237. & seq.
		<i>Vt reclinanda ad euitandos</i>	
		<i>imbres.</i>	248
		<i>Vaticani sepulcri florea orna-</i>	
		<i>menta.</i>	423
		<i>Vermes ab hortis ut abigendi.</i>	
		<i>282. & seq.</i>	
		<i>Vettonica coronaria.</i>	189
		<i>Viennenses horti Cesarum.</i>	86
		<i>Viri in floribus expressi.</i>	156
		<i>Vitæ arbor.</i>	379
		<i>Vitis Canadana.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Vlysses Aldrouandus.</i>	437

FINIS.

